

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

97987

DOKTORA TEZİ

İSTANBUL METROPOLÜ'NDE MEYDANLARIN
REKREASYONEL İŞLEV YÖNÜNDEN
ÖNEMİ ÜZERİNE ARAŞTIRMALAR

H.Sanem (ÇINAR) ALTINÇEKİÇ
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Danışman
Prof.Dr. Aytuğ AKESEN

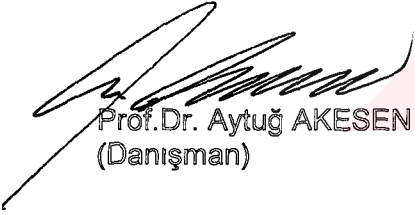
ŞUBAT-2000

İSTANBUL

21.02.2000

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

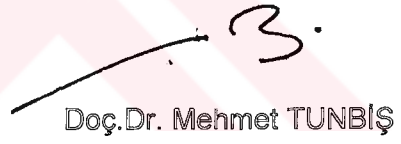
Bu çalışma 07.03.2000 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Peyzaj Mimarlığı programında Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Aytuğ AKESEN
(Danışman)

Prof. Dr. Ö. Bülend SEÇKİN

Doç. Dr. Mehmet TUNBIŞ

ÖNSÖZ

“İstanbul Metropolü’nde Meydanların Rekreatif İşlev Yönünden Önemi Üzerine Araştırmalar” konulu bu çalışma, İ.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Doktora Programına bağlı olarak, İ.Ü. Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Peyzaj Planlama ve Tasarım Anabilim Dalı’nda hazırlanmıştır.

Kentsel açık alanlar ve bunları kullanma düşüncesi, beşeri yerleşimler kadar eskidir. Kentsel açık alanlardan olan meydanlar da kentin kültürünü simgeleyen ve önemli işlevleri olan alanlardır. Antik Yunan’daki Agora’dan, günümüzde Tiananmen Meydanına (Beijing) kadar, kent meydanları, gündelik yaşamın ve çarpıcı olayların yaşandığı mekanlar olmuşlardır [128]. Ayrıca gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkelerde, kentlerin güncel konusu olan meydanların rekreatif işlevselliği yadsınamayacak bir olgudur. Özellikle Batı Avrupa ülkelerinin çoğu kentlerinde bu olguyu da yansıtan güzel meydan örnekleri bulunmaktadır. Çünkü Avrupa ülkelerinde, antik devirlerden günümüze değin geçen süreç içerisinde, çağdaş ulus olabilmek amacıyla kültürel mirasları koruyarak, sürekliliği sağlamak düşüncesi egemendir.

Meydan; ister kentte, ister köyde olsun, belirli bir amaç içerisinde, bireysel ve toplu etkinliklere bağlı olarak kullanıma sunulan ortak bir mekandır. Bu ortak mekan dizisi meydanların, ülkemizdeki örnekleri, çoğu zaman işlevlerini yerine getirememektedir. Bu nedenle meydanlar yeniden ele alınmalı ve kente kimlik kazandıran ortak mirasın korunması sağlanmalıdır.

Bu çalışmada, İstanbul Metropolü’nde ivedilikle ele alınması gereken meydanlardan, Avrupa ve Asya yakasında olmak üzere dört adeti seçilerek, incelenmiş ve önemli dünya meydan örnekleri ile karşılaştırılmıştır. Ayrıca kent planlama anlayışı içerisindeki yeri ve işlevlerinin değerlendirilmesi ile yeniden ele alınarak yapılanmaları yönünden çeşitli önerilerde getirilmeye çalışılmıştır.

Bu konuda değerli bilgi ve düşünceleriyle çalışmalarına yön veren Sayın Hocam Prof. Dr. Aytuğ AKESEN’e, yakın ilgi ve yardımlarını gördüğüm Sayın Hocalarım Prof.Dr. Burhan AYTUĞ, Prof.Dr. Ö.Bülent SEÇKİN, Prof.Dr. Ahmet C.YILDIZCI ve Prof.Dr. İsmet V.ALPT EKİN ile Prof.Dr. Nermin SİNEMOĞLU’na ve her zaman bana destek olan Sevgili Eşim Doç.Dr. Hakan ALTINÇEKİÇ ile Sevgili Ailem’e en derin saygı ve şükranlarımı sunarım.

İstanbul, Şubat 2000

H.Sanem (ÇINAR) ALTINÇEKİÇ

ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER.....	II
ŞEKİL LİSTESİ	IX
GRAFİK LİSTESİ	X
TABLO LİSTESİ.....	XI
HARİTA LİSTESİ.....	XIII
FOTOĞRAF LİSTESİ.....	XIV
ÖZET	XV
SUMMARY.....	XVII
 I. GİRİŞ	 1
1.1.MEYDANLARIN KENT PLANLAMASINDAKİ YERİ VE ÖNEMİ.....	2
1.2. MEYDAN – REKREASYON PLANLAMA İLİŞKİSİNİN PEYZAJ MİMARLIĞI AÇISINDAN İRDELENMESİ.....	7
 II.LİTERATÜR ÖZETİ	 9
 III.MATERYAL VE YÖNTEM	 12
 IV. BULGULAR	 15
4.1.MEYDAN KAVRAMININ TANIMLANMASI VE İRDELENMESİ	15
4.1.1. Meydan Kavramı	15
4.1.2. Meydan Çeşitleri	17
4.1.3. Meydanların Tarihsel Gelişimi	22
4.1.3.1. İlkçağda Meydanlar	24
4.1.3.2. Ortaçağda Meydanlar	27
4.1.3.3. Rönesans Döneminde Meydanlar	29
4.1.3.4. İslam Kentlerinde Meydanlar	30
4.1.3.5. XVIII.Yüzyıl – XIX.Yüzyılda Meydanlar	31
4.1.3.6. XX. Yüzyılda Meydanlar	32
4.1.4. Meydanların İşlevleri ve Tasarım İlkeleri	34
4.1.4.1. Meydanların İşlevleri	34
4.1.4.2.Meydan Tasarım İlkeleri	35
4.2. REKREASYON KAVRAMININ TANIMLANMASI VE İRDELENMESİ...	38
4.2.1. Rekreasyon Kavramı.....	38
4.2.2. Rekreasyon Çeşitleri	41
4.2.3. Rekreasyonun Tarihsel Gelişimi.....	42
4.2.3.1. İlkçağda Rekreasyon.....	43
4.2.3.2. Ortaçağda Rekreasyon.....	43
4.2.3.3. Rönesans Döneminde Rekreasyon.....	43
4.2.3.4. XVIII.Yüzyıl Sonu ile XIX.Yüzyıl Başında Rekreasyon.....	44
4.2.3.5. XX. Yüzyılda Rekreasyon	44

4.2.4. Rekreasyon Aktivitelerinin Seçilmesini Etkileyen Etmenler.....	45
4.2.5. Rekreasyon Planlama İlkeleri.....	46
4.3. DÜNYADAN MEYDAN ÖRNEKLERİ	47
4.3.1. Capitol Meydanı – Roma (Piazza Del Campidoglio)	48
4.3.2. Spagna Meydanı – Roma (Piazza Di Spagna)	50
4.3.3. St.Peter’s Meydanı – Roma (Piazza Di San Pietro)	51
4.3.4. Navona Meydanı – Roma (Piazza Navona)	52
4.3.5. Signoria Meydanı – Floransa(Piazza Della Signoria)	53
4.3.6. San Marco Meydanı – Venedik (Piazza San Marco).....	54
4.3.7. Campo Meydanı – Siena (Piazza Del Campo).....	56
4.3.8. Concorde Meydanı – Paris (La Place De La Concorde).....	57
4.3.9. Kızıl Meydan – Moskova (Red Square)	59
4.3.10. Mayor Meydanı – Madrid (Plazza Mayor)	60
4.3.11. Trafalgar Meydanı – Londra (Trafalgar Square)	61
4.4.ARAŞTIRMA ALANININ TANITIMI.....	62
4.4.1. Sultanahmet Meydanı.....	65
4.4.1.1. Konumu.....	65
4.4.1.2. Tarihi Perspektivi.....	65
4.4.1.3. Ulaşım Durumu.....	70
4.4.1.3.1. Taşıt Trafiği.....	70
4.4.1.3.2. Yaya Trafiği.....	70
4.4.1.4. Güncel Sorunlar.....	70
4.4.2. Beyazıt (Hürriyet) Meydanı.....	73
4.4.2.1. Konumu.....	73
4.4.2.2. Tarihi Perspektivi.....	75
4.4.2.3. Ulaşım Durumu.....	79
4.4.2.3.1. Taşıt Trafiği.....	79
4.4.2.3.2. Yaya Trafiği.....	79
4.4.2.4. Güncel Sorunlar	80
4.4.3. Taksim (Cumhuriyet) Meydanı	82
4.4.3.1. Konumu.....	82
4.4.3.2. Tarihi Perspektivi.....	84
4.4.3.3. Ulaşım Durumu.....	87
4.4.3.3.1. Taşıt Trafiği.....	87
4.4.3.3.2. Yaya Trafiği.....	88
4.4.3.4. Güncel Sorunlar	88
4.4.4. Üsküdar Meydanı	90
4.4.4.1. Konumu.....	90
4.4.4.2. Tarihi Perspektivi.....	92
4.4.4.3. Ulaşım Durumu.....	95
4.4.4.3.1. Taşıt Trafiği.....	95
4.4.4.3.2. Yaya Trafiği.....	95
4.4.4.4. Güncel Sorunlar	95
4.5. ARAŞTIRMA ALANINA İLİŞKİN ANKETLERİN	
DEĞERLENDİRİLMESİ.....	98
4.5.1. Sultanahmet Meydanı’na İlişkin Anket Sonuçları.....	99
4.5.1.1.Sosyo-Ekonomik Yapı.....	99
4.5.1.1.1. Cinsiyet Durumu.....	99
4.5.1.1.2. Yaş Grubu.....	99

4.5.1.1.3. Aylık Gelir Durumu.....	100
4.5.1.1.4. Eğitim Durumu.....	100
4.5.1.1.5. Meslek Dağılımları.....	100
4.5.1.2. Genel Özellikler.....	102
4.5.1.2.1. Rekreasyon Kavramı Bilgisi.....	102
4.5.1.2.2. Meydanda Rahatsız Eden Faktörler.....	102
4.5.1.2.3. Meydandan Memnuniyet.....	102
4.5.1.3. Sirkülasyon Özellikleri.....	103
4.5.1.3.1. Otopark Sorununun Belirlenmesi.....	103
4.5.1.3.2. Yaya – Taşıt İlişkileri.....	103
4.5.1.3.3. Yakın Çevre ile Meydan Arasındaki Ulaşım.....	103
4.5.1.3.4. Meydanda Yaya Dolaşımı Rahatlığı.....	103
4.5.1.4. Ziyaret İlişkileri	104
4.5.1.4.1. Tanıma Durumu	104
4.5.1.4.2. Geliş Özellikleri	104
4.5.1.4.2.1. Ziyaret Sıklığı	104
4.5.1.4.2.2. Tercih Edilen Saatler	104
4.5.1.4.2.3. Tercih Nedeni	106
4.5.1.4.2.4. Boş Zamanda Yararlanma	106
4.5.1.4.2.5. Ulaşım Araçları	106
4.5.1.5. Rekreasyonel Kullanım Şekli, Aktivite ve Tesis İlişkileri.....	108
4.5.1.5.1. Dinlenme ve Eğlenmeye Yeterliliği.....	108
4.5.1.5.2. Rekreasyonel Aktivite Çeşitleri.....	108
4.5.1.5.3. Bitkisel Düzenlenin Uygunluğu Yeterliliği.....	108
4.5.1.5.4. Bitkisel Düzenleme Önerileri	109
4.5.1.5.5. Kullanıcılar İçin Yeterliliği	109
4.5.1.5.6. Kullanıcıları Rahatsız Eden Faktörler	109
4.5.1.5.7. Rekreasyonel Tesis İstekleri	109
4.5.1.5.8. Mevcut Rekreasyonel Kolaylık Yeterliliği	110
4.5.1.5.9. Mevcut Rekreasyonel Kolaylık Uygunluğu.....	110
4.5.1.5.10. Kullanıcıların Kolaylık İstekleri.....	110
4.5.1.6. Rekreasyonel Kullanımı Etkileyen Etmenler.....	110
4.5.1.6.1. Yaş – Boş Zamandan Yararlanma İlişkisi.....	113
4.5.1.6.2. Yaş – Rekreasyonel Fonksiyon Alan İstekleri İlişkisi.....	114
4.5.1.6.3. Yaş – Rekreasyonel Kullanım Şekilleri İlişkisi.....	114
4.5.1.6.4. Gelir – Rekreasyonel Kullanım Şekilleri İlişkisi.....	115
4.5.1.6.5. Gelir – Yararlanılan Taşıt Aracı İlişkisi.....	115
4.5.1.6.6. Eğitim Durumu – Rekreasyonel Fonksiyon Alanı İstekleri İlişkisi	115
4.5.1.6.7. Eğitim Durumu – Rekreasyonel Kullanım Şekilleri İlişkisi	116
4.5.1.6.8. Meslek Grupları – Boş Zamandan Yararlanma İlişkisi.....	116
4.5.1.6.9. Meslek Grupları – Günler İlişkisi.....	116
4.5.1.6.10. Saat – Yaya Taşıtlar İlişkisi.....	116
4.5.1.6.11. Saat – Yaya Dolaşım Rahatlığı.....	116
4.5.1.6.12. Ziyaret Sıklığı – Saat İlişkisi.....	117
4.5.1.6.13. Ziyaret Sıklığı – Tercih Nedeni İlişkisi.....	117
4.5.1.6.14. Saat – Tercih Nedeni İlişkisi	118

4.5.2. Beyazıt (Hürriyet) Meydanı'na İlişkin Anket Sonuçları.....	118
4.5.2.1. Sosyo-Ekonomik Yapı.....	119
4.5.2.1.1. Cinsiyet Durumu.....	119
4.5.2.1.2. Yaş Grubu.....	119
4.5.2.1.3. Aylık Gelir Durumu.....	119
4.5.2.1.4. Eğitim Durumu.....	120
4.5.2.1.5. Meslek Dağılımları.....	120
4.5.2.2. Genel Özellikler.....	120
4.5.2.2.1. Rekreasyon Kavramı Bilgisi.....	120
4.5.2.2.2. Meydanda Rahatsız Eden Faktörler.....	120
4.5.2.2.3. Meydandan Memnuniyet.....	121
4.5.2.3. Sirkülasyon Özellikleri.....	121
4.5.2.3.1. Otopark Sorununun Belirlenmesi.....	121
4.5.2.3.2. Yaya – Taşıt İlişkileri.....	121
4.5.2.3.3. Yakın Çevre ile Meydan Arasındaki Ulaşım.....	124
4.5.2.3.4. Meydanda Yaya Dolaşımı Rahatlığı.....	124
4.5.2.4. Ziyaret İlişkileri.....	124
4.5.2.4.1. Tanıma Durumu.....	124
4.5.2.4.2. Geliş Özellikleri.....	124
4.5.2.4.2.1. Ziyaret Sıklığı.....	124
4.5.2.4.2.2. Tercih Edilen Saatler.....	125
4.5.2.4.2.3. Tercih Nedeni.....	125
4.5.2.4.2.4. Boş Zamanda Yararlanma.....	125
4.5.2.4.2.5. Ulaşım Araçları.....	127
4.5.2.5. Rekreasyonel Kullanım Şekli, Aktivite ve Tesis İlişkileri.....	127
4.5.2.5.1. Dinlenme ve Eğlenmeye Yeterliliği.....	127
4.5.2.5.2. Rekreasyonel Aktivite Çeşitleri.....	127
4.5.2.5.3. Bitkisel Düzenlenin Uygunluğu Yeterliliği.....	127
4.5.2.5.4. Bitkisel Düzenleme Önerileri.....	128
4.5.2.5.5. Kullanıcılar İçin Yeterliliği.....	128
4.5.2.5.6. Kullanıcıları Rahatsız Eden Faktörler.....	128
4.5.2.5.7. Rekreasyonel Tesis İstekleri.....	128
4.5.2.5.8. Mevcut Rekreasyonel Kolaylık Yeterliliği.....	129
4.5.2.5.9. Mevcut Rekreasyonel Kolaylık Uygunluğu.....	129
4.5.2.5.10. Kullanıcıların Kolaylık İstekleri.....	129
4.5.2.6. Rekreasyonel Kullanımı Etkileyen Etmenler.....	132
4.5.2.6.1. Yaş – Boş Zamandan Yararlanma İlişkisi.....	132
4.5.2.6.2. Yaş – Rekreasyonel Fonksiyon Alan İstekleri İlişkisi.....	132
4.5.2.6.3. Yaş – Rekreasyonel Kullanım Şekilleri İlişkisi.....	132
4.5.2.6.4. Gelir – Rekreasyonel Kullanım Şekilleri İlişkisi.....	133
4.5.2.6.5. Gelir – Yararlanılan Taşıt Aracı İlişkisi.....	133
4.5.2.6.6. Eğitim Durumu – Rekreasyonel Fonksiyon Alanı İstekleri İlişkisi.....	134
4.5.2.6.7. Eğitim Durumu – Rekreasyonel Kullanım Şekilleri İlişkisi.....	134
4.5.2.6.8. Meslek Grupları – Boş Zamandan Yararlanma İlişkisi.....	135
4.5.2.6.9. Meslek Grupları – Günler İlişkisi.....	135
4.5.2.6.10. Saat – Yaya Taşıtlar İlişkisi.....	136
4.5.2.6.11. Saat – Yaya Dolaşım Rahatlığı.....	136
4.5.2.6.12. Ziyaret Sıklığı – Saat İlişkisi.....	136
4.5.2.6.13. Ziyaret Sıklığı – Tercih Nedeni İlişkisi.....	137

4.5.2.6.14. Saat – Tercih Nedeni İlişkisi.....	137
4.5.3. Taksim (Cumhuriyet) Meydanı’na İlişkin Anket Sonuçları.....	137
4.5.3.1.Sosyo-Ekonomik Yapı.....	138
4.5.3.1.1. Cinsiyet Durumu.....	138
4.5.3.1.2. Yaş Grubu.....	138
4.5.3.1.3. Aylık Gelir Durumu.....	138
4.5.3.1.4. Eğitim Durumu.....	138
4.5.3.1.5. Meslek Dağılımları.....	139
4.5.3.2. Genel Özellikler.....	139
4.5.3.2.1. Rekreasyon Kavramı Bilgisi.....	139
4.5.3.2.2. Meydanda Rahatsız Eden Faktörler.....	139
4.5.3.2.3. Meydandan Memnuniyet.....	141
4.5.3.3. Sirkülasyon Özellikleri.....	141
4.5.3.3.1. Otopark Sorununun Belirlenmesi.....	141
4.5.3.3.2. Yaya – Taşıt İlişkileri.....	141
4.5.3.3.3. Yakın Çevre ile Meydan Arasındaki Ulaşım.....	141
4.5.3.3.4. Meydanda Yaya Dolaşımı Rahatlığı.....	142
4.5.3.4. Ziyaret İlişkileri.....	142
4.5.3.4.1. Tanıma Durumu.....	142
4.5.3.4.2. Geliş Özellikleri.....	142
4.5.3.4.2.1. Ziyaret Sıklığı.....	142
4.5.3.4.2.2. Tercih Edilen Saatler.....	142
4.5.3.4.2.3. Tercih Nedeni.....	144
4.5.3.4.2.4. Boş Zamanda Yararlanma.....	144
4.5.3.4.2.5. Ulaşım Araçları.....	145
4.5.3.5. Rekreasyonel Kullanım Şekli, Aktivite ve Tesis İlişkileri.....	145
4.5.3.5.1. Dinlenme ve Eğlenmeye Yeterliliği.....	145
4.5.3.5.2. Rekreasyonel Aktivite Çeşitleri.....	145
4.5.3.5.3. Bitkisel Düzenlenin Uygunluğu Yeterliliği.....	145
4.5.3.5.4. Bitkisel Düzenleme Önerileri.....	147
4.5.3.5.5. Kullanıcılar İçin Yeterliliği.....	147
4.5.3.5.6. Kullanıcıları Rahatsız Eden Faktörler.....	147
4.5.3.5.7. Rekreasyonel Tesis İstekleri.....	147
4.5.3.5.8. Mevcut Rekreasyonel Kolaylık Yeterliliği.....	147
4.5.3.5.9. Mevcut Rekreasyonel Kolaylık Uygunluğu.....	148
4.5.3.5.10. Kullanıcıların Kolaylık İstekleri.....	148
4.5.3.6. Rekreasyonel Kullanımı Etkileyen Etmenler.....	148
4.5.3.6.1. Yaş – Boş Zamandan Yararlanma İlişkisi.....	151
4.5.3.6.2. Yaş – Rekreasyonel Fonksiyon Alan İstekleri İlişkisi.....	151
4.5.3.6.3. Yaş – Rekreasyonel Kullanım Şekilleri İlişkisi.....	151
4.5.3.6.4. Gelir – Rekreasyonel Kullanım Şekilleri İlişkisi.....	152
4.5.3.6.5. Gelir – Yararlanılan Taşıt Aracı İlişkisi.....	152
4.5.3.6.6. Eğitim Durumu – Rekreasyonel Fonksiyon Alanı İstekleri İlişkisi.....	152
4.5.3.6.7. Eğitim Durumu – Rekreasyonel Kullanım Şekilleri İlişkisi.....	152
4.5.3.6.8. Meslek Grupları – Boş Zamandan Yararlanma İlişkisi.....	153
4.5.3.6.9. Meslek Grupları – Günler İlişkisi.....	153
4.5.3.6.10. Saat – Yaya Taşıt İlişkisi.....	153
4.5.3.6.11. Saat – Yaya Dolaşım Rahatlığı.....	154
4.5.3.6.12. Ziyaret Sıklığı – Saat İlişkisi.....	154

4.5.3.6.13. Ziyaret Sıklığı – Tercih Nedeni İlişkisi.....	154
4.5.3.6.14. Saat – Tercih Nedeni İlişkisi.....	154
4.5.4. Üsküdar Meydanı’na İlişkin Anket Sonuçları.....	155
4.5.4.1.Sosyo-Ekonomik Yapı.....	155
4.5.4.1.1. Cinsiyet Durumu.....	155
4.5.4.1.2. Yaş Grubu.....	155
4.5.4.1.3. Aylık Gelir Durumu.....	156
4.5.4.1.4. Eğitim Durumu.....	156
4.5.4.1.5. Meslek Dağılımları.....	156
4.5.4.2. Genel Özellikler.....	156
4.5.4.2.1. Rekreasyon Kavramı Bilgisi.....	156
4.5.4.2.2. Meydanda Rahatsız Eden Faktörler.....	158
4.5.4.2.3. Meydandan Memnuniyet.....	158
4.5.4.3. Sirkülasyon Özellikleri.....	158
4.5.4.3.1. Otopark Sorununun Belirlenmesi.....	158
4.5.4.3.2. Yaya – Taşıt İlişkileri.....	159
4.5.4.3.3. Yakın Çevre ile Meydan Arasındaki Ulaşım.....	159
4.5.4.3.4. Meydanda Yaya Dolaşımı Rahatlığı.....	159
4.5.4.4. Ziyaret İlişkileri	159
4.5.4.4.1. Tanıma Durumu.....	159
4.5.4.4.2. Geliş Özellikleri.....	161
4.5.4.4.2.1. Ziyaret Sıklığı.....	161
4.5.4.4.2.2. Tercih Edilen Saatler.....	161
4.5.4.4.2.3. Tercih Nedeni.....	161
4.5.4.4.2.4. Boş Zamanda Yararlanma.....	161
4.5.4.4.2.5. Ulaşım Araçları.....	162
4.5.4.5. Rekreasyonel Kullanım Şekli, Aktivite ve Tesis İlişkileri.....	162
4.5.4.5.1. Dinlenme ve Eğlenmeye Yeterliliği.....	162
4.5.4.5.2. Rekreasyonel Aktivite Çeşitleri.....	164
4.5.4.5.3. Bitkisel Düzenlenin Uygunluğu Yeterliliği.....	164
4.5.4.5.4. Bitkisel Düzenleme Önerileri	164
4.5.4.5.5. Kullanıcılar İçin Yeterliliği.....	164
4.5.4.5.6. Kullanıcıları Rahatsız Eden Faktörler.....	164
4.5.4.5.7. Rekreasyonel Tesis İstekleri.....	165
4.5.4.5.8. Mevcut Rekreasyonel Kolaylık Yeterliliği.....	165
4.5.4.5.9. Mevcut Rekreasyonel Kolaylık Uygunluğu.....	165
4.5.4.5.10. Kullanıcıların Kolaylık İstekleri.....	165
4.5.4.6. Rekreasyonel Kullanımı Etkileyen Etmenler.....	166
4.5.4.6.1. Yaş – Boş Zamandan Yararlanma İlişkileri.....	166
4.5.4.6.2. Yaş – Rekreasyonel Fonksiyon Alan İstekleri İlişkisi.....	167
4.5.4.6.3. Yaş – Rekreasyonel Kullanım Şekilleri İlişkisi.....	169
4.5.4.6.4. Gelir – Rekreasyonel Kullanım Şekilleri İlişkisi.....	169
4.5.4.6.5. Gelir – Yararlanılan Taşıt Aracı İlişkisi.....	169
4.5.4.6.6. Eğitim Durumu – Rekreasyonel Fonksiyon Alanı İstekleri İlişkisi	170
4.5.4.6.7. Eğitim Durumu – Rekreasyonel Kullanım Şekilleri İlişkisi	170
4.5.4.6.8. Meslek Grupları – Boş Zamandan Yararlanma İlişkisi.....	170
4.5.4.6.9. Meslek Grupları – Günler İlişkisi.....	170
4.5.4.6.10. Saat – Yaya Taşıt İlişkisi.....	170
4.5.4.6.11. Saat – Yaya Dolaşım Rahatlığı.....	171

4.5.4.6.12. Ziyaret Sıklığı – Saat İlişkisi.....	171
4.5.4.6.13. Ziyaret Sıklığı – Tercih Nedeni İlişkisi.....	171
4.5.4.6.14. Saat – Tercih Nedeni İlişkisi.....	172
V.TARTIŞMA VE SONUÇ.....	173
5.1.Meydanların Rekreatif İşlevlerine İlişkin Sorunlar.....	174
5.2.Meydanlardaki Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri	175
VI.KAYNAKLAR.....	179
VII.TERİMLER SÖZLÜĞÜ.....	191
VIII.EKLER	193
8.1. Ek 1: Anket Formu	194
8.2. Ek 2: Anket Uygulamalarına İlişkin Kodlama Formları.....	197
8.3. Ek 3: Diğer Fotoğraflar.....	207
8.4. Ek 4: Diğer Haritalar.....	226
8.4.1. Sultanahmet Meydanı’nın Güncel Durumu.....	227
8.4.2. Sultanahmet Meydanı’na İlişkin Öneri Paftası.....	228
8.4.3. Beyazıt (Hürriyet) Meydanı’nın Güncel Durumu.....	229
8.4.4. Beyazıt (Hürriyet) Meydanı’na İlişkin Öneri Paftası.....	230
8.4.5. Taksim (Cumhuriyet) Meydanı’nın Güncel Durumu.....	231
8.4.6. Taksim (Cumhuriyet) Meydanı’na İlişkin Öneri Paftası.....	232
8.4.7. Üsküdar Meydanı’nın Güncel Durumu.....	233
8.4.8. Üsküdar Meydanı’na İlişkin Öneri Paftası.....	234
IX.ÖZGEÇMİŞ	235

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 4.1: Meydanın Ana Biçimleri.....	17
Şekil 4.2: Meydan Biçimlerinin Kullanımları.....	18
Şekil 4.3: Niş Tipi Meydanlar.....	19
Şekil 4.4: Kare Tipi Meydanlar.....	19
Şekil 4.5: Dikdörtgen Tipi Meydanlar.....	20
Şekil 4.6: L Tipi Meydanlar.....	20
Şekil 4.7: Yarım Daire Tipi Meydanlar.....	20
Şekil 4.8: Üçgen Tipi Meydanlar.....	21
Şekil 4.9: Biçimsel Farklılığın Zaman İçinde Sürekliliği.....	23
Şekil 4.10: Çatal Höyük Kenti.....	25
Şekil 4.11: Agora.....	26
Şekil 4.12: Yolun Genişleyen Kısımındaki Meydan	29
Şekil 4.13: Anacaddenin Herhangi Bir Yerinde Genişlemesiyle Oluşan Meydanlar.....	29
Şekil 4.14: Gruplandırılmış Meydanlar	29
Şekil 4.15: Meydan Profili.....	36
Şekil 4.16: Meydanlarda Ağaçlarla Oluşturulan Mekansal Etkiler.....	37
Şekil 4.17: Capitol Meydanı	49
Şekil 4.18: St.Peter's Meydanı	51
Şekil 4.19: Signoria Meydanı	53
Şekil 4.20: San Marco Meydanı.....	55
Şekil 4.21: Campo Meydanı	57
Şekil 4.22: Concorde Meydanı	58

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 4.1: Sultanahmet Meydanı'ndaki Kullanıcıların Yaş-Boş Zamanda Yararlanma İlişkisi.....	113
Grafik 4.2: Sultanahmet Meydanı'ndaki Kullanıcıların Yaş-Rekreasyonel Fonksiyon Alan İstekleri İlişkisi	114
Grafik 4.3: Sultanahmet Meydanı'ndaki Kullanıcıların Yaş-Rekreasyonel Kullanım Alanları Şekilleri İlişkisi	115
Grafik 4.4: Sultanahmet Meydanı'ndaki Kullanıcıların Ziyaret Sıklığı-Saat İlişkisi..	117
Grafik 4.5: Sultanahmet Meydanı'ndaki Kullanıcıların Ziyaret Sıklığı-Tercih Nedeni İlişkisi.....	118
Grafik 4.6: Beyazıt Meydanı'ndaki Kullanıcıların Yaş-Rekreasyonel Fonksiyon Alan İstekleri	133
Grafik 4.7: Beyazıt Meydanı'ndaki Kullanıcıların Gelir-Yararlanılan Taşıt Aracı İlişkisi.....	134
Grafik 4.8: Beyazıt Meydanı'ndaki Kullanıcıların Meslek Grupları-Boş Zamanda Yararlanma İlişkisi	135
Grafik 4.9: Beyazıt Meydanı'ndaki Kullanıcıların Saat-Yaya Dolaşım Rahatlığı İlişkisi	136
Grafik 4.10: Beyazıt Meydanı'ndaki Kullanıcıların Saat-Tercih Nedeni İlişkisi.....	137
Grafik 4.11: Taksim Meydanı'ndaki Kullanıcıların Yaş-Rekreasyonel Fonksiyon Alan İstekleri İlişkisi	151
Grafik 4.12: Taksim Meydanı'ndaki Kullanıcıların Eğitim Durumu-Rekreasyonel Kullanım Şekilleri İlişkisi	153
Grafik 4.13: Taksim Meydanı'ndaki Kullanıcıların Ziyaret Sıklığı – Tercih Nedeni İlişkisi	155
Grafik 4.14: Üsküdar Meydanı'ndaki Kullanıcıların Yaş-Rekreasyonel Fonksiyon Alan İstekleri	169
Grafik 4.15: Üsküdar Meydanı'ndaki Kullanıcıların Ziyaret Sıklığı-Saat İlişkisi...	171
Grafik 4.16: Üsküdar Meydanı'ndaki Kullanıcıların Saat – Tercih Nedeni İlişkisi..	172
Grafik 4.17: Meydanların Tercih Edilme Nedeni.....	174

TABLO LİSTESİ

Tablo 4.1: Sultanahmet Meydanı'ndaki Kullanıcıların Sosyo-Ekonomik Yapı Özelliklerine Göre Dağılımı	101
Tablo 4.2: Sultanahmet Meydanı'ndaki Kullanıcıların Genel Özelliklerine Göre Dağılımı	105
Tablo 4.3: Sultanahmet Meydanı'ndaki Kullanıcıların Sirkülasyon Özelliklerine Göre Dağılımı	105
Tablo 4.4: Sultanahmet Meydanı'ndaki Kullanıcıların Ziyaret İlişkilerine Özelliklerine Göre Dağılımı	107
Tablo 4.5: Sultanahmet Meydanı'ndaki Kullanıcıların Rekreatif Kullanım Şekli, Aktivite ve Tesis İsteklerine Göre Dağılımı.....	111
Tablo 4.6: Beyazıt Meydanı'ndaki Kullanıcıların Sosyo-Ekonomik Yapı Özelliklerine Göre Dağılımı	122
Tablo 4.7: Beyazıt Meydanı'ndaki Kullanıcıların Genel Özelliklerine Göre Dağılımı	123
Tablo 4.8: Beyazıt Meydanı'ndaki Kullanıcıların Sirkülasyon Özelliklerine Göre Dağılımı	123
Tablo 4.9: Beyazıt Meydanı'ndaki Kullanıcıların Ziyaret İlişkilerine Özelliklerine Göre Dağılımı	126
Tablo 4.10: Beyazıt Meydanı'ndaki Kullanıcıların Rekreatif Kullanım Şekli, Aktivite ve Tesis İsteklerine Göre Dağılımı.....	130
Tablo 4.11: Taksim Meydanı'ndaki Kullanıcıların Sosyo-Ekonomik Yapı Özelliklerine Göre Dağılımı	140
Tablo 4.12: Taksim Meydanı'ndaki Kullanıcıların Genel Özelliklerine Göre Dağılımı	143
Tablo 4.13: Taksim Meydanı'ndaki Kullanıcıların Sirkülasyon Özelliklerine Göre Dağılımı	143
Tablo 4.14: Taksim Meydanı'ndaki Kullanıcıların Ziyaret İlişkilerine Özelliklerine Göre Dağılımı	146
Tablo 4.15: Taksim Meydanı'ndaki Kullanıcıların Rekreatif Kullanım Şekli, Aktivite ve Tesis İsteklerine Göre Dağılımı	149

Tablo 4.16: Üsküdar Meydanı'ndaki Kullanıcıların Sosyo-Ekonomik Yapı Özelliklerine Göre Dağılımı	157
Tablo 4.17: Üsküdar Meydanı'ndaki Kullanıcıların Genel Özelliklerine Göre Dağılımı.....	160
Tablo 4.18: Üsküdar Meydanı'ndaki Kullanıcıların Sirkülasyon Özelliklerine Göre Dağılımı	160
Tablo 4.19: Üsküdar Meydanı'ndaki Kullanıcıların Ziyaret İlişkilerine Özelliklerine Göre Dağılımı	163
Tablo 4.20: Üsküdar Meydanı'ndaki Kullanıcıların Rekreatif Kullanım Şekli, Aktivite ve Tesis İsteklerine Göre Dağılımı	167

HARİTA LİSTESİ

Harita 4.1 : Araştırma Alanının İstanbul Metropolü İçindeki Konumu ve Ulaşım Durumu	64
Harita 4.2: Sultanahmet Meydanı'nın Konumu	66
Harita 4.3: Sultanahmet Meydanı'nın 1913 Yılındaki Durumu.....	69
Harita 4.4: Sultanahmet Meydanı'nın Güncel Durumu.....	72
Harita 4.5: Beyazıt Meydanı'nın Konumu	74
Harita 4.6: Beyazıt Meydanı'nın Türk Dönemindeki Durumu.....	77
Harita 4.7: Beyazıt Meydanı'nın Güncel Durumu.....	81
Harita 4.8: Taksim Meydanı'nın Konumu	83
Harita 4.9: Taksim Meydanı'nın ve İnönü Gezisinin 1943 –1944 Yıllarındaki Durumu	86
Harita 4.10:Taksim Meydanı'nın Güncel Durumu.....	89
Harita 4.11:Üsküdar Meydanı'nın Konumu	91
Harita 4.12:Üsküdar Meydanı'nın 1932-1933 Yıllarındaki Durumu.....	94
Harita 4.13:Üsküdar Meydanı'nın Güncel Durumu.....	96

FOTOĞRAF LİSTESİ

Fotoğraf 4.1: Capitol Meydanı	49
Fotoğraf 4.2: Spagna Meydanı	50
Fotoğraf 4.3: St.Peter's Meydanı	51
Fotoğraf 4.4: Navona Meydanı	52
Fotoğraf 4.5: Signoria Meydanı	54
Fotoğraf 4.6: San Marco Meydanı	56
Fotoğraf 4.7: Concorde Meydanı	59
Fotoğraf 4.8: Kızıl Meydan	60
Fotoğraf 4.9: Mayor Meydanı	61
Fotoğraf 4.10: Trafalgar Meydanı	62
Fotoğraf 4.11: Sultanahmet Meydanı'nda Alman Çeşmesi Önünden Dikilitaş'a Doğru Olan Kısımın Görünümü	67
Fotoğraf 4.12: Beyazıt Kulesi'nden Meydan'ın Genel Görünümü.....	73
Fotoğraf 4.13: Taksim Meydanı ve Cumhuriyet Anıtı'nın Genel Görünümü.....	82
Fotoğraf 4.14: Üsküdar Meydanı'na Doğu Yönünden Bakış.....	90

ÖZET

“İstanbul Metropolü’nde Meydanların Rekreatif İşlev Yönünden Önemi Üzerine Araştırmalar”

Kentsel açık alanlar ve bunları kullanma düşüncesi, beşeri yerleşimler kadar eskidir. Kentsel açık alanlardan olan meydanlar da kentin kültürünü simgeleyen ve önemli işlevleri olan alanlardır. Kent meydanları, tarih boyunca gündelik yaşamın ve çarpıcı olayların yaşandığı mekanlar olmuşlardır. Ayrıca gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkelerde, kentlerin güncel konusu olan meydanların rekreatif işlevselliği de yadsınamayacak bir olgudur. Özellikle Batı Avrupa ülkelerinin çoğu kentlerinde bu olguyu da yansıtan güzel meydan örnekleri bulunmaktadır. Bu meydanlar günümüzde de çağdaş fonksiyonlarla donatılarak kullanılmaktadırlar. Tarihi, kültürel, ticari, turistik amaçların yanı sıra rekreatif fonksiyonları da üstlenmişlerdir.

İstanbul Metropolü’ndeki meydanlar da aynı işlevleri görmesi gereken kentsel mekanlardır. Oysa, kentinin açık ortak kullanım alanı olarak da nitelendirilen meydanlar, İstanbul’da kentin plansız gelişmesi ve düzensiz uygulamalar sonucunda yapılaşmaya dönüşmüş, kötü planlama anlayışı ve uygulamalarıyla ya yokolmuş ya da karakterlerini, estetiğini ve ölçülerini kaybetmişlerdir. Bu nedenlerle de İstanbul Metropolü’nde meydanlar, prestij mekanları olmaları ve çeşitli fonksiyonları birlikte taşımalarının yanı sıra kent halkının rekreatif gereksinimlerinin karşılanmasında önemli işlevler görmesi gereken kentsel açık yeşil alanlar olmaları nedeniyle de ivedilikle de alınıp, bu amaçlar doğrultusunda yeniden düzenlenmesi gereken alanlardır.

Bu araştırma, İstanbul Metropolü’ndeki önemli meydanların rekreatif işlev yönünden önemini vurgulamak, belirlemek ve ortaya çıkan sorunlara peyzaj mimarlığı yönünden çözüm ve öneriler getirmek amacı ile yapılmıştır. Söz konusu amaçları gerçekleştirebilmek için öncelikle konuya ilişkin kavramlar açıklanmış ve dünyadan çeşitli meydan örnekleri irdelenmiştir. Bunun sonrasında da araştırma alanı olarak seçilen meydanlar tarihsel süreç içerisinde incelenmiş, güncel durumları saptanmış ve rekreatif işlevlerinin belirlenmesine çalışılmıştır. Bu çalışmalar sırasında da araştırmaya kaynak oluşturan bilgilerin edinilebilmesi amacıyla peyzaj karakteristiklerine, rekreatif özelliklere, ulaşım sistemine, mevcut rekreatif fonksiyonlara ve donatılara ilişkin saptamalar yapılmıştır.

İstanbul Metropolü'nde ivedilikle ele alınması gereken meydanlardan Avrupa ve Asya yakalarından seçilen dört meydan üzerinde çalışılmıştır. Söz konusu meydanlar, Sultanahmet Meydanı, Beyazıt Meydanı, Taksim Meydanı ve Üsküdar Meydanı'dır. Bu meydanların ortak özelliği tarihi yerleşme alanlarında yer almaları ve kent çekirdeğini oluşturan meydanlar olmalarıdır.

Seçilen meydanların konumunun, tarihi perspektivinin incelenmesinin güncel durumunun saptanmasının yanısıra kullanıcı kitlesinin özelliklerinin ve eğilimlerinin de belirlenmesine çalışılmıştır. Bu amaca yönelik ayrıntılı bir veri toplama işleminin gerçekleştirilebilmesi için de anket yöntemi kullanılmıştır.

Elde edilen veriler ve bulguların ışığında araştırma alanı olarak seçilen İstanbul meydanları ile dünyadaki önemli meydan örnekleri, rekreasyonel işlevler yönünden karşılaştırılmış, ayrıca kullanıcı eğilimleri de değerlendirilerek getirilen öneriler ve çözüm yolları oluşturulan çizimlerle somutlaştırılmaya çalışılmıştır. Buradaki bilgiler, hiç kuşkusuz yapılacak rekreasyon planlama çalışmaları için öneri niteliğindedir; planlama amaçlı, daha ayrıntılı rekreasyon planlama alternatifleri düşünülebilir.

Araştırma alanı olarak seçilen meydanların pasif (edilgen) rekreasyona yönelik fonksiyonları taşıdığı ortak bir özellik olarak saptanmıştır. Oysa gelişmiş ülkelerdeki meydanlarda rekreasyonel işlevler hem aktif (etkin) hem de pasif (edilgen) rekreasyona yöneliktir. Ayrıca söz konusu meydanlarda belirlenen diğer bir ortak özellikte meydanlara işlevlerinin dışında çok şeyin yüklendiğidir. Meydanların tümünde taşıt trafiği yoğunluğu ve otopark olarak kullanım da gözlenen diğer olumsuzluklardır. Gerek içerdikleri görsel ve gürültü kirlilikleri gerekse rekreasyonel fonksiyon, donatı elemanları ve yeşil alanların yok denecek kadar azlığı ve niteliksizliği, dört meydanda da rekreasyonel işlevden söz etmeyi olanaksızlaştırmaktadır.

Tarihi yerleşme alanlarında yeralan, tarihsel, kültürel, ticari, dini, mimari ve turistik özellikleri birlikte taşıyan, kent çekirdeğini oluşturan, metropol bütünü içerisinde rekreasyonel işlev yönünden kent halkı için büyük önem taşıyan bu kentsel prestij mekanlarının, kültürel miraslarını koruyarak sürekliliğini sağlamak ve çağdaş fonksiyonlarla da donatarak yeniden düzenlenmeleri ivedilikle ele alınması gereken yaşamsal bir konudur.

SUMMARY

The Recreational Functions of the Squares in Metropolis İstanbul – A Case Study of Four Main Squares of Istanbul.

The idea of creating the large open areas in urban planning of ancient settlements is the oldest approaches. Squares serve for the purpose of maintaining open areas as well as representing the culture of cities where they belong to. Throughout history, squares have been the centre for striking events and daily life. In fact, in every large or small cities the recreational function of the square is an essential aspect which can not be ignored. The examples of recreational function of squares can be seen especially in many western countries. Today, these squares are coupled with modern functions. Besides the historical, cultural, commercial, turistic purposes they serve for recreational functions as well.

The squares of Istanbul as the others in the world should serve for the several purposes. However these squares which are also open for the use of citizens, have lost their identity, design and proportionality as a result of the misful urban planning strategies in Istanbul. For these reasons being prestigious areas for the use of people for recreational needs must be reorganised and refuned.

This research has been realized to point out of the necessities for the formation of squares and to evaluate problems existing in Istanbul in relation to landscape architecture. To maintain the related purposes various terms have been defined and different kinds of squares in the world have been exemplified. Also squares chosen for research purposes have been analyze in relation to historical face and their recreational and daily functions have been identified. During the studies, landscape characteristics, recreational functions and identities and transportation systems have been evaluated for extracting of information to form the resources.

In Istanbul four squares which needed immidiate attention have been chosen on both sides of the Bosphorus for design. These four squares are situated in Sultanahmet, Beyazıt, Taksim and Üsküdar. Their common feature is that they are all located in historical surroundings and form the care of Istanbul.

Besides their location, historical perspective and their actuel role and, other aspects such as the tendencies of the public and their identities as beneficiaries in relation to these squares have been tried to be distinguished. A survey has been carried out in order to elicit information about the different aspects identified above.

In the light of this information, four major squares of Istanbul which were chosen for the research purposes have been compared with examples of other major global squares in relation to their recreational functions and the tendencies of the users. Followingly, the proposed solution, have been tried to be concretized with design plans. Undoubtedly, this information is just a proposal for recreational studies. A more detailed analysis of recreational planning can be put forward.

It was evident that the squares, chosen for research, carried passive recreational functions. However, in developed countries recreational grounds contain both passive and active functions. It was also found out that these grounds in Istanbul are also serving for the purpose of car parking and are experiencing traffic problems . The existence of these activities that interfere with the use and enjoyment of the grounds and the lack of green areas disable us to talk about the recreational functions of the four squares that are discussed.

These grounds, which form the core of the Metropolis and serve for the cultural, religious, architectural and commercial aspects, have an important role for the public. Therefore, these prestigious grounds should be redesigned with their cultural heritage kept in mind and be set with civilised functions.

I.GİRİŞ

Yurdumuzda özellikle hızla gelişen kentlerde, kentsel mekanların tasarımına gereken önem verilememektedir. Oysa kentler, yalnızca insanların barınma gereksinimlerini karşılayan yapılardan oluşmazlar. Kent alanı üç boyutlu olmasına karşın, kentsel mekan içerdiği beşeri eylemler (ekonomik, sosyal, kültürel, dinsel, siyasal, eğitim vb.) ile çok boyutlu bir nitelik taşımaktadır. Dolayısıyla kentsel mekan, yapılardan oluşan, kentlilerin algıladığı ve tüm kentsel olayların ilişkilendiği bir bütündür.

Günümüzde sürekli değişen sosyal, ekonomik ve teknolojik koşullar nedeniyle, kentsel mekanların görünümü gittikçe bozulmaktadır. Ayrıca hergeçen gün ortaya çıkan yeniliklerle bir kültürden başkasına geçiş ve genellikle ilgisiz kalınması sonucu yakın tarihimizin kültürünü yansıtan kentsel mekanların da yabancılaşması sorunu ile karşılaşılmaktadır. Çevresel değişiklikler içinde bulunan yaşam dekorunun, zaman-mekan içerisinde kendi kendine sadakatının azalması, kısacası dünden bugüne ve yarına farklılaşması, belirgin bir şekilde görülmektedir. Özellikle İstanbul Metropolü, eski doku ve fizyonomisini tüm olarak ortadan kaldırmaya yönelik bir değişikliğe sahne olmaktadır [43].

İstanbul Metropolü; tarihi, ticari, politik, dini, endüstri, kültür, sanat, eğlence ve dinleme fonksiyonları nedeniyle özel bir konuma sahiptir. Kapsadığı bu hizmetler kente, bölgeye hatta ülkeye yönelmiştir. Fakat bu Metropol günümüzde hızlı nüfus artışı, mekanikleşme, yani sürekli değişen sosyal, ekonomik ve teknolojik koşullar nedeniyle kentsel çevredeki biyolojik dengeyi de bozarak, kent insanının serbest ve güvenli yaşama olanağını gün geçtikçe yok etmektedir. Bugünün ve geleceğin İstanbul'unda her yaştan kentlinin sağlığı ve rekreasyonel gereksinimleri; kentin fiziki yapısı ve dokusunun dengelendirilmesi, karakter ve estetik kazandırılması, kent hizmetlerinin karşılanması, birey-toplum-doğa ilişkilerinin düzenlenmesi ve devamının sağlanması, birey ve yaşanan ortam arasındaki ilişkinin kurulmasıyla karşılanacaktır. Söz konusu ilişkinin kurulmasında yararlanılması gereken mesleklerin içinde Peyzaj Mimarlığı ön sıralarda yer almaktadır.

Kentlilerin iletişim aracı olan dinlenme – eğlenme ve spor alanları, parklar, alışveriş alanları (çarşı, pazar yeri vb.), sokaklar, caddeler ve meydanlar kentsel dış mekanı oluşturmaktadır. Bu mekanlar, insan-çevre etkileşiminde ve insanın yaratıcı yeteneği üzerinde etkin bir rol oynamaktadırlar. Kentsel dış mekanların bir bölümü fonksiyonel alanlardan (parklar, spor alanları gibi) bir bölümü de sokaklar, yollar ve meydanlar gibi tamamlayıcı mekanlardan oluşur [121].

SIMONDS (1961) [109]'da kentin karakterini ve kalitesini oluşturmada yapılardan çok meydanlar, plazalar, parklar ve açık alanların etkili olduğunu belirterek, kentsel dış mekanların önemini vurgulamaktadır.

Meydanlar kentin bir avlusu gibi düşünöldüğünde, kişilerin dinlenme, eğlenme ihtiyaçlarına cevap verici, kişiye kültürel yönden katkı sağlayıcı ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılayabileceği niteliktedir. Meydan, kent yaşamının vazgeçilmez konularından biridir. Çünkü meydan dün, bugün ve yarın arasında tarihi köprü işlevselliğinde bir kültür ortamıdır. İnsanlar bu ortam içerisinde, doğar, yaşar ve gelişirler [93].

Meydanlar, gelişmiş çoğu ölke kentlerinde de göröldüğü gibi, kentsel kimlik üzerinde önemli etkileri olan prestij mekanlarıdır. Nitekim gelişmiş ölkelerin ün yapmış kentleri, meydanları ile tanınmakta, onlarla sembolize edilmektedir (San Marco Meydanı- Venedik, Trafalgar Meydanı-Londra gibi.). Meydanların çoğu aynı zamanda kentlerdeki yoğun yapılaşma sonucu bunalan kent halkının rekreasyonel gereksinmelerinin karşılanmasına ve kendilerini rahat hissetmelerine olanak sağlayan kentsel açık-yeşil alanlardır.

İstanbul Metropolü'ndeki meydanlar da yukarıda belirtilen işlevleri görmesi gereken kentsel mekanlardır. Oysa, kentlinin açık ortak kullanım alanı olarak da nitelendirilen meydanlar; Kentin plansız gelişmesi ve düzensiz uygulamalar sonucunda yapılaşmaya dönuşmüş, kötü planlama anlayışı ve uygulamalarıyla ya yok olmuş, ya da karakterlerini, estetik ve ölçülerini kaybetmişlerdir.

Araştırmamız da, meydanların kentsel planlamada ve kentsel yaşamdaki işlevsel önemi çerçevesinde özellikle rekreasyonel işlevleri rekreasyon planlaması ve peyzaj mimarlığı yönünden değerlendirilerek irdelenmiş, elde edilen bulgulardan yola çıkarak bazı sonuçlara varılmış, elde edilen bilgi ve bulguların ışığında konuyla ilgili öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

1.1.MEYDANLARIN KENT PLANLAMASINDAKİ YERİ VE ÖNEMİ

Kentsel mekan bütünü içinde, mimari yapılar ne kadar güzel sanat eserleri olurlarsa olsun, yalnız başlarına bir anlam taşımazlar. Çözölmesi gereken onlarla çevrelerindeki alanlarda bulunan gereksinimlere ve fonksiyonlara yani genel anlamı ile yerleşmeye uyacak, organik bir bütünlük sağlanmasıdır [38].

Kentler giderek çevre değerlerinin hızla tüketildiği, kültürel değerlerin ihmal edilmeye, mekan kimliğinin kaybolmaya başladığı, sosyo-psikolojik problemlerin arttığı semboller haline gelmeye başlamıştır. Bunda olumsuz planlama-tasarım çalışmalarının da rolü vardır. Başka bir yorumla kentlerin yoğun bir kimlik aşınma sürecine girdiği söylenebilir.

Kimlik; doğadaki herhangi bir canlıyı veya objeyi başka canlı veya objelerden ayıran, öncelikle onun görsel, işitsel vb.gibi diğer duyularla algılanan, kendine özgü olma durumudur [87]. Kimlik, eşitlik değil, bireysellik, özgünlük anlamındadır.

Kent kimliği de, Doxiadis'e göre Doğal, Beşeri ve İnsan eliyle yapılmış çevreden kaynaklanan kimlik elemanları olarak 3'e ayrılmaktadır [87]:

Doğal Çevreden Kaynaklanan: Bir kentin bulunduğu konum, topografik durumu, iklimi, su ögesi, bitki örtüsü vb.doğal çevreden kaynaklanan veriler, kente kimlik verir.

Beşeri Çevreden Kaynaklanan: Beşeri çevrenin öğeleri birey ve toplumdur. Bireyin kimliği, öncelikle içinde yaşadığı çevrenin bilinmesiyle oluşur. Bireysel kimlik, grup ve toplum kimliğini oluşturur.

Beşeri Çevreden Kaynaklanan Kimlik Elemanları;

- Demografik yapı (nüfus büyüklüğü, yapısı, yoğunluğu, yaş grupları vb.),
- Kurumsal yapı (politik, yönetsel, hukuksal, ekonomik vb.),
- Kültürel yapı (kültürel yapıya yönelik alt elemanlar)

olmak üzere üç grupta toplanmaktadır.

İnsan Eliyle Oluşturulmuş : Yapay çevre elemanlarının kent dokusu içinde kimlik elemanları olarak değerlendirmesinde aşağıdaki faktörler etken olur.

Görüntü Faktörü; objenin formu, strüktürü, oranları, dokusu açısından oluşturduğu özgün görsel etki.

Konum Faktörü; objenin doğal çevre elemanlarıyla, kent eylem alanlarıyla ve diğer yapay çevre elemanlarıyla ilişkisi açısından bulunduğu özgün yer ve konumunu oluşturduğu etki.

Anlam Faktörü; objenin işlevsel önemi veya kentin tarihi gelişme sürecinde kazandığı anlamın, özgün, sembolik değerini oluşturduğu etki.

Bir kentin genel görüntüsü, meydanları, yolları, çarşı alanları, kendi lehçesi ile konuşan insanları ve tüm yapay ve doğal çevresiyle, gözlemci üzerinde çeşitli izlenimler bırakır. Bu izlenimlerin toplamı ile o gözlemci çevreyi algılamaya başlar [44].

Bu algılamada kentsel imge ögeleri etken olmaktadır Lynch (1960) [83], Kentsel imge ögelerini beş grupta toplamaktadır:

1. BAĞLANTILAR (Path)
2. SINIRLAR (Edge)
3. BÖLGELER (District)
4. ODAKLAR (Node)
5. NİRENGİLER (Landmark)

BAĞLANTILAR: Gözleyicinin üzerinde hareket ettiği kentsel izlerdir. Cadde, sokak, yaya yolu, demiryolu vb. elemanlardır.

SINIRLAR: Gözleyici tarafından bağlantı olarak düşünülmeyen, ayırıcı ögeler olarak dikkat çeken doğrusal kesintilerdir. Düzen kazandırıcı ögeler olarak sınırlar, alanlar birbirinden ayırabilecekleri gibi, iki alan arasında ilişki sağlayan çizgiler niteliğinde de olabilirler.

BÖLGELER: İçinde homojen işlevleri barındıran, içlerine girip çıkılabilir nitelikte ve çeşitli etkinliklerin süreklilik kazandığı önemli kullanım alanlarıdır. Konut, işyeri, çarşı vb. alanlar hep farklı kent bölgeleridir.

ODAKLAR: Kent içinde gözleyicinin girip – çıkabileceği yoğun aktivite noktalarıdır. Genellikle bir bölgenin içinde yeralıp oranın simgesi olarak değerlendirilir.

NİRENGİLER: Heryerden görülebilen, bazende belirli bakış açılarından görülebilen bir tür nokta, referans ögeleridir (kule, minare gibi.).

Bu kentsel imge ögeleri genellikle birbirleriyle etkileşim içindedir. Kent imgesinin vurgulanması, görsel yapının belirginlik kazanması, bütün bu elemanların tek tek ve birlikte belirli ilkeler çerçevesinde düzenlenmesiyle olanaklıdır.

Günümüzde birçok ülke, kaybolan kimliklerini yeniden bulmaya uğraşmakta, var olan kimliklerine yeni yorumlar getirmekte yada zayıflayan kimliklerini güçlendirmeye çalışmaktadır. Bu arayışlar yalnızca siyasal bir eylem olmayıp, aynı zamanda kültürel bir eylemdir. Kültürel kimliğin somut olarak yansıdığı platformlar kentlerdir. Bu nedenle söz konusu kimlik “Kent Kimliği”dir [93].

Kent planlaması kamu yararı, toplum yararı gözetilerek hazırlanır. Ortak kent mekanları insanların etkinliklerine zemin oluşturan, iletişim sağlayan araçlardır. Kent meydanları da bu yararlar gözetilerek, kullanıcının bireysel veya kolektif olarak

etkinliklerde bulunabileceği bir ortam sağlayarak kentle bütünleşmesine yardımcı olacak şekilde düzenlenmelidir.

Ülkemizde kent planlama içeriğindeki meydanların yeri ve işlevi, önceleri hükümet binaları önünde tören meydanları, farklı yönden gelen taşıtları, yollarına sevk etmek üzere planlanan trafik meydanları, belediye denetiminde kolaylık sağlanması amacıyla süreli veya sürekli pazar meydanları, cami önünde yaya sirkülasyonunu sağlamak, cemaatin dağılma saatlerinde güvenli yaya alanı oluşturmak üzere planlanan cami meydanları olarak belirtilmiştir [114].

Bugünkü kentlere baktığımızda özellikle merkez bölgelerdeki mekanlar kentin kalbi olma özelliğini yitirmiş, ticari işlevlerin ağırlık kazandığı bir görünüm kazanmışlardır. Kentin kültür, sanat, ticaret ve entelektüel etkileşim için bir merkez olma işlevini sürdürebilmesi için bu mekanlar güçlü bir bilinç ve duyarlılıkla geliştirilmelidir [88].

Zaman içerisinde sınırlı bir alanda planlanan meydan düzenlemelerinin, nüfusun artmasıyla tasarlanan etkinlikler için gerektiği kadar alan sağlanamadığı, aynı zamanda artan taşıt, ulaşım talebi içerisinde kalması, bu yüzden etkinliklerin özel alanlara, stadyum vb. tesislere aktarılması bilinen bir gerçektir. Bu da meydanların işlevlerini yitirmekte olduğunun bir göstergesidir.

Kent yaşamı için önemli yer tutan yapılar, kent merkezinde yeralan meydan alanları ile bütünlük içeren yapıda gelişmişlerdir. Meydanların etrafında yeralan, onları tanımlayan yapı öğeleri, sahip oldukları işlevlerle dış mekanı beslemektedirler. Bu nedenle kentsel dış mekanlar, kent yaşamı etkinliklerinin merkezi durumundadırlar. Kentsel mekanlar, cepheler, meydan, sokak, çeşme, ağaç, köprü tekil yada grup olarak tarihsel yapılar ile ayrıntı kazanır. Bu bölgeler yayanın yönlenmesi, özleşmesi için önemli çıkış noktalarıdır. Bunlar kentde röperleri oluşturur [24].

Meydan ve sokak gibi temel iki elemandan oluşan kentsel dış mekan kurgusu, insan-insan ve insan-yapılaşmış çevre ilişkisinin güçlü bir biçimde kurulmasına olanak sağlayan niteliklere sahip olmalıdır [61].

Endüstri devrimi öncesi kentlerde insan dolaşımının toplanma noktaları olan meydanlar, XX.yüzyılda farklı bir biçim sergilemektedir. Sanayileşmenin sembolü olan yeni binalar bu çağa özgü yeni toplanma mekanları olmuşlardır. Pazar meydanında

yapılan geleneksel alışveriş büyük mağazalara taşınmıştır. Özetle; daha önce dış mekan yaşantısında yer alan etkinliklerin bu dönemde kapalı ancak, açık mekan ilkeleriyle tasarlanan yapılara çekildiği görülmektedir. Endüstri devrimini gerçekleştirmiş olan ülkelerde nüfus, yapı yoğunluğu ve netleşen kent olgusu ile oluşan yapay çevreyi dengeleme ögesi olarak ortaya çıkan kentsel açık alanların varlığı, bizde toplum yapısının içe dönük olması nedeniyle gecikmiştir. Surlar içerisindeki saraylar, yüksek duvarlarla çevrilmiş konutlar, avlular içerisindeki dini yapılar, bunların birer göstergesidir.

Kentsel mekan düzeni, toplumun geleneksel kent uygarlığı ve toplumsal disiplin ile ilişkili bir etkinliktir. Bu yüzden, aydınların kafalarında, idarecilerin hayallerinde ve mimarların tasarımlarında ortaya çıkan imgeler, toplumun gerçek bir isteğine tekabül etmedikleri için gerçekleşmemekte, uygulanamamaktadır. Kaldı ki İstanbul'da dünyanın her yerinde olduğu gibi, motorlu araç trafiğinin önceliği, metropoliten alan içerisindeki yüksek rantın zorlamaları, kentsel tasarımının rasyonel olduğu kadar estetik ağırlıklı uygulamaları için elverişli bir ortam değildir [78].

Oysa, meydanların planlaması bir kent bütünü içerisinde trafik planlaması ve kentin yapısal düzenlemesiyle doğrudan ilişkilidir. Bu fiziksel çalışma birçok meslek disiplini elemanlarından oluşan planlama grubu tarafından yönlendirilip sonuçlandırılır [126].

Ülkemizde, 3194/1985 İmar Kanunu'nun 11.maddesinde kent planlamada meydanların niteliği "Kamuya ait gayrimenkuller" içinde belirtilmektedir. Anılan maddede "İmar planlarında; meydan, yol, park, yeşil alan, otopark, toplu taşıma istasyonu ve terminal gibi umumi hizmetlere ayrılmış yerlere rastlayan, Hazine ve Özel İdareye ait arazi ve arsalar, belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyeye; belediye ve mücavir alanlar dışında özel idareye bedelsiz terk edilir. Bu suretle maledilen arazi ve arsalar belediye veya özel idare tarafından satılamaz ve başka bir maksat için kullanılamaz" ibaresi ile meydanların kamu mülkiyetinde olduğu, satılamayacağı hükme bağlanmış olmaktadır. Ancak yasanın aynı madde içerisinde "İmar planı kararı ile özel mülkiyete konu olabilecek hale getirildiği takdirde, bu yerlerin belediye veya özel idarece aynı usulle iade edileceği de hükme bağlanmaktadır. İşte bu "özelleştirme" ile kamu yararına, toplum yararına hizmet edileceği anlayışı, meydanların tümünden kaybedilebileceği endişesini de gündeme getirmiştir [114].

Kentsel açık alanlardan olan meydanlar, kentlerimizde planlı olarak Cumhuriyetin ilanından sonra, çağdaşlığın simgesi olarak uygulanmıştır.

1.2.MEYDAN-REKREASYON PLANLAMA İLİŞKİSİNİN PEYZAJ MİMARLIĞI AÇISINDAN İRDELENMESİ

Meydanlar, kent ve kentlilerin kimlikleri hakkında ipuçları vermenin, yerel kültürü ve yaşanan zamanı yansıtmanın, uygarlık türü, gelişmişlik derecesi ve yönetim yapısına bağlı olarak çeşitlilik gösteren fonksiyon alanlarını içermenin yanı sıra kentlinin rekreasyonel gereksinmelerini karşılamada çok önemli yeri olan kentiçi açık yeşil alanlardır [55].

Doğal kaynakların azaldığı ve nüfusun hızla arttığı günümüzde düzenli ve düzensiz kentleşmeler ve gelişen endüstri alanları, arazi kullanım kararlarına büyük etki yapmaktadır. Bu nedenle, Peyzaj Mimarlığının önemi bir kat daha artmaktadır. Planlama kararlarında, doğadaki kullanım yanlışlıklarını ancak Peyzaj Mimarlığı azaltabilir yada yumuşatabilir [26].

Metropolitan alanların fokus noktası olan kentlerde, şehir merkezleri ve çevresinde büyük miktarda kullanım ve yapı konsantrasyonu görülmektedir. Kent halkının rekreasyonel gereksinimlerine hizmet eden, onların güven içerisinde rahatça hareket etmelerine olanak sağlayan meydanlar; kent içi açık-yeşil mekanların bir parçası olarak günümüzde giderek planlı olarak oluşturulması zorunlu alanlar haline gelmektedir [28].

Meydanlar, yerine getirdiği çeşitli işlevlerle kentlerin en önemli bölümlerinden biri olma özelliklerini her dönemde sürekli korumuş, motorlu taşıtların ortaya çıkıp sayılarının hızla artması, açık-yeşil alanların azalması, ayrıca kent insanının rekreasyon gereksiniminin giderek çoğalmasıyla önemleri bir kat daha artmıştır. Günümüzde meydanların;

- Trafik akışının düzenlenmesinde,
 - Sosyal, politik, ticari, askeri vb.gibi çeşitli amaçlarla insanların bir araya gelmesinde,
 - Yapıların etki ve işlevlerinin artırılmasında
 - Kent insanının rekreasyon gereksinmesinde,
 - Kentlerde yapı yoğunluğunu azaltıp soluklanma mekanı işlevi görmesinde,
- büyük katkıları bulunmaktadır [81].

Peyzaj Mimarlığı açısından meydanlar, doğal ve yapısal elemanlar arasında ekolojik ilişkilerin kurulduğu mekanlardır. Bu işlevlerin yanı sıra, görsel nitelikleriyle

kentin geleneksel yapısını vurgulayan ve yapısal elemanların yapay görünümünü giderici bir çevre olarak da önem kazandırmaktadır [126].

Günümüzde ve özellikle ülkemizde meydanların, sayıları gittikçe artan motorlu taşıtlara gerek hareket alanı, gerekse park alanı olarak kullanılmaya başladıkları, ayrıca kentin gelişmesine göre kimilerinin de yapı alanlarına dönüştükleri gözlenmektedir. Bu gelişmeler neticesinde de meydanlar işlevlerini yerine getirememekte ve kimliklerini kaybetmeye başlamaktadır. Meydanların çeşitli işlevlerini yerine getirebilmeleri bu alanların çağdaş peyzaj mimarlığı ilkeleri doğrultusunda tekrar iyi organize edilmiş yaşama mekanları haline getirilmeleriyle mümkün olabilecektir.

II.LİTERATÜR ÖZETİ

Araştırmamızın başlangıcından sonuçlanmasına kadar, en çok yararlanılan - bu araştırmanın önemli konuları ve araştırma konumuza en yakın olanlar açısından - kaynaklar, literatür listesinde de yeralan aşağıdaki eserlerdir;

ZUCKER (1959) [139], Meydanların tarihsel gelişimi, meydan tipleri, kent-meydan ilişkisi, meydan çeşitleri, geçmişten ve XX.yüzyıldan meydan örnekleri, meydanların fonksiyonları, meydan tasarımı konularında çok detaylı açıklamalarda bulunmuştur.

LAURIE (1976) [82], Peyzaj mimarlığı ve kavramlarını belirterek, Peyzaj mimarlığının temel prensipleri hakkında ayrıntılı bilgiler vermiştir.

AKESEN (1978) [4], Türkiye’de ulusal parkların açık hava rekreasyonu yönünden niteliklerini ve sorunlarını, örnek olarak alınan Uludağ Ulusal Parkı’nda incelemiştir. Ulusal parklarda yapılan etüd ve gözlemlerin yanısıra, Uludağ Ulusal Parkı’nda “alan araştırması” biçiminde anket çalışmaları yapılmıştır. Elde edilen bulgular arasında matematik-istatistik ilişkiler kurularak, ulusal parklarımızın açık hava rekreasyonu yönünden nitelikleri ile sorunları saptanmıştır. Bu sorunlara ilişkin önlem ve önerilerde bulunulmuştur.

YILDIZCI (1978) [134], İstanbul’da insan – yeşil ilişkilerini inceleyerek, yeşil alanların niceliksel ve niteliksel olarak yetersiz olduğunu ortaya koymuştur. Sorunun çözümünün ise ancak bölgesel ölçekte ele alındığı zaman gerçekleşeceğini belirlemiştir. Çalışmada kent ölçeğinden bölge ölçeğine kadar entegre bir yeşil sisteminin yaratılması amacı güdülmüştür.

PAMAY (1978) [94], Şehircilik, peyzaj mimarlığı, kentsel peyzaj planlaması, açık alanlar, açık alanların fonksiyonları, kategorileri, standartları ve açık alan sistemini açıklamıştır. Ayrıca kentsel peyzaj planlamasının genel esaslarını belirtmiştir.

SÖZEN (1981) [112], Ayaş ve çevresinin rekreasyon potansiyelinin saptanmasını amaçladığı araştırmasında, yöreyi rekreasyonel amaçlarla en çok kullanması beklenen Ankara’lıların eğilimlerini dikkate alarak rekreasyon türlerini

belirlemiştir. Bu rekreasyon etkinlikleri üzerinde önemli etkisi olan “Anahtar Etkenler” ile rekreasyon türleri arasındaki etkileşimi “Ağırlık” ve “Uygunluk” esasına göre hesaplayarak yörenin belirlenen rekreasyon türleri bakımından potansiyelini saptamıştır.

YILDIZCI (1982) [135], bina düzeyinden bölge düzeyine kadar hiyerarşik bir düzende yeşil alan tiplerini inceleyerek, yeşil alan normlarını belirleyen etkenlerle çeşitli ülkelere ait yeşil alan normlarını açıklamıştır. Kentsel yeşil alan planlamasına ilişkin genel bilgiler verildikten sonra İstanbul kenti yeşil alan planlaması ele alınmıştır.

AKESEN (1983) [5], açık hava rekreasyonunda rekreasyonel talep değerinin belirlenmesini amaçladığı araştırmasında, seçilen örnek orman rekreasyon alanlarında ekonomik ve çeşitli sosyal araştırma yöntemlerinden yararlanarak rekreasyonel talep değerlerini saptamıştır. Örnek olarak Fethiye Yöresi’ndeki Katrancı ve Küçükkargı Orman Rekreasyon Alanlarını seçmiştir.

SIMONDS (1986) [111], Peyzaj planlama ve projelendirme konularında, özellikle de temel ilkeler, toprak, su, bitki, iklim, ulaşım, yapı ve çevre hakkında detaylı bilgiler vermektedir. Ayrıca peyzaj çalışmalarında bitkilerin önemini vurgulamakta ve kullanım esasları ile ilgili açıklamalar yapmaktadır.

BAKAN ve KONUK (1987) [24], Türkiye’de kentsel dış mekanların düzenlenmesi konusuna ilişkin olarak, genel kavramları tasarım kuralları, düzenleme esasları, gereksinimler, standartlar ve kentsel dış mekanları tamamlayıcı detaylar konularında açıklayıcı bilgiler vermişlerdir.

PEHLİVANOĞLU (1987) [98], İstanbul Metropolü’ndeki en önemli lokal orman parçalarından biri olan Belgrad Ormanına ilişkin rekreasyon potansiyelini ve genel planlama ilkelerini saptamaya çalışmıştır. İki aşamadan oluşan çalışmanın ilk aşamasında, alan ve ziyaretçilerle, orman peyzaj öğelerine yönelik veriler elde edilmeye çalışılmış, bu doğrultuda geniş kapsamlı anketler yapılmıştır. İkinci aşamada ise bu verilere dayanarak ve ORUKUD adı verilen özgün bir yöntem kullanılarak rekreasyon potansiyeli saptanmış ve daha sonra da planlama ilkelerinin belirlenmesi yönüne gidilmiştir.

KRIER (1988) [75], Kentsel açık alanların morfolojik ve tipolojik bileşenleri, fonksiyonları, meydanlar, cadde ve sokaklar, açık alan yapı yüzeyi ilişkileri, açık

alanların biçimsel sınıflandırması gibi kentsel açık alanlarla ilgili tüm konularda bilgiler vermektedir.

UZUN (1990) [126], Kentsel rekreasyon alan planlaması isimli çalışmasında, kentsel açık ve yeşil alan kurumları, kentleşme eğilimleri, yeşil alan sistemleri konularında ayrıntılı bilgiler verdikten sonra kentsel rekreasyon alanlarını sınıflandırarak planlama ve tasarım ilkelerini açıklamıştır.

GİRİTLİOĞLU (1991) [54], Planlama, şehrsel mekan, şehrsel tasarım, şehrsel mekan öğeleri, açık ortak kullanım alanları (meydanlar), şehrsel mekan tasarımı, şehrsel mobilyalar, konut yerleşme alanları, konut alanları ulaşım sistemleri konularında ayrıntılı bilgiler vermiştir.

DUMONT ve GEORGEON (1992) [48], Modernleşme sürecinde Osmanlı kentleri konulu çalışmalarında Tanzimat Döneminde ve XIX.yüzyılda, Osmanlı şehirciliğinin genel özelliklerinin yanısıra, içlerinde İstanbul'un bulunduğu çeşitli Osmanlı kentlerinin kent dokusu ve kent gelişimi hakkında bilgiler vermektedirler.

RUBENSTEIN (1992) [102], Kentsel açık-yeşil alanların ve yaya bölgelerinin tarihi perspektivi, yaya bölgeleri kentsel açık alanlar tasarım elementleri, kent mobilyaları, bitkilendirme, konularında bilgiler vermiştir. Önemli dünya meydan örneklerini tarih içinde inceleyerek, çağdaş yaklaşımların neler olabileceğine ilişkin öneriler getirmiştir.

YILMAZ ve Ark. (1995) [137], Ankara halkının rekreasyonel eğilimleri ile Ankara Kenti ve yakın çevresindeki rekreasyonel eğilimlere uygun alanların durumların incelenmesi amacıyla yaptıkları araştırmada, Ankara'nın rekreasyonel potansiyelini ortaya koyarak, anket sonuçlarından hareketle, kent halkının rekreasyonel tutumlarını, kent ve yakın çevresindeki rekreasyon alanları ile ilişkilendirmişlerdir.

ZAFER (1996) [138], Yaya bölgelerinin tanımı, gelişimi, genel düzenleme ilkeleri konusunda açıklamalarda bulunduktan sonra konut alanlarında, alış-veriş merkezlerinde ve kent merkezlerinde yaya bölgesi düzenleme ilkelerini belirtmiştir.

SEÇKİN (1998) [106], Peyzaj uygulama tekniğine yönelik olarak, tesviye, bitkilendirme, sulama, aydınlatma, ihale esasları ve şantiye yönetimi konularında ayrıntılı bilgiler vermiştir.

III.MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmamızın temel amaçları; İstanbul Metropolü'ndeki önemli meydanların rekreasyonel işlev yönünden önemini vurgulamak, belirlemek ve ortaya çıkan sorunlara peyzaj mimarlığı yönünden çözüm ve öneriler getirmek şeklinde özetlenebilir.

Sözkonusu amaçları gerçekleştirebilmek için çalışmamızın ilk aşamalarında yoğun bir literatür taramasına gidilmiştir. Özellikle meydanların tarihsel süreç içerisindeki işlevlerinin belirlenebilmesi amacıyla yazılı kaynakların incelenmesine ağırlık verilmiştir. Bunun yanı sıra, özellikle ülke dışındaki önemli meydanlardan veri toplamada gezi, inceleme, gözlem ve görüntü alma vb.bilimsel araştırma yöntemleri ve tekniklerine başvurulmuştur. Araştırma alanı olarak seçilen meydanlar, tarihsel süreç içerisinde incelenmiş, güncel durumları saptanmış ve rekreasyonel işlevlerinin belirlenmesine çalışılmıştır. Bu incelemeler sırasında araştırmaya kaynak oluşturan bilgilerin edinilebilmesi amacıyla, peyzaj karakteristiklerine ve rekreasyonel özelliklere, ulaşım sistemine, mevcut rekreasyonel fonksiyonlara, donatılara ilişkin fotoğraflar çekilmiş, notlar alınmıştır. Fotoğraf çekimlerinde meydanları çevresindeki hakim yerlerden içe dönük bakışta algılayabilecek noktalar ile dışa dönük bakışta çevrenin algılanmasına olanak veren yerler, fotoğraf çekim noktaları olarak belirlenmiştir.

İstanbul Metropolü'nde ivedilikle ele alınması gereken meydanlardan Avrupa ve Asya yakalarından seçilen dört meydan üzerinde çalışılmıştır. Sözkonusu meydanlar, Sultanahmet Meydanı, Beyazıt (Hürriyet) Meydanı, Taksim Meydanı ve Üsküdar Meydanı'dır. Bu meydanların ortak özelliği, tarihi yerleşme alanlarında yer almaları ve kent çekirdeğini oluşturan meydanlar olmalarıdır.

Araştırma alanı olarak bu meydanların seçilmesinde;

- İçlerinde İstanbul'un her iki yakasından da meydan örneklerinin bulunması,
- Önemli kentsel mekanlar ve prestij öğeleri olmaları,
- Tarihsel, kültürel, ticari, dini, mimari ve turistik özellikleri birlikte taşımaları,
- Kentsel kimliğe damgasını vuran odak noktaları olmaları, güncel sorunlarının bulunması,
- Metropol bütünü içerisinde rekreasyonel işlev yönünden kent halkı için önem taşımaları,

kriterleri alınmıştır.

Özellikle İstanbul meydanları üzerinde yapılan çalışmalarda, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İmar ve Planlama Daire Başkanlığı, Harita Müdürlüğünden

sağlanan 1/5000, 1/1000 ve 1/500 ölçekli İstanbul haritalarından[65] ve TURING (Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu) [122], [123]'ten edinilen çeşitli çizgisel ölçekli İstanbul haritalarından yararlanılmıştır.

Araştırma alanlarının tarihi dönemlerdeki durumu ile güncel durumu karşılaştırmak içinde Thomas ALLOM[8]'un tarihi gravürleri ile aynı yerlerden günümüzde çekilmiş fotoğraflar karşılaştırılmıştır.

Araştırma süresince konuya ilişkin ayrıntılı bir veri toplama işleminin gerçekleştirilebilmesi için de anket yöntemi kullanılmıştır. Bunun yanı sıra, çeşitli bilgilerin doğrudan kullanıcılardan elde edilmesi, ayrıca kullanıcı kitlesinin davranışları, genel rekreasyonel eğilimler, kullanıcı sorunları, vandalistik eğilimler ve çeşitli sorunlar, ile trafik yoğunluğunun değişkenliği gibi meydanları kullanan toplumdan kesitlerin ortaya konmasında, yoğun ve kapsamlı sosyal araştırma yöntem ve tekniklerine başvurulmuştur.

Araştırma alanı olarak seçilen meydanlara 1997-1999 yılları arasında planlanan zamanlarda gidilerek, inceleme ve araştırmalarda bulunulmuştur. Bu dönemde periyodik olarak her mevsimde gidilerek anket çalışmaları yapılmıştır. Kullanıcı verilerinin ve tercihlerinin ayrıntılı bir biçimde saptanabilmesi ve bu yönde gereksinimi duyulan temel bilgilerin edinilebilmesi amacıyla araştırma alanında (Ek 1)'de formu verilmiş olan anket çalışmaları gerçekleştirilmiştir. "4.5.Araştırma Alanına İlişkin Anketlerin Değerlendirilmesi" başlığı altında ayrıntılı bir şekilde açıklanan çalışmalar yapılırken, geniş ve değişken bir kullanıcı kitlesiyle görüşülmüştür. Anket formunu oluşturan soruların hazırlanmasında, kullanımlara, donatılara, ulaşım, genele ve kullanıcıların sosyo-ekonomik yapısına ilişkin bilgilerin elde edilmesine yönelik hedefler gözönüne alınmıştır. Oluşturulan anket formlarıyla bir ön anket uygulaması yapılmış, bu uygulamada, her meydanda 10 kişi olmak üzere toplam 40 denekten yararlanılmıştır. Ortaya çıkan bazı sorunlar giderilerek anket formlarına son şekli verilmiştir.

Anket formu, 5 bölüm ve 29 sorudan oluşturulmuştur (Ek 1). Anket formunda, birinci bölümde kullanımlara, ikinci bölümde donatılara, üçüncü bölümde ulaşım, dördüncü bölümde genel, beşinci bölümde de kullanıcıların sosyo-ekonomik yapısına ilişkin bilgiler sorgulanmıştır. Yine benimsenen genel esaslar çerçevesinde, çalışmaların güvenilirliğini artırmak ve deneklerden daha sağlıklı yanıtlar alabilmek amacıyla isim, adres vb.gibi öznel bilgilerden özellikle kaçınılmıştır.

Anket uygulamasında sabit bir kullanıcı toplum bulunmadığı için zamanı esas alan örnekleme tekniği ile çalışılmış ve toplam 800 kişiye anket uygulanmıştır.

Kullanıcılara uygulanan anketler sonucunda elde edilen verilerin değerlendirilmesinde SPSS (Statistical Package for the Social Scienses) Paket programı kullanılmıştır. Toplam 800 anket formu SPSS paket programı için oluşturulmuş kodlama formlarına kodlanmıştır (Ek 2). Kodlamanın yanısıra tüm anket formları mevsimsel kullanımlara ve araştırma alanlarına göre bölümlenmiştir. Kodlama işlemi biten kodlama formları, daha sonra sisteme geçirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesi ve karşılaştırma işlemlerine başlanmıştır. Mevsimlere göre soru kağıdında bulunan her sorunun genel durumu sayısal olarak belirlenmiştir. Ayrıca toplanmış olan verilerin aralarındaki ilişkilerin genel görünüşü ortaya çıkarılmıştır. Karşılaştırma işlemi sonrasında elde edilen veriler EXCEL programında ve WINDOWS 98 programında oluşturulan tablolara işlenmiştir.

Bu araştırmada istatistiksel yöntem olarak iki nitelik veya değişken arasında ilişkinin olup olmadığını sorgulayan Khi-Kare (χ^2) analizi kullanılarak verilerin analizi ve yorumlaması yapılmıştır. Bu bağımsızlık testi, bir değişkenin sınıflayıcı seçeneklerine göre yapılan bir ölçümde beliren çapraz dağılıma bakarak, sözkonusu değişkenler arasında gözlenen bağıntıyı hesaplama yoludur [107], [67].

Araştırmalarda en çok seçilen güven düzeyi olan $p= 0.05$ alınmıştır. Bu bize ilişkinin anlamlılığı konusunda %5'lik bir yanılma payı olduğunu göstermektedir.

Elde edilen veriler ve bulguların ışığında, araştırma alanı olarak seçilen İstanbul meydanları ile dünyadaki önemli meydan örnekleri, rekreasyonel işlevler yönünden karşılaştırılmış, ayrıca anket sonuçlarının da değerlendirilmesiyle getirilen öneriler ve çözüm yolları, oluşturulan çizimlerle somutlaştırılmaya çalışılmıştır.

IV. BULGULAR

4.1.MEYDAN KAVRAMININ TANIMLANMASI VE İRDELENMESİ

4.1.1.Meydan Kavramı

Meydan kelimesinin kökeni latince Platea (geniş sokak) kelimesidir. İtalyanca “Piazza”, Fransızca “Place”, Almanca “Platz” ve İngilizce “Square” olarak ifade edilir. Sözlüklerde meydan, insanların toplandığı, etrafı binalarla çevrili, geniş ve düz alan olarak tanımlanmaktadır. Bugüne kadar bir çok meydan tanımları yapılmıştır. Bunlardan bazılarını şöyle sıralamak mümkündür:

AKDOĞAN (1962) [1], Halkın sosyal, dini ve ticari amaçlarla toplandığı, askeri ve siyasi gösterilere sahne olan, açık alanlar olarak tanımlamaktadır.

ÖKKEŞ (1977) [89], Kentin yoğun kitleleri arasında kalan hava alma boşlukları olarak tanımlamaktadır.

TANERİ (1978) [119]’e göre meydan yolların kesiştiği yerlerde ve yapı adaları içindeki binalar arasında bırakılan açıklıklarda oluşan, ya da planlı bir şekilde düzenlenen mekanlardır.

ÖZDEŞ (1985) [91], meydanları genellikle hükümet binaları, adliye, resmi binalar gibi şehrin anıtsal yapıları ile çevrelenmiş toplanma merkezleri olarak tanımlar. Genellikle duvarlarla çevrelenmiş bir mekan içerisinde yer aldığını söylemektedir.

KARAMAN (1989) [69], meydanı, süreksizlik etkisi gösteren, kapalı bir merkez olarak tanımlar.

UZUN (1990) [126]’a göre; ilk kentleşmenin başladığı dönemlerden günümüze değin, kentsel sirkülasyonun başlama ve dağılım yeri, kent halkının toplanma noktası olarak düşünülmüş açık alandır.

KÜÇÜKERBAŞ VE ÖZKAN (1994) [80]’e göre meydan; Kentsel sirkülasyonu başlatma ve yönlendirme ile kent insanına toplanma mekanı olarak hizmet veren geniş açık alanlar olup, bu mekanlar hertürlü yerleşim biriminin odak noktası yada odak noktalarıdır. Meydanlar, halkın ticari, dini, kültürel, politik ve ulusal amaçlarla bir araya geldiği açık yaşama mekanlarıdır.

SUHER (1998) [114]’e göre de meydan; doğal çevre ve/veya yapılaşmış çevre öğeleri ile sınırlı bir mekandır. Belirli bir amaç doğrultusunda toplu etkinliklere olduğu kadar, bireysel isteklere bağlı hareketlere de mekan sağlar. Kent kimliğini yansıtan bu yapısal gelişme, genel de korunması gereken bir ortak miras yaratır.

Değişik meslekler ise meydanları şu şekilde tanımlamaktadırlar [54]:

- Şehir Plancıları: Bu alanlar dengeli arazi kullanımında gerekli alanlardır.
- Ulaşım Plancıları: Taşıt-yaya ilişkilerinin dengeli çözümünde ve taşıt trafik sisteminin getirdiği sakıncaların azaltılmasında kullanılabilecek alanlardır.
- Toplum bilimcileri: Toplum bilincinin, kuşaklar arasındaki ilişkilerin kültürel bütünleşme ve gelişmenin sağlanabilmesinde önemle yararlanılabilecek alanlardır.
- Ekonomistler: Bu alanları toplum tüketimi ile özdeş görmektedir. Dolayısıyla yoğun tüketici gruplarının rahat konforlu bir ortamda alışveriş yapmasına imkan veren alanlar olarak düzenlenmesi gerektiğini savunmaktadır.
- Sağlık uzmanları: Hem beden, hemde ruh sağlığı, toplum sağlığı bakımından yararlanılacak alanlar olarak değerlendirilmekte ve çözümlere bu yaklaşımlar çerçevesinde katkı sağlanmaya çalışmaktadır.

İşlevsel yaklaşımla, bireysel devinimi ön planda tutan bir tanımlamaya göre, meydanlar, kentsel dış mekanların kentte en belirgin örneğidir. Kentte meydanın durağan yapısı statik bir mekan türü yaratılmasını sağlar [24]. Nitekim Meydan mekanları Krieger göre; bireylere, istemli ve istemsiz gelişigüzel hareketlilik sağlayan, içinde sürekli ve yönlendirilmiş bir hareket düzeninden çok, durma imkanı olan ve hareketliliğe zorlamayan mekanlardır [54].

Öte yandan tarihsel süreç içinde incelendiğinde, eski toplumlar da önemli yol güzergahlarında ya da kavşaklarda gelişen ekonomik yaşam, insanlar arasında alış-veriş sağlayacak bir mekan (=meydan) ararken, toplumun tümü de, yerleşmenin diğer gereksinimlerini karşılayabilecek bu meydanlardan yararlanmıştır. Bunun yanında savaş tehlikesi bu toplumları içe dönük bir düzen ve belirli bir merkez etrafından toplanmaya yöneltmiştir. Yerleşmenin gelişerek büyümesi, meydan sayısını arttırmış ve önemli yapıların (dini ve idari) meydan kenarlarında yer alması düşüncesi sonucunda, meydan ölçeğine uygun ve meydanı süsleyen sanat yapıları ve yol bağlantısı çözümleri ile bugün tarihi olarak andığımız eski meydanlar doğmuştur [80].

Meydanın kentsel mekan içindeki yerine ve fonksiyonuna göre büyüklük oranının çok iyi sağlanması gerekmektedir. Meydanların düzenlenmesinde alanlarla ilgili sayısal değerler vermek gereksizdir. Önemli olan insanı baskı altına almayan oranların tutturulmasıdır. Yerleşme büyüklükleri ve nüfus, alan gereksinimlerini belirleyebilir. Toplanma fonksiyonu gereği olan meydan; dış mekanla olan ilginin az olmasını gerektirecek kadar kapalı, sosyal ilişkilerin çok canlı olmasını gerektirecek kadar da açık olmalıdır.

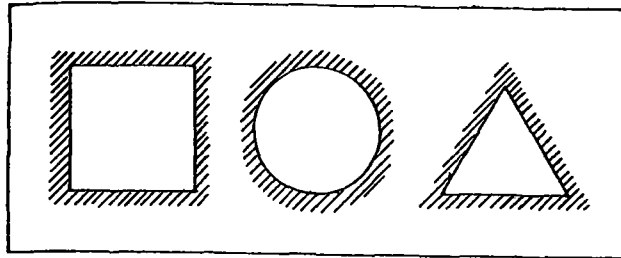
Sanat ve kültür ağırlıklı bir yaklaşımda, meydanların çoğunluğu tarihi mabet ve anıtları, değerli mimari yapıtları çevresinde toplayan sanat ve kültür müzeleridir. Gerçekten büyük yapılarla çevrili kent meydanlarının yeşil alan olarak düzenlenmesi, gerek estetik açıdan, gerek yeşil elemanların kent içindeki işlevleri açısından ve gerekse doğa ve parklardan uzak olan kent merkezindeki insanların, kısa süre için de olsa, dinlenebilmeleri açısından büyük önem taşımaktadır [58].

Mekan tasarımı açısından, meydanın fiziksel değeriyle birlikte, kendisini oluşturan öğelerin nitelikleri de mekanın çevre içinde etkin bir karakter kazanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Mekan tasarımının yanısıra yer döşemelerinden su ögesine, oturma elemanlarından aydınlatma elemanlarına kadar birçok düzenlemeyi kapsayan, sanat objeleriyle desteklenen, estetik kaliteye sahip meydanlar, görsel düzeyde getirdikleri psikolojik rahatlamadan yanısıra kültürel doygunluğu sağlamasıyla da önem kazanmaktadır [115].

Bir başka tanımlamaya göre, meydanlar genellikle akımların toplanma yeridir ve bu mekanda aktarmalar yapılmak suretiyle akımların yönü ve cinsi yayadan araçlıya veya tersine değişir. Geleceğin büyük kentlerindeki çeşitli ulaşım olanakları insanları, bu akımların birleşme noktalarında toplayan ve dağıtan bir sistem çözümüne zorlamaktadır. Bu noktada bir kaç düzlemde yayalar, araçlar, alış-veriş, otopark, metro gibi çeşitli ulaşım ve fonksiyonlar yer almakta ve organize edilmektedir. Böylece bağlantı, düşey olarak işleyen merdiven, asansör tesisleri ile mümkün olmaktadır. Bu düzenin kurulabilmesi için meydanın tek bir bina bütünü, bir kompleks olarak çözümlenmesini, tek bir merkez kuruluşunu zorunlu kılmaktadır [27].

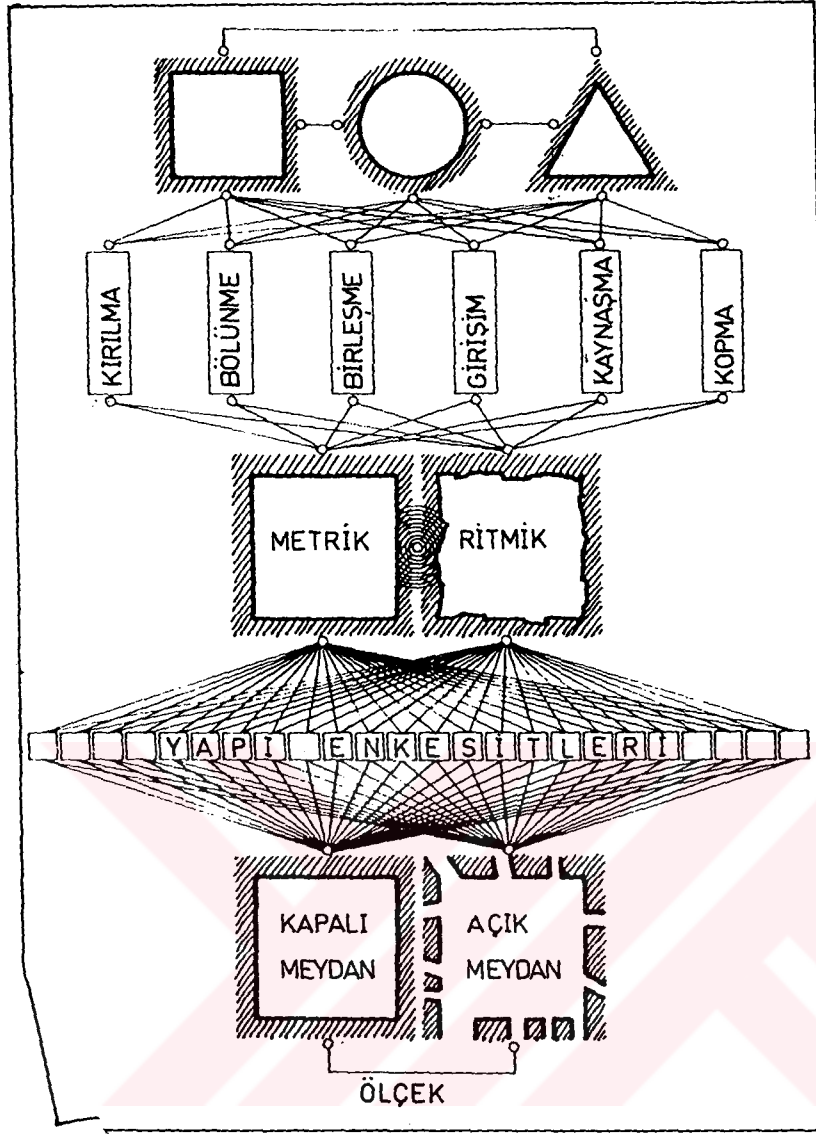
4.1.2.Meydan Çeşitleri

Meydanlar, temelde 3 ana biçimden (kare, üçgen ve daire) türeyebilir (Şekil 4.1)

Şekil 4.1: Meydanın Ana Biçimleri [75].

Bu üç ana biçimin değişik kullanımları ile meydan, farklı boyut kazanmış olur (Şekil 4.2) [75].

Şekil 4.2: Meydan Biçimlerinin Kullanımı [75].

Meydan mekanını gerçekleştirirken metrik ve ritmik düzenden de söz etmek gereklidir:

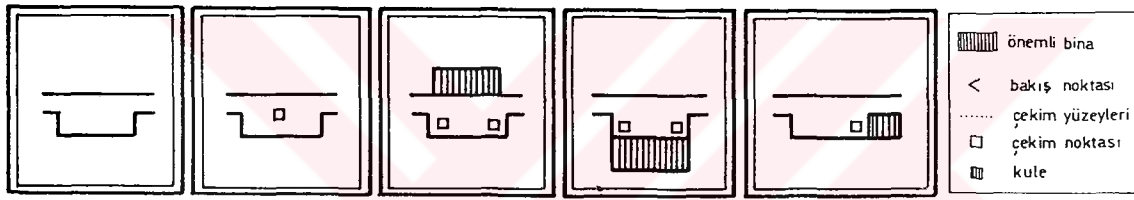
Metrik Düzen: Geometride olduğu gibi rakamlar ve ölçü verileri ile oluşturulur. Bilinen şekillerden birini uygulayarak oluşturulan düzgün, belirli, harmonik etkileri olan şekilci düzendir. Daire, dikdörtgen, kare, gibi ve bileşimleri ile zenginleştirilir. Kısaca mekanların biçimleri geometrik biçimlerdir.

Ritmik Düzen: Burada yaratmak, meydana getirmek kelimesinin kullanılması yerinde olacaktır. Herhangi bir şekli olmayan, biçimsel kurallarla kontrol edilmeyen düzendir. Üç boyutludur. Fakat her zaman akılcı, matematiksel ve geometrik ilişkiler kurulamaz.

Metrik ve ritmik düzenleme yaklaşımlarına bağlı oluşan doku farklılıkları kabaca iki kutup olarak kabul edildiğinde, biçimsel farklılık zaman içinde sürekliliği olan bir eğri oluşturulduğu görülür [54].

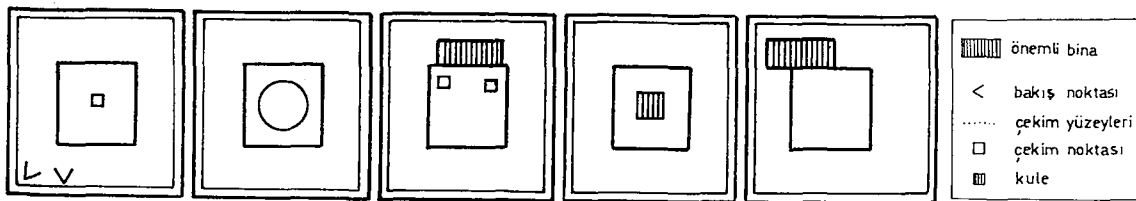
KARAMAN (1989) [69]'da söz konusu üç ana biçimin türeyenleri ile meydan tiplerini aşağıdaki şekilde açıklamaktadır.

Niş Tipi Meydanlar: Kilise, saray gibi önemli bir yapıya görsel rahatlık sağlamak amacı ile mekanın bir nişle genişlemesi şeklidir (Şekil 4.3.). Bu tip alanları tarihin her döneminde görmekteyiz. En ilginç örneği Roma'daki Piazza Chiesa Nuova ve Piazza Fornesa meydanlarıdır.

Şekil 4.3: Niş Tipi Meydanlar [69].

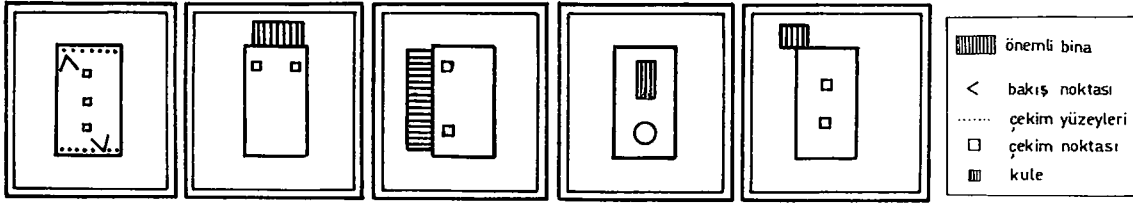
Kare Tipi Meydanlar: Kare tipinde, doğası gereği hiçbir kenarı diğerinden değer açısından önemli değildir. Bu nedenle bu tip meydanlarda genellikle vurgu elemanı merkezde yer almaktadır (Şekil 4.4.). Yada yapı karenin bir kenarında yer almakta, meydanın ağırlık merkezini kendisine çekmektedir.

Şekil 4.4: Kare Tipi Meydanlar [69]

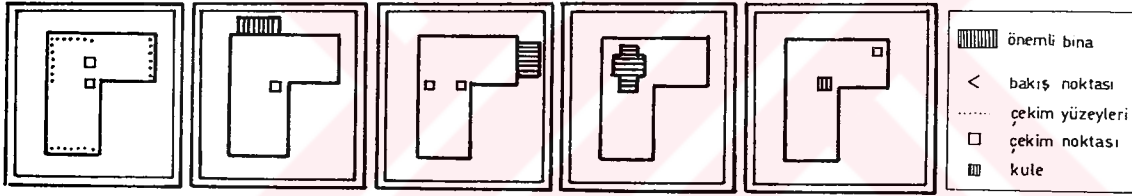
Dikdörtgen Tipi Meydanlar: Genellikle meydanın iki kenarında çekim oluşmaktadır. Bu noktalarda önemli yapılar yer almaktadır. Vurgu alanları genellikle

aks boyunca bulunur (Şekil 4.5). En ilginç örneği Floransa'daki Fiazza Uffici ve Piazza Navona Meydanlarıdır.

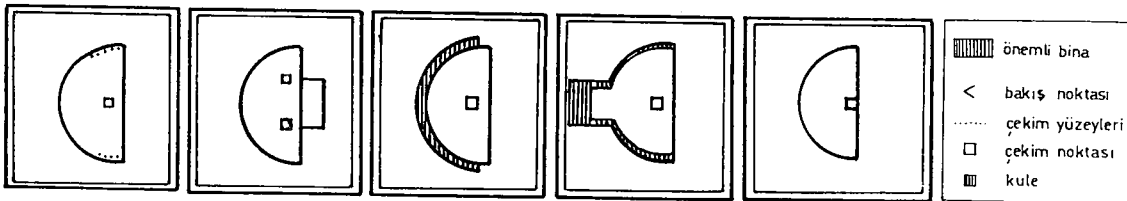
Şekil 4.5: Dikdörtgen Tipi Meydanlar [69].

L Tipi Meydanlar: Bu tip meydan, iki dikdörtgen tipi meydanın birleşmesinden oluşur (Şekil 4.6). İki kolun uç noktalarından en ilginç perspektifler vermektedir. En ilginç örneği Venedik'teki San Marco Meydanıdır. Meydan da yer alan saat kulesi ve katedral, bu uç noktalarda yer almaktadır.

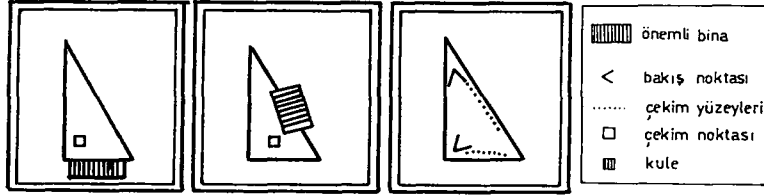
Şekil 4.6: L Tipi Meydanlar [69].

Yarım Daire Tipi Meydanlar: Bu meydanda, algılama merkeze çekilmektedir. Birçok örnekte bu tip meydanda yarım daire kısmının komple bina ile çevrili, düz kısmının tamamen yada kısmen açık bırakıldığı görülmüştür (Şekil 4.7). Bu meydan tipine en ilginç örneklerden biri Piazza del Campo Meydanıdır.

Şekil 4.7: Yarım Daire Tipi Meydanlar [69].

Üçgen Tipi Meydanlar: İki yolun kesişme noktasından ikiye ayrılması gibi bir oluşumdur. Çekim ve vurgu noktalarının yeri üçgenin açısı ve oranlarına bağlıdır (Şekil 4.8). En ilginç örneği Versailles Sarayının giriş avlusudur.

Şekil 4.8: Üçgen Tipi Meydanlar [69].

Meydanları, fonksiyon ve özelliklerine göre de; Tarihi meydan, Trafik meydanı, Mimari Meydan, Resmi Meydan ve İskele Meydanı şeklinde ayırabiliriz.

Tarihi Meydan: Eski şehirlerin, özellikle tarihi kesimlerinde, içinde dini, tarihi ve sanat değeri olan eserlerin yer aldığı meydanlardır [119].

Trafik Meydanı: a) Motorlu Trafığe Hizmet Eden Meydanlar: Birden çok ulaşım aksının birbirine bağlandığı meydanlardır. Büyük bulvar ve cadde kavşaklarında olup kentin ağır trafiğini yönlendiren alanlardır.

b) Yaya Trafığına Hizmet Eden Meydanlar: Kişilerin rahatça kullanabilecekleri alanlardır.

Mimari Meydan: Mimari yapıların çevrelediği alanlardır.

Resmi Meydan: Resmi binaların bulunduğu, gerektiğinde resmi törenlerin yapıldığı alanlardır.

Fakat bazen bir meydan yukarıdaki çeşitlerin hepsini de kapsayabilir. Her tarihi meydan, aynı zamanda mimari meydandır. Genellikle de resmi meydanlardır. Resmi törenlerin yapıldığı bazı meydanlar aynı zamanda trafik meydanı gibi de kullanılmaktadır (Taksim Meydanı gibi).

Meydanlar, kent yaşamının belirli bir işlevini, özel bir etkinliği ya da özel bir yapıyı barındırdığında o işlev ya da yapının adıyla da (Pazar meydanı, Çeşme meydanı, Savaş meydanı, Yarış meydanları gibi.) anılmaktadır [78]. Her ne kadar belli tipteki

Savaş meydanı, Yarış meydanları gibi.) anılmaktadır [78]. Her ne kadar belli tipteki meydanlar, belli dönemlerde yaygın olsa da genel meydan-hacim ilişkileri belirli formlardan bağımsızdır. Meydanın kendine özgü özellikleri (örneğin pazar meydanı, trafik meydanı gibi), hiçbir zaman otomatik olarak bir form oluşturmaz. Her fonksiyon çok farklı şekillerle ifade edilebilir. Bu nedenle bir pazar meydanı zaman içerisinde resmi bir meydan da olabilir [139].

Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere meydanları fonksiyonlarından çok yapılanmalarına göre tanımlamak daha doğru bir yaklaşım olacaktır. ZUCKER (1959) [139]'da meydan tiplerini şu şekilde ayırmıştır:

Kapalı Meydan: Sınırlandırılmış meydanlardır. Bu meydanın görünüşünde ilk göze çarpan onun planıdır. Kare, dikdörtgen, dörtgen, daire veya herhangi düzenli bir geometrik formla oluşturulmuş meydanlardır. Meydanın etkisi, yapıların miktarının farklılığına, alçak ve yüksek binaların kontrastlarına, plastik öğelerin yerine bağlıdır. Bu düzende, meydandaki denge, düşey ve yatay düzlemin eşitliliği ile sağlanacaktır.

Egemen Meydan: Bir yapı veya açık alanın yönlendirdiği ve diğer binalar ile ilişkilendiren bir meydan tipidir. Yani bir kilise, anıtsal bir yapı, saray, belediye binası, çeşme, tren istasyonu gibi baskın bir yapı, açık alanın ilişkilerini yönlendirir. Çoğunlukla, meydana çıkan ana yolun yönü ana binaya ait aksı belirler.

Merkezsiz Meydan: Kapalı meydanın içerisinde dikey bir vurgu elemanının bulunması bu meydan tipini karakterize eder.

Gruplandırılmış Meydan: Her obje bir meydanda bireysel ve birlik içerisinde kendiliğinden var olabilir. Farklı form veya boyuttaki meydanlar tek bir yönde sıralanabilir ya da küçük bir meydan daha büyük bir meydana açılabilir veya farklı şekil ve orandaki üç veya daha fazla meydan tek bir binayı çevreleyebilir.

Serbest Biçimli Meydan: Artistik özelliği, estetik kalitesi olmayan amorf (düzensiz, kesin bir biçimi olmayan) meydan tipidir.

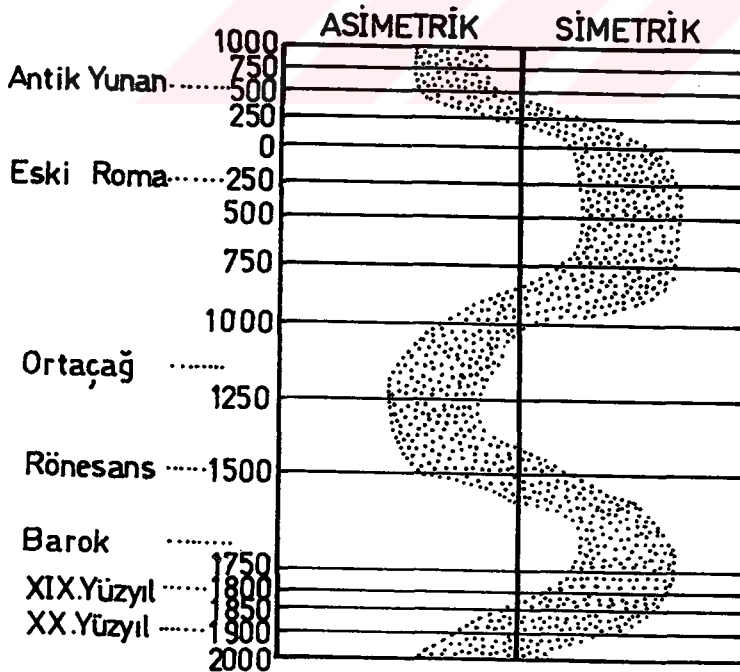
Her meydan, bir meydan tipinin özelliklerine sahiptir diye bir kural yoktur. Bazen iki tipinde özelliklerine sahip olabilir.

4.1.3. Meydanların Tarihsel Gelişimi

İnsanın doğayı değiştirici ilk faaliyet alanı, tarımsal uğraşları olmuştur. İnsanların tarımsal amaçlarla ortaya koydukları ilk yerleşme tipleri ve arazi kullanma

şekilleri ile çevre, ekolojik ve biyolojik yönden dengeli bir bütünlük sergilemiştir. İnsanoğlunun doğa ile bundan sonraki ilişkisi, toplanma içgüdüsünün ortaya koyduğu yerleşme motifi olan kentlerdir. Bu nedenledir ki ilk tarımsal yerleşmelerden sonra uygarlıkların tarihi, hemen hemen kentlerin tarihleriyle başlamaktadır. Kentlerin ilk gelişmelerinde bir odak yeri ve kabile şefi için düşünülen bir kulübenin bulunduğu merkezi bir açık sahanın etrafında yerleşmiş olan ilkel yaşam ve alışveriş merkezleri biçiminde ortaya çıkan ilk yerleşme alanları, gittikçe gelişerek saray, mabet meydan kompleksini kuşatan yerleşme üniteleri şekline girmişlerdir [3]. Mısır, Hitit, Yunan, Roma vb.ilkçağ uygarlıklarından başlayarak, Ortaçağ, Rönesans, Barok devirlerindeki kapsayan XIX.yüzyıla kadar olan zaman içerisinde, kentler bu ana fikirde gelişmişlerdir.

Antik çağlarda halk toplantılarına sahne olan agora ve forumlarla başlayan yaya alanları, Ortaçağda pitoresk şehir mekanlarında, sokaklarda ve serbest biçimli meydanlarda devam etmiştir. Rönesans döneminde ise, yayalar kentlerin formal güzellikleri içinde güvenle dolaşabilmiş, XVIII.yüzyılda da dekoratif ve geometrik planlar oluşturan düzende tehlikesiz, sakin bir şekilde dolaşma olanağı bulmuşlardır (Şekil 4.9). Fakat Endüstri devrimi ile denge bozulmuş, yapı ve trafik karmaşası içerisinde kullanıcıların giderek kent mekanlarına yabancılaşması bu olgunun doğal sonucu haline gelmiştir [21].

Şekil 4.9: Meydanlarla İlgili Biçimsel Farklılığın Zaman İçinde Sürekliliği [54]

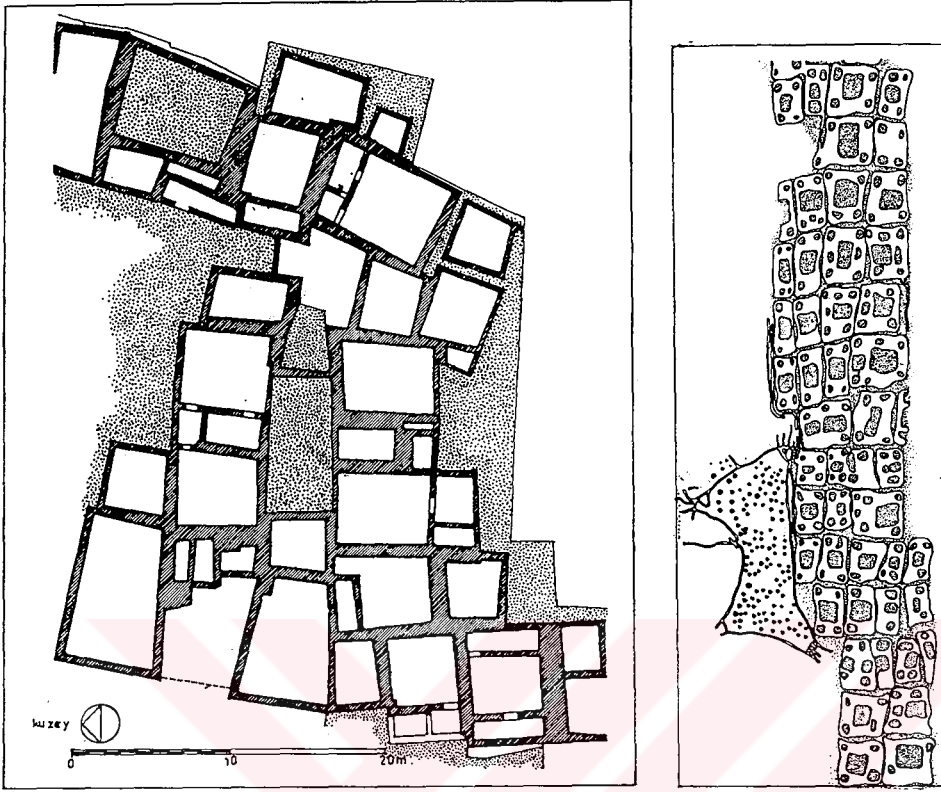
4.1.3.1. İlkçağda Meydanlar

İnsanoğlunun varoluşuna ait kalıntıların yada kanıtların bulunduğu dönemlerden başlayarak, konuya tarihsel süreç içinde bakılırsa “Tarih Öncesi” adı ile tanınan dönemin insanların yeterince besin temin edebilmek amacıyla birbirinden uzak, çok küçük gruplar halinde ve dağınık olarak yaşamış oldukları düşünülebilir. Toplayıcı ve tüketici durumunda olan bu küçük topluluklar, kaçan sürüleri izleyebilmek ve devamlı tükettikleri bitkisel kaynakların yenilerini bulmak için zorunlu bir göçebe yaşamını sürdürmüş ve genellikle su kenarı yada kayalar içindeki mağaralarda yaşamışlardır. Doğal koşullara büyük ölçüde bağlı kalmaları zorunlu olan bu insanlar için, “Tarih Öncesi” ya da “Mağara Çağı” adı verilen ve M.Ö. sekizinci bine kadar süren bu uzun ömürlü dönemde bir şehircilik yada ona bağlı olarak bir meydan düşüncesi söz konusu olmamıştır.

Ön Asya bölgesinin en eski, toprağa yerleşik ilk tarımsal kültürü “Neolitik”, Beyşehir Gölünden çıkan Çarşamba Çayının doğusunda ve Konya iline bağlı Çumra ilçesi yakınlarında ve volkanik Hasan Dağının eteklerinde kurulmuş olan Çatal Höyük kentinde görülmüştür. M.Ö. dokuzuncu binde kurulmuş olan Çatal Höyük kentinin evleri dikdörtgen planlı olup, dört-beş eve bir tapınak düşmektedir (Şekil 4.10). Tapınakların ölçüsü evlerden daha büyüktür. Yapıların ortak gibi görünen duvarları aslında bağımsızdır ve çatıları da ayrıdır. Bireysel özelliklerini koruyan bu evlerin kapalı bir biçim oluşturması yerleşmede de kapalı bir bütüne yol açmaktadır. Bu bütünlük savunmada görevini yüklenmiştir. Bu durum bir meydan düşüncesi oluşmasına yada gerekliliğine yol açmamıştır.

M.Ö. 3000 yılında Mısır’dan Hindistan’a kadar uzanan bölgelerde gerçekleşmiş kentleşme olgusunda da meydan kavramı yoktu [139]. Anıtsal ve görkemli tapınak ve saraylar kentlerin temel taşları olmakla birlikte, gerek işlev ve gerekse savunma açılarından gerçek bir meydan oluşumuna zemin hazırlamamıştır. Her biri kendini özel savunmaya almış kapalı birer mekan görüntüsü vermektedir. Bu görüntüye Anadolu’dan M.Ö. ikinci binin Büyük Hitit İmparatorluğu dönemine ait Boğazköy tapınakları ile Acem Höyük Sarayını da katabiliriz.

Eski Yunan kentlerinde de tapınakların inşa edildiği Akropolün dışında, kamu yapıları ve konutlardan oluşan yapılanma Agora’ya (çarşı) açılan organik ya da geometrik düzenli sokak ağı niteliğinde idi [133]. Eğer bir Yunan kenti, daha önceki aynı mahallerin birleşimi ile geliyorsa, bunlardan birindeki kutsal alan, yeni oluşumun odak noktası oluyordu. Faaliyetlerin agoralara yönelmesi için politik ve ticari gelişmeler gerekliydi [89]. Bu gelişmelere paralel olarak Agoralar da sürekli değişmiş, ve giderek politik toplantıların yapıldığı, serbest söz hakkının tanındığı, alışveriş ve ticaret işlevlerinin gerçekleştirildiği alanlar haline gelmiştir (Şekil 4.11).

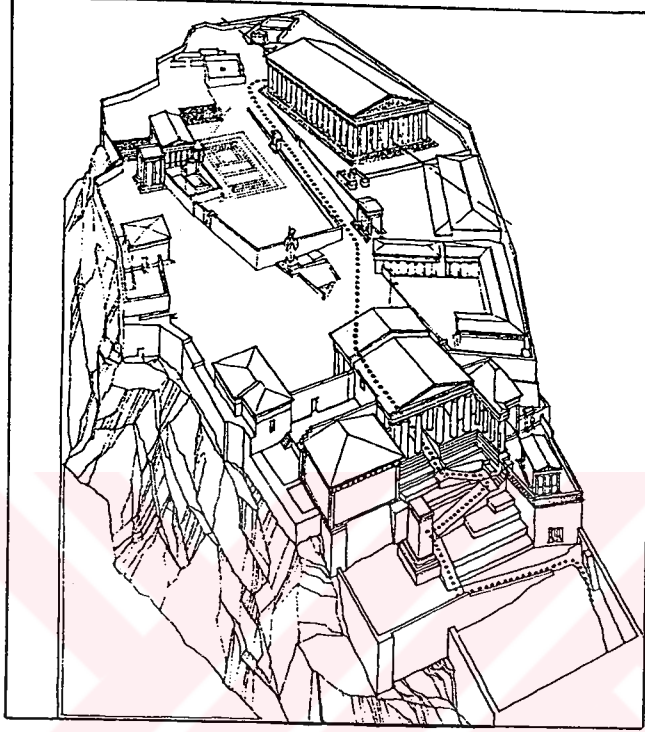
Şekil 4.10: Çatal Höyük Kenti [79].

Yunan toplumunda toplumsal yaşam, iş ve politika içinde gündelik bir sahne oluşturmaktaydı. Kentin kuruluş alanının %5'ini oluşturan Agora'nın en önemli işlevi, haber alışverişi için uygun bir ortam oluşturması idi [93].

Kent yaşamının başlarında bir toplanma alanı, çarşı, sosyal ve politik buluşma yeri ve giderek bilimsel bir akademi özelliği de kazanan agora ve çevresi zamanla önemli binalarla kuşatılmıştır [2]. Genelde Agora'da pazar ile kentin dinsel merkezi arasında bir sınır olmayıp, kamusal ve kutsal eylemler birlikte yer almıştır.

Özetle, Agora şehrin, siyasal ve sosyal iş hayatının merkezini oluşturan, asimetrik yada dikdörtgen planla, düzlüklere kurulmuş bir meydandır. Böylece ilkçağın son bölümlerine yaklaşırken Yunan kentlerinde bir meydan fikri gerçekleştirilmiş olmaktadır [102]. Agoranın çevresinde veya yakınında kent meclisinin toplandığı bina -Bulererein, şehir meclisi icra komisyonunun toplandığı bina - Prytaneion, sunaklar, çeşmeler ve özellikle stoa'lar yer almaktadır. Stoa'lar agoraların özellikle toplumsal yaşam için önemli bir parçası idi. Nitekim, stoacı öğretisi ile tanımlanan yeni ideoloji

Epikürcülük, Agorayı çevreleyen revakların gölgesi altında tartışılmıştır. Bu dönemde tüccarlar ve bankerler, stoa'ları borsa ve alışveriş merkezi olarak kullanmışlardır [133].

Şekil 4.11: Agora [113]

Büyük İskender'in Ön Asya bölgesine egemen oluşundan Roma'lıların bu bölgedeki egemenliğine değin geçen yaklaşık üç yüz yıllık (M.Ö. 330-30) sürede; bir başka deyişle Helenistik Dönemde agorayı çevreleyen sütun sıraları önemini artırmış ve ön planda yer almıştır [129]. Bu dönemde meydan, durumunu korumakla beraber belirli bir yapının özellikle algılanması açısından ayrıca bir yenilik getirilmemiştir. Roma uygarlığında Agoranın yerini alan Forumlar, halkın toplanma yeri olduğu kadar mahkemelerin ve pazarların kurulduğu kent mekanı olmuştur [114]. Roma kentleri, gladyatörlerin gösterisi ve halkın diğer eylemleri için yapılmış olan forumların çevresinde kümelenmiştir [93]. Forumlar, sadece kullanıcının bireysel ilişkileri ve ticari gereksinimi karşılayacak bir açık alan olmaktan çok, kendisini çevreleyen binaların algılanmasına olanak sağlayacak bir mekan olmuştur. Yapılar, yapı grupları ve meydanlar, simetriye önem verilerek bir eksen doğrultusunda inşa edilmiştir. Kentlerde ticari, dinsel ve sivil yaşamın gerektirdiği önemli işlerin görüldüğü özel yapıların yer aldığı, Forum adı ile tanınan bu meydanlarda, küçük dükkan sıralarından oluşan, genellikle önleri portik adı verilen, sütunlu galerilerle gölgelenmiş çoğu tek katlı yapılar bulunmaktadır.

Roma çağı için karakteristik olan, büyük anıtlar, önemli yapılar ve revaklarla çevrili, heykellerle süslü bu kent meydanları aynı şekilde anıtsal iki katlı revaklı yollarla (embolos) birbirlerine bağlanıyorlar ve kente, sonraki çağlarda akla gelmeyecek bir mimari görkem getiriyorlardı [78].

İlkçağı kapatan Roma imparatorluğunun mimarisi içinde çok önemli yer almış olan forumlardan en gelişmiş, bugün Roma'daki Antik Roma şehrinde kalmış olan ve bir açık hava müzesi durumundaki "Forum Romanum" içindeki dört imparator Forumundan, İmparator Traianus'a ait olanıdır. Eski Roma kentlerinde surlar içindeki yaşama merkezi "Forum" ve bu merkezin etrafında gelişen çevre, daha sonraları XI, XII, XIII.yüzyıla doğru, bugünkü biçimlerini almış olan Ortaçağ kentlerinde esas temayı oluşturmuştur [117].

Roma kentlerinde iki ayrı forum görülmüştür. Bunlar Cumhuriyet Forumu ve İmparatorluk Forumu'dur [102].

Cumhuriyet Forumu: M.Ö.509-27 yıllarında, döneme ait yapılar, kentin politik gücünü ve gelişmesini belirten bir gösterge sayılmıştır. Forum, Roma'nın ticari ve idari merkezi işlevini görmüştür.

İmparatorluk Forumu: M.Ö.27- - M.S.476 yıllarında forumu genişletmek, açık alanlar elde etmek, amaç olmuştur. Bu dönemde, daha önce yapılan Cumhuriyet Forumunun yanındaki açık alana bir önceki dönemin ilkeleriyle kontrast yaratacak şekilde yeni Forum yerleştirilmiştir.

4.1.3.2. Ortaçağda Meydanlar

Ortaçağ uygarlığı, Roma uygarlığının giderek yozlaşan düzeninin çöküşü ile Roma'dan kaçanların manastırlara, din adamlarına veya kırsal alanlarda kendi egemenliğini kurmuş, su hendekleri, duvarları, şatoların ile kendilerini güvence altına almış olan Beylere iltica etmeleriyle başlamıştır [114].

Avrupa'da XII. yüzyıldan XV. yüzyıla kadar süren Ortaçağ, çok önemli ekonomik ve sosyal değişiklikler dönemi olmuştur. Önceki çağdaş farklı niteliklere sahip olan Ortaçağ'da, katı bir toplumsal ve politik örgütlenmenin çerçevesini çizen kentlerde, yapıların anıtsı ve heykelsi baskınlığından uzak, dış mekanların ön plana çıktığı bir kentsel doku oluşumuna gidilmiştir [61].

Ortaçağın feodal toplumunda, zamanla ekonomik bağımsızlığını elde eden halk sınıfı, kentlerinin gelişiminde de önemli rol oynamışlardır. Siyasi ve ekonomik haklarını elde eden halkın bir kısmı, ticaret yaparak zenginleşmişlerdir. Bu yüzden ortaçağ kentinin simgesi, ticaret kenti olmasıdır [100]. Kentte yer alan yapılar; kilise, pazar yeri, lonca yapıları ve kent kapıları olmuştur. Ortaçağ kentinde yaşantı-toplum-mekan arasında birebir ilişki (Siene Meydanı'ndaki gibi) sağlanmıştır. Ortaçağ kentlerinin merkezinde konumlanan katedral dominant karakterde bir yapı kitlesidir. Çevresindeki açık alan ise, dini seronomilere ayrılan bir mekan olmuştur.

Ortaçağ kentleri dört değişik başlangıçtan gelişmiştir [139]:

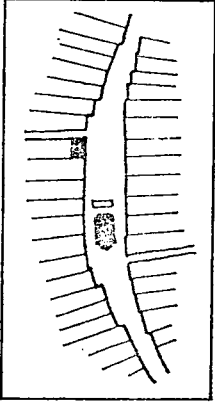
1. Eski Roma kentlerinden; yeni yapılanmaya rağmen, eski planı koruyarak gelişen kentler,
2. Manastırlar, kaleler veya bağımsız kilise yapılarının çevrelediği kesimlerde gelişen kentler,
3. Bir koyda, limanda yada nehir yanındaki kale veya bir kavşakta gelişmiş kentler,
4. Yeni kurulmuş, organize edilen kentler.

Bu dört tip kentte, kendiliğinden biçimlenen, insanın hakim öge olabileceği pazar meydanları, kilise yakınlığında yer almıştır. Böylelikle meydan, hem dünya, hemde din işlerinin birlikte görüldüğü toplantı alanları haline gelmiştir.

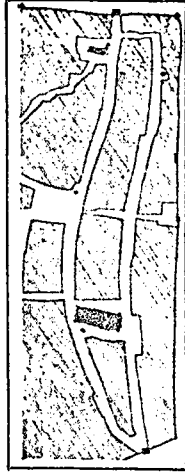
Gene ZUCKER (1959) [139]'a göre Ortaçağda meydan tipleri şu şekildedir:

1. Yolun genişleyen kısmında yer alan pazar meydanı (Şekil 4.12),
 - a) Önceki oluşumların gelişmesiyle oluşan pazar meydanı,
 - b) Yeni tesislerin kurulması ile oluşan pazar meydanı,
2. Ana caddenin herhangi bir yerinde, genişlemesiyle oluşan pazar meydanı, (Şekil 4.13),
3. Kentin girişindeki meydanlar,
4. Kilise önündeki meydanlar (Avlu),
5. Kentin merkezinde gelişen meydanlar,
 - a) Eski yerleşimlerin gelişmesiyle,
 - b) Yeni tesislerin planlamasıyla,
6. Gruplandırılmış meydanlar: Bir pazar meydanı, bir kilise meydanından ayrılmıştır (Şekil 4.14).

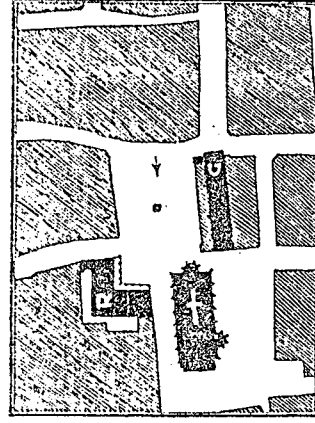
Ortaçağ kenti, ticaret kenti olarak gelişmiş, kent tüccarlara ve zanaatçılara bırakılmıştır. Geç dönem Ortaçağ kentinde ticaret bütünlüğünün politik bütünlüğe dönüşmesiyle ortaya çıkan, yeni kentsel kurum olan belediye yapısı, kilise ile birlikte kentin kamusal gerçeği olarak yerini almıştır [133].

Şekil 4.12:Yolun Genişleyen Kısımındaki Meydan[139].

Şekil 4.13:Anacaddenin Herhangi Bir Yerde Genişlemesiyle Oluşan Meydanlar[139].

Şekil 4.14:Gruplandırılmış Meydanlar [139].

Ortaçağ meydan mekanı, bir mimarlık şaheseri veya eserler grubu çevresi ile tarihi mahalleleriyle bir bütündür. Herbiri tarihi bir süre içinde beraber teşekkül ettiği çevresi ile birlikte, bir uygarlığın somut temsilcisi durumundadır [117]. Ortaçağ meydanlarında ticari aktivitelerle birlikte, dini törenler, yönetsel ve tiyatral olaylar gerçekleşmiştir. Organik ve doğal çizgilerle oluşan Ortaçağ meydan mekanı, kent ölçeğiyle uyum içinde olmuştur.

4.1.3.3. Rönesans Döneminde Meydanlar

Ortaçağın karanlık yüzyılları boyunca gölgede kaldığı düşünülen büyük Antikçağ sanatının, saygın ve güzel yanını yeniden gün ışığına çıkartmak düşüncesi ile Rönesans (XV.yüzyılın ilk on yılı içinde İtalya’da doğan ve XVI.yüzyılda tüm Avrupa’ya yayılan kültür ve sanatta yenilenme hareketi) yeniden doğuşun bir simgesi olmuştur [124].

Çağdaş bilim ve sanatın temellerinin atıldığı Rönesans döneminde mimari anlayış; “arınmış, kitlesel düzen”, “saf ve yetkin bir geometri” gibi kavramları hedeflemiştir. Mekan hissi uyandıracak şekilde belirlenen Rönesans Meydanı, kentsel kurguda etkin bir öge olmuştur [61]. Bu çağda, her yönü ile bir sanat çağı başlamıştır.

Rönesans döneminde mimari olarak yalnız, tek tek yapılar ele alınmakla kalmayıp kent planlaması alanında da etkin çalışmalar yapılmıştır. Ortaçağın organik meydan mekanı ve öğelerine karşın, Rönesans meydanlarında simetri, belirli bir aksa bağlı olarak simetrik düzen, ön plana çıkmıştır. Mekanda tüm mimari öğeler bir bütün olarak düşünülmüş, birliği sağlamak amacıyla, bunları birleştiren kemerler sıkça kullanılmıştır. Anıtlar, çeşmeler vb. plastik öğeler meydanın organizasyonunda önemli bir öge teşkil etmiştir (San Marco Meydanı'ndaki gibi).

Rönesans şehirciliğinde yollar, meydandan çevredeki geometrik şekilli surların köşelerine doğru, genellikle ışınsal olarak yönelir yada birbirine dik yolların orta yerinde meydan bulunmaktadır. Bu akım özellikle İtalya'da görülmektedir [9].

Beylerin ve/veya Kilisenin ağır egemenliğinden, dini baskılardan, batıl inançlardan, karanlık dönemden çıkan birey ve toplumun çevre ile ilişki kurduğu Rönesans Döneminin meydanları, gene yöneticilerin egemenliğini yansıtacak biçimde sarayların, kiliselerin, yönetim binalarının önlerinde, yada egemenliği simgeleyecek şekilde yolların kesiştiği noktalarda yer almaktadır. Genellikle Rönesans Dönemi kentleri, saray bahçelerini kuşatmış durumdadır. Açık alanlar saraya bitişik, kralların prestiji ve gücünü tanımlayan bir düzenleme içindedir.

Rönesansta, Ortaçağın pazar yeri, geometrik açıdan olduğu kadar yönetsel ve toplumsal olarak da merkeze dönüşmüştür. Rönesans kenti, meydanları boşaltılan ve kamu yapılarıyla ekleme yapılan bir kitle olarak göze çarpmaktadır[37].

Ortaçağda özellikle XII-XIV. yüzyıl arasında katedral çevresinde gelişmeye başlayan kent, Rönesans'ta rasyonel ve dünyasal gereksinimlere yanıt verecek bir gelişim çizgisine yönelmiştir [20].

4.1.3.4. İslam Kentlerinde Meydanlar

Kentlerin sosyal merkez çevresindeki yerleşme ilkelerine ilişkin sonuçları eski Türk kentlerinde de görmekteyiz. İlk İslam kentlerinde olduğu gibi, önce dinsel kuruluşlar daha sonra kent oluşumu ilkesine yüzyıllar boyunca uyularak, cami bütün birimleri ile düşünülmüş namaza gelen cemaatin özendirdiği bir ticaret merkezi çevresinde biçimlendirilmiştir. Camiyi çevreleyen avlunun halkın toplanma yeri olarak önemli bir işlevi olmuştur [93].

İslamda meydan düşüncesinin birkaç istisna dışında yok oluşu, İslam toplumunun kendine özgü yapısından kaynaklanmaktadır. İslam kentinde sosyal yaşam, cami ve çarşıda sahnelenmiştir. Kadınların dışlandığı politik yaşamda, erkeklerin her tür mesajı aldıkları, birbirleriyle buluştukları, kendi içinde zaten kapalı bir bütün olan mahalle, geniş bir toplantı olanağı sağlamadığı için, büyük camiler, kentlerin ticaret ve üretim alanlarının yani çarşıların yakınında ya da içinde yer almış, ya da cami, çarşısı kendine çekmiştir. Cami, İslam kentinin forumu olmuştur [78].

YERASİMOS (1996) [131]'a göre; İslam'da kent alanı, İslam cemaatine en uygun alandır. Büyük cami ve çarşıların yer aldığı merkez ve herbiri merkezle bağlantılı olmasına karşın birbirinden kopuk mahalleler, kentin mekansal yapısını oluşturmaktadır. İslam kentindeki meydan, Batılı anlamda bir buluşma yeri değildir. İtalyanca'da meydan için kullanılan piazza ve campo terimlerinden ikincisine uygun düşmektedir. Çünkü piazza binaların ve bir cephe dizisinin çevrelediği balkon, loca, revak gibi belli simgesel yapılar aracılığıyla yurttaşlar arasında diyalogun sağlandığı törensel yer olarak bilinirken, campo; günlük işlerin yürütüldüğü, pazarın kurulduğu, açık ve belli bir şekli olmayan yerlerdir. Doğu dünyasında meydan ikinci tanıma girmektedir.

Dini tesisler, özellikle ibadet yerleri olan camiler ve muştemilatları aynı zamanda buluşma, görüşme yerleri olarak önemli açık alanları oluşturmaktaydı. Bunları çevreleyen bir ticaret merkezi, çarşı ve pazar meydanları, kıyı şehirlerinde iskele meydanları (özellikle Boğaziçi'nde) küçük camisi, pazarı, kahvesi ile açık alan gereksinimlerini karşılamaktaydı [94].

4.1.3.5. XVII.Yüzyıl –XIX.Yüzyılda Meydanlar

Dengeci, ölçülü, akılcı ve baskıcı olan Rönesans, etkinliğini kaybedince karşısında aynı yaradılışın öbür yönünü; coşkuyu, ölçsüzlüğü dile getiren Barok'u (hareketli, yenilik heveslisi bir sanat) buldu [132]. "Barok" terimi İspanya'da tam düzgün olmayan garip şekilli anlamına gelirken, İtalya'da fazla diyalektik değeri olmadan bilgiçlik taslayarak yürütülen çarpık bir tartışmayı belirtiyordu. Bu terim zamanla hemen bütün Avrupa dillerinde aşırı, şekli bozulmuş, anormal, olağandışı, saçma ve düzensiz kelimeleri ile eşanlamlı olarak kullanılmaya başlandı [124].

XVII.yüzyılda meydanlar izole edilmiş kapalı mekanlar halindeydi. XVIII. yüzyılda ise meydanlar daha açık olarak düzenlenmiştir (Concorde Meydanı'ndaki gibi). Gerçekten de Versailles Sarayı ile Paris'i birleştiren bir alışveriş caddeleri olan

Champ Elysees, Concorde Meydanıyla Tuileries ve Louvre bahçelerini birbirine bağlamaktadır [102].

Barok stili bu dönemin karakteristik mimari tarzıdır. Değişik sanat şekillerinin bir araya getirilmesi Barok devrin bir özelliği olmuştur. Bu nedenle şehir planlamasında çoğu kez heykele de yer verilmiştir. Rönesans mimarisinde yaygın olan zemin planları, kare, daire ve iki kolu birbirine eşit olan Yunan haçı şekli iken, Barok'ta tipik olan elips ya da oval plan ile karışık geometrik şekillerden çıkarılan güç ve karmaşık planlar olmuştur [124].

Rönesans'ta merkezden çevreye açılan ışımsal yol şeması yerine Barok şehircilikte, sarayı merkez alan bir biçimde ışımsal yollar düzenlenmiştir [9]. Roma'daki Sen Piyer Kilisesi alanı ve gene Roma'daki Piazza Navona Barok sanatını yansıtan en renkli örnekleridir. Barok tarzı daha sonra klasik tarza doğru yönelmiş; ölçü, biçim ve miktar bakımından belirli bir disiplin içinde bağımlılık ön plana (Bernin Meydanındaki gibi) çıkmıştır.

4.1.3.6. XX.Yüzyıl'da Meydanlar

İlkçağda ve Ortaçağda oluşturulan meydanlardaki mekanı bulmak ve hissetmek düşüncesi Rönesans ve Klasik dönemde mekanı oluşturmak, ona şekil vermek düşüncesine dönüşmüştür. XIX. ve XX.yüzyılda ise mekan yaratmadaki bu iki temel düşünce şekli değişik şekillerde ayrı ayrı bazen de yan yana görülmektedir [19].

XX.yüzyılda motorlu araçların çoğalması; dikkatsiz, uzun süreli olmayan planlamalar, meydanların temel işlevini yitirmesine yeni ulaşım sistemlerinin artması ile meydanların trafik kavşağı ve otopark haline dönüşmesine neden olmuştur. Yayalar hızla artan motorlaşma endeksiyle şehirlerde kendilerine yer bulmaya çalışmak zorunda kalmışlardır. Yapı ve trafik karmaşası içerisinde kullanıcıların giderek kent mekanlarına yabancılaşması bu olgunun doğal sonucu haline gelmiştir.

XX.yüzyıl içerisinde kentsel alanlardaki işlevsel değişimler meydan mekanlarında değişik biçim ve işlevlere cevap veren mekanlar olarak düzenlenmesine neden olmuştur. Böylece pazar meydanları, oyun meydanları, toplantı meydanları, trafik meydanları, dini meydanlar, ticaret meydanları gibi değişik işlevlerin gerçekleştirildiği çeşitli meydanlar tasarlanmış ve uygulanmıştır [54].

Meydanları yeniden düzenlenmeye ve ortaya çıkan çirkinlikleri yoketmek için çalışmalar yapılmaya başlanmış, taşıtların girmesini engelleyici yada hızını kesici önlemler alınmaya çalışılmıştır. Örneğin son yıllarda taşıt yolu haline gelen yolların çehresini değiştirmeyi amaçlayan “Woonerf çalışmaları” önce Hollanda da, daha sonrada diğer ülkelerde uygulanmaya başlanmıştır [79].

Kent merkezlerindeki gelişmeler 1960-1970 yılları arasında yeni ticari merkezlerin önlerinde binaların bir parçası şeklinde oluşturulan meydanlarla devam etmiştir. Bu alanların düzenlenmesinin teşvik edilmesi amacıyla meydanı yapan ticari merkez binasına inşaatıyla ilgili ekstra haklar verilmiştir [50]. XX.yüzyılın ikinci yarısından günümüze kadar daha yoğun ve bilimsel yaklaşımlarla yaya kullanım alanları, açık ortak kullanım alanları, alışveriş merkezleri gibi işlevlerle yüklü kentsel mekan tasarımları ve uygulamaları yapılmıştır.

Günümüz insanı, durağan, içe dönük düzenlemeler yerine, dinamik mekanlar aramaktadır. Batı kentleri artık meydanlarda, sokak gösterileri, konserler, sergiler gibi her geçen gün çeşitlilik gösteren etkinlikleri, sokak kafelerinde oturan, alışveriş yapan, dolaşan, dinlenen insanları bir arada bulundurmaktadır. Böylece meydan mekanının, değişik biçim ve işlevlere cevap veren mekanlar olarak düzenlenmesi önem kazanmıştır. Meydanlar; toplantı, trafik, dini, ticaret, kültür, sanat, eğlence, dinlenme vb. işlevlerin gerçekleştirildiği açık ortak kullanım alanları olarak ortaya çıkmıştır.

Avrupa meydanlarında, meydanı oluşturan çevre binaların mimarisi mekana ölçek kavramını kazandırarak mekanın açıkça tanımlanmasını sağlamaktadır. Amerikan kentsel mekanlarının tasarımında Avrupa kentlerindeki örneklerden yararlanılmıştır. Meydanlarda pazar alanı, ticaret, dinsel törenler, festival ve yarışlar gibi özel aktivitelere olanak sağlanmış, meydanın çevresini oluşturan binalar bir çok kez yenilenmiştir [102].

Yirminci yüzyılın gelecek yüzyıla devredeceği en önemli dinamik olgulardan biri de canlı-cansız elemanlar ile çeşitli konulardaki kullanımlar ve elde edilen ürünlerdeki sayısal artışlar olacaktır. Bu olgular sonucunda, yapı aralarında kalan ve gerçek yaşam ortamlarımız olan dikey ve yatay mekanlar, başka bir anlatımla m^2 ve m^3 ölçülü boşluklar giderek azalmakta ve daralmaktadır. Bu durumun gelecek yüzyıl için en büyük sorunlarından biri olacağı kuşkusuzdur. [93].

4.1.4. Meydanların İşlevleri ve Tasarım İlkeleri

4.1.4.1. Meydanların İşlevleri

Meydanlar; kent halkının gereksinmelerine; fizyolojik yönden: gazino, çayhane, wc.nin olması, sosyolojik yönden: buluşma, iletişim merkezleri olması, ekonomik yönden: alışveriş merkezleri olması nedeniyle hizmet ederler [22]

Mimar, kent plancıları ve peyzaj mimarlarının koordineli bir çalışma içerisinde açık alanlarda, daha büyük kalabalık grupların bir araya gelebilmeleri için düzenlemeleri gereken ve prestij alanları olarak nitelendirilen meydanlarda bulunması gereken belli başlı işlevsel özellikleri aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz:

- Kentsel düzende komşuluk ünitesinden, kent ölçeğine kadar çeşitli boyut ve işlevlerde oluşturulan meydanlar, bir yaya yolu sistemine bağlanarak yaşantı zenginliği sağlayan mekanlar elde edilmelidir[43].
- Kentlerde konut, ticaret, endüstri bölgeleri arasında tampon görevi yaparak fiziksel yönden denge kurulmalıdır.
- Meydanlar, rekreasyonel amaçlara da hizmet etmelidir. Kimi zaman halkın sosyal, ekonomik, politik nedenlerle toplanmasına olanak sağlayan, kimi zaman da tarihi ve arkeolojik eserlerin çevresinde yeralan meydanlar, sanat ve kültür müzeleri olarak görev üstlenmelidir. Aynı zamanda dinlenme ve eğlenmeye olanak sağlamalıdır.
- Meydanlar ayrıca içerdikleri bitkisel peyzajın kalıcı ve anıtsal değerdeki ögesi olan ağaçlarla, mekan oluşturma, duygusal ve fiziksel güven verme, kent halkının doğaya olan özlemini giderme ile havanın oksijeninin yenilenmesi toprağın iyileştirilmesi, iklimin değiştirilmesi suretiyle kent sakinlerinin sağlığı ve rahatı bakımından önemli ve olumlu katkılar yapacak nitelikte olmalıdır[106].
- Sözlü ve resimsel anlatımlara canlı, yaşayan, aktif yaşantısıyla konu olmalı, sokağın-konut çevresinin ortak alanı olarak pekçok eyleme, farklı yaş gruplarına olanak sunmalı ve sosyal ilişkilerin gerçekleştiği, desteklendiği odak noktası olmalıdır [42].
- Yaya ve taşıtlar için dolaşımı kolaylaştırmalıdır.
- Meydanlar, plastik objelerin estetik güzelliklerini gösterebilecekleri kent halkının fiziksel ve psikolojik gereksinmelerini karşılayacakları alanlar olmalıdır [17].
- Meydanlar kentte estetik yönden hizmet etmelidir.
- Işık, hava, sessizlik (sükunet), yaya güvenliği sağlamaya yardımcı olmalıdır.

- Mekan olarak güven verici, çekici davet edici olmalıdır [22]
- Mevsimlere göre farklı kullanımlara olanak vermelidir.
- Özellikle kent merkezlerinde yer alan meydanlar, kentsel dinamizmin üst düzeyde yoğunlaştığı yerler olarak, her dönemde en değerli ve en ilginç prestij alanı olmalıdır.

4.1.4.2. Meydan Tasarım İlkeleri

Önemli bir kentsel mekan olan meydan, temelde ve öncelikle;

- Kapalılığın niteliği,
- İçindeki aktivitelerin niteliği,
- Donatılarının niteliği,

ile belirlenir. Meydan düzenlemelerinde gözönünde bulundurulması gereken başlıca tasarım ilkelerini aşağıdaki şekilde özetleyerek sıralabiliriz:

- Meydanların kamu yararı, toplum yararı gözetilerek, kentlinin bireysel veya ortak etkinliklerine mekan sağlayacak, onun kenti tanımasına, sevmesine, kentle bütünleşmesine yardımcı olacak biçimde planlanarak düzenlenmesi hedeflenmelidir [114]. Fiziksel çevre ile toplumsal yaşam arasında ilişki kurulmalı, fiziksel-toplumsal bütünleşme sağlanmalıdır [79].

- Meydanlar kentin bir avlusu gibi düşünüldüğünde kişilerin dinlenme ihtiyaçlarına cevap veren, kişiye kültürel yönden katkı sağlayan ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılayan kent mekanları olarak düşünülmelidir.

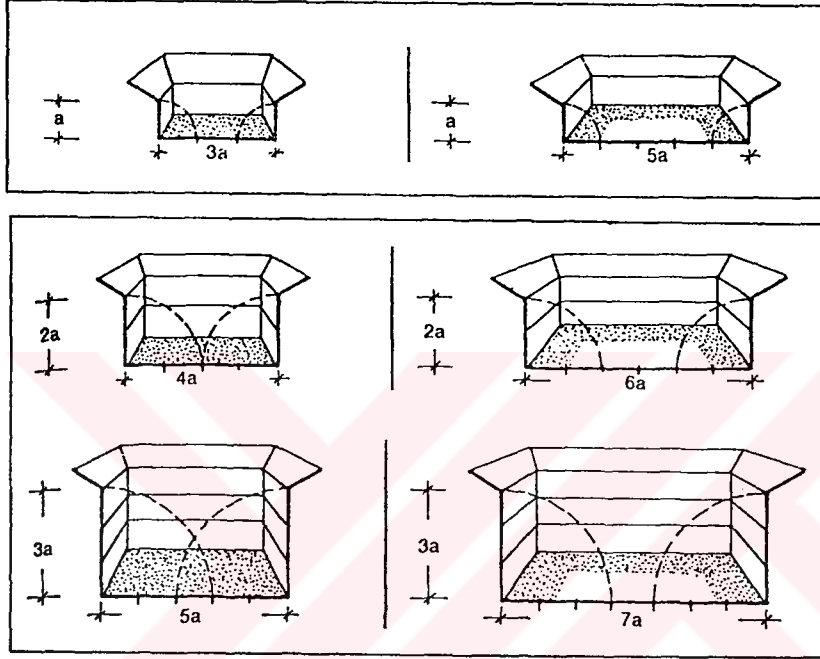
- Meydanlar, kentsel mekanın merkezinde, toplanma fonksiyonu olan alanlardır. Meydanın, kentsel mekan içerisinde yerine ve fonksiyonuna göre oranının iyi sağlanması gerekmektedir.

- Meydan, dış mekanla olan ilginin az olmasını gerektirecek kadar kapalılık hissi vermelidir.

- Dış mekanı oluşturan meydanlar, çevresindeki yapılaşmayı ayırıcı değil, birleştirici olmalıdır. Hepsini bir bütünlük içerisinde ele alınmalıdır. Çizgi, biçim, doku, renk ve malzemelerde, süreklilik ile bütünlük olmalıdır.

- Mekan boyutları insan ölçeği konusunun ötesinde mekanda yer alacak eylem ve etkinliklerle de ilintilidir. Bina yüksekliği ve mekan genişliği oranı belirli ölçülerde korunmalıdır. Meydanlarda 1 / 4 oranı sınırdır. Eğer meydandaki oran 1/6 veya 1/8'i

geçmeye başlarsa meydan özelliğini kaybetmiş olur. Başka bir deyişle $a=b$, $a=2b$, $a=3b$ ölçülerinin, meydan mekanının ve onu sınırlayan duvarlarının algılanmasında değişik görüş açıları söz konusu olacağından önemi farklı olacaktır. Meydan mekanının meydanı sınırlayan duvar yükseklikleriyle de sıkı ilişkisi vardır. $a/3a$, $2a/4a$, $3a/5a$ ölçülerine sahip bir meydan profilinin belirlendiği mekanda kapalı mekan etkisi hakimdir. Buna karşın $a/5a$, $2a/6a$, $3a/7a$ ölçülerine sahip bir meydan profili ise açık mekan olma niteliğini kazanmaktadır (Şekil 4.15) [54].

Şekil 4.15: Meydan Profili [54].

- İnsan, mekan ile ilişkisini sağlarken, kendi ölçeği ile hareket edeceğinden, büyük alanlarda ona kendi boyutu ile ilişkilendirebileceği öğeler yerleştirilmelidir [44]. Büyük bir meydanda çok küçük, küçük bir meydanda da çok büyük bir öge, ölçek uyumsuzluğu etkisi verir.

- Motorlu trafiğe hizmet eden meydanlarda, trafiği aksatacak oturma-dinlenme alanlarına büyük kitleli ağaç, çalı gruplarına yer verilmemelidir.

- Yaya trafiğine hizmet veren meydanlarda, kullanıcılara oturma, dinlenme, eğlenme, alışveriş gibi rekreasyonel olanakları sağlayacak fonksiyon alanları düşünülmelidir.

- Meydanın kullanıcı tarafından nasıl algılanacağı gerçeği de sağlanmalıdır. Meydana kazandırılan fonksiyonların kullanıcıların nitelikleri (yaş, cinsiyet, ekonomik düzey vb.) gözönünde bulundurularak çözümlenmesi gerekmektedir. Aksi halde mekanın algılanması güçleşir.

- Tarihi nitelikteki alanların mekan algılamasına katkıda bulunabilmek için, onların korunduğu, tarihsel değer ve fonksiyonlarının vurgulandığı meydan düzenlemeleri gerçekleştirilmelidir.

- Meydanda kullanıcıların gereksinimleri gözönüne alınarak, gereksinim çeşitlerinin saptanmasından sonra, bu gereksinimi sağlayacak öğelerin tasarımı, kullanıcıya en iyi şekilde sunulması ve yararlanmasının sağlanması gerekmektedir. Bu gereksinimlerin malzeme, renk, biçim, kullanım, ölçü ve ölçek açısından çevre ile uyum içerisinde olmasına dikkat edilmelidir [101].

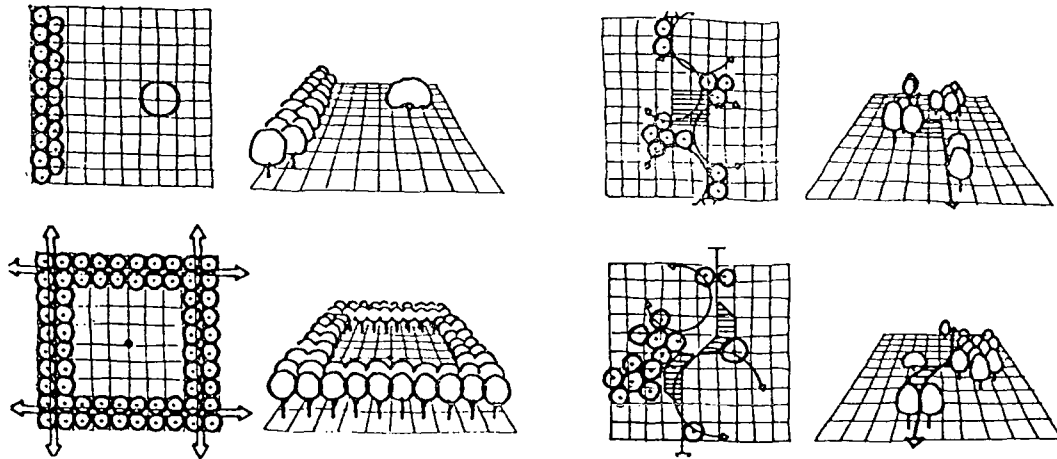
- Meydan mekanını sınırlayan duvar profillerini oluşturan yapılar ve diğer öğelerin ölçü, malzeme, renk ve ışık, gölge ve biçim benzerliği meydan mekanının ilginç olma özelliğini arttırmaktadır.

- Meydanlarda kullanılan döşeme elemanı kentin genel döşeme malzemesinden farklı olarak düşünülmeli, farklı tasarlanmalıdır. Fakat yaya ve taşıt ağırlığına göre, farklı yük taşıma kapasitesi olan döşeme çeşitleri seçilmelidir[105].

- Meydan zemin döşemesinin, zeminin eğimi, eğim yönü oluşacak mekan etkisinde ve mekanda vurgulanacak ögenin etkinlik kazanmasında önemli rolü olduğu unutulmamalıdır [54].

- Meydanlarda mekana canlılık kazandıran, değişik aktivitelerin dağılımında etkinliği olan bitkilendirmeyi yaparken, çevresindeki binaların ölçeği gözönüne alınarak sade ve basit bir düzenleme düşünülmelidir. Bitki kullanımı yolu ile bir alanda değişik mekansal etkilerin yansıtılabileceği konusu değerlendirilmelidir (Şekil 4.16). Bu düzenlemeler yapılırken de bitkilerin uygunluğu, kirliliğe duyarlılığı ile teknik sorunlar da gözardı edilmemelidir [106].

- Meydanlar, heykel, çeşme, çeşitli plastik öğeler gibi kent mobilyalarının en fazla kimlik kazanacağı yerlerdir. Bunun için ölçülerine, figüratif özelliklerine, göre seçilecek bu nesneler, yayalar için çekici bir işaret oluşturmalıdır [120].

Şekil 4.16: Meydanlarda Ağaçlarla Oluşturulan Mekansal Etkiler[54].

- Meydanlarda sert zeminin termal radyasyon etkisini kırııcı nitelikte, yerden 1.50-1.80 m.yukarıdan dallanarak geniş taç oluşturan ağaçlarla gölgeleme olanağı sağlanmalıdır. Ayrıca herdem yeşil ve yaprağını döken bitkiler arasında kurulacak denge ile kışında görsel ve olumlu etkisini sürdüren bir çevre ortaya konulmalıdır.

- Meydanların tasarımında oldukça yaygın olan sert zeminlerin oluşturacağı doğrusal hatlar su yüzeyleri ile yumuşatılarak hem görsel hemde fonksiyonel yönden zenginlik kazandırılmalıdır[126].

- Meydanlarda gece, gündüz, ay, mevsim, yıl içinde kullanım olanakları sağlanmalıdır.

- Meydanda oluşabilecek basamak ve kot farkları normal kişiler için bir konfor sağlaması yanında, rampa ve şevlerde özürliülerin en iyi düzeyde yararlanabileceği bir yapı içermelidir [126].

- Başarılı bir şehir meydanı tasarımı, baskın olan fonksiyonu kadar, sonradan gelişen işlevlere, değişimlere de ayak uydurabilendir.

- Meydan potansiyel kullanıcılar tarafından kolay erişilebilir ve görülebilir olmalıdır.

- Ayrıca meydan en çok istem duyulan ve gerçekleşme olasılığı en fazla olan etkinliklerle donatılmış olmalıdır [88].

4.2. REKREASYON KAVRAMININ TANIMLANMASI VE İRDELENMESİ

İnsan yaşamının ayrılmaz bir parçası olan rekreasyonun tarihi, insanlık tarihi kadar eskidir. Fakat XIX.yüzyılda ve günümüze değin geçen süreç içerisinde hızla gelişen uygarlık sonucu, yapay bir çevrede yaşamına devam etmek zorunda kalan, özellikle büyük şehir insanları, bu en doğal gereksinimlerini karşılayamamışlardır [73]. Oysa rekreasyon eğitici bir güçtür. Bireylerin kişiliği ve sosyal ilişkiler konusunda düzenleyici etkileri vardır [112]. Amerikan Kamping Birliği (ACA), rekreasyonu grup yaşamına yaratıcı ve eğitici fırsatlar tanıyan bir deneyim olarak tanımlamış, doğal çevre kaynaklarının kullanıcıya zihinsel, fiziksel, sayısal ve ruhsal gelişmelerinde katkıda bulunmak gibi yararı olduğuna değinmiştir [137].

4.2.1.Rekreasyon Kavramı

Her dönem kendi özel koşullarına göre kültürden kültüre değışerek sürüp gitmekte olan rekreasyon, günümüzde çok daha geniş ve farklı bir anlam kazanarak insanın yaşamında geçmişe oranla çok daha önemli bir yer almaya başlamıştır. Bu

gelişmede aşırı hız kazanan kentleşme olgusunun boş zaman olanaklarının artmasının bilimsel, teknolojik ve ekonomik gelişmeler ile çevre koşullarındaki değişmelerin çok büyük bir payı bulunmaktadır [28].

Kentsel alanlarda, yaşam koşulları nedeniyle insanların istediği çevre kalitesine sahip olamaması yaşanır bir gerçektir. Endüstriyel dönemde harcanan fizyolojik ve psikolojik enerjinin yeniden kazanılması için başlangıçta çalışma süresi kısaltılmış, boş zaman arttırılmıştır. Bu önlemler rekreasyonel aktivitelere olanak sağlamıştır. Tarih boyunca toplumun hemen hemen her kesiminde rekreasyonun yeri bulunmaktadır. Rekreasyon için boş zaman ayırma dışında bayram şenlikleri, fuarlar, oyun ve spor aktiviteleri gibi rekreasyona olanak sağlayan aktiviteler düzenlenmiştir [74]. Fakat son yıllarda nüfusun hızla artması, çevre kirliliği, insanların yoğun tempo bir içinde çalışarak yaşam mücadelesi vermesi, psikofizyolojik bir dengesizliğe yol açmaktadır. Ayrıca günümüz koşullarında teknolojinin yenilikleri, bir çok sorunu beraberinde getirmiştir. Endüstrinin hızla gelişmesiyle, plansız-programsız ve yoğun bir kentleşme olgusu üzerinde sorun daha da büyüyerek karşımıza çıkmaktadır. Bu sağlıklı, kötü koşullar içerisindeki kentlerde daha çok yorulan, yıpranan insan, çok daha fazla dinleme eğlenme ihtiyacı duymaktadır. Eskiye oranla bozulan çevre değerleriyle bu ihtiyaç insanlarda zorunluluk haline gelmiştir.

İnsanın ruhsal gelişmesi de dikkate alınarak sosyal açıdan planlanan bir kent, insanların tüm ihtiyaçlarına karşılık verebilmelidir.

Dinlenmek ve eğlenmenin de en az çalışmak kadar bir gereksinim içerdiği bilinen gerçektir. Dinlenmek ve eğlenmek kavramlarının önemli bir bölümünü içeren rekreasyon, ileri ülkelerde insan yaşamının bir parçasıdır. Diğer bir deyişle, çalışma ve rekreasyon insan yaşantısının iki temel fonksiyonudur [28].

Çok geniş bir anlam taşıyan Rekreasyon sözcüğü, latince re+create (yeniden + yaratma), İngilizce “recreate” anlamında ifade edilmektedir. Günümüzde rekreasyon genel olarak yenilenmek, tazelenmek anlamında kullanılmaktadır. Kökeni Türkçe olmayan rekreasyon sözcüğünün, Redhouse ve the Concise Oxford sözlüklerinde İngilizce’den Türkçe’ye karşılıkları aşağıda belirtilen değişik anlamları kapsamaktadır:

- rec’re.ate – Dinlenmek, eğlenmek, canlandırmak
- re-cre.ate – Yeniden yaratmak, yenilemek
- re-cre’ation – Yeniden yaratma, yeniden yaratılmış şey.
- rec.re.a’tion – Eğlenme, başını dinleme, dinlendirme.

İnsan yaşamının tek düzeliğinden “rekreasyon” eylemleriyle kurtulabilir. Öyleyse bu eylem insan için en az çalışmak kadar gerekli bir temel fonksiyondur. Bununla beraber, herhangi bir eylem veya yaşantı, kişiye dinlenme, zevk ve eğlence yönünden birşey vermiyorsa onun için rekreasyon sayılmaz [28].

PEHLIVANLOĞLU (1976) [98], rekreasyonu, bireyin kendi arzusu ile kendi olanakları doğrultusunda kullanabileceği serbest zamanda bedensel ve ruhsal dinlenme gereksinimlerini karşılayarak bireyi yenileyen, sürdürüldüğü süre içerisinde zevk veren, gelir sağlama kaygısından uzak, her türlü eylemi kapsayan davranışlar bütünü olarak tanımlamaktadır.

AKESEN (1978) [4], rekreasyonu bireylerin beğenisi bakımından doyurucu, ruhsal ve bedensel yenilenme amacını taşıyan, aynı zamanda bireyin sosyal, kültürel, ekonomik ve fizyolojik olanakları ile bağımlı boş zaman kullanımlarını içeren eylem yada eylemlerdir biçiminde tanımlamaktadır.

ÖZTAN (1980) [98]'e göre rekreasyon yıpranan, yorulan ruhsal ve fiziksel yapımızın yenilenmesi ve geleceğe ait çalışmalar için hazırlanmasıdır. Profesyonel eylemler bunun dışında kalmaktadır.

KÖSEOĞLU (1981) [74] rekreasyonu, insanın çeşitli şekilde, özellikle çalışarak yitirdiği enerjiyi yeniden kazanması olarak tanımlamaktadır.

BAYER (1984) [26]'de rekreasyonu, insanın sosyal ve ekonomik yaşantısı ve faaliyetleri içinde bir gereksinmesi olarak, özlemlerini giderici faaliyetlerin toplamı olarak tanımlamaktadır.

UZUN (1990) [126] 'da rekreasyonu şöyle tanımlamaktadır: Çevre konforu insana canlılık ve ferahlık sağlar, eğlendirir, dinlendirir. Eğlence ve dinlenme, küçük çocukların oyunlarından başlayarak genç ve yaşlı herkes için değişik ve çeşitli aktiviteleri içerir. Bu eylemlere rekreasyon denir.

Rekreasyon olgusunun gerçekleşmesinde zorunlu öge olan boş zaman kavramı, insan ömrü içerisinde önemli bir pay almaktadır. Amerikalı araştırmacı Wortmann'a (1966)'a göre; 80 yıl bir ömür yaşayan insan %50 zamanını uyku ve yemekte, %13 zamanını işinde, %5 zamanını eğitim öğretimde geçmekte, geriye kalan %32 oranındaki zamanını ise boş zaman olarak değerlendirmektedir [95].

Rekreasyonun, insanların disiplinli, monoton geçen günlük yaşantılarının etkilerinden uzaklaşarak, bedensel ve düşünsel olarak dinlenmesi, serbest zamanlarını kişisel gelişme için harcaması gibi konularda etkinliği oldukça fazladır [11]. Rekreasyon için yapılan eylemler, maddi problemlere yarar sağlamak için yapılan eylemlerden farklıdır.

Rekreasyon kavramının iyi anlaşılabilmesi için bazı özelliklerinin bilinmesi gerekir:

- Rekreasyon, hareketlilik içerir. Bu hareketlilik fiziksel (bedensel) veya düşünsel olmaktadır [125].
- Rekreasyon, yaşa, kişilere, öğrenim düzeyine, zaman ve mekana göre çeşitlilik gösterebilir [126] [140].
- Kişinin katıldığı tek bir aktivite olabileceği gibi, bir çok aktiviteyi de içerebilir.
- Rekreasyon, kişinin zorunlu çalışma saatleri zamanında değil, serbest zamanları içerisinde yer alır.
- Rekreasyon kişinin isteği ile gönüllü olarak gerçekleşir. Bu eylemler ya önceden düzenlenmiş ya da bu eylem o anda karar verilmiştir [57].
- Rekreasyon bireysel olabileceği gibi, kolektif olarak da yapılır.
- Rekreasyon, gereksinim sonucunda ortaya çıkar.
- Rekreasyonda herhangi bir zorlama yoktur. Yani geçim sağlamak para kazanmak için yapılan eylemler rekreasyon sayılmaz [73].
- Rekreasyon planlı olarak ya da plansız bir şekilde yapılabilir.
- Rekreasyon, bir bakıma, kendi kendini ödüllendirme, kendi kendine zevk alma, ruhsal ve bedensel doyma eylemidir. Bu nedenle doğrudan kişi ile ilgilidir [95].

4.2.2.Rekreasyon Çeşitleri

Rekreasyon ile ilgili çeşitli sınıflandırmalar yapılmaktadır. Yapılan mevcut sınıflandırmalara göre PEHLİVANOĞLU (1987)[98], rekreasyon planlama açısından önem taşıyan rekreasyon çeşitlerini 4 ana gruba toplamıştır;

YAPISAL SINIFLANDIRMA: Rekreasyonel etkinliklerin sürdürüldüğü mekanın özelliklerine göre kapalıyer rekreasyonu ve açık hava rekreasyonu ortaya çıkmaktadır. Kapalıyer Rekreasyonu, konutlar başta olmak üzere, çeşitli içmekanlarda yapılan rekreasyonu kapsamaktadır. Açık hava Rekreasyonu ise; doğal şartlara göre kişilere geniş mobilite olanakları sunan, açık hava da gerçekleştirilen rekreasyondan oluşmaktadır.

YEREL SINIFLANDIRMA: Yaşam çerçevesi olarak rekreasyonun gerçekleştiği mekanın konumu ya da bulunduğu yer dikkate alınarak yapılan sınıflandırmaya göre kentsel ve kırsal olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Kentsel rekreasyon yerleşim alanlarının içinde kalan, kentsel organizasyonun dikte ettiği koşullar doğrultusunda ortaya çıkan rekreasyondur. Kırsal rekreasyon ise; yerleşim alanları dışında kalan, kırsal organizasyonun dikte ettiği koşullar doğrultusunda ortaya çıkan rekreasyondur.

İÇERİKSEL SINIFLANDIRMA: Rekreatyonel etkinliklerin temellendiği içeriksel koşullar yada bireyin harcadığı güç ve hareketlilikten yola çıkan rekreatyon eylemlerini Etkin (Active Recreation) ve Edilgen (Passive Recreation) diye iki grupta toplamak mümkündür [4]. Gerek etkin, gerekse edilgen rekreatyon oldukça geniş kapsamlı rekreatyon tipidir.

Etkin (Active) Rekreatyon: Bireylerin bedensel olarak güç harcayarak katıldıkları rekreatyon türüdür. Kişinin duygu, düşünce, istek ve yeteneklerinin bir göstergesi şeklinde olduğu zaman, eylem kişi tarafından yapılıyor demektir. Burada temel ilke eylemin dinamik bir nitelik taşımasıdır. Bu tür aktiviteler genellikle çocukların ve gençlerin ilgisini çekmektedir. Yüzme, kayak yapma, dağcılık faaliyetleri bu gruba giren örnekler arasındadır [11] [4].

Edilgen (Passive) Rekreatyon: Bireylerin bedensel olarak fazla güç harcamadan katıldıkları rekreatyon türüdür. Kişinin kendinden birşeyler yaratmak veya ortaya koymak için yeterli enerjiye sahip olmadığı zaman gerçekleşmektedir. Burada temel ilke eylemin durgun bir nitelik taşımasıdır. Balık tutmak, müzik dinlemek, tavla oynamak gibi uğraşları kapsamaktadır.

Genellikle Etkin ve Edilgen Rekreatyon birbirini içeren bir kavramdır. Sınır her zaman belirgin değildir. Çünkü Edilgen (Pasif) rekreatyon, diye nitelendirilen gruptaki faaliyetler içerisinde pasiflik dereceleri büyük değişiklikler sunabilmektedir [137][4].

Buna göre rekreatyon, çocukların salıncak sallanmasından yaşlı bir kimsenin satranç oynamasına, ilkokul gösterilerinden, uluslararası folklor yarışmalarına, mahalleler arası top oyunundan, olimpiyat yarışlarına, şiir okumadan, amatör tiyatro çalışmalarına, fotoğraf çekmeden, avcılığa kadar birçok aktiviteleri içermektedir [130].

ZAMANSAL SINIFLANDIRMA: Rekreatyon oluşturulduğu çeşitli boş zaman dilimlerine göre de, günlük ve tatil rekreatyonu şeklinde ayrılmaktadır. Günlük rekreatyon, bireyin yakın çevresinde, oldukça kısa mesafelerde gerçekleştirdiği rekreatyondur. Tatil rekreatyonu ise, haftasonu yada yıllık tatillerde genellikle yakın çevreden uzak, belirli yerlerde konaklanarak sürdürülen rekreatyondur.

4.2.3.Rekreatyonun Tarihsel Gelişimi

Tarihsel kalıntı ve belgelere göre geçmiş kültürlerin hemen hemen hepsinin dinlenme – eğlenmeyle ilgili faaliyetlere büyük önem verdikleri bilinmektedir. Eski çağlardan günümüze değin geçen süreç içerisinde dinlenme ve eğlenmeye yönelik bireysel yada toplu olarak yapılan faaliyetler, kimi zamanlarda az, kimi zamanlarda da yoğun bir şekilde varlığını sürdürmüş ve giderek büyük bir çeşitlilik kazanmıştır.

4.2.3.1. İlkçağda Rekreasyon

Eski Mısır'da, sportif faaliyetler, harp oyunları, avlanma ve danslar, Hititlerde, dini törenler, savaş oyunları ve ziyafetler, Eski Hindistan'da dinsel şöenler, Eski İran'da spor gösterileri, Eski Yunan kentlerinde spor gösterileri, toplu gezintiler, felsefe tartışmaları, bilim ve güzel sanatlarla ilgili uğraşlar, tipik rekreasyonel aktiviteler olarak göze çarpmıştır [98]. Agoralar politik, ticari, hukuki, dini ve aynı zamanda rekreasyon için halkın biraraya geldiği önemli kent toplantı merkezleriydi. Yunan kentlerinde bulunan açık hava tiyatroları da pasif rekreasyon için önemli yapıtlar olmuştur [3].

Romalılar Döneminde ise, zengin malikanelerinde sürdürülen çeşitli eğlenceler, heyecan verici ilginç gösterilerin kitlesel olarak izlenmesi vb. gibi aktiviteler büyük önem taşımıştır.

4.2.3.2. Ortaçağda Rekreasyon

İnsanların bütün eylemlerinin amacının Allah'a ve İsa'ya yönelmiş olduğu Ortaçağ Avrupa'sında içine dönük, kapanık, kuşku bir toplumun izleri bulunmaktadır. Bu dönemde genellikle avlanma, harp oyunları, okçuluk ön plana çıkmıştır. Genelde faaliyetler kale duvarlarının dışındaki doğal alanda seyretmektedir. Bu dönemde kişisel rekreasyon eğlemleri daha çok asiller ve zenginlerde görülmüştür [3].

4.2.3.3. Rönesans Döneminde Rekreasyon

Hümanizm akımları ve yeni buluşların insan yaşamına getirdiği canlılık, düşünsel öğelerin ağır bastığı çeşitli sanat olayları, şiir ve edebiyat gösterileri, felsefi tartışmalar, değişik eğlenceler, sanat-politika tartışmaları, çeşitli görsel sanat uğraşları ile giderek tartışmaları, ağırlığını arttıran açık hava aktivitelerine dönüşmeye başlamıştır [98].

Rönesansın ilk dönemlerinde, İtalya'da ilk spor tesislerinin, başta asiller olmak üzere, üniversite ve kentin ileri gelenleri ile lonca'lar için tesis edildiği görülmektedir. Rönesansın beşiği olan Floransa'da Ortaçağ kentinin duvarlarının dışına taşmak, kır hayatının güzelliklerinden yararlanmak ta o dönemde entellektüel yaşamın bir parçası olmuştur.

4.2.3.4. XVIII.Yüzyıl Sonu ile XIX.Yüzyıl Başında Rekreasyon

XIX.yüzyıla girerken İngiltere’de başlayan ve Avrupa’ya yayılan endüstrileşme hareketleri, kentleri rekreasyon için alan rezervleri, geniş halk parkları konusunda çok hazırlıksız yakalamıştır. Kentlerdeki çekici kazanç koşulları kırsal alanlardan büyük insan kitlelerini cezbetmiş ve fabrika çevrelerinden başlayarak, sağlık koşulları ilkel, kötü kentler ortaya çıkmıştır. Zamanla şehrin büyümesi, nüfus artımı, mekanizasyon, yaşamının hızlanmasından doğan tansiyondan kurtulma arzusu, rekreasyon ihtiyacını arttırmıştır [18].

Bu dönemde Rekreasyon yepyeni bir boyut kazanmış ve oldukça hızlı bir gelişim göstermiştir. Çağdaş rekreasyon şekillenerek, günümüzde sürdürmekte olduğumuz zengin rekreasyonel yaşamı ortaya çıkarmıştır [98].

4.2.3.5. XX. Yüzyılda Rekreasyon

XIX.yüzyılda başlayan ve günümüze kadar büyük bir hızla ilerleme gösteren bilim, endüstri ve teknoloji alanındaki gelişmeler, fiziksel çevremizde ekolojik yasalarla çelişen büyük değişiklikler yaratmıştır. Endüstrileşme hareketlerine paralel olarak, kentlerdeki çalışma olanaklarının çekiciliği artması sonucu, kentlere kitleler halinde büyük göçler başlamıştır. Endüstrileşme ve kentleşme hareketlerinin hızlı temposu sonucunda kentler doğadan kopmuş ve çevrelerindeki açık alanlar başka kullanım biçimlerine ayrılarak insan yaşamı için özellikle biyolojik anlamda yetersiz ortamlara dönüşmüşlerdir. Böyle bir çevrede doğa özlemi içinde yaşamak zorunda kalan insan rekreasyona daha çok gerek duymakta ve gereksinmeyi gerek kent içinde gerekse kent dışında sağlanan olanaklar ile karşılama eğiliminde olmaktadır [112].

Hızlı nüfus artışı, endüstrileşme, bunların doğal sonucu olarak kentleşmenin hızla artması, serbest zamanların çoğalması, eğitim düzeyinin yükselmesi, ayrıca gelişen teknolojinin sağladığı birçok olanaklar aslında var olan, rekreasyon eğiliminin artmasına neden olmuştur. Günümüzde artık çalışmak kadar dinlenmekte önemli bir unsur haline gelmiştir. İnsanın büyük bir değer sayıldığı ve onun için optimum yaşam olanaklarının hazırlanması gereğini kabul etmiş toplumlarda rekreasyon, günlük yaşamın bir parçası haline gelmiş bir davranış ve aynı zamanda sosyal ve kültürel bir gereksinme olmuştur. Gelişmiş ülkelerde rekreasyon, insan yaşamının bir parçası olarak kabul edilmektedir.

Çağımız insanı mekanikleşmenin hızla artması sonucunda, çevresi ile ilişkisini kopararak mutsuzluğunu arttırmaktadır. Ülkemizde son yıllarda büyük değişikliklere sahne olmaktadır. Kentlerdeki aşırı nüfus artışı, kırsal kesime yeterince hizmet götürülmeyişi gibi nedenler, nüfusumuzu hızlı fakat olumsuz ve plansız bir biçimde kentlileştirmektedir. Böyle bir kentleşme olgusunda insanlar üzerinde kötü etkiler yapmaktadır. Dolayısıyla da özellikle büyük kentlerde yaşayan insanların gittikçe artan bir rekreasyon gereksinmesi olmaktadır.

4.2.4.Rekreasyon Aktivitelerinin Seçilmesini Etkileyen Etmenler

Rekreasyon aktivitelerinin seçilmesinde insanları yönlendiren veya kısıtlayan çeşitli etmenler bulunmaktadır. Bunlar gerek insanın kendisinden, gerekse çevre koşulları ve sosyo-ekonomik yapıdan kaynaklanmaktadır [137].

Bunlar;

- Cinsiyet – Rekreasyon İlişkisi : Cinsiyet farkına göre , rekreasyon çeşidi de farklıdır. Kadın ve erkeğin fiziksel yapılarından kaynaklanan nedenler dışında toplumsal yapıdan kaynaklanan nedenlerden dolayı da rekreasyon çeşidi farklı olmaktadır.
- Gelir durumu–Rekreasyon İlişkisi: Gelir arttıkça, rekreasyon yapma arzusu çeşitlenmekte ve çoğalmaktadır. Zira rekreasyonun birçok türü belli bir harcamayı gerektirmektedir. Özellikle aktif rekreasyonlarda araç-gereç önemli bir konudur. (Çeşitli spor aletleri, giysiler, yol gibi)
- Eğitim düzeyi – Rekreasyon İlişkisi: Gelir gibi etkili olup, rekreasyona katılma arzusu arttırmaktadır. Eğitim düzeyinin yüksek olması, özellikle kültürel etkinliklere katılmayı artırır (Bilimsel gezi, tiyatro, bale, konser, sergi vb.) Diğer etkinliklerde de çevreye duyarlılık yine eğitim durumu ile doğru orantılı olarak artar.
- Aile Yapısı – Rekreasyon İlişkisi: Eğitim gibi, aile yapısı da rekreasyonu etkiler. Aile rekreasyonu genelde çocukların ilgi ve gereksinimlerine yönelik olmaktadır.
- Yerleşim Yeri – Rekreasyon İlişkisi: Şehir merkezindeki rekreasyonel aktiviteler ile kırsal alanlardaki rekreasyon aktiviteler arasında farklılıklar vardır.

Ulaşım Kolaylığı–Rekreasyon İlişkisi : Rekreasyon olanakları sunan mekana yakınlık dolayısıyla optimum düzeyde faydalanmayı sağlar. Böylece rekreasyona olan talebi artırır. Ulaşılamayan bir alanın rekreasyon potansiyelinden bahsetmek yersizdir.

Yaş – Rekreasyon İlişkisi : Kişi yaşlandıkça rekreasyona karşı ilgi azalmaktadır ve rekreasyonel isteklerde daha pasif olmaktadır. Farklı yaş gruplarının değişik ilgi ve yeteneklere sahip olması farklı rekreasyonel aktivitelere yönelmelere neden olmaktadır.

Meslek-Rekreasyon İlişkisi: Rekreasyonun kapsamı ve tipi meslek ve meslek prestiji ile de ilgilidir. Kişinin meslek prestiji arttıkça rekreasyona karşı ilgisi artar ve daha aktif olur.

4.2.5. Rekreasyon Planlama İlkeleri

Rekreasyon olgusu, doğrudan doğruya bir çevre koruma önlemidir. Bu önlem, planlamayla ayrı bir önem kazanmaktadır. Ancak planlamada sorunun tanımlanması, hedefin saptanması, seçeneklerin seçimi, değerlendirilmesi ve karar alma açısından izlenen yöntemin şekli önemli rol oynamaktadır [74].

Rekreasyonel kullanıma mekan olarak seçilen alanlarda çevre bozulmasına olanak vermeyen ve kullanılabilirlik sınırlarını iyi tanımlayan geçerli planlama tekniği olan Rekreasyonel Taşıma Kapasitesi bilinmelidir[141]. Bu, kullanım mekanlarında yaratılabilecek olumsuz etkilerin saptanması gereğinden doğmuş bir kavramdır. Başka bir deyimle, mekanda rekreasyonel kullanım yoğunluğunu sınırlayan fiziksel, biyolojik ve estetik kısıtlamaların irdelenmesiyle saptanan rasyonel arazi kullanımına yönelik sayısal bir tanımdır [90].

Rekreasyon Planlamasında bazı ilkelere göre hareket edilmesi, planlama amaçlarının gerçekleştirilebilmesi ve rekreasyon planlamasının kendine özgü nitelik ve koşullarının daha iyi anlaşılması açısından önemlidir. Bu ilkeleri şu şekilde sıralayabiliriz [6]:

- İlgi, yaş, cinsiyet, gelir, kültürel özellikler gibi faktörlere bakılmaksızın tüm bireyler rekreasyonel etkinliklere katılabilmelidir.

- Kullanıcı toplumun nitelikleri, sosyal araştırma yöntemleri kullanılarak sağlıklı bir şekilde tespit edilmeli ve bu bilgiler ışığı altında nitelikler, planlama sürecinde yönlendirici olmalıdır.

- Rekreatyoneel sistemde ve genel planda bütünlük sağlanmalı, ilişkili alanlar ve aktiviteler değerlendirilmelidir [126].

- Değişen koşullar izlenmeli, planlama bu değişiklikleri önceden kavrayıp, bunlara uyum sağlayacak nitelikte olmalıdır.

- Rekreatyon hizmetleri, eğitim, sağlık, ulaşım gibi diğer hizmetlerle birlikte olmalıdır.

- Rekreatyon kaynaklarının, gelecekteki gereksinimler dikkate alınarak, korunmasına ve geliştirilmesine ağırlık verilmelidir.

- Tüm çevrenin kalitesine özen gösterilmelidir.

- Rekreatyoneel tesisler katılımcıları rahatlık, sağlık, güvenlik, zevk alma açısından hoşnut edecek şekilde düzenlenmeli ve yönetilmelidir.

- Rekreatyon alanları kesintisiz olarak rekreatyon amacıyla kullanılmalı, hele bu alanların özel amaçlar için kullanılmalarına asla olanak tanınmamalıdır [116].

4.3. DÜNYADAN MEYDAN ÖRNEKLERİ

Kentler, özgün karakterleri ile kimlik kazanmaktadırlar. Kentlerin mimari ve kentsel açıdan yeni yapılanma özellikleri ile kentsel ve mimari ölçekte koruma özellikleri kentsel kimliğin oluşumunda çok etkilidir [59].

Bazı kentler coğrafi özellikleri ile (İstanbul Boğazı, Venedik kanalları gibi), bazı kentler iklim özellikleri ile (Londra, sisi ile), bazı kentler anıtsal yapıları, kent silüetinde belirleyici olan yapıları (İstanbul-Camileri, Paris-Eyfel Kulesi, New York – Gökdelenleri gibi) ile kimlik kazanırlar. Bazı kentler de meydanları ile kimlik kazanırlar.

Tarihsel süreç boyunca kent mekanlarının biçimlenmesinde insan etmeninin öncelik taşımasına karşın, endüstri toplumlarıyla birlikte özellikle ikinci dünya savaşı sonrasında artan üretimi ve refah düzeyi sonucu, motorlu araçlar bu mekanlarda insanlara egemen olmuşlardır. Yapı ve trafik karmaşası içerisinde insanların giderek kent mekanlarına yabancılaşmaları bu olgunun doğal sonucudur. Dikkatsiz ve uzun

sürekli olmayan planlamalar, meydanların temel işlevlerinin yitirilmesine ve bunların bir trafik alanı ve otopark dönüşümlerine neden olabilmektedir. Oysa pekçok gelişmiş ülke kentinde tarihi meydanlar her dönemde kültürel sürekliliğin gözlendiği, kentsel dinamizmin üst düzeye ulaştığı yerler olarak, en değerli ve ilginç prestij alanı olmuşlardır. Gerçekten de Avrupa’da çeşitli çağlarda oluşturulan meydanlar, günümüzde de çağdaş fonksiyonlarla donatılarak kullanılmaktadırlar. Bu meydanlar, gezinti-dinlenme gibi rekreatif amaçların yanı sıra tarihi, kültürel, ticari ve turizm fonksiyonlarını da üstlenmişlerdir.

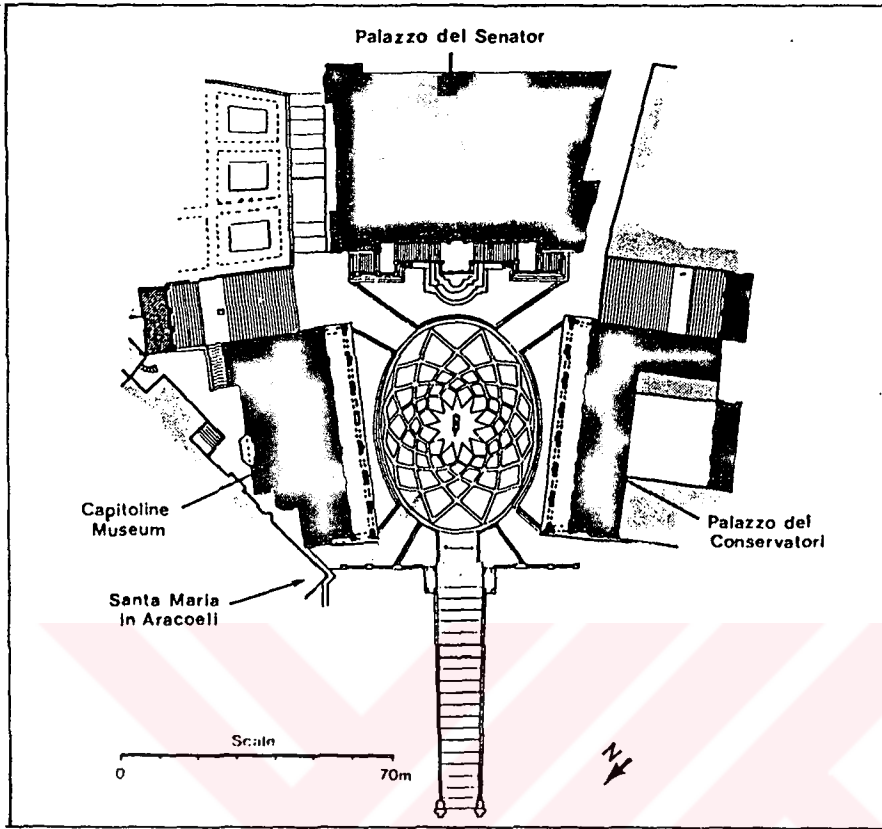
Her zaman açıkça tanımlanabilen bir geometrileri olmayan meydanların en güzel örneklerini bugün Batı Avrupa kentlerinin hemen hemen hepsinde özellikle, İtalya, Fransa ve İspanya’da bulmaktayız [93].

4.3.1. Capitol Meydanı – Roma (Piazza Del Campidoglio)

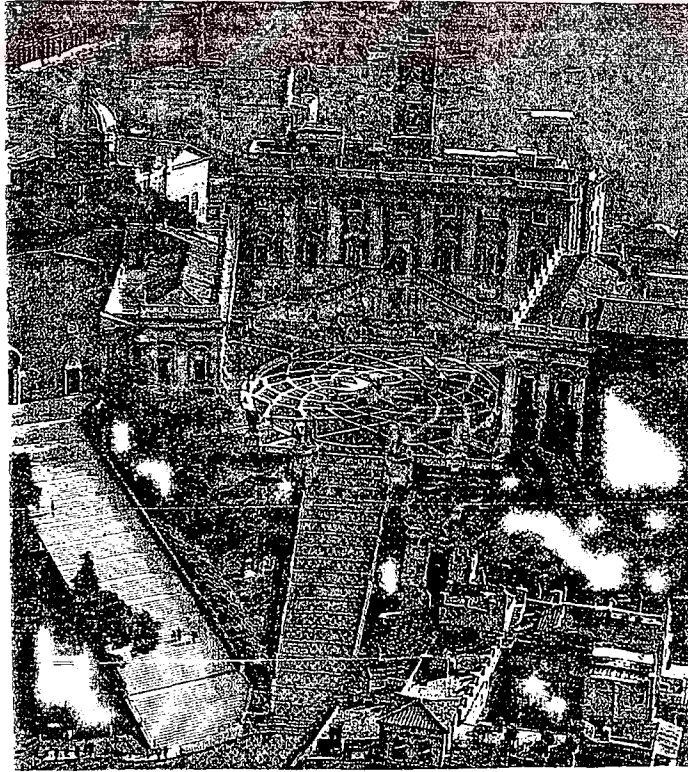
Çeşitli seviyelerde birleşme ve zorunlu yol aksının teras-meydan yaparak çözümlenmesinin güçlü bir örneği Michelangelo tarafından yapılan Capitol Meydanıdır. Michelangelo meydanın mimarisini yenilerken, Plazzo del Senatore’yi odak noktası olarak oluşturmuş, kompozisyonun uyumunu bir yönde bu yapıyla, karşı yönde de Roma manzarasıyla kurmuştur. Capitol Meydanı (1564-1594) yol aksına göre simetrik bir yapıdır. Mekansal açıdan heykelle birlikte bir kapalılık yaratabilmek için üçüncü binaya gerek duymuştur. Meydanın üç yanında yer alan binalardan karşı karşıya olanlar, birbirinin aynada görüntüsü gibidir (Şekil 4.17) [12]. Capitol Meydanı, Rönesansın düzenli geometrik formuyla bir durak noktasıdır. İki köşe noktasının açık olması nedeniyle tam olarak kapalı bir meydan sayılmaz. Bacon, eğer meydanın oval formu, iki boyutlu döşeme dokusu olmasaydı tasarım bu kadar başarılı olamayacağını düşünmüştür. Döşeme, merkezdeki heykel ve Michelangelo’nun mimari dehası kompozisyonu birarada tutmuş, her yöne açılan biçimsiz, şekilsiz bir meydanın olması önlenmiştir [85].

Döşemelerin, tasarımın algılanmasında önemli bir yeri vardır. Basamaklar meydanı çevreler ve mükemmel bir şekilde çevreyle ilişkisini kurmaktadır [102] (Fotoğraf 4.1).

Belli bir mesafeden meydanı oluşturan grubun formu heykel üzerinde odaklanarak kapalı bir mekan oluşturmaktadır. Uzun ve rampalı merdivenler üç ana binanın oluşturduğu aks ile meydana ulaşır. Bina cepheleri, görsel açıdan bir bütünlük içerisindedir. Yan yana duran iki binada birbirine paralel değildir. Bu meydana derinlik kazandırmıştır [113].

Şekil 4.17: Capitol Meydanı [86]

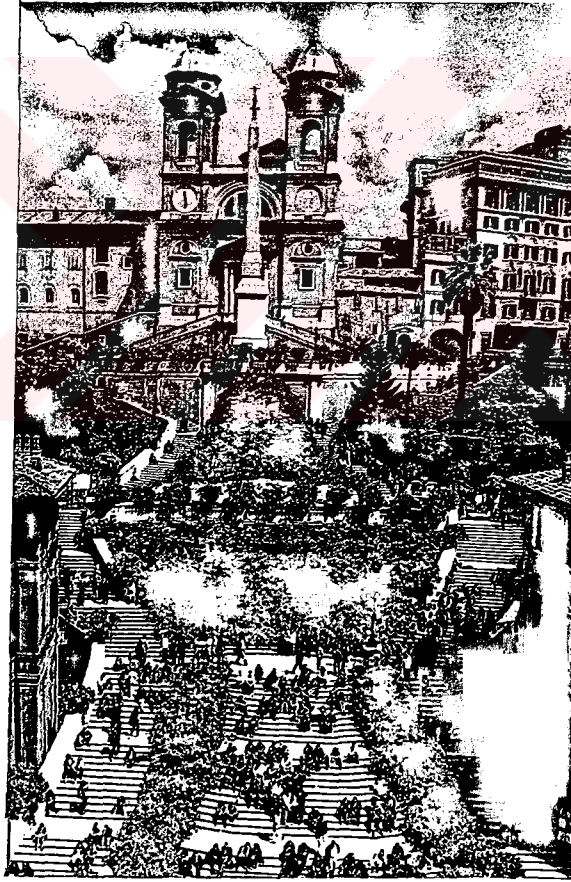

Fotoğraf 4.1: Capitol Meydanı [96].

Gene Roma'da bu simetrik düzeni, en belirgin olarak Place Vendome'da görmekteyiz. Taşıt trafiğine açık, binalarla çevrili bu meydanın, yakın çevre ile ilişkisi çok azdır [12]. Fakat günümüzde bu meydan otopark olarak kullanıldığı için, değerini ve kimliğini kaybetmeye yüz tutmuştur.

4.3.2. Spagna Meydanı - Roma (Piazza Di Spagna)

Trinita de Monti Kilisesinin önüne çıkan yolların zengin bir merdiven kompozisyonu ile ana yol üzerindeki meydana bağlanışı 1721-1725 yıllarına rastgelmektedir [27]. İspanyol basamakları çok ustalıkla tasarlanmıştır (Fotoğraf 4.2).

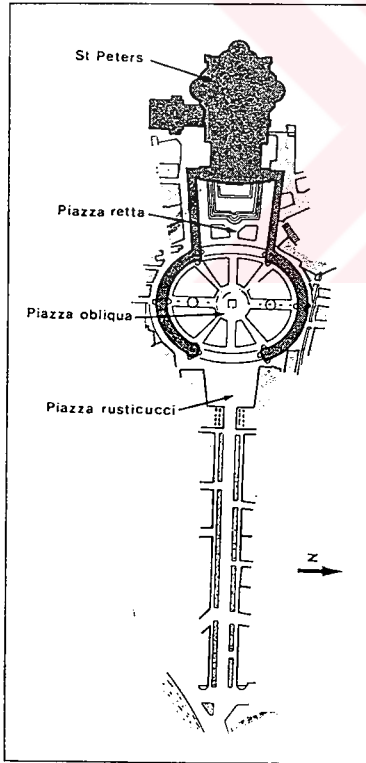
Fotoğraf 4.2: Spagna Meydanı [96].

Burada teraslar şeklinde oluşturulan meydan, simetrik bir merdiven bütünü halinde çözümlenmiştir. Meydan ortasında yer alan ve Barcaccia tarafından 1627-1629 yıllarında yapılan oval formulu antik havuz zemine batık olarak tasarlanmıştır. Yaya

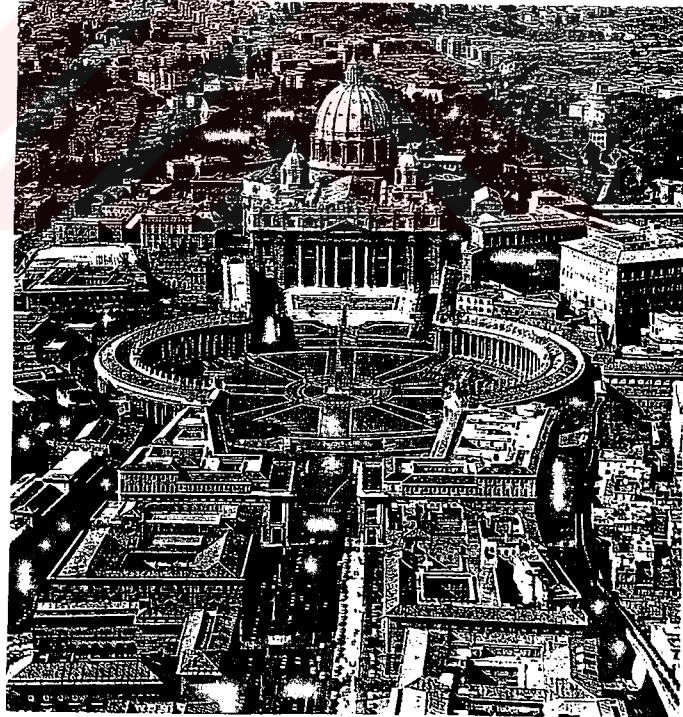
akımlarının toplanma yeri olan meydanda, gerek kullanma ve gerekse estetik yönden önem verilen bütün değerlere yer verilmiştir. İki taraftan üç katlı binalarla kuşatılan sahanlıklı basamaklar, kiliseye doğru yönelmekte, yayalar için hareketli bir ulaşım, dinlenme-oturma, çevreyi izleme gibi olanakları sağlamaktadır. Çiçekçiler için renkli bir satış yeri olarak işlevini sürdüren bu basamaklar, havuz ve condotti sokağına doğru tiyatro konumunu korumaktadır.

4.3.3. St. Peter's Meydanı - Roma (Piazza Di San Pietro)

1377'den beri Papaların ikamet ettiği Vatikan'da bulunan bu eşsiz Meydan, Roma'nın en büyük meydanıdır (Şekil 4.18). Meydanın ortasında Mısır'dan getirilen Obeliks bulunmaktadır. Meydan, Obeliks'ten itibaren hafifçe eğim kazanmıştır (Fotoğraf 4.3).

Şekil 4.18: St. Peter's Meydanı [85]

Fotoğraf 4.3: St.Peter's Meydanı [96]

Meydana özelliğini veren, tasarımını Mickelangelo'nun yaptığı Hristiyanlığın en görkemli kilisesidir. Michelangelo'nun ölümünden sonra kilisenin inşaatı 1589

yılında Giacomo Della Porta ve Domenico Fontana tarafından tamamlanmıştır. Meydan ise Gianlorenza Bernini'nin muhteşem eseridir. Bernini'nin dahiyane tasarımında, kilisenin iki yanında uzanan yarım daire şeklindeki kolları, tüm insanlığı bir araya getiren, kucaklayan, iki geniş kanat gibi açılmıştır. St. Peter's Meydanı önemli bir anıta giriş görevi üstlenmiştir. Katolik dünyasının merkezi olduğu için anıtsal ölçektedir.

4.3.4. Navona Meydanı – Roma (Piazza Navona)

Meydan, tümüyle bir dönemin kültürünü yansıtmaktadır. Meydanın bir ucu eğrisel olan formunun boyutları, kalıntıları kalmış olan Domitian Stadyumunun ölçüleriyle aynıdır (Fotoğraf 4.4).

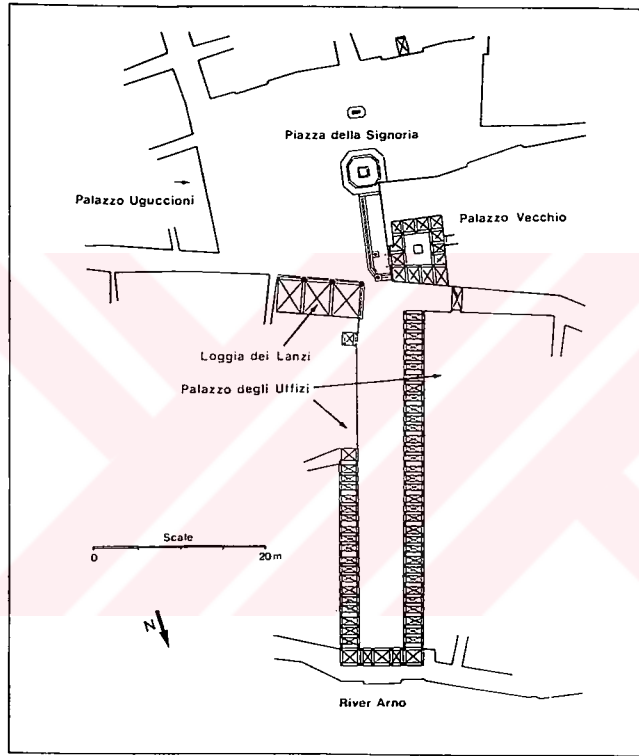

Fotoğraf 4.4: Navona Meydanı [102].

Alan eskiden tekerlekli araba yarışları için kullanılırdı. Borromini ve Bernini'nin heykelleri meydanın ana aksı üzerinde yerlerini almıştır. Bernini'nin Dört Nehir isimli heykeli adını Ganj, Tuna, Nil ve Plata'dan alır. Çeşme, heykelsi figürler ve dini sembollerle kaynaşmış kültürel, kaya ve su öğeleri gibi doğal değerlerin sentezini temsil etmektedir [102].

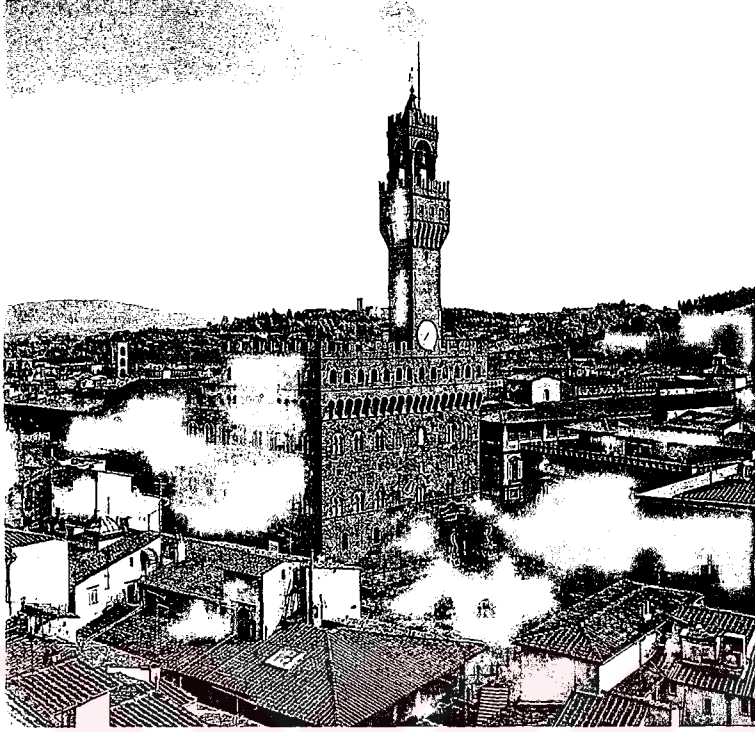
4.3.5. Signoria Meydanı - Floransa (Piazza Della Signoria)

Ana formu San Marco Meydanına benzemektedir. Başlangıçta kenti kent dışına bir takım tasarımlarla bağlamayan, kendi içine kapanık, durağan bir merkez niteliğindeydi. Cosimo de Medici'nin isteği üzerine meydandan Arno nehrine bir açılma öngörülmiştir [69] (Şekil 4.19).

Şekil 4.19: Signoria Meydanı [85].

Farklı açılarda meydana bağlanan yollarıyla tam Ortaçağ formatında bir meydandır. İçinde hiçbir noktadan direkt görüntü alınamaz. Mekan tam anlamıyla bir kapalılık etkisi yaratır. Meydan Plazzo Vecchio, Loggi del Lanzi, Plazzo Uffizi yönetim binası olmak üzere üç önemli bina tarafından çevrelenmiştir. Ana meydan iki bölümden oluşur. Bu bölüm arasındaki sınır heykeller dizisidir. Heykellerin oluşturduğu çizgi Plazzo Vecchio'nun doğu cephesine paraleldir. Plazzo Uffizi ana meydana açılan diğer gruptur. Dar bir mekandır. Signoria Meydanı'na doğru bir çekim yaratır [85] (Fotoğraf 4.5).

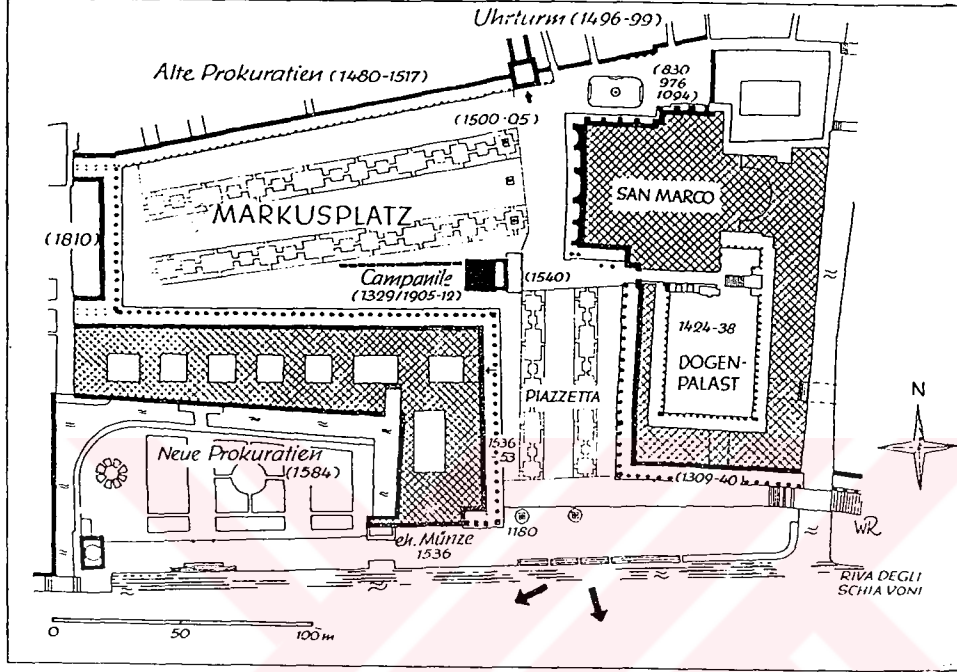

Fotoğraf 4.5: Signoria Meydanı [35].

4.3.6. San Marco Meydanı - Venedik (Piazza San Marco)

Venedik kenti, merkezi bir konumda meydana dayalı olarak geliştirilmiştir. Kente kimliğini veren San Marco Meydanıdır. IX.yüzyılda bu alanda sığ bir deniz suyu tabakasındaki çayırılığın oluşturduğu küçük bir körfezde dağınık olarak bir çok ada bulunmaktaydı. Sert zemini bütünleştirmek için uygulanan kazı-dolgu çalışmasından sonra, kent için, kanal ve yapı konstrüksiyonu başlamıştır. Önce Doges Place (Vali Konağı), kısa bir süre sonrada bu yapıya bağlı Aziz Markos'un İskenderiye'den getirdiği kalıntıları korumak amacı ile San Marco Kilisesi yapılmıştır [32]. Kilise, meydanın güçlü bir aks tarafından yaratılan ana odak noktasıdır. Haçlı ordularının İstanbul'dan getirdiği Bizans bronz atları San Marco Kilisesinin içinde bulunmakta olup, modelleri de kilise girişinin dış kısmında yer almaktadır. Son biçimini XII.yüzyılda alan meydanın en göze çarpan özelliği taşıt trafiğine kapalı olmasıdır (Şekil 4.20). Yeni belediye binası ile kitaplık arasında, meydanın "L" formunu oluşturan Campaline adı verilen büyük çan kulesi, landmark niteliğinde olup, kentin simgesel bir mimari elemanıdır. San Marco Meydanı, simetrik ve asimetrik düzeni kombine eden bir geometriye sahiptir [93].

L şeklindeki meydanın doğu yakasını küçük meydan oluşturmaktadır. Küçük meydanda yer alan kolonlar ölçek elemanları olarak görev yapmaktadırlar. Küçük meydan, Büyük kanalın oluşturduğu açık alanın devamı niteliğindedir. Bu özellik dışarıdan içeriye bir çekim noktası oluşturur.

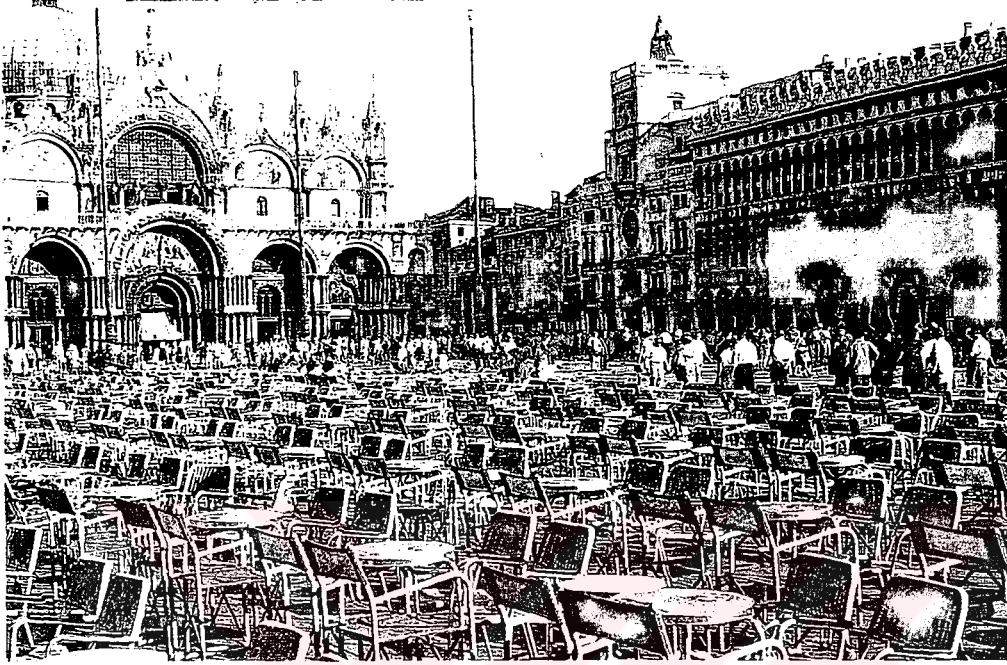

Şekil 4.20: San Marco Meydanı [21].

Mimari stil, renk, kütle ve malzemeden oluşan arkadlı binaların sardığı meydanda, geometrik döşeme dokusu gibi farklı elemanlarla da bütünlük sağlanmıştır.

San Marco Meydanı bir büyük (kafelerin masalarının bulunduğu alan), iki küçük mekandan oluşmuştur. İki küçük mekandan biri meydanın denize bağlantısını sağlayan Dukalar Sarayı ile kütüphane arasındaki mekan, diğeri ise kilisenin kuzeyindeki bölümdür. Ana mekanı saran yapıların zemin katları meydana göre yüksektir [59]. San Marco Meydanının denize açılan kısmında dizilmiş gondollarda, meydanı bu yönde sınırlayan elemanlardır. San Marco Meydanı'nın denize bakan yakasını süsleyen iki dev sütunun üzerindeki aslan ve timsah heykeli, İstanbul'dan buraya getirilmiştir. San Marco'nun hemen arkasındaki Hotel Cavalletto, önemli gondol duraklarından biridir (Fotoğraf 8.3.1). Gece geç saatlere kadar gondollara binmek için bekleyen insan kalabalığı meydanın kullanımını arttırmaktadır [64].

San Marco Meydanı her ne kadar bir Ortaçağ ve Rönesans karışımı sayılırsa da esas formunu Ortaçağ'da almış olduğu görülmektedir. San Marco Kilisesi'nin zengin ve hareketli silueti meydana canlılık katmaktadır (Fotoğraf 4.6).

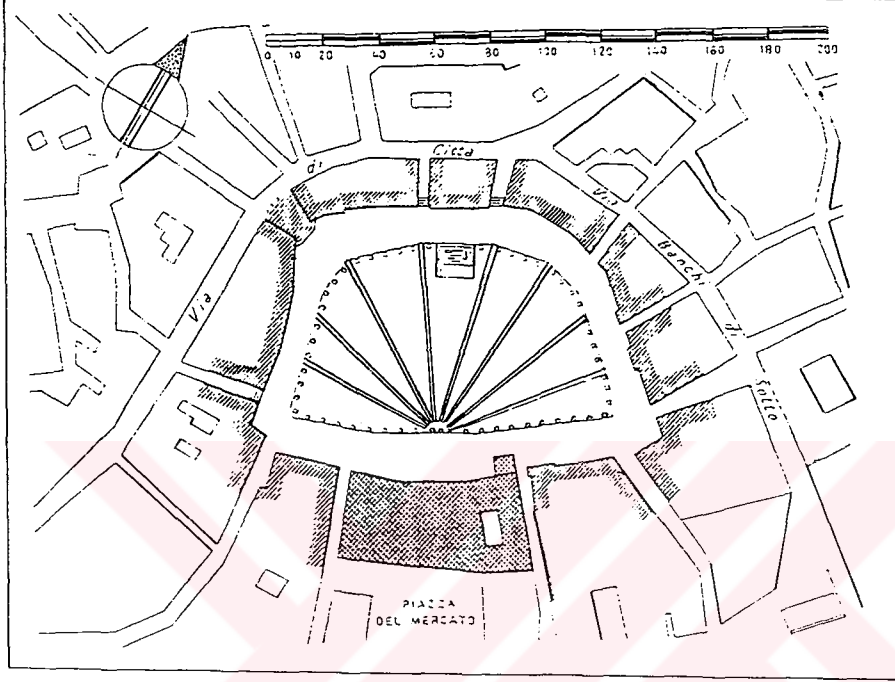
Fotoğraf 4.6: San Marco Meydanı [93].

San Marco Meydanı'nın güzelliğinde mimarının gücüyle birlikte gökyüzü ve su öğelerinin de katkısı büyüktür. Meydan gelgit sonucunda su altında kaldığı zaman, döşemesinin geometrik deseni daha çok belirginleşir, meydanı kuşatan yapılar su yüzeyine yansıyan görüntüleriyle daha da güçlenir. Bugün meydan genel kentsel bütünlüğün, özelliklerin, geleneksel birikimlerin yansıdığı, sürekliliğin sağlandığı büyük bir merkezi alan niteliğindedir. Tamamen yayaların kullanımına sunulmuş meydanda kafeler, turistik eşya satanlar, tarihi ve yakın dönem ürünü heykeller bulunmaktadır.

4.3.7. Campo Meydanı – Siena (Piazza Del Campo)

Siena kenti, topografya çizgilerini takip eden sokak dokusundan oluşmuştur. Bu dar sokaklar merkezi bir yaşama mekanı olan Piazza del Campo'ya açılır [113]. Roma ile Floransa'yı birleştiren yol üzerinde bulunan, Toscana bölgesindeki en güzel Ortaçağ kentlerinden biri olan Siena'da yarım daire tipi, istiridye şekline benzeyen geniş bir meydan olan, Campo Meydanı adeta bu kentin simgesidir. Bu meydanın en gösterişli yapılarından biri olan Pubblico Sarayı'nın yapımına 1194'te başlanmış, 1310'da

tamamlanmıştır. Çevresini saran üç alçak tepenin ortasında oluşan bu meydana bir çok sokak açılmaktadır. Siena'nın en yüksek yapısı olan Torre del Mangia'da (Mangia Kulesi) ve 1400-1419 yılları arasında yapılmış Gaia (Gaiety) Çeşmesi bu meydana yer almaktadır. Günün her saatinde cıvılcı olan meydan, güzel barları, restoranları, kafeleriyle akşamları daha da çekicidir [80] (Şekil 4.21).

Şekil 4.21: Campo Meydanı [19].

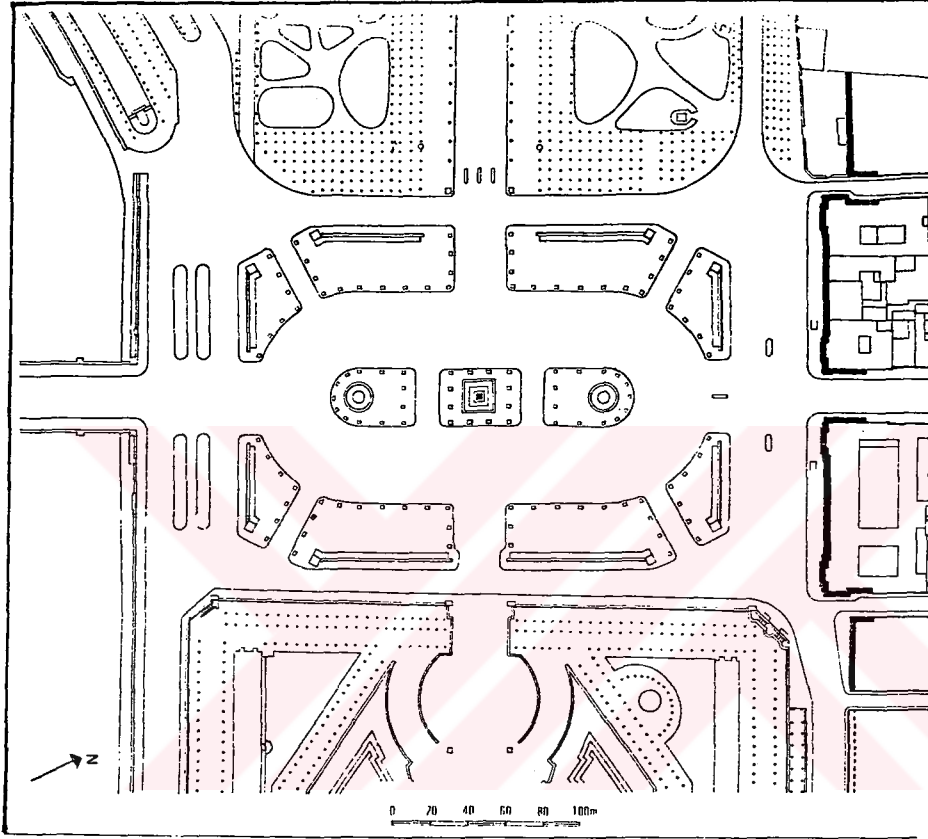
Bütününde organik bir forma sahip olan meydan, günümüzde senede iki kez yapılan Palio Festivalinde at yarışlarına sahne olmaktadır. Meydan geçmiş yıllarda da bu amaç için kullanılmıştır [102].

Çevreleyici mekansal tasarımı, eğrisel çanak biçimindeki kesiti, dikkatlice yerleştirilmiş çeşmesiyle halka açık bir oda ve toplanma alanı olarak o zaman için olduğu kadar bugünde geçerli olan ideal bir biçimde düzenlenmiştir [61]. Kaplama dokusunda yer alan koyu kırmızı tuğla döşeme, radyal beyaz şeritler içinde yer almaktadır.

4.3.8. Concorde Meydanı – Paris (La Place De La Concorde)

Paris'in en geniş meydanı olan Concorde Meydanı doğa ile ilişki içindedir ve doğa meydanı çevreler. Gabriel tarafından yapılan büyük ikiz binalar elçiler ve kraliyet

misafirleri için kullanılmıştır. Ayrı olarak duran bu binalar, meydanın kuzey sınırını oluşturur. Güneyde Sen Nehri meydanı sınırlarken, Tuileries Bahçeleri doğu, Champs Elysees batı sınırını oluşturur. Binaların simetrik düzeni merkezde yer alan obeliskle vurgulanırken, uzakta iki binanın arkasında iki çeşme ve Madeleine gözükmemektedir [63] (Şekil 4.22).

Şekil 4.22: Concorde Meydanı [13].

XV.Louis tarafından 1763 yılında yaptırılan bu meydana XV.Louis Meydanı denilmiştir. İhtilal zamanında da Devrim meydanı adını almıştır [99].

1836-1838 yılları arasında mimar Hittarf meydana bugünkü şeklini vermiştir. III.Napolyon devrinde trafik için yeniden düzenlenen meydan bugünkü trafik akımının gereçlerine hiçbir şekilde yetememektedir (Fotoğraf 4.7).

Tarihsel gelişimler, at üzerinde yada ayakta duran heykelleri yok etmiştir. Paris'te hiçbir orjinal heykel korunamamıştır [13].

Fotoğraf 4.7: Concorde Meydanı

4.3.9. Kızıl Meydan – Moskova (Red Square)

XV.yüzyıldan bu yana ülkenin yaşamında önemli olayların sergilendiği meydan, Eski Rusya’da “Güzel Meydan” olarak anılmaktadır. Kızıl Meydan’ın batısı 1485 yılında Milanolu Piero Antonio Solari tarafından yapılmış, Kremlin’in duvarlarıyla sınırlandırılmıştır. Kuzeyde ise tarihi bir müze ile sınırlıdır. 1883 yılında inşa edilen tarihi müze, Sherwood, Popos ve Sımırnov tarafından yapılmıştır. Güneyde 1555-1560’ta Rus mimarları tarafından yapılmış çok orjinal pitoresk abideler yer almaktadır. Bunlardan biriside Mutlu Vasılıy Kilisesidir[13].

Eskiden şehrin merkezi büyük bir pazar yeri ve Moskova’yı Rusya’nın başlıca şehirlerine bağlayan karayollarının kaynağı idi. Şehirdeki bütün önemli olaylar Kızıl Meydan’da geçerdi. Bugünde halk gösterileri, 1 Mayıs ve 7 Kasım’da Rus Ordusu’nun resmi geçitleri bu meydanda olmaktadır [93].

Meydanın doğusunda Rusların Ryady dedikleri (diziler) ticaret galerileri yer almaktadır. XIX.yüzyılda sonlarında bunlar yeniden düzenlenerek Büyük Devlet Mağazaları haline getirilmiştir. Kuzeyde 1875 ile 1883 yılları arasında yapılan tarih

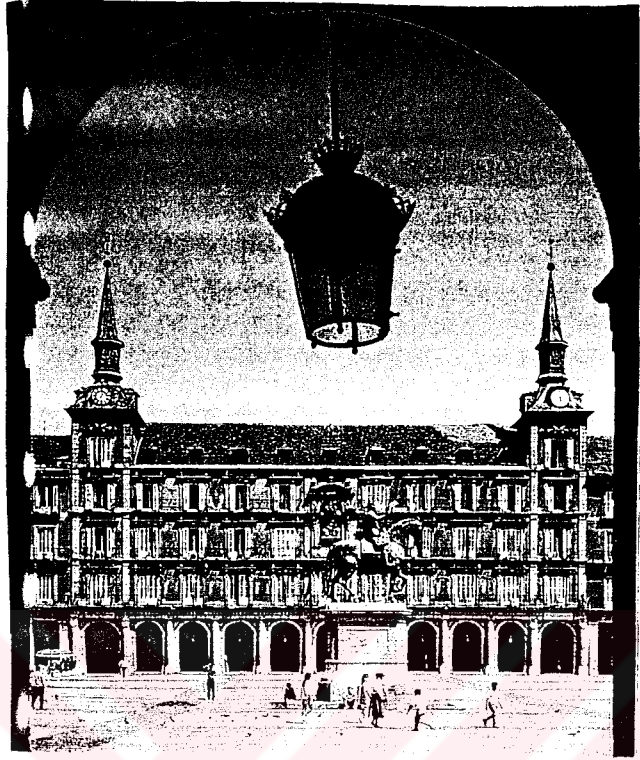
müzesi yükselmektedir. Lenin'in anıtkabri de yakın zamanlara kadar Kızıl Meydan yakınlarında yer almaktaydı (Fotoğraf 4.8.).

Fotoğraf 4.8: Kızıl Meydan [93].

4.3.10. Mayor Meydanı - Madrid (Plaza Mayor)

Krallığına büyük itibar getireceği düşüncesi ile II.Philip tarafından yaptırılan meydan, 136 ev, 50.000 nüfusu barındırmıştır. XVII.yüzyılda son halini alan çarpıcı meydan, birçok turnavalara boğa güreşlerine, kraliyet evliliklerine, idamlara, yerel festivallere tanık olmuştur [16]. Merkezinde III.Philip'in bir heykeli bulunan meydan, onu çevreleyen dükkanlarla sınırlanmıştır [25] (Fotoğraf 4.9). Plaza Mayor'un çevresindeki sokaklarda da lokantalar ile café ve barlar bulunmaktadır. Pazar günleri akın akın gelen kalabalıklar sayesinde kentin en renkli meydanına dönüşen Plaza Mayor'da sokak ressamı sergi açıp, satış yapmaktadırlar. Plaza Mayor'da gerek meydanın kuzeyindeki Casa de la Panderia'nın cephesindeki Madrid'in klasik sembollerinin resmedildiği freskler, gerekse meydandaki sokak lambalarının kaidemelerindeki boğa güreşlerini ve İspanyol tarihini anlatan kabartmalar gibi unsurlar, tarihten izler sunmaktadır [104] (Fotoğraf 8.3.2.).

Fotoğraf 4.9: Mayor Meydanı [16].

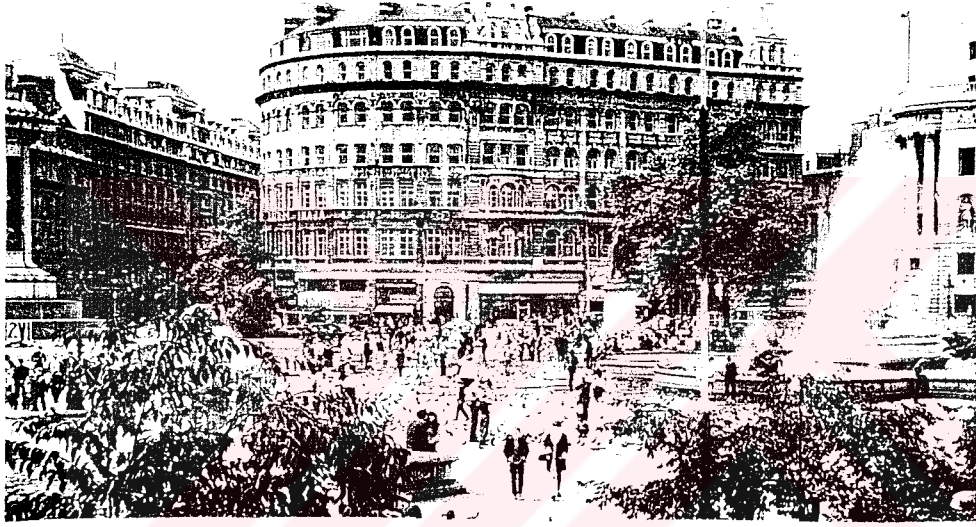
4.3.11. Trafalgar Meydanı - Londra (Trafalgar Square)

Londra'nın en ünlü meydanı olan Trafalgar Meydanı, yedi ana yola açılmakta ve meydanın ortasında Trafalgar Deniz Savaşının kahramanı Amiral Horatio Nelson'ın anıtı bulunmaktadır [47].

Nitelikli bir kentsel mekan olan meydan, National Gallery ve kilise gibi yapılarla sınırlandırılmıştır (Fotoğraf 4.10). National Gallery gerek mimari biçimi ve işleviyle gerekse simgesel ve tarihsel kimliğiyle meydana anlam katmaktadır. Dünyanın en ünlü sanat eserlerinin toplandığı bir müze ve çok sayıda yabancı turistlerin ziyaret ettiği bir mekandır [62].

Tarihsel süreç içerisinde oluşmuş meydanlar, günümüzde ortaya çıkan trafik, servis, yeni alt yapı ve toplu ulaşım gibi çeşitli gereksinimleri karşılamaktan uzaktır. Motorlu araç sayısındaki hızlı artış ve otopark alanı yetersizliği, yaya güvenliğinin tehdidi ve çevre kirliliği gibi olumsuzluklara kent merkezindeki kısıtlı alanlarının yüksek rantı da eklenince, kent merkezlerinin ana aktivitesi olan ticaret kent dışına,

daha ucuz ve geniş, kolay ulaşılabilir, park edilebilir ve uygun çevre koşullarına sahip konumlara yönelmiştir. Kent halkının bu alanları terk etmesi ile beraber kent merkezlerinin çöküşü hızlanmıştır. 1960'lar sonrasında, bu eğilimi değiştirmek, kent merkezlerini yeniden canlandırmak ve kent halkını bu mekanlara çekebilmek için batı toplumlarında yerel yönetimler ve ticaret odaları işbirliği içerisinde yeni düzenlemelere başlamışlardır. Günümüz insanı, özellikle genç kuşaklar, sakin, durağan ve içe dönük düzenlemeler yerine, teknoloji çağının nimetleri eşliğinde ilginç etkinliklere yer veren dinamik mekanlar aramaktadırlar. Batı kentleri ve yaya bölgelerinin farklı köşelerinde ve özellikle meydanlarında oluşan programsız sokak gösterileri, sokak konserleri, pandomimler, resim ve karikatür sergileri, ilginç, el yapımı, yöresel eşyaların satışı gibi hergün çeşitlilik gösteren etkinlikler, sokak kafelerinde oturan, alış veriş eden, gezinen insanlar, bu mekanlara canlılık katan peyzaj öğeleri olmaktadır [93], [110].

Fotoğraf 4.10: Trafalgar Meydanı [93].

Bu nedenle mekan, insan boyutunun varolmasıyla anlam kazandığından içinde yaşayan kullanıcıların fizyolojik, psikolojik ve toplumsal gereksinimlerini de karşılamak zorundadır. Mekansal tasarımın amacı yalnızca göze hoş gelen şekiller, belirli bir işlevi karşılayan biçimler, mekanlar yaratmaktan öte duygusal etkilere sahip mekanlar da amaçlanmalıdır.

4.4.ARAŞTIRMA ALANININ TANITIMI

İstanbul Metropolü'nün planlama tarihi incelendiğinde yeşil alanlarının hiçbir zaman kent dokusu ile bir bütünlük kazanması düşüncesi ile ele alınmamış olduğu gözlenmektedir. İstanbul için bugüne dek yapılan planlama çalışmalarında, halkın yeşil alan gereksiniminin ve mevcut yeşil alanlarının yeterlilik durumlarının (niteliksel ve

niceliksel) gözönüne alındığı görülmektedir. Bu nedenle İstanbul halkının iyi bir yaşam ortamı bulabilmesi, eğlenebileceği, dinlenebileceği ve sağlığı için gerekli yeşil alan gereksinimlerinin karşılanması için İstanbul Metropolü'nde kentsel doku ile bütünleşen bir yeşil alan sisteminin yaratılması zorunludur [134].

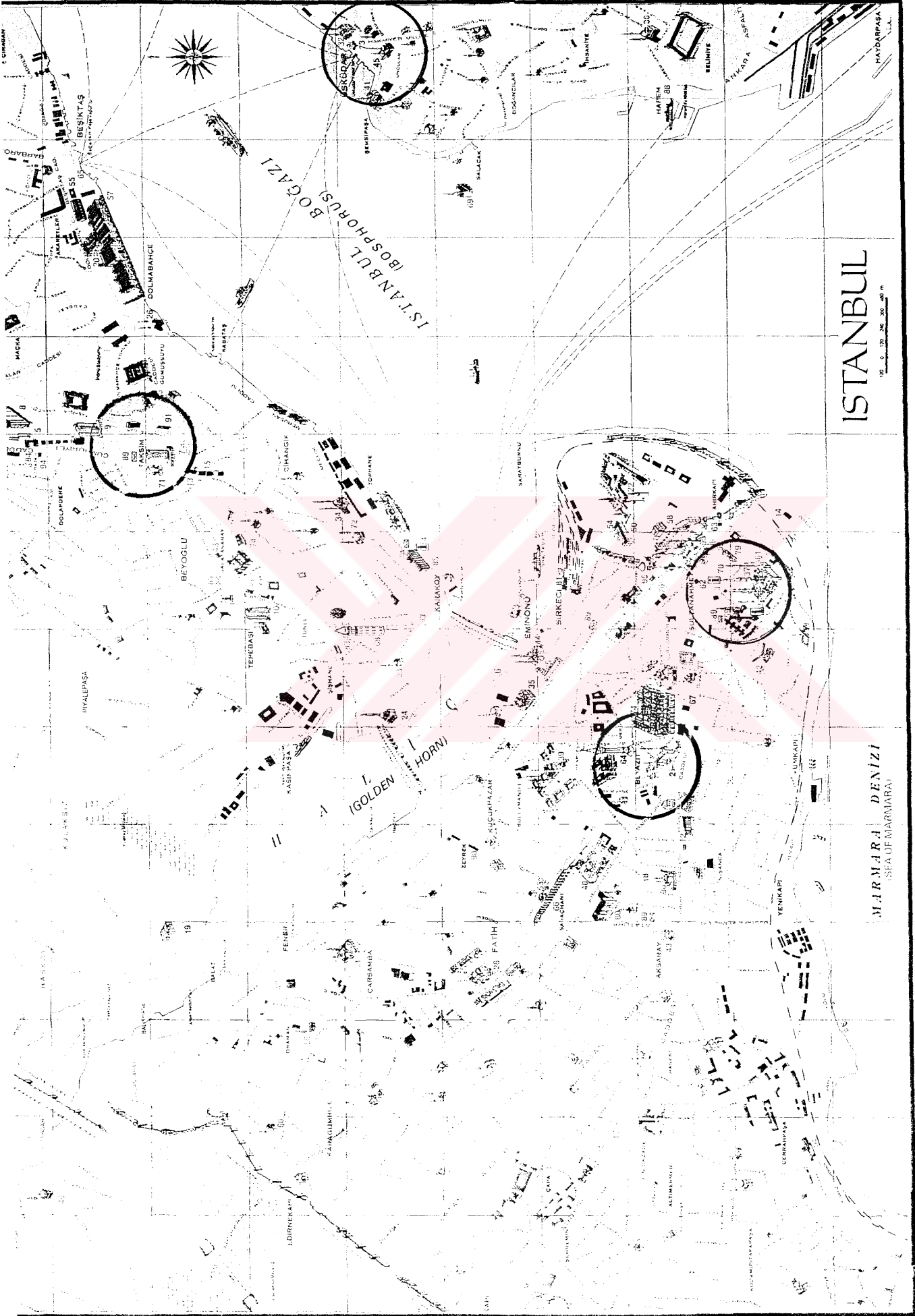
İstanbul Metropolü'nde her yaştaki halkın boş zamanlarını değerlendirebileceği, çeşitli rekreatif eylemleri gerçekleştirebileceği yeşil alanların m^2 olarak kişi başına düşen ölçüsü yok denebilecek bir düzeye inmiştir. Gerçekten de 1975 yılında İstanbul'da $2,3 m^2$ olan kişi başına düşen yeşil alan miktarı 1980 yılında $2,2 m^2$ ye son yıllarda da $2,1 m^2$ ye düşmüştür [135], [136]. Oysa birçok Avrupa kentlerinde kişi başına düşen kentiçi yeşil alan miktarı $18-154 m^2$ arasında değişim göstermektedir.

Gerek bu sözünü ettiğimiz sayısal değerlerin, gerekse İmar ve İskan Bakanlığı tarafından belirlenen bir norm olan kişi başına düşen aktif yeşil alan miktarının $7 m^2$ olmasının, İstanbul Metropolü'nde gün geçtikçe artan rekreasyon gereksiniminin karşılamaktan uzak sayısal değerler olduğu çok açıktır. Kaldı ki bu alanların yalnızca m^2 olarak büyüklükleri birşey ifade etmemekte olup bunların yerleşim alanları ile ilişkileri, dağılımları, fonksiyonları, ulaşılabilirlikleri ve içerdikleri donatılar estetik karakterleri ve yeşil dokunun fonksiyonları gibi konulara da önem verilmesi gerekmektedir [10]. Ayrıca kullanıcı kitlesinin özellikleri (cinsiyeti, yaşı, eğitim düzeyi, gelir düzeyi vb.), boş zaman durumu, eğilimleri rekreasyonel gereksinimleri de üzerinde durulması gereken diğer önemli konulardır.

Bu nedenlerle de İstanbul Metropolü'nde meydanlar, prestij mekanları olmaları ve çeşitli fonksiyonlarını birlikte taşımalarının yanısıra kent halkının rekreasyonel gereksinimlerinin karşılanmasında önemli işlevler görmesi gereken kentsel açık yeşil alanlar olmaları nedeniyle de ivedilikle ele alınıp, bu amaçlar doğrultusunda yeniden düzenlenmesi gereken alanlardır. Çünkü meydanlar, ülkemizde gerek yaya ve taşıt yoğunluğu gerekse kat artışları ile boyutsal yönden ve bunu izleyerek kentsel açık alan dokusu yönünden yok edilmişlerdir.

Bu araştırmada İstanbul Metropolündeki meydanlardan, Sultanahmet Meydanı, Beyazıt (Hürriyet) Meydanı, Taksim Meydanı ve Üsküdar Meydanı "III. Materyal ve Yöntem" başlığı altında belirtilen kriterler nedeniyle araştırma alanı olarak seçilmiştir.

Bunlardan Sultanahmet, Beyazıt ve Taksim Meydanları, İstanbul'un Avrupa yakasında, Üsküdar Meydanı ise Asya yakasında yer almaktadır (Harita 4.1). Söz konusu meydanların konumunu, geçmişten günümüze dek geçirdiği aşamaları inceleyerek güncel durumu ve sorunları ile bunların ilgi alanımızı ilgilendiren çözümüne yönelik önerileri ortaya koyabiliriz.

Harita 4.1 : Araştırma Alanının İstanbul Metropolü İçindeki Konumu ve Ulaşım Durumu [123].

4.4.1. Sultanahmet Meydanı

4.4.1.1.Konumu

Sultanahmet, kentin en eski yerleşme bölgesinde, tarihi yarımada içerisinde, Sultan Ahmet Külliyesi'nin bulunduğu alanı çevreleyen semttir. Aynı zamanda Eminönü ilçesine bağlı olan Sultanahmet semti, kuzeyde Ayasofya Meydanı ve Divanyolu Caddesi, batıda Adliye binasında içine alan Binbirdirek Mahallesi, güneybatıda Kadirga ve Küçük Ayasofya semtleri, güneyde Cankurtaran semti ile sınırlıdır. Sultan Ahmet Camii'nin batısında kalan ve Divanyolu Caddesi'ne açılan uzun yeşil alan, bugünkü adı ile Sultanahmet Meydanı ve Parkı'dır (Harita 4.2) (Fotoğraf 4.11, Fotoğraf 8.3.7). Eski İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Binası Meydanın güney cephesini sınırlamaktadır.

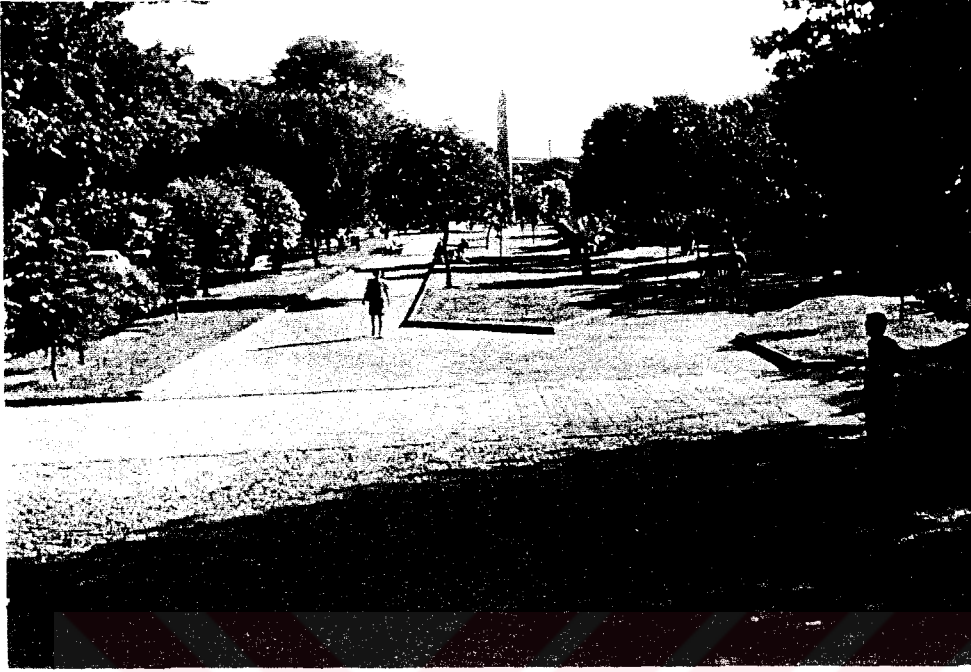
4.4.1.2.Tarihi Perspektivi

Günümüzde Sultanahmet Camii'nin önünde yer alan Sultanahmet Meydanı, Bizans devrinde at ve araba yarışları yapılan bir hipodromdu. Roma imparatoru Septimus Severius tarafından 196 yılında inşası başlatılan Hipodrom, (At meydanı) bir dikdörtgen şeklinde olup, etrafında tapınak, hamam, kolonadlı cadde ve yeni yerleşmeler bulunmaktaydı. Büyük Costantin tarafından tamamlanan hipodrom, asıl haşmet ve genişliğini, üslup ve göz kamaştıran zenginliğini Costantin devrinde bulmuştur. Bu hipodromun üç tarafı halkın oturması için basamaklarla çevrili idi [7]. Constantin meydanın inşasında basamakların bir kısmını ve revaklarını Roma'dan getirttiği sütun, heykel ve diğer anıtlarla süsleterek tamamlamıştır. Bu sanat eserleri içerisinde Doc Dandolo tarafından Venedik San Marco Kilisesinin cephesine yerleştirilmiş ve halen orada görülmekte olan 4 adet bronz at bulunmaktaydı.

İlk zamanlar vahşi hayvan dövüşlerinin yapıldığı meydanda, ortada bulunan hendek, seyircileri tehlikeli saldırılardan koruma amaçlı yapılmıştı. Bu gösteriler bırakıldıktan sonra hendek doldurulmuş. "Spina" denilen bir set yapılarak, setin üzerine de hepsi bir hizaya gelecek şekilde çeşitli heykeller (Dikilitaş, Burma Sütün- Yılanlı Sütun, Örme Sütün) konulmuştur (Fotoğraf 8.3.8). Fakat en eskisi üzerinde Mısır hiyeraglif yazıları bulunan "Theodos taşı"dır. 390 yılında Mısır'dan İstanbul'a getirilmiştir. Meydanın diğer yanında VII.Konstantin tarafından dikilen (911-959) bir zamanlar üstünde tunç levhalar, tepesinde yine tunçtan bir küre bulunan dikilitaş (Örme Sütün) yükselir. Latin istilasında taşın üstünde yer alan tunç levhalar para basımı için sökülüp kullanılmıştır [51]. Bizans İmparatorluğu, istila sırasında Latinlerin eline geçmiş, 1261'de Latinlerin elinden kurtulan Bizans eski ihtişamını tekrar bulamamıştır.

Harita 4.2 : Sultanahmet Meydanı'nın Konumu[122].

Fotoğraf 4.11: Sultanahmet Meydanı’nda Alman Çeşmesi Önünden Dikili Taşa Doğru Olan Kısımın Görünümü

İki dikilitaş arasında çukurda kalmış olan Burmalı Sütunu, Büyük Konstantin “Delfi” deki Apollon tapınağından getirerek buraya dikmiştir. Sütun önceleri 29 burmalı olup üzerinde üç tunç yılan bulunmaktaydı. 6.5 metreden sonra üç yılan başı birbirinden ayrılmakta, bir altın vazo taşımaktaydılar. XVI. yüzyıla kadar yılan başlarının yerinde olduğu görülmüştür. Bu yılan başlarından biri İstanbul Arkeoloji Müzesindedir [7]. Bunlar Eski Bizans’ın toprak üstünde kalmış harikalarındandır. Augusteon, Sigma, Akilyos, Honorios hamamları, Forumun revakları, hep toprak altında kalmıştır [70].

Bizans döneminde Eski Mısır, Eski Yunan, Roma ve Bizans anıtlarını içeren meydan, Osmanlılar zamanında yapılan Türk-İslam eserleriyle Akdeniz uygarlıkları havzasının en ilginç açık mekanı özelliğini kazanmıştır [103].

Fatih Sultan Mehmet’in İstanbul’u fethi ile birlikte, bu meydanda Türkler atlarını koşturup cirit oynadıkları için bu meydana daha sonra “At Meydanı” denmiştir. 1491 tarihinde yapılan Firuz Ağa Çeşmesi, At Meydanı’nın kuzeybatı köşesinde yer alan ilk Osmanlı eseridir. İstanbul’un XV.yüzyılın ikinci yarısındaki durumunu gösteren eski harita ve resimlerde, At Meydanı’ndaki Roma-Bizans yapı yıkıntıları, Kadırga yönünde ise Bizans Sarayı harabesi görülmektedir. Ancak bunlardan hiçbirisi zamanımıza kadar korunamamıştır. Halkın kıyamet-i suğra (küçük kıyamet) adını verdiği 1509

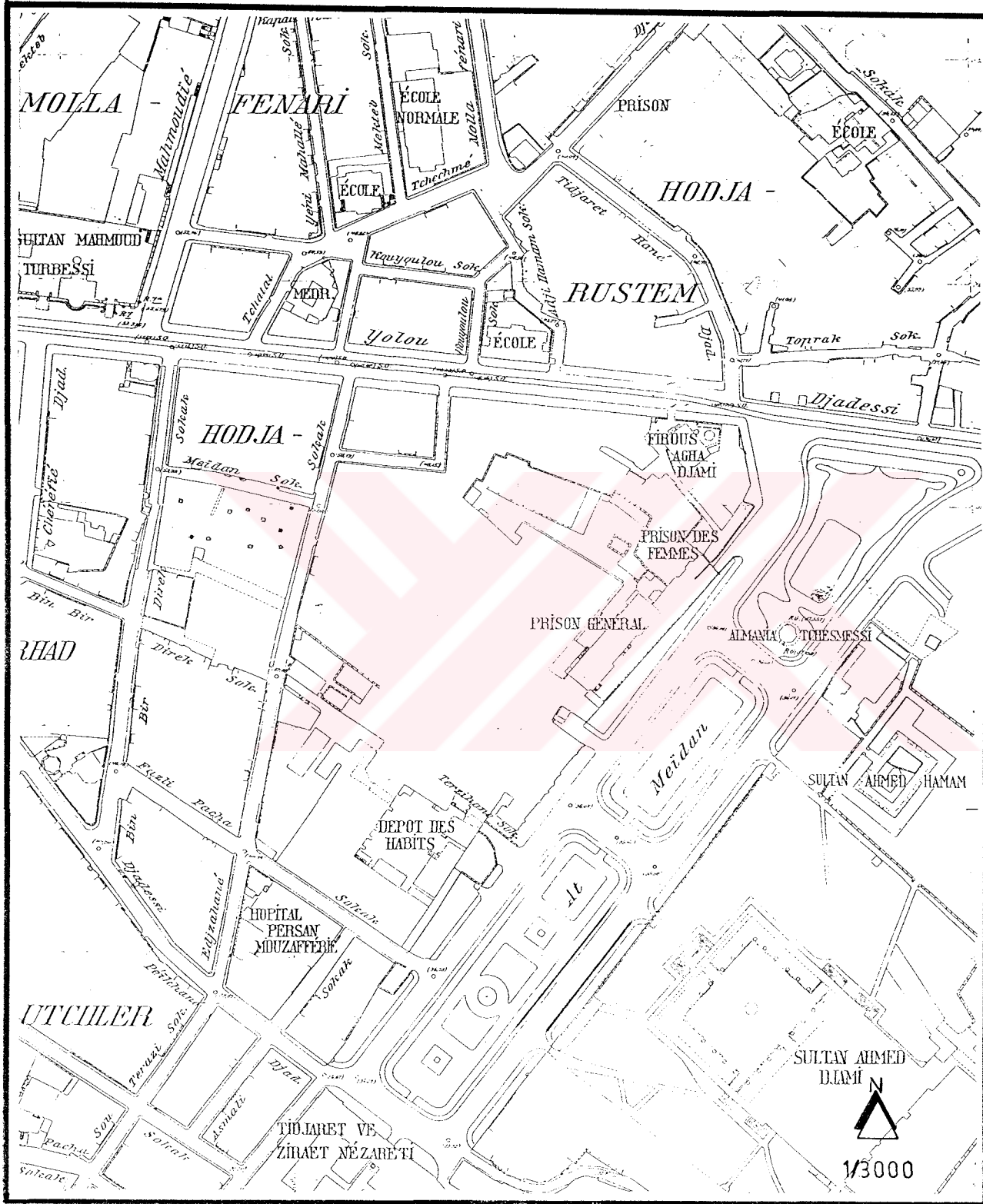
tarihindeki deprem,daha sonra da çıkan yangınla bu açık alanda, evsiz barksız kalan halkın geçici olarak ikamet ettiği de bilinmektedir [46]. Rum kaynaklarında, Latin yağmasının Hipodromu tahrip ettiği, kolonların bir kısmının Fatih tarafından kentin başka yerlerine gönderildiği, diğer taraftan Hipodrom'a ait çok sayıda sütunun, eski amfi kalıntılarının da cami ve saray yapımlarında kullanılarak ortadan kalktığı yazılmaktadır [103].

Dinine bağlı olarak bilinen I.Ahmet, kiliseden çevrilme Ayasofya'nın yakınına yani At Meydanına ve eski Bizans sarayı arsası üzerine, 1617 yılında Cami yaptırmıştır. Bu arada cami inşaatından çıkan toprak meydana döküldüğünden, gerçek zemin 5-6 metre kadar aşağıda kalmıştır.

Gene bu meydan, XVII.yüzyılda çeşitli düğünlere, idamlara, ayaklanmalara, ihtilallere, sosyal hareketlere sahne olmuştur. Aynı zamanda çeşitli ayaklanmalara karışan kitlelerin, yeniçerilerin toplantı mekanı işlevini de görmüştür. 1730'larda Patrona Halil Ayaklanmasının, 1807'de Kabakçı Mustafa İsyanının toplanma yeri olan meydan, 1826'da Vaka-i Hayriye denilen ve yeniçeri ocağının kapanması ile, II.Mahmut bu meydanda "Asukir-i Mensure-i Muhammet" denilen ordusunu denetlemeye başlamıştır. Bu yıldan sonra artık meydana Ahmediye Meydanı denilmeye başlanmıştır [52] (Fotoğraf 8.3.3).

Kırım Savaşı (1853-1856) sıralarında, dolgu altında kalan dikilitaşlar ortaya tekrar çıkartılmıştır. 1863 tarihinde de ilk Osmanlı Fuarı "Umum-i Osmani" bu meydanda açılmıştır. Daha sonra bu meydana Sultan Ahmet Meydanı adı verilmiştir. Fuardan sonra devrin Zaptiye Nazırı Hüsnü Paşa'nın girişimi ile Sultan Ahmet Meydanı park olarak düzenlenmiştir. Alman İmparatoru II.Wilhem'in İstanbul'u ziyareti anında Almanya'dan getirilen Çeşme'de, meydanda Cathisma denilen eski imparator locasına yerleştirilmiştir [7] (Harita 4.3) (Fotoğraf 8.3.9). 1919 yıllarında cezaevinin, ardından tapu, çeşitli okullar ve hayvan hastanesi gibi kentin herhangi bir yerinde olabilecek kurumların ve 1950'li yıllarda da Adliye Sarayı'nın da Euphemia Kilisesi kalıntılarının bir kısmının üzerine ve yerin tarihi özelliğine önem verilmeden, gerekli dış alanlar, ulaşım ve semt özellikleri dikkate alınmadan inşa edilmesiyle bölgenin tarihsel kimliğinin bozulması hızlanmıştır. Bunun yanısıra 1900'lerde Müze-i Hümayun'un (Arkeoloji Müzesi) yapılmasıyla Aya İrini Kilisesi'nin askeri müzeye ve 1930'larda Ayasofya'nın müzeye dönüştürülmesiyle ve ziyarete açılan Yerebatan Sarnıcı ile de Sultanahmet turizm ağırlıklı bölge kimliğine bürünmeye başlamıştır.

Cumhuriyet döneminde bazı toplantıların yapıldığı, idamların infaz edildiği yer olan meydan, günümüzde bir park niteliğindedir. Sit alanı ilan edilen tarihi yarımada içerisinde yer alan Sultanahmet Meydanı, İstanbul'un tarihsel gelişimiyle ilgili izlerin en yoğun biçimde birarada bulunduğu, günümüzde, tarihsel ve kültürel değerlerin

Harita 4.3: Sultanahmet Meydanı'nın 1913 Yılındaki Durumu.

yanısıra, turizm açısından da kentin odak noktası niteliğinde olan bir meydandır. Bu tarihsel miras, bugün az-çok korunmuş bir siluet ve sit bütünü olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.4.1.3. Ulaşım Durumu

İstanbul Metropolünde, tarihi yarımada içerisinde yer alan Sultanahmet Meydanı ve çevresi tarihi, kültürel, dini, ticari ve turistik bir merkez olması nedeniyle ulaşım sorunları ile iç içedir.

4.4.1.3.1. Taşıt Trafik

Alana, Beyazıt yönünden Yeniçeriler Caddesi – Divan Yolu ve Sahil Yolu yönünden ulaşılmaktadır. Aksaray’ı Sirkeci’ye bağlayan güzergah olan Ordu Caddesi – Yeniçeriler Caddesi – Divan yolu ve yolun ortasında hızlı tramvay hattı bulunmaktadır. Bu güzergah At Meydanı, Park ve Ayasofya Cami önünde yoğunlaşmakta ve Sirkeci yönüne doğru bir akış göstermektedir.

4.4.1.3.2. Yaya Trafik

Hemen hemen günün her saatinde yoğun bir kullanım talebiyle karşı karşıya olan meydan, namaz vakitlerinde dini amaçlı ziyaretçilerin akınına uğrarken, diğer saatlerde turizm amaçlı yerli ve yabancı ziyaretçilerin kullanımı ile yoğunluk kazanmaktadır. Sadece At Meydanı’nın içi gezinti alanı olarak ayrılmıştır. Yaya sirkülasyonu ara sokaklardaki taşıt trafiğiyle kesilmektedir.

4.4.1.4. Güncel Sorunlar

Sultanahmet Meydanı, Dikilitaşları, çeşmesi ve çevresindeki önemli yapıları ile dikdörtgen tipteki meydanın tipik bir örneğidir.

Sultanahmet Meydanı, gerek Bizans ve Roma, gerekse Türk döneminde her zaman önemini korumuştur. Eğlence, oyun ve törenlerin yapıldığı bu meydan halkın her zaman toplandığı, biraraya geldiği bir merkez niteliğinde olmuştur. Ancak Cumhuriyet döneminden sonra meydan, park halini almıştır.

Tarihi bu derece üzerinde taşıyan Sultanahmet Meydanı, Sultanahmet Camii, Ayasofya Camii, Hipodrom, arkeolojik kalıntıları ve genel perspektivi ile önemli bir tarihi bölgedir. Bu bölgeyi oluşturan öğelerin tek tek yapı, form, tekstür, detay vb. açılardan bir homojenliği bulunmamakla birlikte, bölgede bulunan kişiye kesin kanı veren tematik bir karakteri vardır (Harita 4.4, Harita 8.4.1).

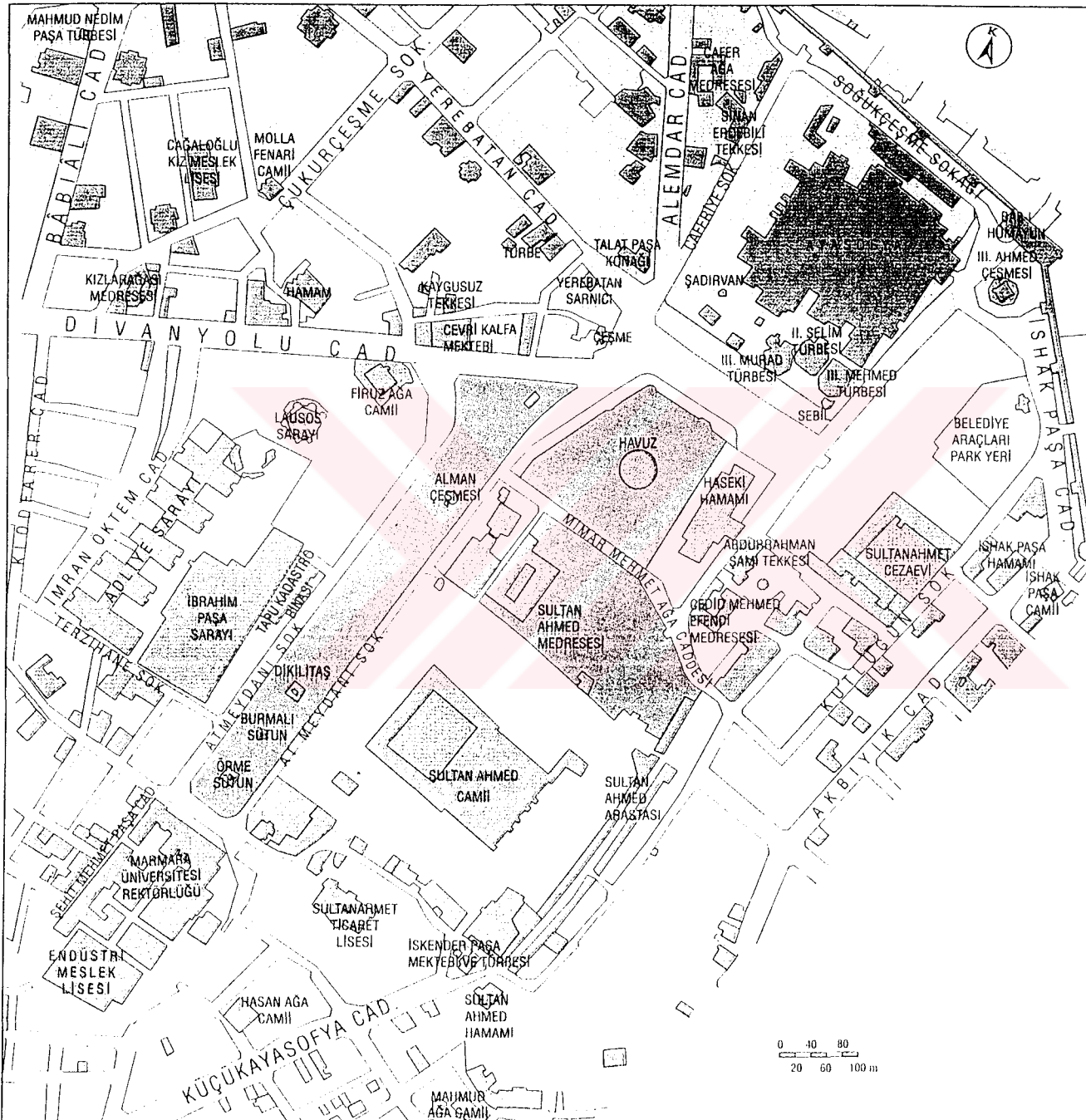
Meydan, gerek tarih ve kültür, gerekse turizm açısından önemli bir konumdadır. İstanbul Metropolünde artan nüfus, sosyo-ekonomik durum ve politik yapı ile meydanın karakteri bozulmaktadır.

Sultanahmet Meydanının, tarihi yarımada içerisinde en önemli bağlayıcısı Divanyolu'dur. Meydanın tarihi, kültürel, turizm ve rekreasyon alanı olması nedeniyle yaya sürkilasyonu da önem kazanmaktadır. Fakat bunun yanısıra yoğun taşıt trafiği gözlenen ve otopark olarak kullanılan meydanın, zengin ve güçlü imajı bunlardan olumsuz etkilenmektedir.

Sultanahmet Meydanı, Ayasofya, Sultanahmet Camii gibi yapıların bulunmasıyla İstanbul Metropolü ve tarihi yarımada içerisinde, başlı başına bir nirengi noktası haline gelmektedir. Aynı zamanda Topkapı Sarayı, dikilitaşlar, Ayasofya ve Sultanahmet Camii radyal referans durumundadır.

Sultanahmet Meydanı, Metropoliten İstanbul ve tarihi yarımada içerisinde kentsel kimliğini korumaya çalışan bir odak noktasıdır. Çünkü, Sultanahmet Meydanı ve yakın çevresinde ticaret ve imalat fonksiyonlarının yoğunluğu hem görsel kirliliğe, hem de ulaşım sistemi sorununa neden olmaktadır. Ulaşım sistemi sorununda gürültü kirliliğine yol açmaktadır. Ayrıca otoparkların yerleride meydanın tarihi karakterini de olumsuz yönde etkilemektedir. Meydanda yer alan seyyar satıcıların ve bilinçsiz halk kesiminin varlığı turizmi de olumsuz yönde etkilemekte, görünümü de bozmaktadır.

Meydanın yakın çevresindeki yapılar (konutlar, moteller, ticari alanlar), meydanın doku ve fizyonomisini bozmaktadırlar. Donatı elemanlarının azlığı, yeşil alanların kalitesinin ve bakımının yetersizliğide önemli sorunlar arasında yer almaktadır (Fotoğraf 8.3.10, Fotoğraf 8.3.11, Fotoğraf 8.3.12).

Harita 4.4: Sultanahmet Meydanı'nın Güncel Durumu[41].

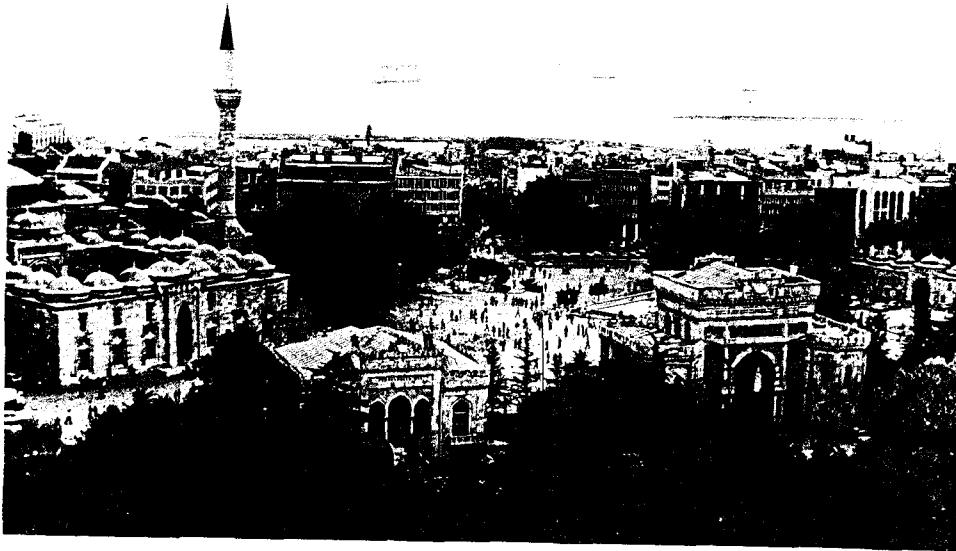
4.4.2. Beyazıt (Hürriyet) Meydanı

4.4.2.1.Konumu

Beyazıt çevresi, Karadeniz, İstanbul Boğazı ve Marmara Denizi tarafından sınırlanan Çatalca Yarımadası'nda Eminönü ilçesinde, 28°55' E (doğu boyları) ile 41°02' N (kuzey enlemi) üzerinde yer almaktadır.

Tarihi yarımada içerisinde yeralan Beyazıt Meydanı, Divan Yolunun uzantısı olan Yeniçeriler Caddesinin kuzeyinde bulunmaktadır (Harita 4.5). Yeniçeriler Caddesinin Beyazıt Meydanına bakan kısmında yeralan, ticaret işlevi gören yapılar, alanı güney kısmında sınırlayan öğelerdir. Kuzeyde, Süleymaniye ve Hesapçeşme Caddeleri ile ardındaki Süleymaniye Külliyesini tarafından sınırlanan alan, doğuda Kapalıçarşı ve Beyazıt Kütüphanesi tarafından kuşatılmaktadır. Batıda ise İstanbul Üniversitesine bağlı Eczacılık Fakültesi ile çeşitli birimler ve Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi yer almaktadır (Fotoğraf 4.12).

Beyazıt Meydanı, İstanbul'un 7 tepesinden birinde yer aldığı için oldukça fazla bir eğime sahiptir. Ordu Caddesi ile İstanbul Üniversitesi'nin bulunduğu yerde kot farkı 9 metredir. Beyazıt Camii ve Medresenin oturduğu kot ile yol kotu arasında 3 metrelik fark bulunmaktadır.

Fotoğraf 4.12: Beyazıt Kulesi'nden Meydanın Genel Görünümü

Beyazıt Meydanının çevresi, tarihi karakterdeki yapıların yanı sıra, ticari, kamusal ve konut niteliğindeki yapı yüzeyleri ile de sınırlanmaktadır.

4.4.2.2.Tarihi Perspektivi

Beyazıt Meydanı, tarihsel süreç içerisinde ve günümüzde sosyal, kültürel, dinsel, ekonomik, siyasal ve tarihi nitelikleriyle önemli bir kentsel mekan olarak karşımıza çıkmaktadır.

Beyazıt Meydanı; üniversite yapıları ve Sahaflar Çarşısının varlığı ile kültür, Beyazıt Camisi ile dinsel yaşam, büyük hanlarla ve Kapalıçarşı ile güncel ticaret ve tarihi, bu faaliyetlere bağlı olarak ve Kanuni Döneminden bu yana da buluşma yeri olarak, kahve, kafeteryalar gibi servis hizmetleri ile rekreasyon alanı niteliğindedir [77].

IV.yüzyıl sonlarında I.Teodosius döneminde (Bizans dönemi) Beyazıt'ta bulunan Forum Tavri (Boğa Meydanı) isimli forumun, Cerrahpaşa'daki Arkadyüs Forumuna bağlanması ve bu dönem şehrine karakter kazandırması, daha o çağlarda kent bütünü içerisindeki yeri ve öneminin büyüklüğü kanıtlanmıştır. O dönemde bu yollar ve önemli yapılarla çevrili forumlar kentsel mekanın ana karakterini belirlemektedir. Tavri Forumu adıyla anılan forum konusundaki bilgiler çelişik ve net değildir. Kedrenusa göre bu forum Roma'daki Traian Forumundan esinlenerek yapılmıştır [72]. Bu da meydanın anıtsal meydan çeşmesi (Nimfeum), bazilika, zafer takı, imparatorun heykelini taşıyan sütun, saraylar, anıt ve heykel gibi yapılarla doldurulmasına neden olmuştur. Forumun yapımı sırasında çıkarılan toprak Eleutherios Limanına (bugünkü Langa) dökülmüş, engebeli arazinin düzeltilmesi için meydanın güney kısmına büyük payanda duvarları inşa edilmiştir [77]. Forum, doğu ve batı yönünde uzunlamasına bir dikdörtgen biçiminde ve büyük bir ihtimalle bir yada iki kısa yanı yarım daire şeklinde bitiyordu. Sultanahmet'ten başlayan portikli anayol (Mese), Forumu ikiye bölünüyordu. Günümüzde Şimkeşhane önünde kalıntıları bulunan Teodosyus Zafer Takı, Mese'nin eksenindeydi.

1204 tarihinde şehre giren Haçlıların istilası ile Forum Tavri yağmalanmış, Teodosyus'un atlı heykeli eritilmiştir [52]. Büyük Forum giderek harap ve düzensiz bir Ortaçağ meydanına dönüşmüştür [60]. Türk Çağının başladığı Fatih Döneminde (1454); Forum Tavri'nin bir kısmı üzerinde Süleymaniye ile Beyazıt Camisi arasında Saray'ı Atik (Eski Saray) isimli saray inşa edilmiştir [45].

İstanbul'da XV.yüzyıl sonlarında ve kente bir Türk şehri kimliğini kazandırma çabalarına yönelik olarak dini ve vakıf yapıları inşasına başlanmış, II.Beyazıt padişah olduğunda da eski Forum alanına kent silüetini etkileyen Beyazıt külliyesini inşa ettirmiştir. Böylece Hristiyan Bizans'taki forumların yerini Müslüman İstanbul'da büyük külliyeler almıştır. Külliyenin yapımıyla birlikte kısmen korunmuş olan meydan, uzun süre açık hava gösterilerinin (sihirbazlık gibi) yapıldığı bir alan olmuştur [44]. Meydan, Beyazıt Külliyesinin yapımı ile yeni bir görünüm kazanmıştır (Harita 4.6).

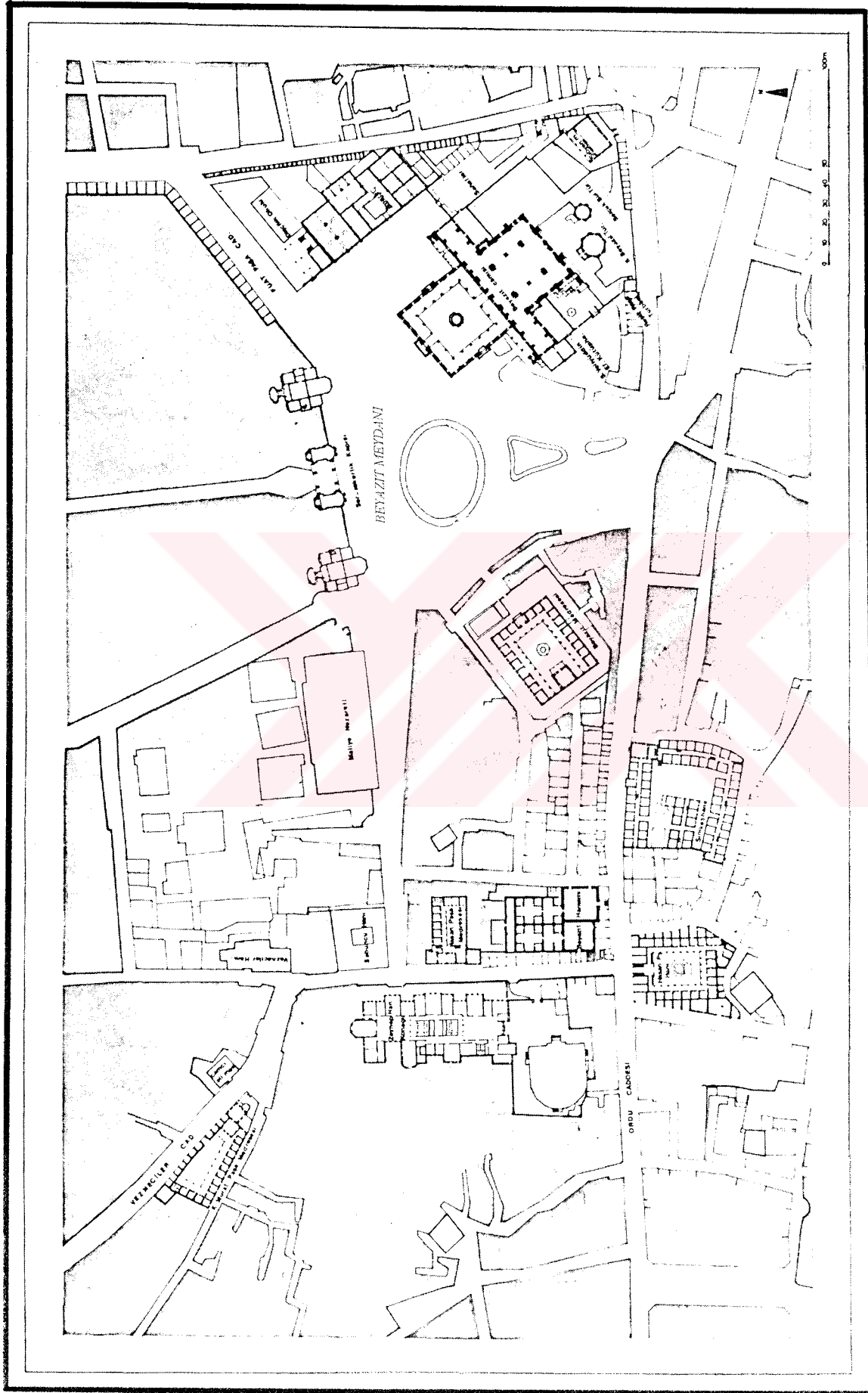
Daha önce saray, saraydan sonra da külliyenin yapımıyla İstanbul'un merkezi haline gelen meydan, bu dönemde eski yapı kalıntılarından, derme çatma binalardan da ayıklanmıştı. Kentin ticaret merkezi Beyazıt Caminin arkasında yer alıyordu. Fatih'in yaptırmış olduğu Bedesten ticaret alanının merkezi olarak düşünülebilir [72].

XVII.yüzyıl içerisinde çarşı bölgesi ve kentin han ve kervansarayları Eminönü ve Beyazıt arasında yer almaktaydı. Yapılardaki ahşap konstrüksiyonun hakimiyeti, çıkan büyük yangınlar sonrasında kagir yapılara dönüşmüştür. Bugünkü Kapalıçarşı ve çevresindeki hanların fiziksel görüntüsü de bu yüzyıldan sonra oluşmuştur. XVII. yüzyıl ortalarında meydan dut ağaçları ile kaplı olup etrafında çeşitli eşyalar satan dükkanlar bulunmaktaydı [52].

XVIII. yüzyılda, Beyazıt Meydanı kentin merkezi bir yerinde olması nedeniyle "Kurban Pazarı" olarak kullanılmıştır [77]. Ordu caddesi üzerinde Simkeşhane, Hasan Paşa Hanı, Ragıp Paşa Türbesi, mektep ve kütüphanesiyle Laleli Külliyesi gibi anıtsal yapıların varlığı ile Beyazıt Meydanı'nın önünden geçen aks Aksaray'a doğru uzanmıştır.

1855 yılında Şehremaneti (Belediye) örgütünün kurulması sonrasında, meydanın kuzeyinde yer alan ve Seraskerlik Dairesi olarak kullanılan Eski Saray binaları yıkılarak, yerine Harbiye Nezareti binası yapılmıştır (Fotoğraf 8.3.4). Eski şehrin tek yolu olan Divanyolunun genişletilmesi çalışmaları başlatılmıştır. İlk kez 1870 yılında da Beyazıt Meydanı'nın düzenlenme çalışmaları yapılmıştır[76]. Meşrutiyetin ilanından sonra meydan siyasi olaylara sahne olmuştur. İdam cezaları burada gerçekleşmiştir.

1923-1924 yılları arasında Beyazıt Meydanı'nda Belediye tarafından çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. A. Kömürcüoğlu tarafından ortasında, kenarlarında çiçek tarhları olan eliptik planlı havuz yapılmış, havuzun çevresinde de tramvayların dönüş yaptığı bir trafik yolu oluşturulmuştur [77] (Fotoğraf 8.3.13).

Harita 4.6: Beyazıt Meydanı'nın Türk Dönemindeki Durumu[78].

1936-1950 yılları arasında H.Prost tarafından İstanbul'un planlaması ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Bu plan kapsamı içerisinde, üniversite, Beyazıt ve Şehzade arasında geniş bir mahalle oluşturulacağı, merkezi bir noktada Milli Kitap Sarayı bulunacağı vurgulanmıştır [14]. Ayrıca Zafer Takı'nın ortaya çıkarılması ve Meydan'ın o kısma kadar uzatılması da düşünülmüştür [49].

1950-1955 yılları arasında Beyazıt Caminin batısında yeralan eski binaların yıkılması, meydanın sınırlarının giderek yok olmasından sonra, meydanın karşısındaki yapı adasında, Beyaz Saray çarşılarıyla birlikte benzer nitelikteki çok sayıdaki işyeri binaları inşa edilerek meydanın güney cephesi sağlıklı bir şekilde sınırlanmaya başlanılmıştır.

1956-1957 yılları arasında "İstanbul'un imarı" olarak yürütülen çalışmalar sırasında Beyazıt Meydanı'nın önündeki 9.50 m. genişlikteki yol, Simkeşhane ve Hasanpaşa Hanı gibi kente değer kazandıran cepheleri yok edilerek, eni 30 m. olacak şekilde genişletilmiştir[44].

1957-1958 yıllarında da meydanın kotu, güneyde 3.5 m. düşürülerek, üniversiteye doğru yüklenen bir eğim verilmiştir. Yukarıda kalan Beyazıt Medresesiyle, Meydan arasında setler yapılmıştır. 27 Mayıs 1960 yılında hürriyet yolundaki üniversite gençliğinin ihtilali ile Beyazıt Meydanına "Hürriyet Meydanı" adı verilmiştir [52].

1961 yılında, İstanbul Belediyesi burada, büyük bir yaya meydanı oluşturmak için T.Cansever, Piccinato ve Högg'e hazırlatmış olduğu projelerden T.Cansever'in projesini uygulama kararı almıştır [77]. Bu projede Beyazıt Meydanının trafik alanı olmaktan çıkarılıp, cami üniversite arasında yaşanan bir kentsel mekan haline gelmesi amaçlanmışsa da, istenilen çözüm uygulanmamıştır [34]. Belediye yöneticilerince Cansever'in projesi bırakılarak, çeşitli zamanlarda bu alanda düzenleme çalışmaları yapılmıştır. Fakat Metropoliten içerisinde yeralan Beyazıt Meydanı ve çevresi bir türlü planlamaya kavuşamamıştır.

1987 yılında İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığının düzenlediği "Uluslararası Beyazıt Meydanı Kentsel Tasarım Projesi Yarışması"nda Birincilik Ödülünü Yaprak Karlıdağ ve Prof.Dr. Vedia Dökmeci tarafından yapılan proje kazanmıştır. Fakat henüz uygulanması aşamasına geçilmemiştir.

4.4.2.3.Ulaşım Durumu

İstanbul Metropoliten alanındaki yoğun kentleşme-sanayileşme olgusu, yerleşme düzenini, sosyo-ekonomik ve kültürel yapıyı değiştirerek, ulaşım sorununu meydana getirmiştir. İstanbul Metropolünde, tarihi yarımada içerisinde yer alan Beyazıt Meydanı ve çevresi de tarihi, kültürel, dini ve ticari bir merkez olması nedeniyle ulaşım sorunlarıyla adeta bütünleşmiştir.

4.4.2.3.1. Taşıt Trafik

Alana Sultanahmet yönünden; Divan Yolunun uzantısı olan Yeniçeriler Caddesi ile Fatih yönünden; Fevzi Paşa Caddesi uzantısı olan Vezneciler ve Darülfunun Caddesi ile, Topkapı yönünden Vatan ve Millet Caddelerinin kesiştiği Ordu caddesi boyunca ulaşılmaktadır. Sirkeciyi, Aksaray'a bağlayan Divan Yolu – Yeniçeri Caddesi – Ordu Caddesi üzerinde, yolun orta kısmında tramvay hattı bulunmaktadır. Tramvayın sağında ve solunda taşıt trafik bulunmaktadır.

Raylı sistemin hizmete girmesinin ardından meydanın çevresinde kısmen araç azalması gözlenmiştir. Özellikle Kapalıçarşı girişinden itibaren tamamen raylı sisteme geçilmesi meydan çevresindeki yoğun trafiğin kısmen alt cadde ve sokaklara akmasına neden olmuş, bu durum meydan çevresinde az bir oranda rahatlama sağlamıştır. Yinede alanda taşıt trafiğine ilişkin sorunlar bulunmaktadır. Taşıt trafiğinin sorunlu bir hal almasında, kullanım yoğunluğunun fazlalığı, alt yapının eksik ve yetersiz olması yatmaktadır. Otopark sorunu başlı başına bir sorun niteliğindedir. Yol kenarlarının çoğu zaman otopark olarak kullanılması, araç trafiğini de aksatmaktadır. Meydan ve çevresindeki toplu taşıma durakları bir kullanım yoğunluğu oluşturmaktadır. Çevreden, Beyazıt Meydanı'na ulaşım, taşıt trafiği ile sonuçlanırken, Beyazıt Meydanı'nın yer aldığı kentsel mekan, yaya kullanımı ile sınırlıdır. Meydanda araç kullanımı sadece özel durumlarda (cenaze, siyasi olaylar nedeni ile polis arabaları, itfaiye vb.) geçerli olmaktadır.

4.4.2.3.2. Yaya Trafik

Beyazıt Meydanı, çevresinde yer alan ticari, dini, kültürel yapı ve mekanlar (Kapalıçarşı, Çınaraltı, Beyazıt Camii, Sahaflar Camisi, İstanbul Üniversitesi gibi) nedeniyle yoğun bir yaya trafiğine sahne olmaktadır. Özellikle çok daha önemli niteliklerinin (tarihi, dini, mimari, turistik vb.) göz ardı edilerek bir ticaret alanı olarak

kullanılması (Romen Pazarı gibi) yaya hareketlerinin düzensizliğini ve tahrip edici etkisini arttırmaktadır.

4.4.2.4.Güncel Sorunlar

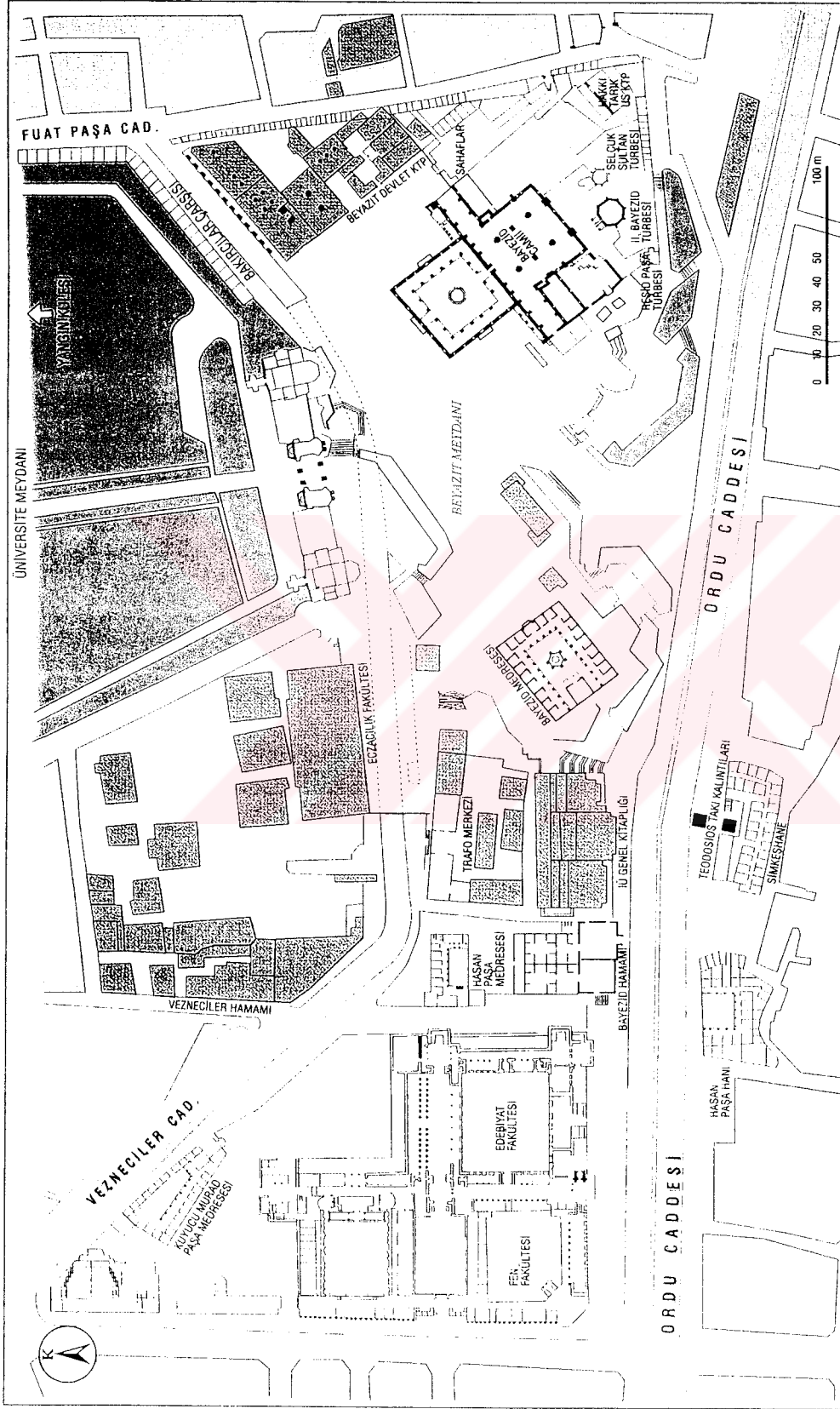
Beyazıt Meydanı, Çınaraltı, Beyazıt Cami, Üniversite, Kütüphane ve diğer önemli yapıları ile L tipi meydanın tipik bir örneğidir (Harita 4.7, Harita 8.4.3) (Fotoğraf 8.3.14, Fotoğraf 8.3.16).

Tarih boyunca bir merkez niteliğini koruyan Beyazıt Meydanı, bir arada otopark alanı olarak kullanılmıştır. Tarihi üzerinde taşıyan Meydan, çevresindeki önemli yapıları, meydan altındaki arkeolojik değerleri ve genel perspektivi ile gerek tarih, kültür, gerekse turizm açısından önemli bir konumdadır. Kültürel ve dini binaların arasında yer alan ve konaklama ve ticaret merkezlerine yakın olan meydan, öğrenci, esnaf, turist ve herkesinden insanların toplandığı ve dağıldığı alandır. Meydan, tarihi özellikler, ticari, sosyal, kültürel vb.fonksiyonlar ile yoğun bir ulaşımı yüklenmiş durumdadır. Üniversite girişi, çevreye dağılmış öğrenci yurtları, Sahaflar Çarşısı, Kapalıçarşı meydanı yoğun yaya ve taşıt trafiği hareketine maruz bırakmaktadır.

Tarihi yarımada içerisinde kentsel kimliğini korumaya çalışan Meydan, çevresinde ticaret fonksiyonunu optimum düzeyde barındırmakta, özellikle hafta-sonları bu yoğunluk daha da artmaktadır (Fotoğraf 8.3.19). Bu da hem görsel kirliliğe, hem de ulaşım sorununa neden olmaktadır. Seyyar satıcıların varlığı ise estetik görünümü de bozmaktadır (Fotoğraf 8.3.15). Hareketli, tarihsel ve mimari sürekliliği yansıtan ve güçlü bir kentsel mekan imajı yaratmasını engellemektedir.

Mevcut donatı elemanlarının azlığı, var olanların ise tarihsel çevre ile uyum sağlamaması, yeşil alanların kalite ve bakımının yetersizliği önemli sorunlar arasındadır (Fotoğraf 8.3.17, Fotoğraf 8.3.18). Kullanıcılar için rekreatif amaçlı kullanımdan çok, bir yerden bir yere ulaşımı sağlayan bir mekan niteliğinde olması, eski doku ve fizyonomisi ile çelişmektedir (Fotoğraf 8.3.20).

Ayrıca Meydanın yakın çevresindeki ticari yapılar, tarihi çevre ile uyumsuzluk yaratmakta ve meydanın mimari kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Yeşil doku azlığının en belirgin şekilde gözlendiği Meydanın orta kısmında bulunan yeşil alan, görsel kalitenin yanısıra fonksiyonellikten de yoksundur.

Harita 4.7: Beyazıt Meydanı'nın Güncel Durumu[78].

4.4.3. Taksim (Cumhuriyet) Meydanı

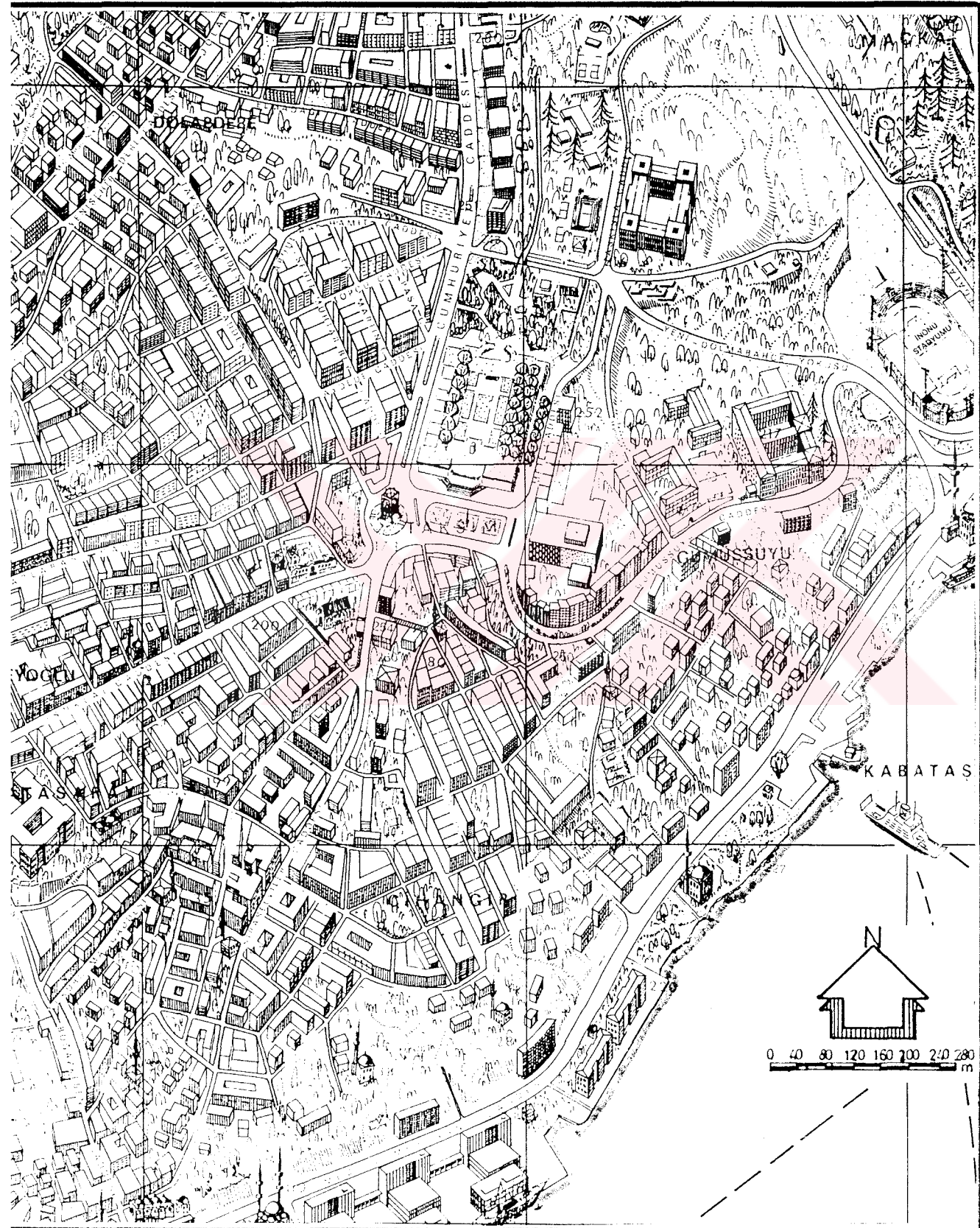
4.4.3.1. Konumu

Taksim Meydanı, Avrupa yakasında, Beyoğlu ilçesi içerisinde 41°N (kuzey enlemi) ile 29°E (doğu boylamı) üzerinde yer almaktadır. Meydan, kuzeyde Mete Caddesi ve Cumhuriyet Caddesi arasında yer alan Taksim Gezisi Parkı, doğusunda Mete Caddesi ile Gümüşsuyu Caddesi ve Takızafer Caddesinin kesiştiği alanda Atatürk Kültür Merkezi, güneyde Sıraselviler Caddesi ile Takızafer Caddesinin kesiştiği The Marmara Otel, batıda ise Tarlabası ve İstiklal Caddesi'nin kesiştiği alanda Sular İdaresine ait tarihi su tevzii binası ile sınırlanmıştır (Harita 4.8) . İstiklal Caddesi ve Cumhuriyet Caddesi akslarının kesiştiği noktada Cumhuriyet döneminde Türkiye’de dikilen ilk Cumhuriyet Anıtı yer almaktadır (Fotoğraf 4.13).

Taksim meydanı kentsel strüktür bölümünde Avrupa yakasında topografyanın imkan sağladığı 78.50 metre yüksekte doğal bir plato üzerinde Boğazın batısında, Boğaz ile Haliç arasındaki yükseltide yer almaktadır. Takızafer Caddesi ile Gümüşsuyu Caddesinin birleştiği yerde 83.00 metreye varan yükselti alanın denizden en yüksek olduğu yerdir. Cumhuriyet meydanında 78.50 metreye, İnönü Gezi Parkı’nda 80.00 metreye ulaşmaktadır. Taksim Meydanı çevresi tarihi karakterdeki yapıların yanı sıra ticari, kamusal ve konut niteliğindeki yapı yüzeyleri ile de sınırlanmıştır.

Fotoğraf 4.13: Taksim Meydanı ve Cumhuriyet Anıtı'nın Genel Görünümü

Harita 4.8: Taksim Meydanı'nın Konumu[122].

4.4.3.2.Tarihi Perspektivi

Taksim Meydanı, Cumhuriyet Dönemi İstanbul'unun en önemli kentsel mekanlarından biridir. Taksim Meydanı'nı besleyen iki ana bölge Galata ve Beyoğlu'dur. Galata sözcüğünün kaynağı, orada ikamet eden Galate adlı gotlunun ismine itafen "ta Galatau" yani Galatanın mahallesinden gelmektedir. Galata zamanla Doğu ve Batı arasında önemli bir ticaret merkezi olarak gelişince Cenovalı, Venedikli, Pizalı ve Avrupalılar bölgeye yerleşmiş, çoğunluk nüfus oluşmaya başlamıştır. Galata 1435'te Sultan II.Mehmet'in İstanbul'u kuşatmasıyla Osmanlı Ordusu tarafından sıkı gözetim altına alınmış ve böylece Galatanın görünümü de değişmiştir [53]. Müslüman halkın buraya yerleşmesiyle, nüfus ve yapılanma yoğunlaşmıştır. Galata'dan Taksime kadar uzan kısımda Beyoğlu yada Pera olarak anılmaktadır. Fakat kentin üst tarafında yer alan Beyoğlu kesiminden Taksim'e kadar birkaç köşkten, ormanlık araziden başka bir şey bulunmamaktaydı [66].

Evliya Çelebi Seyahatnamesinde, İstanbul doğumlu olan Venedik beyinin oğlu Aloisia Gritti'ye Türklerin "Bey oğlu" dediklerini, bu nedenle de burada köşkün bulunduğu semte "Beyoğlu" adını verdiklerini yazmaktadır [41]. Taksim Meydanı'nı besleyen iki ana bölgeden biri olan Beyoğlu'nun gelişmesinde en büyük katkı, yabancı ülke elçiliklerinin burada yerleşmesi olmuştur. Pera'da ilk olarak 1535'de Fransız elçilik binası bugünkü yerinde inşa edilmiştir. Bu ilk yerleşmeler Galata'dan Pera'ya doğru uzanan ana aksın Cadde-i Kebir, Grand reu de Pera, bugünkü adı ile İstiklal Caddesi iki yanında oluşmaya başlamıştır. Zengin tüccarlardan oluşan levanten (Perot) yarı azınlık, yarı Avrupalı melez grup, iskan amacı ile burayı kullanmaya başlamışlardır [66]. Burası zenginler konut zonu halini almıştır. 1850 yılından sonra, Tanzimat Fermanı ile azınlıklara tanınan mülk edinme hakkı ile Batı toplumları ile özdeşleşen kültür ve geleneklere uygun malikaneler, yabancı mimarlara yaptırılmıştır. Beyoğlu'ndaki bu yapılaşmanın somut olarak ortaya koyduğu Batılı yaşam biçiminin, ülkemiz sosyal yaşantısında çok önemli rolü olmuştur [39].

İstiklal Caddesinin sonunda Taksim Caddesi ile kesiştiği yerde ve Taksim Meydanına bakan köşede I.Mahmut tarafından yaptırılan Taksim Maksemi yer almaktadır. 1703-1730 yılları arasında III.Ahmet zamanında Boğaziçi kıyısında artan yerleşimin getirdiği su sorununa çözüm getirmek amacıyla başlatılan imar hareketleri, Patrona Halil ayaklanmasıyla yarıda kalmıştır. I.Mahmud 1730'da tahta geçerek bu teşebbüsleri sürdürmüş, 1734'de Taksim suyu tesislerini tamamlamıştır. Yapılan eklemeler ve düzeltmelerle de tesis 1839 yılında tamamlanmıştır[41].

Bir veya birkaç koldan gelen suyu çeşitli mecralara taksim etmeğe yarayan Taksim Maksem'i, sekizgen planlı bir yapıdır. Taksim Makseminden Tophane-Fındıklı, Beyoğlu-Galata, Kasımpaşa'ya su dağıtımı yapılmaktaydı. Meydan ve yakın çevresi

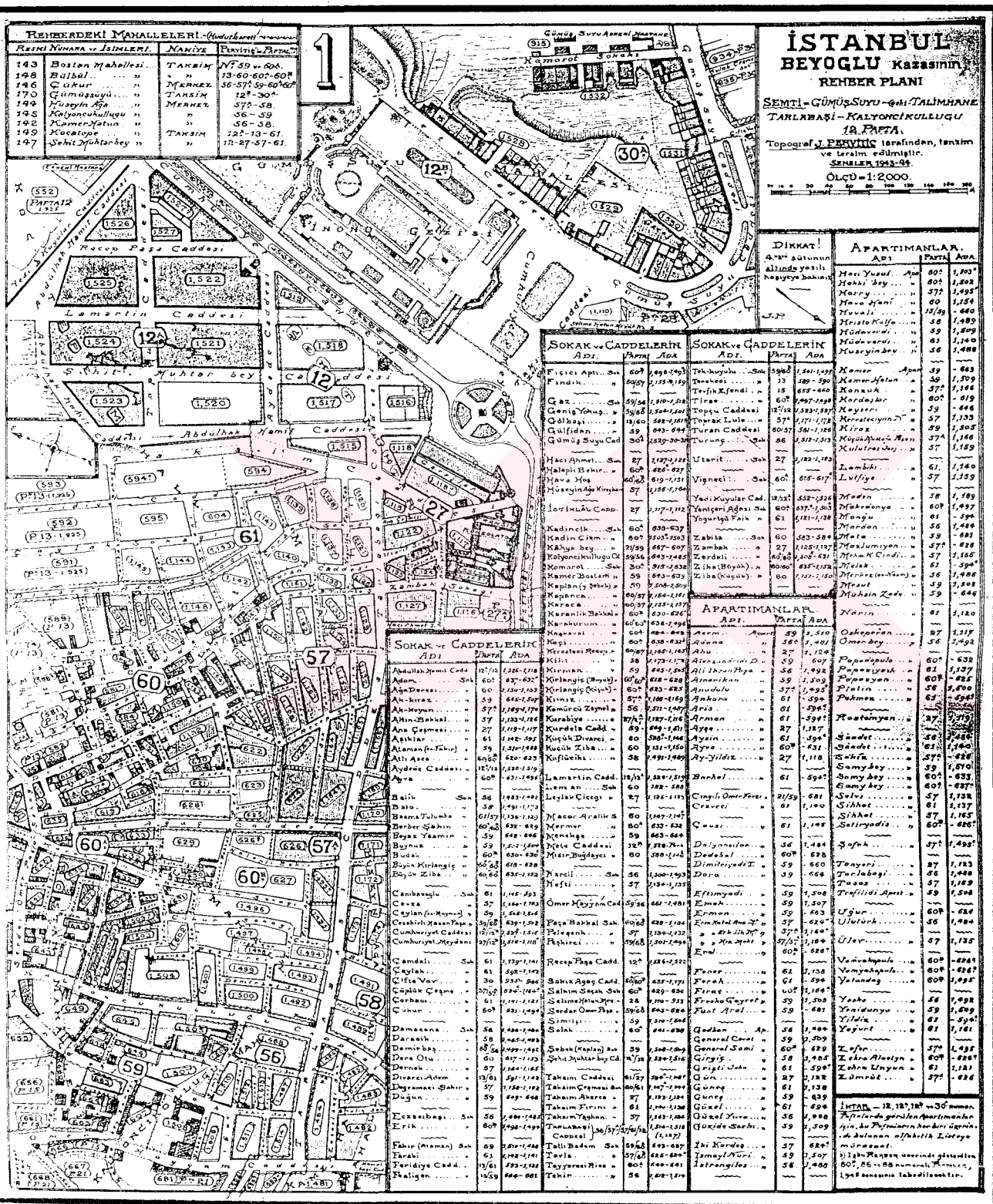
adını bu makseminden ve suların buradan taksiminden almıştır. İstanbul için ilk defa genel bir plan, Sultan Mahmud zamanında Moltke tarafından hazırlanmıştır. XVIII.yüzyıl başlarına kadar konutlar, işyerleri, dini ve kültürel yapılarla, Türk, Rum, Ermeni ve Frenk denilen Avrupalı Hristiyanların oluşturduğu karma bir nüfusa sahip olan Taksim ve çevresi bir Avrupa Kenti görünümündeydi [66].

Tarih sırası içerisinde meydana getirilen ikinci eser, Harbiye yolu başındaki Topçu Kışlası olmuştur. 1922'den sonra kışlanın avlusu, futbol sahası olarak kullanılmış ve büyük bir stadyum oluşturulmuştur. Kışlanın harap, köhne bir görünüm sergilediği düşünülerek o tarihteki valilik ve Belediye reisliğini yürüten Dr. Lütfi Kırdar tarafından 1939'da ortadan kaldırılmıştır. Bu alan İnönü (Taksim) Gezisi olarak düzenlenmiştir [56] (Harita 4.9).

XIX.yüzyılda Elektrik İdaresinin yabancı müdürü için bir lojman binası yaptırılmıştır. Cephesi sarmaşıklı, 3 katlı bina, II.Dünya Savaşı sonrasında yıktırılarak bugünkü Atatürk Kültür Merkezi yaptırılmıştır (Fotoğraf 8.5.5). Bugün Atatürk Kültür Merkezi'nin önünde bulunan yeşil alanda da, daha basit bir yapı olan, ortası avlulu ahırlar yer almaktaydı. Meydanda XIX.yüzyılda birkaç önemli bina daha yapılmıştır. Bunlardan biri de bugün The Marmara Otel'i'nin yerindeki, Osmanlı Bankasının Fransız genel müdürüne tahsisli güzel barok konaktı. Günümüzde Devlet Tiyatrosu Taksim Sahnesinin bulunduğu yerde de önceleri Rum okulu bulunmaktaydı. 1920'li yılların başında burada Majik Sineması adı ile bir sinema açılmış ve bugüne kadar çeşitli ad ve fonksiyonlarla günümüze gelmiştir. Meydana hakim konumdaki Ayia Trias Kilisesi de, önemli yapılardan biridir.

XIX.yüzyılda Çırağan, Dolmabahçe, Küçüksultan saraylarının yapılması kentin elit tabakasının Beyoğlu'nda toplanmasına yol açmış, böyle elçilik binaları, kiliseleri, konakları, lüks otelleri ve lokantaları, kahve ve tiyatroları ile buranın bir kültür merkezine dönüşmesine neden olmuştur.

Taksim boşluğunu bir meydan haline getirmiş olan gelişmeler, bir yandan onu çevreleyen bu binaların gelişmesi, öte yandan onları tamamlayan son bir dekor olarak ortadaki Cumhuriyet Anıtıdır. Anıt İtalyan heykeltıraş Pietro Canonica ve iki Türk sanatkarı Sabiha Hanım ve Hamdi bey tarafından yapılmış, çevre düzenlemesi ve kaidesi de Mimar Monceri tarafından yapılmıştır. 1928 yılında Büyük Millet Meclisi Reisi Kazım Özalp tarafından Taksim Meydanı, Cumhuriyetin ilk dönemlerinde, yeni devletin bir simgesi olarak görülmüş, anıt çevresinde yapılan törenler, tarihi su tesisinin duvarına yaptırılan modern dekorların renkli ışıkları içerisinde akıtılan sular, ulusal övünç kaynağı oluşturmuştur.

Harita 4.9: Taksim Meydanı'nın ve İnönü Gezisinin 1943 –1944 Yıllarındaki Durumu [66].

1928 yılında açılmış olan Cumhuriyet (Taksim) Anıtının çevresi bir tören alanı ile birlikte trafik akımını da hızlandırmak amacıyla ring şeklinde tasarlanmıştır. 1913'ten beri kullanılan elektrikli tramvay yetersiz kalınca, yerine otobüs ve trolleybüs konulmuştur. İstiklal Caddesi de tek yönlü trafiğe açılmış, dönüş Refik Saydam Caddesine verilmiştir. Bugün ise İstiklal Caddesi, araç trafiğine kapatılmış, caddede ulaşım Taksim-Tünel arasında gidip gelen tramvayla sağlanmaktadır [66]. Taksim Cumhuriyet Anıtı'nın inşasından sonra meydan ulusal bayramlar, milli ve politik olaylar için kent ölçeğinde tören ve miting meydanı haline gelmiştir. 1958-1960 yıllarında Prof.Piccinato'nun hazırladığı projede önemli bir değişiklik yapılmamış, sadece alan kuzeye doğru genişletilmiştir (Fotoğraf 8.3.21).

1987 yılında da İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın düzenlediği "Uluslararası Taksim Meydanı Kentsel tasarım Projesi Yarışmasında Birincilik Ödülünü Vedat DALOKAY ve Hakan DALOKAY tarafından yapılan proje kazanmıştır.

Taksim Meydanı çevresindeki dengesiz ve tesadüfi konumlanmış yapılar yüzünden, bugüne kadar trafik meydanı olarak kalmıştır [78]. Günümüzde Taksim Meydanı yüklendiği önemli işlevlerin yanında, İstanbul'un önemli bir prestij mekanı, Beyoğlu yakası trafiğinin düğüm ve dağılım yeri, bir çok önemli caddenin buluştuğu kavşak noktası niteliğindedir (Fotoğraf 8.3.24).

4.4.3.3.Ulaşım Durumu

Taksim Meydanı ve çevresi tarihi, kültürel, dini ve ticari bir merkez niteliğinde olup, önemli bir prestij mekanı olması nedeniyle, ulaşım sorunları ile karşı karşıyadır.

4.4.3.3.1.Taşıt Trafiği

Trafik odağı olan Taksim Alanı, bugün 6 önemli trafik yoluna ve bu yollar vasıtası ile de 4 ana istikamete bağlanmaktadır. Cumhuriyet Caddesi, Mete Caddesi, Harbiye – Şişli istikametine, Tarlabası, İstiklal Caddeleri, Galatasaray-Tepebaşı yönüne, Gümüşsuyu Caddesi, Dolmabahçe, Sıraselviler Caddesi – Galatasaray – Tophane yönlerine bağlantıyı sağlamaktadır.

Alanda bir çok yön için otobüs başlangıç durakları bulunmaktadır. İstanbul'un çeşitli semtlerine giden dolmuş durakları da meydan ve çevresinde yer almaktadır.

Tünel'le Taksim Meydanı arasında, İstiklal Caddesi boyunca çalışan tramvay toplu taşıma hizmeti vermektedir. Yapımının bir bölümünü tamamlayan İstanbul Metrosu da yakın bir tarihte hizmete başlayacaktır.

4.4.3.3.2. Yaya Trafiği

Taksim Meydanı'nda taşıdığı özellikler nedeniyle yoğun bir yaya trafiğinin gözlemlendiği bir meydandır. Yaya ve taşıt trafiği arasında bir karmaşa söz konusudur. Taksim Gezisi Parkı ve İstiklal Caddesi bütünüyle yayalaştırılmış mekanlardır.

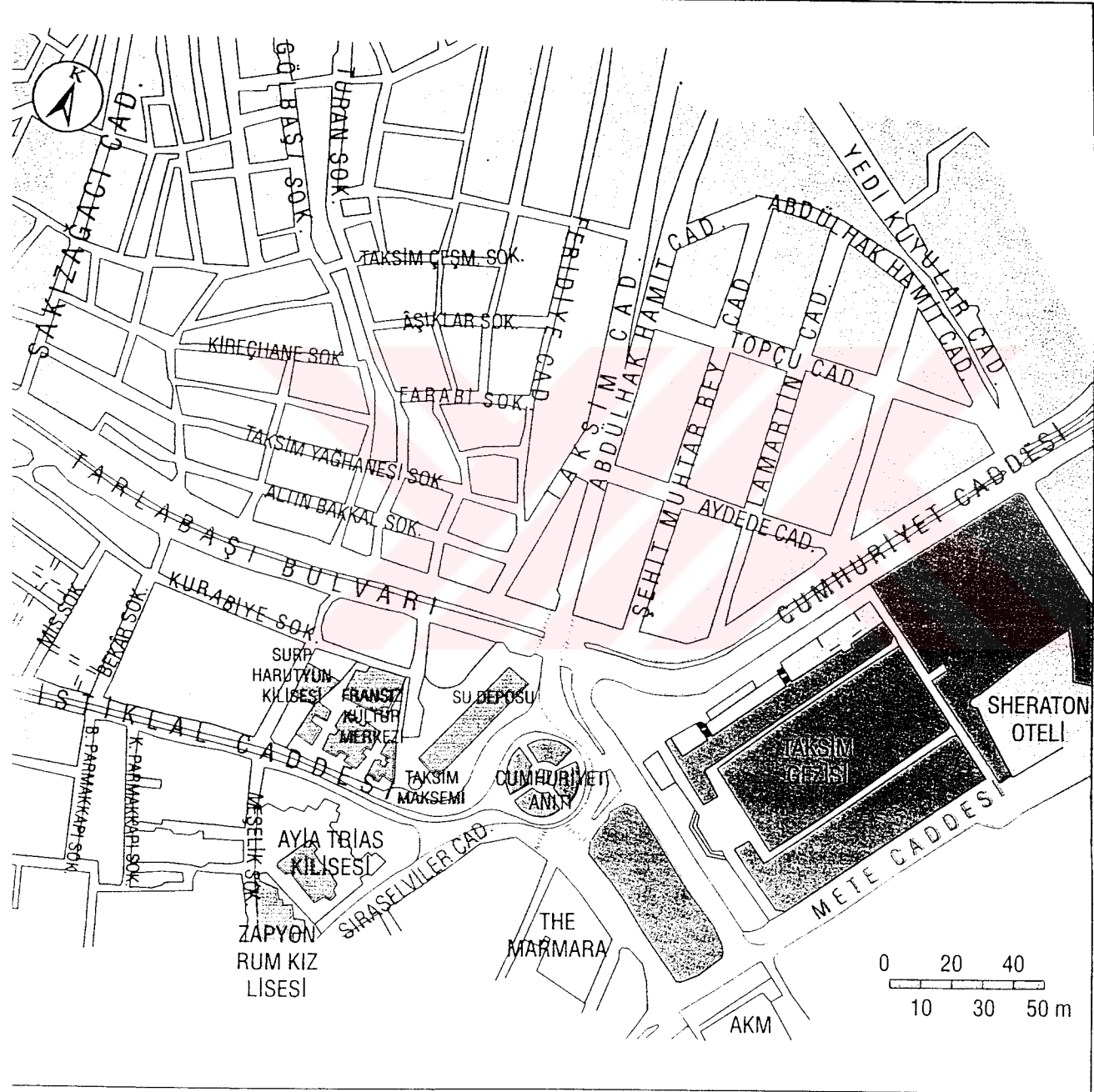
4.4.3.4. Güncel Sorunlar

Taksim Meydanı, bugünkü oluşumu ile kamu prestij mekanı durumuna gelmiştir. Kuzeyinde Taksim Gezisi Parkı gibi yeşil bir alanla genişlemekte, diğer yönlerde Atatürk Kültür Merkezi, The Marmara Oteli, Intercontinental Oteli gibi önemli prestij ögesi, yapılar yer almaktadır (Harita 4.10, Harita 8.4.5) (Fotoğraf 8.3.22, Fotoğraf 8.3.26, Fotoğraf 8.3.27). Gezi parkının önünde yer alan otobüs başlangıç duraklarının bulunması alan içerisinde trafik düzenini ve dolayısıyla kullanıcıların rekreatif amaçlı kullanımını gürültü kirliliği açısından olumsuz yönde etkilemektedir (Fotoğraf 8.3.23). Ayrıca Taksim Gezisi Parkı'nın bir kısmında otopark olarak kullanılmaktadır (Fotoğraf 8.3.28).

Taksim Meydanı, mekanına yayılmış bulunan araç dolaşımının yaya hareketini devamlı kesmesi, meydanın yaya-taşıt ilişkisinin genelde yoğun ve alanda rahat hareket etmeyi engelleyici olduğu göze çarpmaktadır (Fotoğraf 8.3.25).

Mevcut bulunan su haznesi ve önündeki su oyunları bugünkü hali ile işlevini yerine getirememektedir. Su oyunlarına imkan hazırlanması gerekliliği bir gerçektir. Günümüzde meydanın, motorlu araç, trafik yükü ve trafiğin dağıtım merkezi olma özelliği ile gerçek kullanımın dışında olduğu ve dolayısıyla da esas işlevini yerine getirmediği gözlenmektedir. Önemli bir kent trafiğinin geçtiği bölgenin merkezinde olan Taksim Meydanı, çevresindeki dengesiz ve tesadüfi konumlanmış yapılar yüzünden bugüne kadar bir trafik meydanı olarak kalmıştır.

Bugün nüfusu ve ihtiyaçları hızla artan İstanbul'da Taksim Meydanı kendisinden beklenen işlevleri yerine getiremediği gibi, alanı çevreleyen, değişik

Harita 4.10: Taksim Meydanı'nın Güncel Durumu[56].

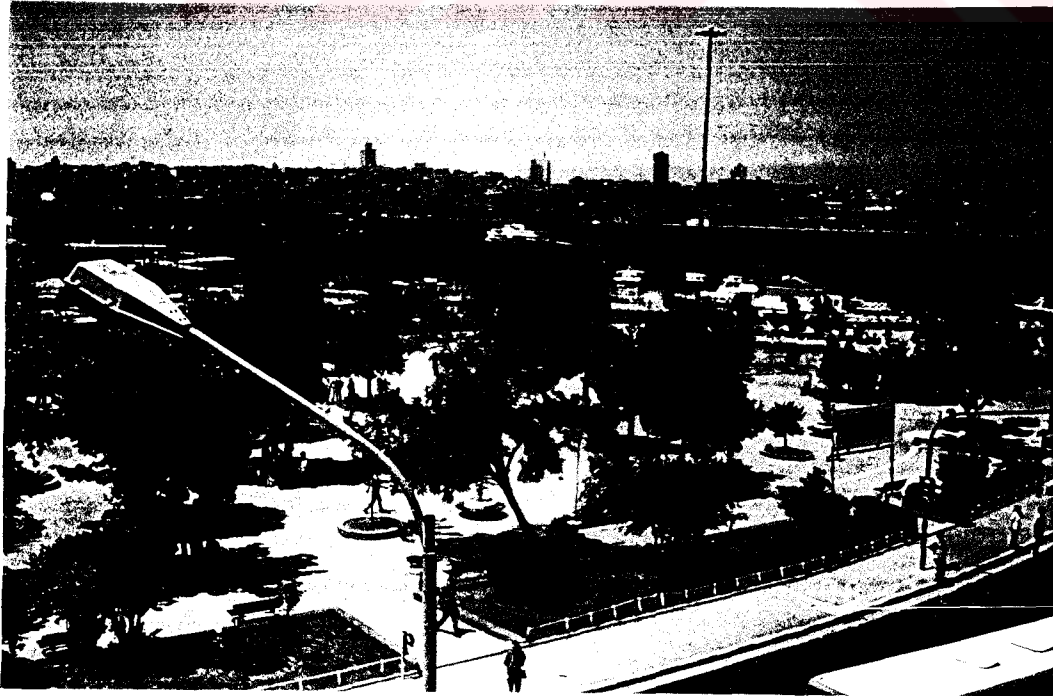
dönemlerde yapılmış farklı usluup ve yükseltilerdeki yapıları ile İstanbul'daki önemine uygun bir şekilde çekici, yaşayan bir meydan görüntüsüne erişememiştir.

4.4.4. Üsküdar Meydanı

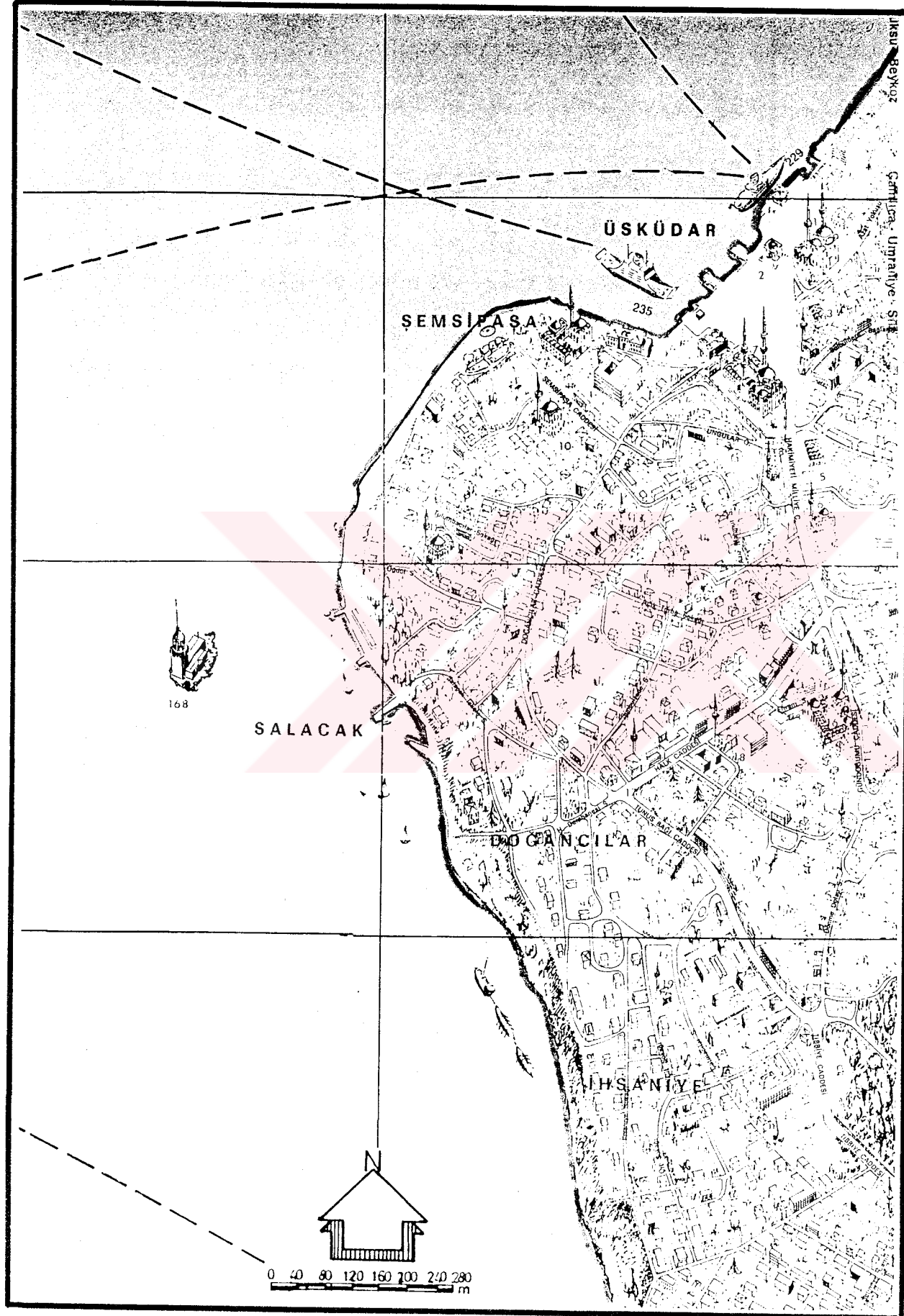
4.4.4.1. Konumu

Üsküdar İstanbul'un Anadolu yakasında, batıya doğru uzanmış bir çıkıntı üzerindedir. Üsküdar Meydanı Üsküdar ilçesi içerisinde 41° N (kuzey enlemi), 29° E (doğu boylamı) üzerinde yer almaktadır. Üsküdar semti güneyde Salacak'a sınır Ayazma Mahallesi, güney güneydoğuda Toptaşı, doğuda Doğancılar, kuzeyde Sultantepe, batıda ise İstanbul Boğazı ile sınırlıdır (Harita 4.11). Üsküdar, İstanbul'un tam karşısında görkemli bir kentsel peyzaja bakan konumu ve Boğazın Asya yakasında bir köprü başı olmasıyla önem kazanmıştır [84].

Üsküdar Meydanı, İstanbul Boğazı'nın doğusunda ve Boğazın Marmara Denizi'ne açılmaya başladığı kesimlerde yer alır. Denize doğru hafifçe bir burun oluşturmaktadır. Meydan, düz bir zemin üzerinde yer almaktadır. Boğaz kıyılarında, deniz seviyesinden olan yükseklik 1 metre civarında iken, iç kesimlere doğru çok hafif bir eğimle artmaktadır (Fotoğraf 4.14).

Fotoğraf 4.14: Üsküdar Meydanı'na Doğu Yönünden Bakış

Harita 4.11: Üsküdar Meydanı'nın Konumu[122].

Bir yandan Boğaz'a hakimiyeti, bir yandan da Marmara Denizine uzanmış konumu ile Üsküdar, coğrafi açıdan değerlendirilirse onu Asya'nın batı kapısı ve Asya'yı Avrupa'ya bağlayıcı olarak nitelendirmek mümkündür.

Güneydoğudan gelen aks olan Hakimiyet-i Milliye Caddesi, iskelelerin önünde meydana ulaşmakta sonra Paşa limanı Caddesi adını alarak kuzeye, Beykoz yönüne dönmektedir. Üsküdar semtinin batısında, İstanbul Boğazının Marmara Denizi'ne açılmaya başladığı kesimde yer alan Üsküdar Meydanının çevresi, tarihi karakterdeki yapıların yanı sıra ticari, kamusal ve konut niteliğindeki yapı yüzeyleri ile de sınırlanmaktadır.

4.4.4.2. Tarihi Perspektivi

Üsküdar'ın eski adı “Altın Şehir” anlamına gelen Khrisopolis idi. Bu adın köküne ait çeşitli rivayetler vardır:

- Efsanevi Agros Kralı Agamemnonun oğlu olan Khrişen burda ölmüş ve öldüğü yerde gömülmüş olduğundan şehire onun adını anmak amacıyla Khrisopolis adı verilmiştir [127].
- Pers işgali sırasında Anadolu Yarımadasındaki kavimlerden ve halktan, vergi olarak toplanan altınlar buradaki hazinelerde saklandığı için yöreye bu adın yakıştırıldığı söylenmektedir [84].
- Akşam üzeri, gün batarken güneşin son ışıklarının Üsküdar'ı altın gibi ışıklar içinde bırakmasından dolayı, bu şehire Altın Şehir adı verilmiştir [127].
- M.Ö.VII.yüzyılda şehrin kurucusu kahin Khrysesin kızı Khryseis'in isminden yada altın anlamına gelen Khrysos kelimesinden gelmiş olduğu ileri sürülmektedir [66].

Daha sonra Khrisopolis adının Skutarion'a nasıl dönüştüğü konusunda da çeşitli varsayımlar bulunmaktadır. Bir tahmine göre bu sözcük Grekçe (Skytos" tan türemiş olup ham yada tabaklanmış anlamına gelmektedir. Antikçağda, kalkanlar deriden yapılmakta ve imparatorların kalkanlı muhafızları da Üsküdar'da bulunmaktaydı. Roma döneminde bu ad, Skutari biçiminde değiştirilmiştir [84]. Başka bir rivayete göre de; Posta hizmetinde kullanılan ulaştırıcıların menziline Skutar denilirdi ve burada doğuya hareket eden ilk ve son posta menzili bulunmaktaydı [108]. Evliya Çelebi'ye göre de, Kadıköy kurulduktan sonra Üsküdar'ın evleri eski ve dar kaldığı için semte (Eski – dar) denilirdi [23]. İstanbul'un fethinden sonra Üsküdar adı ile anılmış olan ilçe, Osmanlılar döneminde bir liman ve aynı zamanda yerleşme yeri olarak gelişerek, özellikle Asya

yönüne gönderilen malzeme ve insan gücünün toplanma ve hazırlıklarının yapıldığı ilk konak ve kervanların çıkış noktası olarak önem kazanmıştır [66]. XVI. ve XVII.yüzyıllarda bölge, Anadolu'ya oradan Ermenistan ve İran'a ulaşan ticaret kenti niteliğindeydi. Ticaret etkinlikleri nedeniyle, Üsküdar, Ermeni ve İranlı tüccarlarla kervanların başlıca buluşma yeri olmuştur.

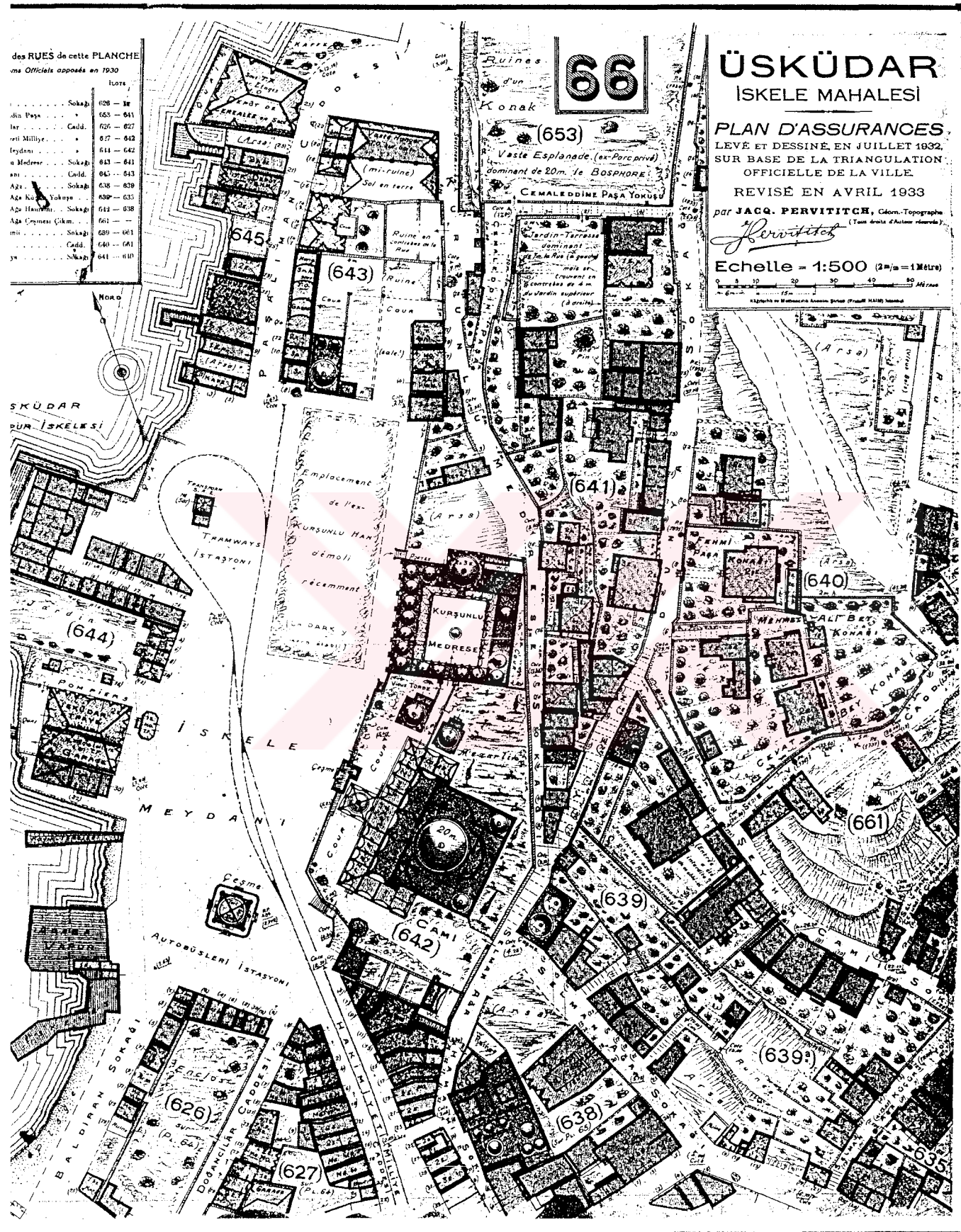
Üsküdar'ın Osmanlı dönemindeki önemli bir özelliği de her yıl Mekke ve Medine'ye gidecek hacı adaylarının oluşturduğu Surre-i Humayun'un törenlerle buradan uğurlanmasıdır [84].

Osmanlı Sultanları ve üst düzey yöneticileri Üsküdar'da pekçok külliye, saray, bedesten, çeşme, cami, köşk, yalı, kervansaray yaptırmışlardır. Fakat günümüzde bunlardan pek azına rastlamaktayız. Mihrimah Camisinin önündeki şık meydan çeşmesi de II.Ahmet tarafından yaptırılmıştır (Fotoğraf 8.3.6).

Üsküdar semtinin batısında, İstanbul Boğazının Marmara Denizine açılmaya başladığı kesimde yeralan meydan, deniz seviyesinden yaklaşık 1m. yükseklikte, düz bir alandır. Burası yalnız Üsküdar semtinin değil, Anadolu yakasındaki Boğaziçi yerleşmelerinin şehirle bağlantısını sağlayan önemli bir düğüm noktasıdır. Bölgenin anıtsal görünüşüne en önemli katkılardan biri olan Mihrimah Sultan Külliyesi, Kanuni'nin kızı Mihrimah Sultan için Mimar Sinan tarafından yapılmıştır. Külliye'nin öteki yapısından medrese bugün Mihrimah Sultan Tıp Merkezi, Sıbyan Mektebi de Çocuk Kütüphanesi olarak hizmet vermektedir. Mimar Sinan'ın yapıtlarından olan, bugün alışveriş merkezine dönüşmüş ve kimliksizleşmiş olarak varlığını sürdüren hamam, cami, medrese ve türbeden oluşan ve deniz kenarındaki ilginç konumuyla dikkati çeken Şemsi Paşa Külliyesi de önemli bir anıt ögedir.

1930 yılında Hakimiyeti Mülkiye, daha sonra İskele Meydanı, son düzenlemeyle de Demokrasi Meydanı olarak anılan alan, yoğun yaya ve araç trafiği ile içiçedir (Harita 4.12).

Meydan, bugün otobüs, dolmuş durakları, gazete, yiyecek büfeleri ile satıcıların bulunduğu bir kargaşa alanı niteliğindedir. Bir beton ada görünümünde olan meydanı, çok az yeşil doku, kalitesiz beton kaplama taşları, çok canlı ve yoğun bir ticaret bölgesi sarmaktadır. 1987 yılında İstanbul – Üsküdar Meydanı ve Çevresi Düzenlemesi Proje Yarışmasında ödül alan proje uygulamaya geçilmemişse de, Şemsi Paşa Külliyesinin deniz tarafı vaziyet planlarında doldurularak işlendiği görülünce, gerekli düzeltme

Harita 4.12: Üsküdar Meydanı'nın 1932-1933 Yıllarındaki Durumu [68].

yapılması sağlanarak yol, kara tarafına alınmış, hata önlenmiştir. Bu yarışmanın tek olumlu sonucu, dolaylı olarak Şemşi Paşa Külliyesi'ni kurtarmak olmuştur [84].

4.4.4.3. Ulaşım Durumu

Üsküdar semtinin batısında yer alan Üsküdar Meydanı, Anadolu yakasındaki Boğaziçi yerleşmelerinin ve E-5 karayolu bağlantılı tüm çevre yerleşmelerinin şehirle bağlantısını sağlayan önemli bir düğüm noktasıdır. Üsküdar Meydanındaki Üsküdar İskelesinden Eminönü, Beşiktaş ve Kabataş'a vapur ve motor seferleri yapılmaktadır. İskelenin karşısı ise Üsküdar'dan kalkan halk ve belediye otobüslerinin terminali niteliğinde olup, yoğun bir trafiğe sahne olmaktadır.

4.4.4.3.1. Taşıt Trafiği

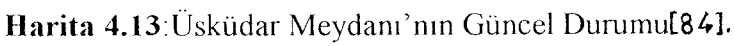
Dolmuş duraklarına giren ve çıkan araçlarının karışması sonucu geliş-gidiş ve her yöne dönüşle çok karmaşık bir kavşak sorunu ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında halk ve belediye otobüsleri duraklarının bulunduğu terminal noktası olan alan taşıt trafiğinin yoğunluğuna neden olmaktadır.

4.4.4.3.2. Yaya Trafiği

Üsküdar Meydanı'nın önündeki Üsküdar iskelesinden yapılan vapur ve deniz otobüsü seferleri, gene iskelenin karşı tarafından kalkan dolmuş, otobüsleri nedeniyle meydan yoğun bir yaya trafiğine neden olmaktadır. Alanda yer alan gazete ve yiyecek büfeleri ve işportacılarla günün her saatinde karmaşanın yaşandığı kalabalık bir merkez niteliğindedir.

4.4.4.4. Güncel Sorunlar

Üsküdar Meydanı, ticari, dini, kültürel, tarihi yapıların yanısıra, ulaşım amaçlı iskele, durak gibi mekanları içermesinden dolayı çok yoğun bir kullanıma sahiptir (Harita 4.13, Harita 8.4.7). Özellikle Mihrimah Sultan Cami'nin kalitesini düşüren ve

araç, yaya trafiğini olumsuz yönde etkileyen otobüs ve dolmuş duraklarıyla birlikte meydana bulunan işportacılar, kötü bir görünüm sergilemektedir (Fotoğraf 8.3.31). Üsküdar Meydanının yaşadığı bu yoğunluk, görsel kirlilik ve gürültü kirliliğini beraberinde getirmektedir. Meydanın taşıdığı kargaşa alanı niteliği ve onu çevreleyen ticaret bölgesinin yoğunluğu, meydanın işlevlerini engelleyen önemli unsurlardandır (Fotoğraf 8.3.29, Fotoğraf 8.3.30, Fotoğraf 8.3.32). Yakın çevredeki yapıların meydanın görsel kalitesini olumsuz etkilemesinin yanı sıra mevcut yeşil dokunun niteliksizliği ve azlığıda önemli güncel sorunlar arasında yer almaktadır (Fotoğraf 8.3.33). Tüm bu sıralanan olumsuz özelliklerde Üsküdar Meydanı'nın nitelikli bir kentsel mekan olmasını engellemektedir.

Bedrettin Dalan'ın belediye başkanlığı döneminde Beyazıt, Taksim ve Üsküdar meydanları için uluslararası yarışmalar açılmış, Türkiye'den ve yurtdışından çağrılı ünlü mimarlar İstanbul'a çağdaş kentsel tasarım örnekleri getirmişlerdir. Fakat bütün çabalar, bir meydan yaratacak sürekli idareyi, politik iradeyi ve ekonomik gücü bir araya getiremediğinden somut ürünler ortaya çıkmamıştır [78].

Sözkonusu uluslararası yarışmaların yapıldığı 1987 yılından 1999 yılına kadar bu durum devam etmiştir. 1999 yılında ise İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İmar ve Planlama Daire Başkanlığı, Üsküdar ve Beyazıt Meydanları için, birincilik kazanan proje sahiplerinden projelerini güncelleştirmeleri amacıyla revizyon isteminde bulunmuştur. Revizyon isteminin gerekçeleri arasında, raylı sistemin entegrasyonu, artan trafik yoğunluğu, birtakım gecekondulaşmalar ile mevcut yeşil dokudaki azalmalar yer almaktadır.

Revizyon işlerinin tamamlanması sonrasında projeler incelenmek üzere Anıtlar Kurulu'na gönderilmiştir. Belediye yetkilileri kurul onayından sonra projelerin Yapı İşleri Müdürlüğü'ne gönderilebileceğini ve daha sonra da yapım ihalesine çıkarılarak uygulamalarının gerçekleştirilebileceğini belirtmektedirler.

Taksim Meydanı'na ilişkin yarışmada birincilik kazanan proje müellefleri ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin mahkemelik olması sonrasında proje uygulamasından vazgeçen Belediye yetkilileri, yeni bir proje yaptırmak için Türk – Alman ortaklığındaki bir grupla anlaşmışlardır. Bu grupca hazırlanan üç alternatifin yeni kentsel tasarım projeside Anıtlar Kurulu'na incelenmek üzere gönderilmiştir.

4.5. ARAŞTIRMA ALANINA İLİŞKİN ANKETLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırma alanı olarak seçilen meydanların, rekreasyonel işlev yönünden önemini belirlemek ve vurgulamak amacıyla yapılan bu çalışmada sözkonusu meydanların tarihsel perspektivinin incelenmesinin, güncel durumlarının saptanmasının yanı sıra kullanıcı kitlesinin özelliklerinin ve eğilimlerinin de belirlenmesine çalışılmıştır. Bunu gerçekleştirmek içinde elde edilen anket verilerinden hareketle kullanıcı kitle özellikleri; sosyo-ekonomik yapı, genel özellikler, ulaşım özellikleri, ziyaret ilişkileri, rekreasyonel aktivite ve tesis ilişkileri şeklinde beş ana başlık altında değerlendirilmiştir. Bu bulgular sırası ile Sultanahmet, Beyazıt, Taksim ve Üsküdar Meydanlarında dört mevsime (sonbahar, kış, ilkbahar, yaz) göre ele alınmıştır;

Sosyo – Ekonomik Yapı: Bu grupta, meydanda yer alan kullanıcıların nitelikleri, mevsimlik dağılımları ele alınmıştır. Meydanı kullanan kullanıcıların cinsiyet, yaş, aylık gelir, eğitim durumu ve meslek grubu dağılımından, alanı kullanan toplumun sosyal yapısı belirlenmeye çalışılmıştır.

Genel Özellikler: Bu grupta, meydanda yer alan kullanıcıların meydana memnun olup olmadıkları, meydana rahatsız edici faktörler ile rekreasyon kavramı hakkındaki görüşleri saptanmıştır.

Sirkülasyon Özellikleri: Kullanıcıların meydana ulaşımı rahat sağlamaları, yakın çevre, meydan yaya ulaşımı yeterliliği, otopark sorunu yaya –taşıt ilişkisi gibi konular belirlenmiştir.

Ziyaret İlişkileri: Meydanı tanıma durumu, ziyaret sıklığı, tercih edilen saatler, boş zamanlarda yararlanma, yararlanılan ulaşım araçları, tercih sebebi ile bu yararlanma doğrultusunda oluşan ziyaret ilişkileri ortaya konmuştur.

Rekreasyonel Kullanım Şekli, Aktivite ve Tesis İlişkileri: Bu konuda meydanın dinlenme ve eğlenmeye yeterliliği, mevcut aktivitelerin yeterliliği, düşünülen rekreasyonel kullanım şekilleri, rekreasyonel fonksiyon alanı, istekleri, rekreasyonel kolaylık istekleri, kolaylıkların yeterliliği, uygunluğu, bitkisel düzenlemenin uygunluğu, yeterliliği ve öneriler doğrultusunda rekreasyonel etkinlikler konusunda ana ilişkiler belirlenmiştir.

Bu değerlendirmeler sonrasında da kullanıcı toplumu oluşturan bireylerin rekreasyonel eylem ve kullanımını etkileyen çeşitli etkenlerle bunların karşılıklı etkileşimleri, incelenmiştir. Son olarakta araştırma alanı olarak seçilen meydanların karşılaştırmalı beğenilme ölçekleri saptanmıştır.

4.5.1. Sultanahmet Meydanı'na İlişkin Anket Sonuçları

Sultanahmet Meydanı tarihi yarımada kültürel sürekliliğin korunduğu bir meydan örneğidir. Topkapı Sarayı, Ayasofya, Sultanahmet Camii bir kültürel bütünlük içinde oluşmuş olağanüstü bir mekanlar bütünüdür. Bu meydanın kullanıcı kitlesinin özellik ve eğilimleri aşağıda başlıklar halinde belirlenmiştir.

4.5.1.1.Sosyo-Ekonomik Yapı

4.5.1.1.1.Cinsiyet Durumu

İlk değişken olan cinsiyete göre, Sultanahmet Meydanı kullanıcılarının %68.5'lik kesimini erkeklerin, %31.5'luk kesimini de kadınların oluşturduğu saptanmıştır. Aynı durum oranlar bakımından bir takım değişiklikler göstermekle beraber, mevsimlik dağılımda da geçerliliğini korumaktadır. Sonbaharda; erkekler %74, kadınlar %26, kiş aylarında erkekler %64, kadınlar %36, ilkbahar da; erkekler %35, kadınlar %15, yaz aylarında ise; erkekler %33, kadınlar %17 oranında alanı kullanmaktadırlar (Tablo 4.1).

Bu sonuçlar, günlük yaşama ilişkin bir çok konuda gözlendiği gibi kadınların rekreasyon konusunda da çeşitli etkinliklere katılımdaki oransal düşüklüğünün bir göstergesidir.

4.5.1.1.2. Yaş Grubu

Kullanıcı toplumun yaş gruplarına dağılımında ise, 31-40 yaş grubu ilk, 18-30 yaş grubu ikinci, 41-50 yaş grubu üçüncü, 51-60 yaş grubu dördüncü, 61 yaş üstü ise en son sırada yer almaktadır. Mevsimlik kullanımlarda farklılıklar gözlenmektedir. 31-40 yaş grubu sonbaharda %40, yazın %38'lik oransal pay ile her iki mevsimde de birinci sırada yer almaktadır. Bu yaş grubunu kişin %30, ilkbaharda %36'lık katılma payı ile 18-30 yaşları arasındaki kullanıcı grubu izlemektedir.    nc  sırada kişin %26, yazın %18 ile 41-50 yaş grubu gelmektedir. 51-60 yaş grubunun tüm mevsimlerde katılma payı aynı çıkmıştır. 61'den yukarı yaşlardaki kullanıcı grubu tüm mevsimlerde düşük katılma oranı ile son grubu oluşturmuştur (Tablo 4.1).

4.5.1.1.3. Aylık Gelir Durumu

Rekreasyonun başlıca etkenlerinden biri olan gelir durumu, kullanıcıların birey olarak ekonomik yapılarının tanımlanması bakımından önemli bir konudur. Rekreasyonel etkinliklerin oluşmasında, ekonomik koşulların belirleyici ve yönlendirici etkileri dikkate alındığında, bu göstergenin çok önemli olduğu göze çarpmaktadır. Geliri olmayanların toplam oranı %29.5, 51.000.000-100.000.000 TL.lık geliri olan kullanıcıların toplam oranı %19.5, 101.000.000-150.000.000 TL.arasındaki gelir grubunun toplam oranı %16.5, 151.000.000 - 200.000.000 TL.lık'ta %10.5, 201.000.000 - 250.000.000 TL.arasındaki gelir grubunun toplam oranı %10, 251.000.000 TL.üstünün %7.5, 0-50.000.000 TL.olan gruptaki toplam oran ise %7 olarak çıkmaktadır. Bu oranların mevsimlere göre dağılımı Tablo 4.1'de görülmektedir.

4.5.1.1.4.Eğitim Durumu

Kullanıcıların eğitim durumları mevsimlere göre farklılık göstermektedir. Mevcut kullanıcılar içerisinde toplam yüzdeleri %33 olan lise (ve dengi okul) mezunları ilk sırada yer almakta, bunu sırasıyla %20 üniversiteye devam eden öğrenciler, %17 üniversite mezunları, %15 ortaokul mezunları, %10 ilkokul mezunları, %3,5 okur-yazar ama mezun olmayanlar, %1.5'i ise okur-yazar olmayanlar izlemektedir. Sonbaharda lise mezunları %40 oranıyla birinci sırada yer alırken, kışın %26 ile üniversiteye devam edenler, ilkbahar ve yaz mevsiminde de gene lise mezunları bu meydanı fazla kullanan grup arasında yer almaktadır (Tablo 4.1).

4.5.1.1.5.Meslek Dağılımları

Tablo 4.1. incelendiğinde kullanıcıların meslek grupları bakımından geniş dağılım gösterdiği göze çarpmaktadır. İlk sırada %26 ile serbest meslek daha sonra sırayla %21 öğrenciler, %13 memurlar, %10 diğer meslekler, %7.5 ev hanımı, %5.5 öğretmen, %4.5 ile işçi ve emekli, %3.5 işsiz, %3 tüccar, %1,5 ise akademisyenler gelmektedir. Bu bulgulara göre Sultanahmet Meydanı'nda kullanıcıların meslek gruplarına dağılımının homojen bir yapılaşma göstermediği ortaya çıkmaktadır. Buna karşın serbest meslek sahiplerinin ve öğrencilerin alandan en çok yararlanan kullanıcı grupları olduğu görülmektedir. Bu durum mevsimlik dağılımlar da geçerliliğini korumaktadır (Tablo 4.1).

Tablo 4.1: Sultanahmet Meydanı'ndaki Kullanıcıların Sosyo-Ekonomik Yapı Özelliklerine Göre Dağılımı

SOSYO – EKONOMİK YAPI		MEVSİMLER										TOPLAM	
		Sonbahar		Kış		İlkbahar		Yaz					
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Cinsiyet	Erkek	37	74.0	32	64.0	35	70.0	33	66.0	137	68.5		
	Kadın	13	26.0	18	36.0	15	30.0	17	34.0	63	31.5		
Yaş Grubu	18-30	13	26.0	15	30.0	18	36.0	13	26.0	59	29.5		
	31-40	20	40.0	14	28.0	14	28.0	19	38.0	67	33.5		
	41-50	6	12.0	13	26.0	10	20.0	9	18.0	38	19.5		
	51-60	7	14.0	7	14.0	7	14.0	7	14.0	28	14.0		
	61 ve üstü	4	8.0	1	2.0	1	2.0	2	4.0	8	4.0		
	Geliri olmayan	11	22.0	20	40.0	13	26.0	15	30.0	59	29.5		
Gelir Grubu	0-50.000.000	7	14.0	-	-	3	6.0	4	8.0	14	7.0		
	50.000.000 - 100.000.000	12	24.0	7	14.0	10	20.0	9	18.0	38	19.0		
	101.000.000- 150.000.000	7	14.0	9	18.0	9	18.0	8	16.0	33	16.5		
	151.000.000-200.000.000	6	12.0	3	6.0	7	14.0	5	10.0	21	10.5		
	201.000.000-250.000.000	4	8.0	7	14.0	5	10.0	4	8.0	20	10.0		
	251.000.000 ve üstü	3	6.0	4	8.0	3	6.0	5	10.0	15	7.5		
	Okur-yazar değil	2	4.0	1	2.0	-	-	-	-	3	1.5		
Eğitim Durumu	Okur-Yazar mezun değil	3	6.0	-	-	1	2.0	3	6.0	7	3.5		
	İlkokul	6	12.0	4	8.0	8	16.0	2	4.0	20	10.0		
	Ortaokul	7	14.0	11	22.0	7	14.0	5	10.0	30	15.0		
	Lise	20	40.0	12	24.0	15	30.0	19	38.0	66	33.0		
	Üniversite	8	16.0	9	18.0	7	14.0	10	20.0	34	17.0		
	Üniversite devam	4	8.0	13	26.0	12	24.0	11	22.0	40	20.0		
	Öğrenci	7	14.0	13	26.0	11	22.0	11	22.0	42	21.0		
Meslek Grubu	Memur	7	14.0	7	14.0	6	12.0	6	12.0	26	13.0		
	Serbest Meslek	11	22.0	11	22.0	13	26.0	17	34.0	52	26.0		
	Tüccar	1	2.0	2	4.0	2	4.0	1	2.0	6	3.0		
	İşçi	2	4.0	1	2.0	4	8.0	2	4.0	9	4.5		
	Ev Hanımı	1	2.0	6	12.0	3	6.0	5	10.0	15	7.5		
	Emekli	2	4.0	3	6.0	3	6.0	1	2.0	9	4.5		
	Öğretmen	4	8.0	2	4.0	3	6.0	2	4.0	17	8.5		
	İşsiz	4	8.0	1	2.0	1	2.0	1	2.0	7	3.5		
	Akademisyen	2	4.0	-	-	-	-	1	2.0	3	1.5		
	Diğer	9	18.0	4	8.0	4	8.0	3	6.0	20	10.0		

Buraya kadar açıklanan sosyo-ekonomik yapıya ilişkin bulgular, genel bir şekilde değerlendirilirse, Sultanahmet Meydanı'nın, yoğunlukla serbest meslek sahibi ve öğrencilerden oluşan, eğitilmiş (lise ve dengi okul mezunları, üniversite öğrencileri ile üniversite mezunları), orta yaşlı ve genç, erkeklerin yoğunlukta olduğu bir kullanıcı kitlesine sahip olduğu söylenebilir.

4.5.1.2.Genel Özellikler

4.5.1.2.1.Rekreasyon Kavramı Bilgisi

Genelde %53 oranında kullanıcının rekreasyon kavramı hakkında bilgisi bulunmamaktadır. %47'lik orandaki kullanıcı kitlesinde bilgi sahibi olduğunu ifade etmektedir. Mevsimlik dağılımlara bakıldığında bu oran az çok farklılıklar göstermektedir (Tablo 4.2).

4.5.1.2.2. Meydanda Rahatsız Eden Faktörler

Genelde %36.5'luk oran memnurluklarını belirterek cevap vermemişlerdir. %19.5 luk katılım payı çöplerden, %15'lik kullanım yoğunluğundan, %17'lik gürültü, %4 toz, %3.5'luk oran çamur ve araç trafiğinden, %2'lik oran ise hava kirliliğinden rahatsız olduklarını ifade etmişlerdir. Mevsimlik dağılımlara bakıldığında kullanıcıları sonbahar ve kış aylarında meydanda rahatsız eden faktörün olmadığını, ilkbaharda çöplerden, yazın ise gürültüden rahatsız olduklarını görmekteyiz(Tablo 4.2).

4.5.1.2.3.Meydandan Memnuniyet

Genelde %91.5'luk oran memnun, %8.5 luk oran ise memnun olmadıklarını belirtmiştir. Mevsimlik dağılımlara da bakıldığında, oran geçerliliği korunmaktadır.

Genel özelliklere ilişkin bulgular değerlendirildiğinde, konuşulan kullanıcıların yoğunluğunun rekreasyon kavramı hakkında bilgisi bulunmadığı görülmektedir. Ayrıca kullanıcılar Sultanahmet Meydanı'ndan yoğunlukla memnun olduklarını belirterek, özellikle ilkbahar ve yaz aylarında çöplerden ve gürültüden rahatsız olduklarını belirtmektedirler. Bu durumda söz konusu mevsimlerde artan kullanıcı sayısının beraberinde getirdiği olumsuzluklardır (Tablo 4.2).

4.5.1.3. Sirkülasyon Özellikleri

4.5.1.3.1.Otopark Sorununun Belirlenmesi

Kullanıcılar meydan ve çevresinde %94.5'luk oran ile otopark sorununun olduğunu, %5.5 luk oranla ise olmadığını belirtmektedirler. Mevsimler itibariyle de bu oran geçerliliğini korumaktadır (Tablo 4.3).

4.5.1.3.2.Yaya-Taşıt İlişkileri

Meydan ve çevresinde %76.5'lik oran ile dolaşım problemi olmayan uygun bir trafik düzeni anket sonuçlarında ilk sırada yer alırken, %24.5'lük oran, yoğun ve rahatsız edici bir taşıt trafiği bulunduğunu, %1'lik bir oran ise alanda rahat hareket etmeyi engelleyici olduğunu söylemektedir. Mevsimlik dağılımlara görede sonbahar, kış ve ilkbahar aylarında dolaşım problemi olmayan trafik düzeni oranı fazla iken, yazın bu oran yaya ve taşıt trafiğinin fazlaşması ile düşmektedir.

4.5.1.3.3.Yakın Çevre ile Meydan Arasındaki Ulaşım

Alandaki kullanıcılar meydanda %80 oranla ulaşımın yeterli olduğunu, %20 oranla da yeterli olmadığını ortaya koymuşlardır. Mevsimlik dağılımda da bu oran geçerliliğini korumaktadır (Tablo 4.3).

4.5.1.3.4. Meydanda Yaya Dolaşımı Rahatlığı

Kullanıcılar meydanda yaya dolaşımını, oldukça rahat sağlamakta olduklarını ifade etmektedirler. Özellikle sonbahar ve kış mevsiminde bu oran, ilkbahar ve yaz mevsimine göre daha da fazla oranda görülmektedir (Tablo 4.3).

Konuşulan kullanıcıların büyük çoğunluğu Sultanahmet Meydanı ve çevresinde otopark sorunu bulunduğunu, yaya-taşıtlı ilişkisinin, dolaşım problemi olmayan uygun bir trafik düzeni şeklinde olduğunu, yakın çevre ile meydan arasındaki ulaşımın da yeterli görüldüğünü belirtmektedirler. Bunda meydanın büyük oranda yayalaştırılmış

olmasının ve mevcut taşıt trafiği düzeninin yaya sirkülasyonunu engellemeyici nitelikte çözülmesinin etkisi büyüktür. Sonbahar ve kış mevsimlerinde de meydana gelen yaya dolaşımının rahatlığı, kullanım yoğunluğunun diğer mevsimlere oranla azalması sonucu artmaktadır.

4.5.1.4.Ziyaret İlişkileri

4.5.1.4.1.Tanım Durumu

Tablo 4.4.'den de anlaşılacağı üzere, meydana kullanan kullanıcıların %100'ü önceden buraya gelmiş, buraya bilen kişilerden oluşmaktadır. Mevsimlik dağılımda da bu oran geçerliliğini korumaktadır.

4.5.1.4.2.Geliş Özellikleri

4.5.1.4.2.1.Ziyaret Sıklığı

Kullanıcıların %31'lik kesimi hafta içi, %36'sı hafta sonu, %24.5'u değişken, %8.5'luk kesimi ise meydana her zaman kullanmaktadır. Mevsimlik dağılımlarına bakarsak sonbaharda, hafta içi kullanım %36'lık oran ile birinci sırayı almakta, kışın da hafta içi kullanım %48'lik oranla gene birinci sırada yer almaktadır. İlkbahar ve yaz mevsimlerinde ise hafta sonu kullanım oranı daha fazladır. İlkbaharda, %40'lık kesim, meydana hafta sonu kullanmaktadır. Yazın ise hafta sonundaki bu oran %54'e çıkmaktadır (Tablo 4.4).

4.5.1.4.2.2.Tercih Edilen Saatler

Yıl geneline bakıldığında, kullanıcıların %19.5'u 12.00-20.00 saatleri arasında, %12.5'u 8.00-10.00 arasında, %12'si 16.00-18.00'da, %11'i 6.00-8.00 arasında ve yine %11'i 20.00'dan sonra, %10'u 18.00-20.00'de %7'si 12.00-14.00'da, %4, 8.00-12.00'da, %3'ü, 14.00-16.00'da, %2.5'u ise 10.00-12.00 saatleri arasında meydana kullanmaktadır. Mevsimlik dağılımlarda tüm mevsimlerde 12.00-20.00 arası meydan kullanımı oldukça fazladır. Sabah 6.00-8.00 saatlerinde yoğunluk özellikle yaz mevsiminde diğer mevsimlere oranla çok düşüktür (Tablo 4.4).

Tablo 4.2: Sultanahmet Meydanı'ndaki Kullanıcıların Genel Özelliklerine Göre Dağılımı

GENEL ÖZELLİKLER		MEVSİMLER								TOPLAM	
		Sonbahar		Kış		İlkbahar		Yaz			
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Rekreasyon Bilgisi	Bilgisi olan	22	44.0	21	42.0	24	48.0	27	54.0	94	47.0
	Bilgisi olmayan	28	56.0	29	58.0	26	52.0	23	46.0	106	53.0
Rahatsız Eden Faktörler	Toz	3	6.0	4	8.0	-	-	1	2.0	8	4.0
	Çamur	-	-	7	14.0	-	-	-	-	7	3.5
	Çöp	2	4.0	5	10.0	19	38.0	13	26.0	39	19.5
	Hava Kirliliği	1	2.0	1	2.0	-	-	-	-	2	1.0
	Gürültü	7	14.0	2	4.0	11	22.0	14	28.0	34	17.0
	Kullanım Yoğunlu.	8	16.0	4	8.0	11	22.0	7	14.0	30	15.0
	Araç Trafığı	4	8.0	-	-	2	4.0	1	2.0	7	3.5
	Hepsi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Memnuniyet	Memnun olanlar	44	88.0	47	94.0	49	98.0	43	86.0	183	91.5
	Memnun olmayan	6	12.0	3	6.0	1	2.0	7	14.0	17	8.5

Tablo 4.3: Sultanahmet Meydanı'ndaki Kullanıcıların Sirkülasyon Özelliklerine Göre Dağılımı

SİRKÜLASYON ÖZELLİKLERİ		MEVSİMLER								TOPLAM	
		Sonbahar		Kış		İlkbahar		Yaz			
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Otopark Sorunu	Var	46	92.0	49	98.0	48	96.0	46	92.0	189	94.5
	Yok	4	8.0	1	2.0	2	4.0	4	8.0	11	5.5
Yaya-Taşıt Trafığı	Hareket Etm. Engelleyici	-	-	-	-	-	-	2	4.0	2	1.0
	Yoğ. ve Rah. Taşıt Trafik	7	14.0	10	20.0	8	15.0	20	40.0	45	22.5
	Problem Olm. Uygun Trafik	43	86.0	40	80.0	42	84.0	28	56.0	153	76.5
Çevre-Meydan Ulaşımı	Yeterli	41	82.0	45	90.0	34	68.0	40	80.0	160	80.0
	Yeterli Değil	9	18.0	5	10.0	16	32.0	10	20.0	40	20.0
Yaya Dolaşım Rahatlığı	Rahat	49	98.0	49	98.0	40	80.0	43	86.0	181	90.5
	Rahat Değil	1	2.0	1	2.0	10	20.0	7	14.0	19	9.5

4.5.1.4.2.3. Tercih Nedeni

Meydanı tercih etme nedeni, yıl genelinde %43.5 bir oranla dinlenme-eğlenme, %17'sinin geçiş alanı olarak kullanmaları, %15'inin iş için kullanması, %8'lik kesimin ibadet amaçlı, %7'sinin turizm amaçlı, %4'ünün alışveriş amaçlı, %3.0'ünün buluşma noktası amaçlı, %2.5'inin ise eğitim amaçlı olarak saptanmıştır. Mevsimlik dağılımına bakıldığında tüm mevsimler de dinlenme-eğlenme amaçlı kullanımın birinci sırada yer aldığı görülmektedir. Yaz mevsiminde bu oran biraz daha fazlalaşmaktadır (Tablo 4.4).

4.5.1.4.2.4.Boş Zamanda Yararlanma

Yıl genelinde %69'luk kesim boş zamanda meydandan yararlandığını, %31'lik kesim ise yararlanmadığını ortaya koymuştur. Mevsimlere göre dağılıma bakıldığında en çok (%80) yazın kullanıcıların boş zamanlarında bu meydandan yararlandıkları, en az ise kışın %28'lik bir oran ile boş zamanda meydandan yararlandıkları görülmektedir.

4.5.1.4.2.5. Ulaşım Araçları

Değişken olarak kullanıcıların yararlandıkları ulaşım araçları incelenecek olursa, öncelikle tramvay (%33.5) kullanımının yaygınlığı ile diğer araçlardaki oransal düşüklükler dikkati çekmektedir. İkinci sırayı %23 oranla yaya olarak almakta, %21.5 oran ile özel oto, %18.5, otobüs, %2.5'lik oran ile minibüs, %1 ile bisiklet gibi araçlar izlemektedir. Mevsimlik dağılımlara bakıldığında da en çok kışın %40.5 ile tramvayın kullanıldığı görülmekte sonbaharda %28'lik oran ile otobüs, ilkbaharda yine %32'lik oran ile tramvay, yazın ise %30'luk oran ile yaya kullanımı birinci sırada yer almaktadır (Tablo 4.4).

Ziyaret ilişkilerine ilişkin bulgular genel olarak değerlendirilecek olursa; Sultanahmet Meydanı, konuşulan kullanıcıların tümü tarafından bilinmekte ve tanınmakta olup, hem hafta içi, hem de hafta sonu yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Mevsimsel dağılımda sonbahar ve kış aylarında hafta içi kullanım, ilkbahar ve yaz aylarında da hafta sonu kullanım yoğunluk kazanmaktadır. Bunda havaaların ısınmasıyla insanlarda açık-yeşil alanlarda bulunma isteğinin artması etken olmaktadır.

Meydan'dan yararlanılan saatlere bakıldığında, günün her saatinde kullanımın olduğu gözlenmektedir. Özellikle de sabah ve akşam işe, okula gidiş-geliş saatleri ile

Tablo 4.4: Sultanahmet Meydanı'ndaki Kullanıcıların Ziyaret İlişkilerine Göre Dağılımı

ZİYARET İLİŞKİLERİ		MEVSİMLER								TOPLAM	
		Sonbahar		Kış		İlkbahar		Yaz			
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Tanıma Durumu	Önceden Tanıyan	50	100.0	50	100.0	50	100.0	50	100.0	50	100.0
	Önceden Tanımayan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ziyaret Sıklığı	Hafta içi	18	36.0	24	48.0	9	18.0	11	22.0	62	31.0
	Hafta sonu	14	28.0	11	22.0	20	40.0	27	54.0	72	36.0
	Değişken	15	30.0	13	26.0	13	26.0	8	16.0	49	24.5
	Herzaman	3	9.0	2	4.0	8	16.0	4	8.0	17	8.5
Tercih Edilen Saatler	6.00-8.00	7	14.0	9	18.0	6	12.0	-	-	22	11.0
	8.00-10.00	4	8.0	11	22.0	3	6.0	7	14.0	25	12.5
	10.00-12.00	1	2.0	2	4.0	2	4.0	-	-	5	2.5
	8.00-12.00	3	6.0	2	4.0	2	4.0	1	2.0	8	4.0
	12.00-14.00	2	4.0	1	2.0	4	8.0	7	14.0	14	7.6
	14.00-16.00	2	4.0	-	-	2	4.0	2	4.0	6	3.0
	16.00-18.00	3	6.0	2	4.0	4	8.0	6	12.0	15	7.5
	12.00-20.00	13	26.0	9	18.0	8	16.0	9	18.0	39	19.5
	18.00-20.00	2	4.0	4	8.0	6	12.0	8	16.0	20	10.0
	8.00-20.00	7	14.0	6	12.0	8	16.0	3	6.0	24	12.0
Tercih Nedeni	20'00'den sonra	6	12.0	4	8.0	5	10.0	7	14.0	22	11.0
	Geçiş Alanı	8	16.0	12	24.0	8	16.0	6	12.0	34	17.0
	Alışveriş	1	2.0	3	6.0	3	6.0	1	2.0	8	4.0
	Dinlenme Alanı	18	36.0	21	42.0	20	40.0	28	56.0	87	43.5
	Eğitim	1	2.0	2	4.0	2	4.0	-	-	5	2.5
	İş	7	14.0	7	14.0	10	20.0	6	12.0	30	15.0
	İbadet	6	12.0	4	8.0	4	8.0	2	4.0	16	8.0
	Turizm	6	12.0	-	-	2	4.0	6	12.0	14	7.0
	Buluşma noktası	3	6.0	1	2.0	1	2.0	1	2.0	6	3.0
	Boş Zamanda Yararlanma	Yararlanılıyor	34	68.0	28	56.0	36	72.0	40	80.0	138
	Yararlanılmıyor	16	32.0	22	44.0	14	28.0	10	20.0	62	31.0
Ulaşım Araçları	Yava	10	20	8	16.0	13	26.0	15	30	46	23.0
	Bisiklet	-	-	-	-	2	4.0	-	-	2	1.0
	Motosiklet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Otomobil	12	24.0	12	24.0	8	16.0	11	22.0	43	21.5
	Minibüs	2	4.0	-	-	2	4.0	1	2.0	5	2.5
	Otobüs	14	28.0	9	18.0	9	18.0	5	10.0	37	18.5
	Vapur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tramvay	12	24.0	21	40.5	16	32.0	18	36.0	67	33.5

G E L İ Ş Ö Z E L L İ K L E R İ

G E L İ Ş Ö Z E L L İ K L E R İ

12.00-20.00 arasında mevsimsel dağılımda da kullanımın oldukça yoğun olduğu saatlerdir. Kullanıcılar meydana değişik zamanlarda kullanmakta olup, ağırlıklı olarak dinlenme-eğlenme, geçiş alan ve iş için kullanım göze çarpmaktadır. Ayrıca kullanıcılar boş zamanda meydana ağırlıklı bir şekilde yararlandıklarını da belirtmektedirler. Bu sonuçlarda Sultanahmet Meydanı'nın rekreasyonel işlev yönünden önemini açıkça ortaya koymaktadır. Kullanıcıların meydana gelirken yararlandıkları ulaşım araçları incelendiğinde de tramvay ulaşımının yaygınlığı gözlenmekte bunu sırasıyla yaya ve özel oto ile ulaşım izlemektedir.

4.5.1.5.Rekreasyonel Kullanım Şekli, Aktivite ve Tesis İlişkileri

4.5.1.5.1.Dinlenme ve Eğlenmeye Yeterliliği

Yıl genelinde kullanıcıların %68'si yeterli, %32'si yeterli olmadığı ortaya konulmuştur. Mevsimlik dağılımında da bu oran biraz değişimde geçerliliğini korumaktadır (Tablo 4.5).

4.5.1.5.2. Rekreasyonel Aktivite Çeşitleri

Rekreasyonun olabilmesi öncelikle birtakım kullanıcı etkinliklerinin varlığına bağlıdır. Söz konusu meydana düşünülen aktivitelere bakılacak olursa daha çok pasif karakterde aktivitenin olduğu görülecektir. Kullanıcıların rekreasyon amacıyla birden fazla eylemi aynı anda yada birbiri ardına yapabileceği gözönünde bulundurulmuş, kullanıcıların ilgili soruyu yanıtlarken en çok tercih ettikleri üç eylem tipini işaretlemeleri istenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, kullanıcıların %68'i rekreasyon açısından meydana yeterli bulduğu için soruya cevap vermemiştir. %32'lik gruptan ise %8'i oturma, %5.5 diğer insanlarla birarada olma, %3.5 paten kayma, %3'ü gösteri izleme, %2.5'i müzik dinleme, %2'si çeşitli diğer izleme, %2'si gezme, %1.5'i tören yapma, %1'i spor yapma, %1'i kuş yemleme, %1'i satranç oynama, %0.5'i manzara seyretme, %0.5'i resim yapma gibi aktiviteleri önermiştir. Oranlardaki düşüklük dikkate alındığında meydana yararlanan kullanıcıların fazla bir isteklerinin olmadığı memnuniyetin fazla olduğu görülmektedir (Tablo 4.5).

4.5.1.5.3. Bitkisel Düzenlemenin Uygunluk ve Yeterliliği

Genelde kullanıcıların %79'u bitkisel düzenlemeyi uygun ve yeterli bulmuş, %21'i ise uygun ve yeterli bulmamıştır. Mevsimlik dağılımlara bakılacak olursa bu oran geçerliliğini korumaktadır (Tablo 4.5).

4.5.1.5.4.Bitkisel Düzenleme Önerileri

Kullanıcıların %79'u uygun ve yeterli buldukları için öneri getirmemişlerdir. Ancak %21'lik katılma payı ile %15'lik oran alanın tarihsel dokusuna uyum sağlayacak bir bitkilendirme, %4'ü gölgesinden yararlanılacak büyük ağaçlar, %2'si de alana renk katacak çiçekli bitkileri öneri olarak getirmişlerdir. Mevsimlik dağılımlarda da bu oran geçerliliğini korumakta sadece yazın %4'lük oran ile renk katacak çiçekli bitkiler isteminin diğer aylara göre daha fazla olduğu göze çarpmaktadır.

4.5.1.5.5.Kullanıcılar İçin Yeterliliği

Meydan ve çevresi için kullanıcıların %51.5'luk kesimi yeterli olduğu %48.5'lik bir oranı ise yeterli olmadığını ortaya koymuşlardır (Tablo 4.5).

4.5.1.5.6.Kullanıcıları Rahatsız Eden Faktörler

Kullanıcıların %51.5'lik katılım payı meydan ve çevresinden memnun oldukları için cevapsız bırakmışlardır. %48.5'lik katılım payı'nın, %36'sı satıcıların verdiği rahatsızlık, %6'sı otopark sorunu %4'ü tarihsel karakter ile uyumsuzluk, %3 boş zamanın değerlendirileceği fonksiyonların yetersizliği gibi faktörlerin kendilerini rahatsız ettiğini ortaya koymuştur. Boş zamanın değerlendirileceği fonksiyon yetersizliği, kış mevsiminde alınan bir sonuçtur (Tablo 4.5).

4.5.1.5.7.Rekreasyonel Tesis İstekleri

Bu veriler, esas itibari ile kullanıcıların –mevcutlar dahil- meydana bulunmasını istedikleri tesis çeşidine ilişkin değerleri kapsamaktadır. Kullanıcılar tarafından bu konuda yapılan tercihlere göre, meydana bulunması istenen tesisler içinde ilk üç sırayı; %33.5 dinlenme alanı, %28.5 çok amaçlı merkez, %14, bitki gösteri alanı, almaktadır. Bundan sonra %13.5'luk oranla café-restaurant, %4 otopark, %3.5 açık hava gösteri alanı %2.5 açık sergi alanı, %0.5 ise çocuk oyun alanı tercih edilen tesislerdendir. Mevsimlik dağılımlara bakıldığında ilk üç sıradaki tesisler, tüm mevsimlerde oran geçerliliğini korumaktadır.

Sonuçta, kullanıcıların sunulan (su ögesi, çocuk oyun alanı, spor alanı, yeşil alanlar gibi) tercihlere yönelmedikleri dikkat çekmiştir. Tarihi bir mekan olması, yeşil alanların ve su ögesinin yer alması nedeni ile bu tesislere önem verilmediği düşünülmüştür.

4.5.1.5.8.Mevcut Rekreatyyonel Kolaylık Yeterliliği

Rekreatyyonel kolaylık yeterliliğine (donatı elemanları, kent mobilyaları) yönelik değerlendirmeler yıl genelinde %75.5 oranında yeterli olduğu, %24.5 oranında ise olmadığı sonucunu ortaya konmuştur. Bu oran mevsimlik dağılımlarda da geçerliliğini korumaktadır (Tablo 4.5).

4.5.1.5.9. Mevcut Rekreatyyonel Kolaylık Uygunluğu

Rekreatyyonel kolaylıklar olan oturma bankları, aydınlatma elemanları, telefon kulüpleri, ilkyardım merkezi, çöp kutuları vb.gibi donatım elemanlarının kullanım ve yer açısından uygunluğu incelendiğinde, %73 katılım payı uygun olduğunu, %27'si ise uygun olmadığını ortaya koymuştur. Özellikle ilkbahar ve yaz aylarında bu oran, diğer mevsimlere göre biraz düşmüştür. Bu oranın diğer mevsimlerde artması, sonbahar ve kışın çevresel algılamının azalması, düşen ısı ve bir an önce mekandan uzaklaşma isteği ile farkedememe durumu, bu sonucun çıkmasına neden olmuş olması muhtemeldir.

4.5.1.5.10. Kullanıcıların Kolaylık İstekleri

Rekreatyyonel yapının tanımlanmasına yönelik önemli bir değişken olan rekreatyyonel kolaylıklara ilişkin verilmiş olan tercihlere göre kullanıcıların %15.5 satış birimleri, %14.5 telefon kulüpleri, %14 yol işaretleri, yönlendirici levhalar, %13.5 aydınlatma elemanları, %13 çöp kutuları, %10 oturma bankları, %9'u tuvalet, %7.5 plastik objeler %1,5 çeşme, %0.5 elektronik ekran ile %0.5'i reklam panoları gibi gereksinmelerinin olduğu ortaya çıkmıştır (Tablo 4.5).

Rekreatyyonel kullanım şekli, aktivite ve tesis ilişkilerine ait bulgular genel olarak değerlendirildiğinde; kullanıcıların meydana dinlenme ve eğlenme açısından yeterli bulduğu belirlenmekte, istedikleri rekreatyyonel aktivitelerin oranlarındaki düşüklüklerde fazla bir isteklerinin olmadığını, meydana memnun olduklarını göstermektedir. Ayrıca kullanıcılar meydana bitkisel düzenlemeleri de uygun ve

Tablo 4.5: Sultanahmet Meydanı'ndaki Kullanıcıların Rekreatyoneel Kullanım Şekli, Aktivite ve Tesis İsteklerine Göre Dağılımı

REKREASYONEL KULLANIM ŞEKLİ. AKTİVİTE VE TESİS		MEVSİMLER										TOPLAM	
		Sonbahar		Kış		İlkbahar		Yaz					
Dinlenme-Eğlenme Yeterliliği	Yeterli	31	62.0	30	60.0	36	72.0	39	78.0	136	68.0		
	Yeterli Değil	19	38.0	20	40.0	14	28.0	11	22.0	64	32.0		
Rekreasyon Aktivite Çeşitleri	Oturma	4	8.0	4	8.0	4	8.0	4	8.0	16	8.0		
	Satranç Oynama	1	2.0	1	2.0	-	-	-	-	2	1.0		
	Paten Kayma	2	4.0	3	6.0	1	2.0	1	2.0	7	3.5		
	Kıtap Okuma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
	Gezme	1	2.0	-	-	1	2.0	2	4.0	4	2.0		
	Manzara Seyretme	-	-	1	2.0	-	-	-	-	1	0.5		
	Çeşitli Değerleri İnceleme	2	4.0	-	-	2	4.0	-	-	4	2.0		
	Resim Yapma	-	-	-	-	-	-	1	2.0	1	0.5		
	Müzik Dinleme	1	2.0	3	6.0	-	-	1	2.0	5	2.5		
	Gösteri İzleme	2	4.0	2	4.0	2	4.0	-	-	6	3.0		
	Spor Yapma	1	2.0	1	2.0	-	-	-	-	2	1.0		
	Kuş Yemleme	2	4.0	-	-	-	-	-	-	2	1.0		
	Balık Tutma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
	Maç Kutlama	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Bitkisel Düzenleme Uygunluk ve Yeterlilik	Tören Yapma	-	-	1	2.0	1	2.0	1	2.0	3	1.5		
	İnsanlarla Birarada Olma	2	4.0	2	4.0	4	8.0	3	6.0	11	5.5		
	Yeterli	31	62.0	40	80.0	45	90.0	42	4.0	158	79.0		
Bitkisel Düzenleme Önerileri	Yeterli Değil	19	38.0	10	20.0	5	10.0	8	16.0	42	21.0		
	Tarihsel Dokusuyla Uyum.	11	22.0	7	14.0	4	8.0	8	16.0	30	15.0		
	Gölgesinden yararlanılan	7	14.0	1	2.0	-	-	-	-	8	4.0		
Kullanıcı için Yeterliliği	Renk katan çiçekli bitkiler	1	2.0	-	-	1	2.0	2	4.0	4	2.0		
	Yeterli	19	38.0	30	60.0	33	66.0	21	42.0	103	51.5		
	Yeterli Değil	31	62.0	20	40.0	17	34.0	29	58.0	97	48.5		
Kullanıcıyı Rahatsız Eden Faktörler	Saucuların verdi. rahatsızlık	27	54.0	9	18.0	11	22.0	29	58.0	72	36.0		
	Yoğun taşıt trafiği	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
	Tar.karakter ile uyumsuzluk	1	2.0	1	2.0	5	10.0	1	2.0	8	4.0		
	Gürültü	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
	Otopark sorunu	3	6.0	4	8.0	1	2.0	4	8.0	12	6.0		
	Boş zamanı değerler. fonk.	-	-	6	12.0	-	-	-	-	6	3.0		
	Yeşil alan yetersizliği	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
	Kalabalık	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		

(Tablo 4.5'in devamı)

REKREASYONEL KULLANIM ŞEKLİ. AKTİVİTE VE TESİS		MEVSİMLER								TOPLAM	
		Sonbahar		Kış		İlkbahar		Yaz			
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Rekreasyonel Tesis İstekleri	Dinlenme Alanı	20	40.0	15	30.0	18	36.0	14	28.0	67	33.5
	Bitki Gösteri Alanı	3	6.0	8	16.0	9	18.0	8	16.0	28	14.0
	Spor Alanı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Otopark	2	4.0	4	8.0	1	2.0	1	2.0	8	4.0
	Çocuk Oyun Alanı	-	-	2	4.0	-	-	-	-	2	1.0
	Café-Restaurant	6	12.0	7	14.0	7	14.0	7	14.0	27	13.5
	Çok amaçlı merkez	12	24.0	15	30.0	12	24.0	18	36.0	57	28.5
	Açık Hava Gösteri Alanı	4	8.0	-	-	1	2.0	2	4.0	7	3.5
	Su Ögesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sergi Alanı	3	6.0	-	-	2	4.0	-	-	5	2.5
Mevcut Rekreasyonel Kolaylık Yeterliliği	Yeşil Alan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Yeterli	40	80.0	30	60.0	43	86.0	38	76.0	151	75.5
	Yeterli Değil	10	20.0	20	40.0	7	14.0	12	24.0	49	24.5
	Uygun	43	86.0	39	78.0	34	68.0	30	60.0	146	73.0
	Uygun Değil	7	14.0	11	22.0	16	32.0	20	40.0	54	27.0
	Plastik Obje	5	10.0	4	8.0	3	6.0	3	6.0	15	7.5
	Satış Birimleri	3	6.0	8	16.0	9	18.0	11	22.0	31	15.5
	Telefon Kulübesi	11	22.0	10	20.0	4	8.0	4	8.0	29	14.5
	Oturma Bankları	4	8.0	2	4.0	7	14.0	7	14.0	20	10.0
	Çeşme	1	2.0	-	-	-	-	2	4.0	3	1.5
Kullanıcıların Kolaylık İstekleri	Yol İşaret Levhaları	7	14.0	6	12.0	6	12.0	10	20.0	29	14.5
	Aydınlatma	8	16.0	6	12.0	7	14.0	6	12.0	27	13.5
	Elektronik Ekran	1	2.0	-	-	-	-	-	-	-	-
	Çöp Kutuları	5	10.0	10	20.0	5	10.0	6	12.0	26	13.0
	WC	5	10.0	4	8.0	5	10.0	4	8.0	18	9.0
	Reklam Panoları	-	-	-	-	-	-	1	2.0	1	0.5

yeterli bulmuş, çoğunlukla öneri getirmemişlerdir. Kullanıcıları rahatsız eden faktörler arasında satıcıların verdiği rahatsızlık, en rahatsız edici faktör olarak saptanmıştır.

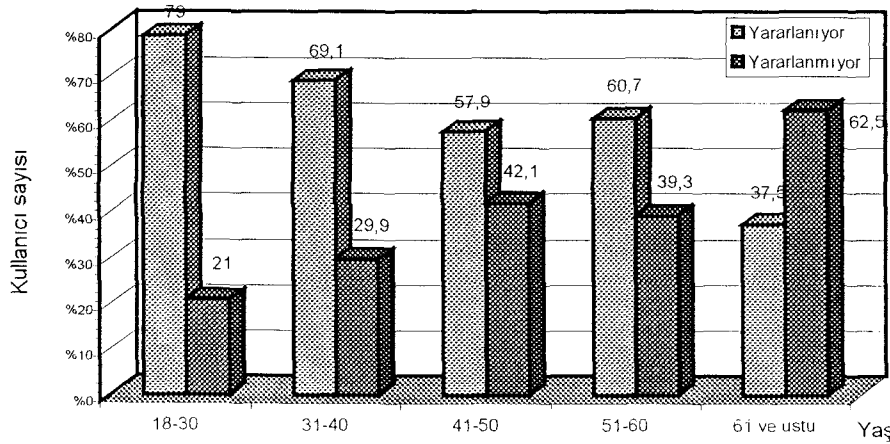
Konuşulan kullanıcıların daha fazla dinlenme alanı ve çok amaçlı bir merkez istekleri öncelik kazanmaktadır. Dinlenme alanı niteliğindeki yerlerin meydana bulunmasına karşın yine de öncelikli olarak istenmesi, meydana eksikliğin vurgulanması şeklinde yorumlanabilir. Kolaylık istekleri sorgulandığında da satış birimleri, telefon kulüpleri, yönlendirici levhalar, aydınlatma elemanları ve çöp kutularının öncelik kazandığı saptanmıştır.

Kullanıcıların Sultanahmet Meydanı'na ilişkin olumlu görüşler sunmasında, buranın, araştırma alanı olarak seçilen diğer üç meydana oranla daha korunmuş, bozulmamış ve daha düzenli, bakımlı bir görünüm taşıması önemli bir etken olmaktadır. Araştırılan diğer meydanlara oranla, rekreasyonel işlevden sözedilebilecek yegane meydan olma özelliğini ortaya koymaktadır.

4.5.1.6. Rekreasyonel Kullanımı Etkileyen Etmenler

4.5.1.6.1. Yaş – Boş Zamanda Yararlanma İlişkisi

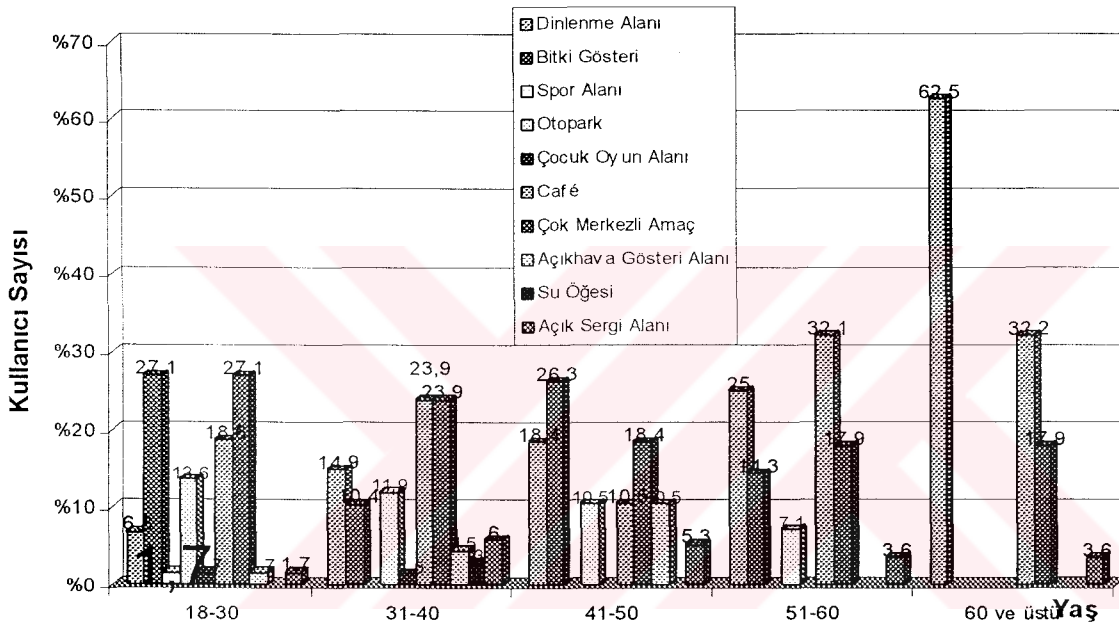
X 49 by X5 $P = 0,04712$ $DF = 4$ $P < 0,05$ olduğundan; 18-30 yaş arasının %79'luk katılım payı ile yıl genelinde meydana yararlandığı, ikinci sırada da 31-40 yaş grubunun %70'lik bir oransal pay ile yararlandığı belirlenmiştir. Üçüncü olarak 41-50 yaş grubunun %60'lık katılım payı ile izlediği saptanmıştır. Yaş ilerledikçe katılım payı düşmektedir (Grafik 4.1).

Grafik 4.1: Yaş-Boş Zamanda Yararlanma İlişkisi

4.5.1.6.2. Yaş – Rekreatiyonel Fonksiyon Alan İstekleri İlişkisi

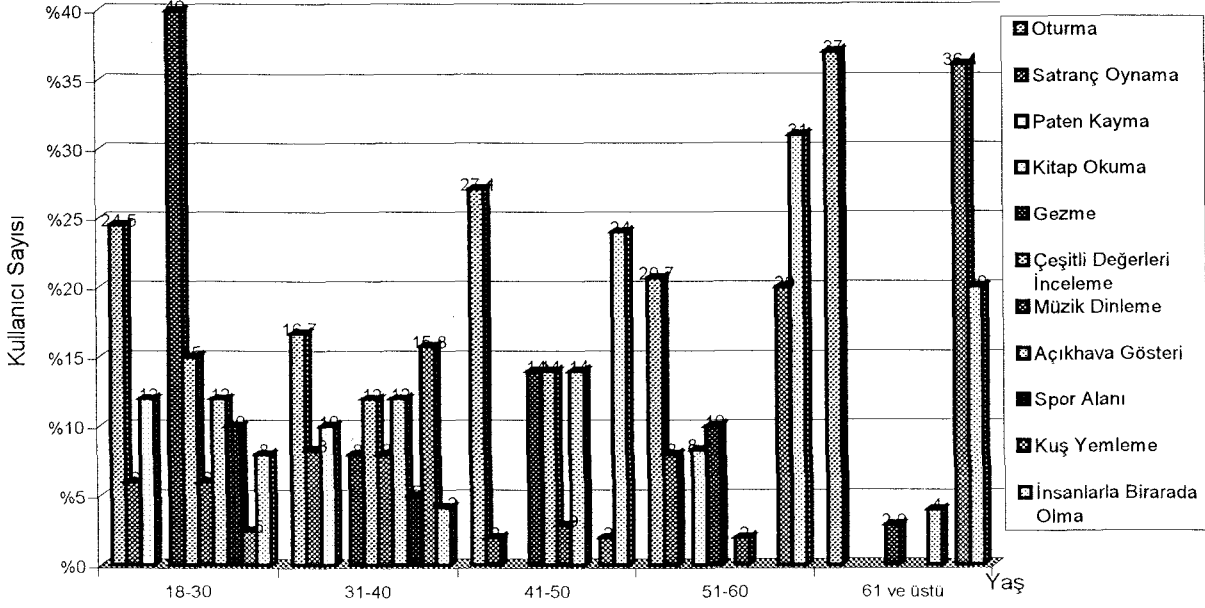
X49 by X20 $P = 0,0455$ $DF = 36$ $P < 0,05$ olduğundan 31-40 yaş grubu en çok istekte (%67) bulunan grup olmuştur. %15 dinlenme alanı, %10 bitki gösteri, %12 otopark, %1,5 çocuk oyun alanı, %24 kafé, %24 çok amaçlı merkez, %4,5 açık hava gösteri alanı, %3 su ögesi, %6 açık sergi alanı gibi fonksiyon alanları istemişlerdir. Yaş ilerledikçe fonksiyon istekleri azalmış, dinlenme alanı, fonksiyon isteği oranının daha fazlaştığı görülmüştür (Grafik 4.2).

Grafik 4.2: Yaş-Rekreatiyonel Fonksiyon Alan İstekleri İlişkisi

4.5.1.6.3. Yaş – Rekreatiyonel Kullanım Şekilleri İlişkisi

Kullanıcı bireylerin fiziksel niteliklerini önemli ölçüde yansıtan ya  etkeninin, meydana bulunan ve bulunmasını istedikleri kullanım şekilleri ile ilişkisi incelenmiştir. Buna göre, X49 by X7 $P = 0,049$ $DF = 36$ $P < 0,05$ olduğundan; 18-30 yaş grubu, %48'lik katılım payı ile %26 oturma, %6 satranç oynama, %12 paten kayma, %3 gezme, %14 çeşitli değerleri inceleme, %6 müzik dinleme, %12 gösteri izleme, %9 spor yapma, %3 ku  yemleme, %8 diğer insanlarla birarada olma gibi kullanım şekilleri istemiştir. Ya  ilerledikçe bu istekler oturma, ku  yemleme gibi tamamen pasif rekreasyon eğilimi göstermektedir (Grafik 4.3).

Grafik 4.3: Yaş-Rekreasyonel Kullanım Şekilleri İlişkisi

4.5.1.6.4. Gelir – Rekreasyon Kullanım Şekilleri İlişkisi

X50 by X7 $P = 0,63$ $DF = 54$ $P \neq 0,05$ olduğundan, anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

4.5.1.6.5. Gelir – Yararlanılan Taşıt Aracı İlişkisi

X 50 by X38 $P = 0,5142$ $DF = 36$ $P \neq 0,05$ olduğundan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

4.5.1.6.6. Eğitim Durumu - Rekreasyonel Fonksiyon Alan İstekleri İlişkisi

X51 by X20 $P = 0,815$ $DF = 54$ $P \neq 0,005$ olduğundan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

4.5.1.6.7. Eğitim Durumu – Rekreatyonel Kullanım Şekilleri İlişkisi

X51 by X7 $P = 0,049$ $DF = 58$ $P < 0,05$ olduğundan ilkokul mezunundan üniversite mezununa doğru artan istekle kullanım şekilleri ortaya çıkmıştır. Lise mezunu %33 oranında, oturma, gezme, manzara seyretme, gösteri izleme, spor yapma, tören yapma ve diğer insanlarla birarada olma kullanım şekillerini isterken, üniversite mezunu (%17) ve üniversiteye devam eden (%20) kullanıcılar da bu isteklerin yanısıra müzik dinleme, satranç oynama, paten kayma, kitap okuma gibi kullanım şekillerini istemiştir. Öğrenim durumu azaldıkça kullanım şekillerine cevap verme bariz bir şekilde azalmış, oturma alanı kullanım şeklinin uygun olduğunu ortaya koymuşlardır.

4.5.1.6.8. Meslek Grupları – Boş Zamanda Yararlanma İlişkisi

X 52 by X5 $P = 0,7355$ $DF = 10$ $P \not< 0,05$ olduğundan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Her meslek grubundan kullanıcı boş zamanlarında meydana yararlanmaktadır.

4.5.1.6.9. Meslek Grupları – Günler İlişkisi

X52 by X2 $P = 0,4432$ $DF = 30$ $P \not< 0,05$ olduğundan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

4.5.1.6.10. Saat – Yaya Taşıt İlişkisi

X3 by X40 $P = 0,38801$ $DF = 10$ $P \not< 0,05$ olduğundan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

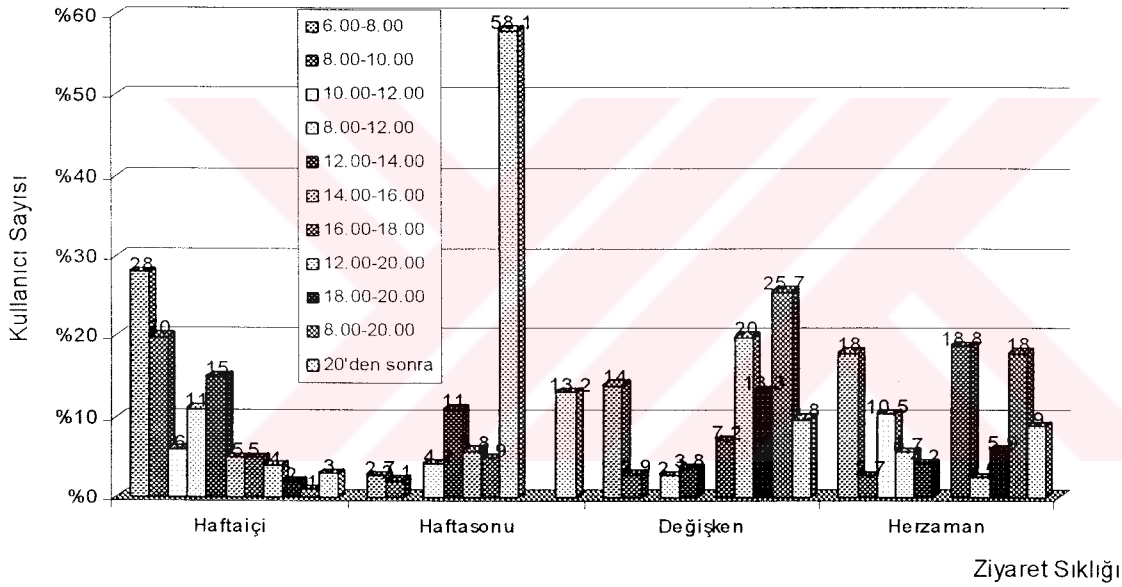
4.5.1.6.11. Saat – Yaya Dolaşım Rahatlığı İlişkisi

X3 by X40 $P = 0,0015$ $DF = 70$ $P < 0,05$ olduğundan, meydana yaya dolaşımının rahat olduğu, ancak saat 6.00-8.00'de %20'lik bir artım, 16.00-18.00'da %33'lük bir artım ve geniş saat dilimi olan 12.00-20.00 arası %29'luk bir oranda yaya

dolaşımında farklılaşma olduğunu göstermektedir. 20.00'den sonra ise yaya dolaşımı %87'lik bir oran ile oldukça rahat bir dolaşım içerisinde olduğunu göstermektedir.

4.5.1.6.12. Ziyaret Sıklığı - Saat İlişkisi

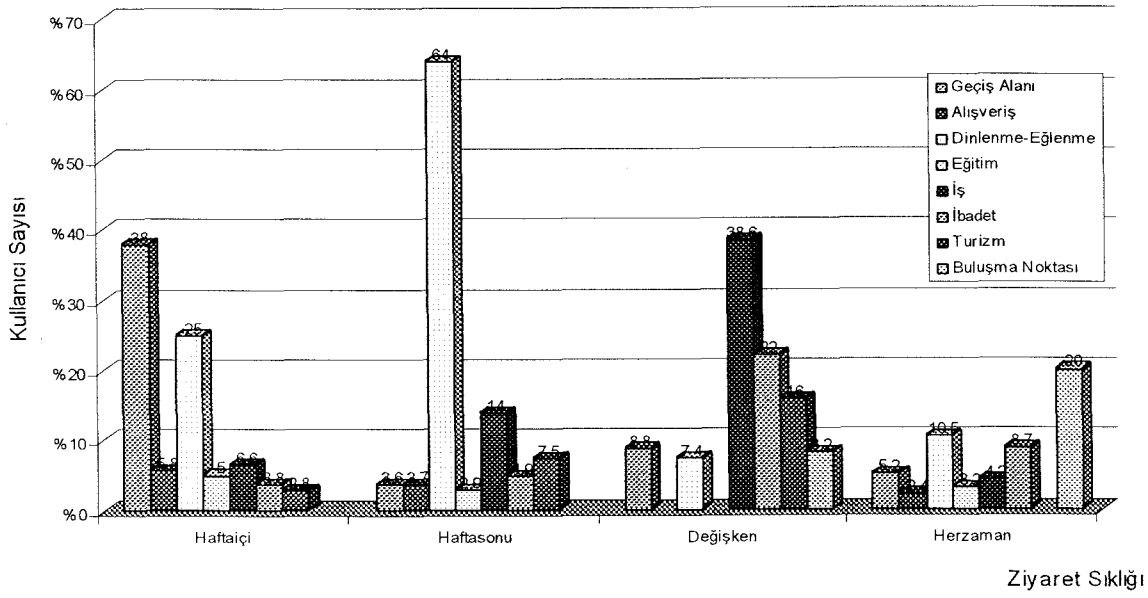
X 2 by X 3 P = 0,002 DF= 30 P< 0,05 olduğundan, hafta içi 6.00-8.00 saatleri arasında %28 ve 8.00-10.00 saatlerinde %20, %15 ise 12.00-14.00 saatleri arasında yoğun bir kullanım görülmektedir. Hafta sonu 12.00-14.00 (%11), 20'den sonra %13.2, 12.00-20.00 arasında %58.1 de kullanım daha fazladır. Değişken olarakta 20'den sonra %20 ve 12.00-20.00'de %20 kullanım olduğu görülmektedir (Grafik 4.4).

Grafik 4.4: Ziyaret Sıklığı-Saat İlişkisi

4.5.1.6.13. Ziyaret Sıklığı – Tercih Nedeni İlişkisi

X2 by X4 P = 0,011 DF= 21 P< 0,05 olduğundan; hafta içi %38 geçiş alanı amaçlı %25 dinlenme, %5.8 alışveriş amaçlı kullanımın daha fazla olduğu; hafta sonu %64 ile dinlenme-eğlenme amaçlı kullanımın, değişken olarak %38.6 iş, %22 ibadet, %16 turizm amaçlı kullanım, her zamanda %20 buluşma ve %10,5 dinlenme amaçlı kullanımın fazla olduğu görülmüştür (Grafik 4.5).

Grafik 4.5 : Ziyaret Sıklığı – Tercih Nedeni İlişkisi

4.5.1.6.14. Saat – Tercih Nedeni İlişkisi

X3 by X4 P = 0,001 DF= 60 P< 0,05 olduğundan, 6.00-8.00 saatleri arasında %100 geçiş alanı olarak kullanılmaktadır. 8.00-10.00 saatlerinde %25 geçiş alanı, %25 eğitim, %50 ise iş amaçlı kullanılmaktadır. 12.00-20.00’de %54 kullanım ile dinlenme-eğlenme amaçlı,, %38 ise iş amaçlı kullanılmaktadır. Saat 20.00’den sonra ise dinlenme-eğlenme amaçlı kullanılmaktadır. 16.00-18.00 de (%100) yine geçiş alanı amaçlı kullanılmaktadır. 12.00-14.00’de %50 dinlenme, %25 iş, %25 ibadet amaçlı kullanılmaktadır.

4.5.2.Beyazıt (Hürriyet) Meydanı’na İlişkin Anket Sonuçları

Beyazıt Meydanı, tarihi yarımada’nın sembol haline gelmiş meydanlarından biridir. Kültürel ve dini yapıların arasında yer alması, konaklama ve ticari merkezlerine yakın olması dolayısı ile çok farklı kesimden kullanıcıların yararlandığı bir mekandır. Sözkonusu kullanıcıların özellikleri ve eğilimleri aşağıdaki başlıklarda gruplandırılarak belirlenmiştir.

4.5.2.1.Sosyo-Ekonomik Yapı

4.5.2.1.1.Cinsiyet Durumu

Kullanıcıların %65.5'lik kesimini erkekler, %34.5'luk kesimini kadınlar oluşturmaktadır. Aynı durum mevsimlik dağılımda da geçerliğini korumaktadır. Sonbaharda erkekler %62 , kadınlar %38, kış aylarında erkekler %68, kadınlar %32, ilkbaharda erkekler %68, kadınlar %32, yaz aylarında erkekler %64 kadınlar %36 oranında alanı kullanmaktadırlar (Tablo 4.6).

4.5.2.1.2. Yaş Grubu

Kullanıcı toplumun yaş gruplarına dağılımında mevsimlik kullanımlarda farklılık gözlenmektedir. Yıl genelinde 18-30 yaş grubu %35 oran ile ilk, 31-40 yaş grubu %28 oran ile ikinci, 41-50 yaş grubu %18.5 oran ile üçüncü, 51-60 yaş grubu %12'lik oran ile dördüncü, 61 yaş üstü ise %6.5'luk oran ile en son sırada yer almaktadır.

Eğitim kurumlarının yakınlığı dolayısı ile 18-30 yaş grubunun bu alanı daha yoğun olarak kullanması doğal bir sonuçtur. Bu yaş grubunun yaz ayında kullanım oranı düşmektedir. Nedeni okulların tatil olmasıdır. Yazın 31-40 yaş grubu alanı en çok kullanan (%30) yaş grubudur.

4.5.2.1.3. Aylık Gelir Durumu

Rekreasyonun başlıca etkenlerinden olan aylık gelir konusu incelendiğinde geliri olmayan kullanıcıların toplam oranı %31.5, 51.000.000-100.000.000 TL.lık geliri olan kullanıcıların toplam oranı %19.5, 101.000.000-150.000.000 TL.arasındaki gelir grubunun toplam oranı %16.5, 151.000.000 - 200.000.000 TL.lık'ta %10.5, 201.000.000 - 250.000.000 TL.arasındaki gelir grubunun toplam oranı %10, 251.000.000 TL.üstünün %7.5, 0-50.000.000 TL.olan gruptaki toplam oran ise %6,5, 251.000.000 TL. üstü geliri olanların oranı ise %5.5 olarak saptanmıştır. Geliri olmayan kullanıcıların oranı sonbahar, kış ve ilkbaharda yüksekliğini korurken, yaz aylarında bu oran düşüş kaydetmiştir.

4.5.2.1.4.Eğitim Durumu

Kullanıcıların eğitim durumları mevsimlere göre farklılık göstermektedir. Yıl geneline bakıldığında %27'lik oran üniversiteye devam eden kullanıcılardan oluşmaktadır. %25'i lise mezunu, %18'i ortaokul mezunu, %17'si üniversite mezunu, %11'i ilkokul mezunu, %1.5'luk okur-yazar ama mezun değil, %0.5'lik oran ise okur-yazar olmayan kullanıcılardan oluşmaktadır. Buradan anlaşılabacağı üzere her eğitim durumundan kullanıcı kitlesi bu meydana kullanılmaktadır (Tablo 4.6).

4.5.2.1.5.Meslek Dağılımları

Yıl içerisinde kullanıcıların, %27'si serbest meslek, %26.5'lik oranı öğrenci, %10 akademisyen, %8 memur, %7 işçi, %5.5 emekli, %5 diğer meslek grupları, %3.5 öğretmen, %3'ü işsiz, %2.5 ev hanımı, %2'sinin ise tüccar olduğu ortaya çıkmıştır.

Buraya kadar açıklanan sosyo-ekonomik yapıya ilişkin bulgular, genel bir yaklaşımla değerlendirilecek olursa; Beyazıt Meydanı'nın çoğunlukla serbest meslek sahibi ve öğrencilerden oluşan, eğitilmiş genç ve orta yaşlı, erkeklerin çoğunlukta olduğu bir kullanıcı kitlesine sahip olduğu söylenebilir (Tablo 4.6).

Gelir durumu incelendiğinde gözlenen geliri olmayan kullanıcıların oransal yüksekliği, meydana kullanan öğrenci kitlesinin büyüklüğünden kaynaklanmaktadır.

4.5.2.2.Genel Özellikler

4.5.2.2.1.Rekreasyon Kavramı Bilgisi

Yıl içerisinde kullanıcıların cevaplarına göre %55'lik oran rekreasyon kavramı hakkında bilgisi olduğunu, %45 lik oran ise bilgisi olmadığını ortaya koymuştur.

4.5.2.2.2. Meydanda Rahatsız Eden Faktörler

Yıl geneline bakıldığında meydana en çok rahatsız eden faktörlerde birinci sırayı %34.5'lik oran ile kullanım yoğunluğu, ikinci sırayı %28 ile gürültü, üçüncü

olarakta %22.5'le çöpler almıştır. Kullanım yoğunluğu, kış mevsiminde oldukça fazla bir düşüş gösterirken, diğer mevsimlerde oransal büyüklüğünü korumaktadır (Tablo 4.7).

4.5.2.2.3.Meydandan Memnuniyet

Genelde %95'lik oran şu anki durumundan memnun olmadıklarını, %5'lik katılım payı ile diğer kullanıcılar ise alandan memnun olduklarını ortaya koymuşlardır.

Genel özelliklere ilişkin bulgular değerlendirildiğinde, konuşulan kullanıcılardan rekreasyon kavramı hakkında bilgisi olanların, olmayanlardan daha çok olduğu görülmektedir. Bu durum üniversite öğrencilerinin, kullanıcı kitlesi içindeki ağırlıklı oranının bir sonucudur. Ayrıca kullanıcılar Beyazıt Meydanı'ndan yoğunlukla memnun olmadıklarını belirterek, kullanım yoğunluğu, gürültü ve çöplerin kendilerini rahatsız eden faktörler olduklarını vurgulamışlardır. Kullanım yoğunluğundan rahatsızlığın kış mevsiminde oldukça düşme göstermesi de rahatsız eden faktörlerin oluşumunda çok etkili olan, meydanadaki seyyar satıcıların yağış ve soğuk nedeniyle tezgahlarını açamamasından kaynaklanmaktadır (Tablo 4.7).

4.5.2.3. Sirkülasyon Özellikleri

4.5.2.3.1.Otopark Sorununun Belirlenmesi

Meydan ve çevresinde %99'luk oran, otopark sorununun olduğunu, %1'lik oran ise olmadığını belirtmektedir (Tablo 4.8).

4.5.2.3.2.Yaya-Taşıt İlişkileri

Meydan ve çevresinde, %51'lik oran alanın rahat hareket etmeyi engelleyici olduğunu, %49'luk oran ise yoğun ve rahatsız edici bir taşıt trafiği olduğunu ortaya koymuştur. Sonbahar, ilkbahar ve yazın alanda rahat hareket etmeyi engelleyici durum oldukça fazla orandadır (Tablo 4.8).

Tablo 4.6: Beyazıt Meydanı'ndaki Kullanıcıların Sosyo-Ekonomik Yapı Özelliklerine Göre Dağılımı

SOSYO – EKONOMİK YAPI		MEVSİMLER										TOPLAM	
		Sonbahar		Kış		İlkbahar		Yaz					
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Cinsiyet	Erkek	31	62.0	34	68.0	34	68.0	32	64.0	131	65.5		
	Kadın	19	38.0	16	32.0	16	32.0	18	36.0	69	34.5		
Yaş Grubu	18-30	18	36	20	40.0	20	40.0	12	24.0	70	35.0		
	31-40	13	26.0	14	28.0	14	28.0	15	30.0	56	28.0		
	41-50	10	20.0	9	18.0	8	16.0	10	20.0	37	18.5		
	51-60	6	12.0	5	10.0	5	10.0	8	16.0	24	12.0		
	61 ve üstü	3	6.0	2	4.0	3	6.0	5	10.0	13	6.5		
	Geliri olmayan	18	36.0	17	34.0	17	34.0	11	22.0	63	31.5		
Gelir Grubu	0-50.000.000	3	6.0	4	8.0	4	8.0	2	4.0	13	6.5		
	50.000.000 - 100.000.000	11	22.0	7	14.0	11	22.0	10	20.0	39	19.5		
	101.000.000- 150.000.000	7	14.0	12	24.0	8	16.0	6	12.0	33	16.5		
	151.000.000-200.000.000	3	6.0	3	6.0	5	10.0	10	20.0	21	10.5		
	201.000.000-250.000.000	5	10.0	3	6.0	3	6.0	9	18.0	20	10.0		
	251.000.000 ve üstü	3	6.0	4	8.0	2	4.0	2	4.0	11	5.5		
Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	-	-	-	-	-	-	1	2.0	1	0.5		
	Okur-Yazar mezun değil	1	2.0	1	2.0	-	-	1	2.0	3	1.5		
	İlkokul	4	8.0	7	14.0	4	8.0	7	14.0	22	11.0		
	Ortaokul	10	20.0	12	24.0	8	16.0	6	12.0	36	18.0		
	Lise	14	28.0	11	22.0	12	24.0	13	26.0	50	25.0		
	Üniversite	7	14.0	6	12.0	9	18.0	12	24.0	34	17.0		
	Üniversite devam	14	28.0	13	26.0	17	34.0	10	20.0	54	27.0		
	Öğrenci	14	28.0	13	26.0	17	34.0	9	18.0	53	26.5		
Meslek Grubu	Memur	5	10.0	3	6.0	4	8.0	4	8.0	16	8.0		
	Serbest Meslek	13	26.0	15	30.0	10	20.0	16	32.0	54	27.0		
	Tüccar	2	4.0	1	2.0	1	2.0	-	-	4	2.0		
	İşçi	-	-	6	12.0	4	8.0	4	8.0	14	7.0		
	Ev Hanımı	3	6.0	1	2.0	1	2.0	-	-	5	2.5		
	Emekli	3	6.0	2	4.0	3	6.0	3	6.0	11	5.5		
	Öğretmen	-	-	2	4.0	2	4.0	3	6.0	7	3.5		
	İşsiz	1	2.0	3	6.0	-	-	2	4.0	6	3.0		
	Akademisyen	5	10.0	2	4.0	6	12.0	7	14.0	20	10.0		
Diğer	4	8.0	2	4.0	2	4.0	2	4.0	10	5.0			

Tablo 4.7: Beyazıt Meydanı'nda Kullanıcıların Genel Özelliklerine Göre Dağılımı

GENEL ÖZELLİKLER		MEVSİMLER								TOPLAM	
		Sonbahar		Kış		İlkbahar		Yaz			
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Rekreasyon Bilgisi	Bilgisi olan	30	60.0	25	50.0	29	58.0	26	52.0	110	55.0
	Bilgisi olmayan	20	40.0	25	50.0	21	42.0	24	48.0	90	45.0
Rahatsız Eden Faktörler	Toz	-	-	3	6.0	1	2.0	-	-	4	2.0
	Çamur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Çöp	4	8.0	16	32.0	8	16.0	17	34.0	45	22.5
	Hava Kirliliği	1	2.0	2	4.0	1	2.0	-	-	4	2.0
	Gürültü	11	22.0	15	30.0	12	24.0	18	36.0	56	28.0
	Kullanım Yoğunlu.	28	56.0	5	10.0	21	42.0	15	30.0	69	34.5
	Araç Trafığı	3	6.0	2	4.0	3	6.0	-	-	8	4.0
	Hepsi	3	6.0	7	14.0	4	8.0	-	-	14	7.0
Memnuniyet	Memnun olanlar	-	-	3	6.0	-	-	2	4.0	5	2.5
	Memnun olmayan	50	100.0	47	94.0	50	100.0	48	96.0	195	97.5

Tablo 4.8: Beyazıt Meydanı'nda Kullanıcıların Sirkülasyon Özelliklerine Göre Dağılımı

SİRKÜLASYON ÖZELLİKLERİ		MEVSİMLER								TOPLAM	
		Sonbahar		Kış		İlkbahar		Yaz			
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Otopark Sorunu	Var	50	100.0	50	100.0	50	100.0	48	96.0	198	99.0
	Yok	-	-	-	-	-	-	2	4.0	2	1.0
Yaya-Taşıt Trafikçi	Hareket Etm. Engelleyici	26	52.0	18	36.0	29	58.0	29	58.0	102	51.0
	Yoğ. ve Rah. Taşıt Trafik	24	48.0	32	64.0	21	42.0	21	42.0	98	49.0
	Problem Olm. Uygun Trafik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Çevre - Meydan Ulaşımı	Yeterli	22	44.0	8	16.0	16	32.0	9	18.0	55	27.5
	Yeterli Değil	28	56.0	42	84.0	34	68.0	41	82.0	145	72.5
Yaya Dolayım Rahatlığı	Rahat	14	28.0	22	44.0	17	34.0	17	34.0	70	35.0
	Rahat Değil	36	72.0	28	56.0	33	66.0	33	66.0	130	65.0

4.5.2.3.3.Yakın Çevre ile Meydan Arasındaki Ulaşım

Kullanıcıların %72.5'i yakın çevre ile meydan arasındaki yaya ulaşımını yeterli bulmadığını %27.5'i ise yeterli bulduğunu ortaya koymuşlardır. Sadece kış mevsiminde yakın çevre ile meydan arasındaki yaya ulaşımının yeterlilik oranı diğer mevsimlere bakıldığında daha fazla olarak ortaya çıkmıştır (Tablo 4.8).

4.5.2.3.4. Meydanda Yaya Dolaşımı Rahatlığı

Kullanıcıların %65'i yaya dolaşımını rahat sağlayamadığını, %35'i ise rahat sağladığını ortaya koymuşlardır. Tüm mevsimlerde bu oran küçük değişiklikler kaydetsede geçerliliğini korumaktadır. Konuşulan kullanıcıların büyük çoğunluğu Beyazıt Meydanı ve çevresindeki otopark sorunu bulunduğunu, yaya-taşıt ilişkisinin rahat hareket etmeyi engelleyici olduğunu ve yoğun, rahatsız edici bir taşıt trafiği bulunduğunu, yakın çevre ile meydan arasındaki yaya ulaşımının yeterli olmadığını belirtmektedirler. Bunda çevredeki ticaret, eğitim, turizm ve dini fonksiyon alanlarından kaynaklanan yoğun kullanım ile uygun trafik düzeninin sağlanamamış olması etkindir. Kış mevsiminde kullanım yoğunluğunun azalması sonucu, yaya ulaşımının yeterlik oranı yükselmektedir (Tablo 4.8).

4.5.2.4.Ziyaret İlişkileri

4.5.2.4.1.Tanıma Durumu

Meydanı kullanan kullanıcıların %99.5'i önceden buraya gelmiş burayı bilmektedir. %0.5'lik bir oranın ise ilk defa geldiği, burayı bilmediği ortaya çıkmıştır (Tablo 4.9).

4.5.2.4.2.Geliş Özellikleri

4.5.2.4.2.1.Ziyaret Sıklığı

Yıl genelinde kullanıcıların %51.5'i hafta içi, %27.5'i değişken, %12.5'i hafta sonu, %8.5'i ise meydanı her zaman kullanmaktadır. Hafta içi kullanım tüm mevsimlerde oran geçerliliğini korumaktadır (Tablo 4.9).

4.5.2.4.2.2.Tercih Edilen Saatler

Yıl geneline bakıldığında, kullanıcıların %22'si 12.00-20.00 saatleri arasında, %17.5'i 16.00-18.00 arasında, %14.5'i 8.00-10.00 arasında, %10.5'i 6.00-8.00 arasında %9'u 12.00-14.00'de, %8.5'u 18.00-20.00'de %7'i 8.00-12.00 arasında, %5'i, 8.00-20.00 arasında, %3, 14.00-16.00'da, %2.5'u ise 10.00-12.00 saatleri arasında meydanı kullanmaktadır.Bu durumda meydan gece hariç günün her saatinde oldukça yoğun bir kullanıma sahip olmaktadır (Tablo 4.9).

4.5.2.4.2.3. Tercih Nedeni

Yıl genelinde kullanıcıların %23.5'i meydanı, geçiş alanı olarak, %19'u iş için, %18'i eğitim amaçlı, %17'si alışveriş amaçlı, %11.5'i dinlenme-eğlenme için, %8'i ibadet amaçlı olarak, %2'si turizm, %1'i de buluşma noktası olarak kullanmaktadır. Yaz aylarında eğitim amaçlı kullanım oranı okulların tatil olması nedeniyle düşmektedir.

4.5.2.4.2.4.Boş Zamanda Yararlanma

Yıl genelinde %66'lık kesim boş zamanda meydana yararlandığını %34'luk kesim ise yararlanmadığını ortaya koymuştur. İlkbahar ve yaz mevsimlerinde diğer mevsimlere oranla boş zamanda yararlanmanın daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır.

4.5.2.4.2.5. Ulaşım Araçları

Değişken olarak kullanıcıların yararlandıkları ulaşım araçları incelendiğinde %33 oranında otobüs, %23.5 tramvay, %15'er yaya ve otomobil, %11 minibüs, %2,5 bisiklet sonuçları çıkmaktadır. Kış mevsiminde yaya olarak gelenlerin sayısı düşmektedir (Tablo 4.9).

Ziyaret ilişkilerine ilişkin bulgular genel olarak değerlendirilecek olursa; Beyazıt Meydanı konuşulan kullanıcıların büyük çoğunluğu tarafından bilinmekte ve tanınmakta olup, hafta içi daha yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Mevsimsel dağılımda da haftaiçi kullanım oransal büyüklüğünü korumaktadır Bunda üniversitenin, Kapalıçarşı'nın, işyerlerinin meydan çevresinde yer alması etkili olmaktadır.

Meydan'dan yararlanılan saatlere bakıldığında, akşam saatlerine kadar meydan'da günün her saatinde yoğun bir kullanım görülmekte, özellikle öğle ile akşam arasında, işe ve okula geliş - gidiş saatlerinde yoğun bir kullanım görülmektedir. Gece saatlerinde ise insanların güvenli hissetmemeleri ve gece kullanımını yönlendirecek fonksiyonların bulunmaması nedeniyle meydan kullanılmaktadır.

Kullanıcılar meydanı değişik amaçlarla kullanmakta olup, ağırlıklı olarak, geçiş alanı olarak, iş, eğitim ve alışveriş amaçlı kullanılmaktadırlar. Ayrıca kullanıcılar boş zamanda, özellikle de ilkbahar ve yaz aylarında meydanı kullanma eğiliminde olduklarını göstermektedirler. Kullanıcıların meydana gelirken yararlandıkları ulaşım araçları incelendiğinde de otobüs, tramvay ve yaya ulaşımını kullandıkları gözlenmektedir.

4.5.2.5. Rekreatif Kullanım Şekli, Aktivite ve Tesis İlişkileri

4.5.2.5.1. Dinlenme ve Eğlenmeye Yeterliliği

Genelde kullanıcıların %92.5'i yeterli olmadığını, 57.5'i ise yeterli olduğunu ortaya koymuşlardır. Mevsimlik dağılımlara baktığımızda da bu oran geçerliliğini korumaktadır (Tablo 4.10).

4.5.2.5.2. Rekreatif Aktivite Çeşitleri

Kullanıcıların ilgili soruyu yanıtlarken en çok tercih ettikleri 3 eylem tipini işaretlemeleri istenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, %7 oranında kullanıcı kitlesi yeterli bulduğu için bu soruyu cevapsız bırakmıştır. %73'lük kullanıcı kitlesine göre; %17.5'i diğer insanlarla birarada olma %14 oturma, %11.5 kuş yemleme, %10.5 kitap okuma, %7.5 tören yapma, %7 satranç oynama, %6 gösteri izleme, %5.5 gezme, %5'i müzik dinleme, %4 paten kayma, %2 resim yapma, %1.5 çeşitli değerleri inceleme, %9.5 manzara seyretme gibi aktiviteler önermiştir. Tablo 4.10'da anket sonuçları mevsimlik dağılımları ile beraber görülmektedir.

4.5.2.5.3. Bitkisel Düzenlemenin Uygunluk ve Yeterliliği

Kullanıcıların %86'sı uygun ve yeterli bulmadığını, %14'ü ise yeterli bulduğunu belirtmiştir (Tablo 4.10).

4.5.2.5.4.Bitkisel Düzenleme Önerileri

Kullanıcıların %13.5'i bu soruya cevap vermemiştir. %86.5'ine göre, %76'sı alanın tarihsel dokusuna uyum sağlayacak bir bitkilendirme, %6.5 alana renk katacak çiçekli bitkiler, %4'ü ise gölgesinden yararlanılacak büyük ağaçlara gerek olduğunu öneri olarak getirmişler. Mevsimlik dağılımlarda bu oran geçerliliğini korumakta, sadece kışın fazla güneş olmadığından gölgesinden yararlanılacak büyük ağaç istemi öneri olarak getirilmemektedir (Tablo 4.10).

4.5.2.5.5.Kullanıcılar İçin Yeterliliği

Meydan ve çevresi için kullanıcıların %95.5'i için yeterli olmadığı, %4.5'lik bir kesim için yeterli olduğu saptanmıştır. Bu bulgulara göre kullanıcıların meydana memnun olmadıkları ortaya çıkmaktadır.

4.5.2.5.6.Kullanıcıları Rahatsız Eden Faktörler

Kullanıcıların %96'lık katılım payının %19'u kalabalık, %18'i gürültüden, %15.5'i tarihsel karakter ile uyumsuzluk %14.5'i otopark sorunu, %13 boş zamanı değerlendireceği fonksiyon yetersizliği ve yine %13 satıcıların verdiği rahatsızlık, %2.5'i yoğun taşıt trafiği, %0.5 yeşil alan yetersizliğinden rahatsız olduklarını ortaya koymuşlardır.

4.5.2.5.7.Rekreasyonel Tesis İstekleri

Meydanda bulunması istenen fonksiyonlardan, ilki %31 su ögesi daha sonra, %29.5'i dinlenme alanı, %16 café-restaurant, %11 çok amaçlı bir merkez, %8'i bitki gösteri alanı, %2.5 açık sergi alanı, %1.5 otopark, %0.5 ise açık hava gösteri alanı'dır. Mevsimlik dağılımlara bakıldığında su ögesi ve dinlenme alanı gibi istekler ilkbahar ve yazın daha fazla bir oran da yer almıştır.

4.5.2.5.8.Mevcut Rekreatyonel Kolaylık Yeterliliği

Meydan ve çevresinin yıl genelinde de mevsimsel dağılımda da rekreatyonel kolaylık açısından yeterli bulunmadığı sonucu (%100) ortaya çıkmaktadır.

4.5.2.5.9. Mevcut Rekreatyonel Kolaylık Uygunluğu

Mevcut donatım elemanlarının kullanılış ve yer açısından uygunluğu incelendiğinde ankete cevap veren tüm kullanıcılar uygun olmadığını belirtmekte, mevsimsel dağılımda da aynı katılım payı geçerliliğini korumaktadır.

4.5.2.5.10. Kullanıcıların Kolaylık İstekleri

Kullanıcıların %17'si aydınlatma elemanı, %14.5 telefon kulüpleri, %13 oturma bankları, %11.5 yol işaretleri, yönlendirici levha, %9,5 çöp kutuları, %8.5'i plastik objeler, %8 satış birimleri, %6 wc, %5,5 elektronik ekran, %4.5 çeşme, %2'side reklam panoları gereksinimlerinin olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 4.10).

Rekreatyonel kullanım şekli, aktivite ve tesis ilişkilerine ait bulgular genel olarak değerlendirildiğinde; kullanıcıların meydanı, dinlenme ve eğlenme açısından yeterli bulmadığı belirlenmekte, istedikleri rekreatyonel aktiviteler içinde, diğer insanlarla birarada olma, oturma, kuş yemleme, kitap okuma gibi aktiviteler ağırlık kazanmaktadır.

Kullanıcılar meydana bitkisel düzenlemeyi de uygun ve yeterli bulmamışlar, alanın tarihsel dokusuna uyum sağlayacak bir bitkilendirme istediklerini, renk katacak çiçekli bitkiler ile gölgesinden yararlanılacak büyük ağaçlara gereksinim duyduklarını belirtmişlerdir.

Kullanıcıları rahatsız eden faktörler arasında kalabalık, gürültü, tarihsel karakter ile uyumsuzluk, otopark sorunu ve boş zaman değerlendireceği fonksiyon yetersizliği yer almaktadır.

Tablo 4.10: Beyazıt Meydanı'ndaki Kullanıcıların Rekreatiyonel Kullanım Şekli, Aktivite ve Tesis isteklerine Göre Dağılımı

REKREASYONEL KULLANIM ŞEKLİ. AKTİVİTE VE TESİS		MEVSİMLER								TOPLAM	
		Sonbahar		Kış		İlkbahar		Yaz			
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Dinlenme-Eğlenme Yeterliliği	Yeterli	2	4.0	7	14.0	2	4.0	4	8.0	15	7.5
	Yeterli Değil	48	96.0	43	86.0	48	96.0	46	92.0	185	92.5
Rekreatiyon Aktivite Çeşitleri	Oturma	6	12.0	9	18.0	8	16.0	5	10.0	28	14.0
	Satranç Oynama	5	10.0	2	4.0	2	4.0	2	4.0	5	10.0
	Paten Kayma	3	6.0	2	4.0	2	4.0	1	2.0	8	4.0
	Kitap Okuma	7	14.0	3	6.0	6	12.0	5	10.0	21	10.5
	Gezme	5	10.0	1	2.0	2	4.0	3	6.0	11	5.5
	Manzara Seyretme	1	2.0	-	-	-	-	-	-	1	0.5
	Çeşitli Değerleri İnceleme	2	4.0	-	-	1	2.0	-	-	3	1.5
	Resim Yapma	2	4.0	1	2.0	-	-	1	7.0	4	2.0
	Müzik Dinleme	-	-	2	4.0	6	12.0	2	4.0	10	5.0
	Gösteri İzleme	3	6.0	1	2.0	3	6.0	5	10.0	12	6.5
	Spor Yapma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kuş Yemleme	7	14.0	6	12.0	5	10.0	5	10.0	23	11.5
	Balık Tutma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Maç Kutlama	-	-	-	-	1	2.0	-	-	1	0.5
	Tören Yapma	2	4.0	5	10.0	4	8.0	4	8.0	15	7.5
	Bitkisel Düzenleme Uygunluk ve Yeterlilik	İnsanlarla Birarada Olma	5	10.0	11	22.0	8	16.0	11	22.0	35
Yeterli		6	12.0	10	20.0	4	8.0	8	16.0	28	14.0
Bitkisel Düzenleme Önerileri	Yeterli Değil	44	88.0	40	80.0	46	92.0	42	84.0	172	86.0
	Tarihsel Dokusuyla Uyum.	38	76.0	38	76.0	36	72.0	40	80.0	152	76.0
	Gölgesinden yararlanılan	3	6.0	-	-	3	6.0	2	4.0	8	4.0
	Renk katan çiçekli bitkiler	3	6.0	2	4.0	7	14.0	1	2.0	13	6.5
Kullanıcı İçin Yeterliliği	Yeterli	2	4.0	3	6.0	-	-	4	8.0	9	4.5
	Yeterli Değil	48	96.0	47	94.0	50	100.0	46	92.0	191	95.5
Kullanıcıyı Rahatsız Eden Faktörler	Satıcıların verdi. rahatsızlık	6	12.0	6	12.0	10	20.0	4	8.0	26	13.0
	Yoğun taşıt trafiği	-	-	3	6.0	1	2.0	1	2.0	5	2.5
	Tar.karakter ile uyumsuzluk	11	22.0	6	12.0	5	10.0	9	18.0	31	15.5
	Gürültü	10	20.0	8	16.0	12	24.0	6	12.0	36	18.5
	Otopark sorunu	9	18.0	10	20.0	6	12.0	4	8.0	29	14.0
	Boş zamanı değerler. fonk.	-	-	7	14.0	6	12.0	13	26.0	26	13.0
	Yeşil alan yetersizliği	-	-	-	-	1	2.0	-	-	1	0.5
Kalabalık	13	26.0	7	14.0	9	18.0	9	18.0	39	18.0	

(Tablo 4.10'un devamı)

REKREASYONEL KULLANIM ŞEKLİ, AKTİVİTE VE TESİS		MEVSİMLER								TOPLAM	
		Sonbahar		Kış		İlkbahar		Yaz			
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Rekreasyonel Tesis İstekleri	Dinlenme Alanı	9	18.0	9	18.0	12	24.0	29	58.0	59	29.5
	Bitki Gösteri Alanı	3	6.0	6	12.0	6	12.0	1	2.0	16	8.0
	Spor Alanı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Otopark	1	2.0	-	-	-	-	2	4.0	3	1.5
	Çocuk Oyun Alanı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Café-Restaurant	8	16.0	14	28.0	7	14.0	3	6.0	32	16.0
	Çok amaçlı merkez	6	12.0	6	12.0	8	16.0	2	4.0	22	11.0
	Açık Hava Gösteri Alanı	1	2.0	-	-	-	-	-	-	1	0.5
	Su Ögesi	17	34.0	15	30.0	17	34.0	13	26.0	62	31.0
	Sergi Alanı	5	10.0	-	-	-	-	-	-	5	2.5
Mevcut Rekreasyonel Kolaylık Yeterliliği	Yeşil Alan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Yeterli	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Yeterli Değil	50	100.0	50	100.0	50	100.0	50	100.0	200	100.0
	Uygun	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mevcut Rekreasyonel Kolaylık Uygunluğu	Uygun Değil	50	100.0	50	100.0	50	100.0	50	100.0	200	100.0
	Plastik Obje	3	6.0	4	8.0	4	8.0	6	12.0	17	8.5
Kullanıcıların Kolaylık İstekleri	Satış Birimleri	5	10.0	8	16.0	2	4.0	1	2.0	16	8.0
	Telefon Kulübesi	9	18.0	5	10.0	11	22.0	4	8.0	29	14.5
	Oturma Bankları	6	12.0	7	14.0	9	18.0	4	8.0	26	13.0
	Çeşme	2	4.0	1	2.0	3	6.0	3	6.0	9	4.5
	Yol İşaret Levhaları	5	10.0	4	8.0	3	6.0	11	22.0	23	11.5
	Aydınlatma	3	6.0	8	16.0	12	24.0	11	22.0	34	17.0
	Elektronik Ekran	1	2.0	4	8.0	2	4.0	4	8.0	11	5.5
	Çöp Kutuları	7	14.0	5	10.0	4	8.0	3	6.0	19	9.5
	WC	6	12.0	3	6.0	-	-	3	6.0	12	6.0
	Reklam Panoları	3	6.0	1	2.0	-	-	-	-	4	2.0

Konuşulan kullanıcıların meydana bulunmasını istedikleri rekreasyonel tesis istekleri içinde su ögesi, dinlenme alanı, café-restaurant ve çok amaçlı bir merkez öncelik kazanmaktadır.

Kullanıcılar rekreasyonel kolaylıklar açısından meydana yeterli ve uygun bulmadıkları belirtmişlerdir. Kolaylık istekleri sorgulandığında da aydınlatma elemanı, telefon kulüpleri, oturma bankları, yol işaretleri, yönlendirici levhalar ile çöp kutuları ve plastik objelerin öncelik kazandığı saptanmıştır.

Tüm bu istekler de Beyazıt Meydanı'nın güncel durumu ile rekreasyonel işlevi karşılama özelliğinden ne kadar yoksun olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

4.5.2.6. Rekreasyonel Kullanımı Etkileyen Etmenler

4.5.2.6.1. Yaş – Boş Zamanda Yararlanma İlişkisi

$X_{49} \text{ by } X_5 \quad P = 0,19123 \quad DF = 4 \quad P < 0,05$ olduğundan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

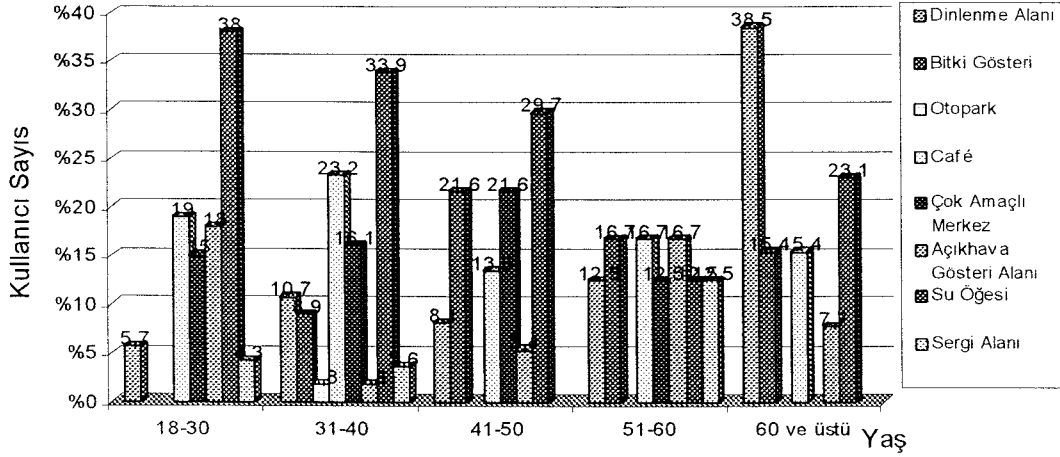
4.5.2.6.2. Yaş – Rekreasyonel Fonksiyon Alan İstekleri İlişkisi

$X_{49} \text{ by } X_{20} \quad P = 0,005 \quad DF = 10 \quad P < 0,05$ olduğundan; 18-30 yaş arasındaki kullanıcıların %38'i su ögesi, %18'i açık hava gösteri alanı, %19'u café, %15 çok amaçlı merkez gibi fonksiyon alanları istemiştir. 31-40 yaş arası, %33.9 su ögesi, %23.2 café, %10.7 dinlenme alanı, 41-50 yaş grubu, %29.7 su ögesi, %21.6 bitki gösteri alanı ve çok amaçlı merkez, 51-60 yaş ve üstü ise dinlenme alanı %38.5, %23.1 su ögesi ve bitki gösteri alanı %15.4 gibi fonksiyonlara daha çok katılım payı ile istekte bulunmuştur (Grafik 4.6).

4.5.2.6.3. Yaş – Rekreasyonel Kullanım Şekilleri İlişkisi

$X_{49} \text{ by } X_7 \quad P = 0,0495 \quad DF = 35 \quad P < 0,05$ olduğundan; 18-30 yaş arası %35'lik katılım payı ile satranç, paten kayma, kitap okuma, gezme, gösteri izleme gibi kullanım şekillerine ağırlık verirken, 31-40 yaş arası (%28), oturma, gösteri izleme, 41-50 yaş

arası, oturma, gezme, 60 yaş ve üstü ise (%12) oturma, müzik dinleme, kuş yemleme gibi kullanım şekillerine daha yoğun bir istekte bulunmuşlardır.

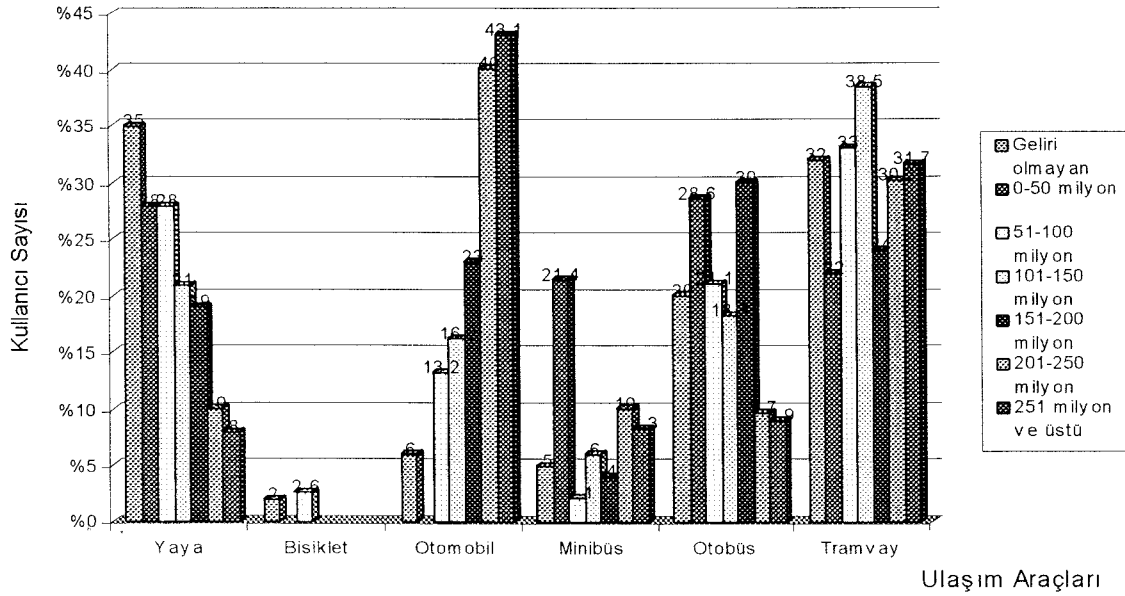
Grafik 4.6: Yaş-Rekreasyonel Fonksiyon Alan İstekleri İlişkisi

4.5.2.6.4. Gelir – Rekreasyon Kullanım Şekilleri İlişkisi

X50 by X7 $P = 0,7124$ $DF = 65$ $P \neq 0.005$ olduğundan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

4.5.2.6.5. Gelir – Yararlanılan Taşıt Aracı İlişkisi

X 50 by X38 $P = 0,0504$ $DF = 36$ $P < 0,05$ olduğundan geliri olmayanların %35'i yaya, %32 tramvay, %20 otobüs'le meydana ulaşmaktadır. 0-50.000.000 TL.geliri olanlar %28.6 otobüs, %22 tramvayla, 51-100.000.000 TL.geliri olanlar, %28 yaya, %21 otobüs, %33 tramvayla, 101-150.000.000 TL.geliri olanlar, %18.3 otobüs, %38.5 tramvay, %16 özel otomobille, 151-200.000.000 TL.geliri olanlar, %30 otobüs, %23 otomobil, %24 tramvayla, 201-250.000.000 TL.geliri olanlar %40 otomobil, %20 tramvayla, 251.000.000 TL.üstü geliri olanlar ise %43 otomobil, %31.7 tramvay ile meydana ulaşmaktadırlar (Grafik 4.7).

Grafik 4.7: Gelir – Yararlanılan Taşıt Aracı İlişkisi

Gelir fazlalaştıkça, özel taşıma araçlarıyla geliş fazlalaşmaktadır. Buda taşıt trafiğinin yoğun olmasına sebep olmaktadır. Bunun yanında raylı sistemin de tüm gelir düzeyindeki kullanıcılar tarafından tercih edilmesinde, diğer taşıt araçlarına kıyasla daha çok yolcu taşınması, taşıma ücretinin ekonomikliği ve trafik probleminin olmayışı, ulaşımın rahat sağlanması gibi faktörler neden olarak gösterilebilmektedir.

4.5.2.6.6. Eğitim Durumu - Rekreatyonel Fonksiyon İstekleri İlişkisi

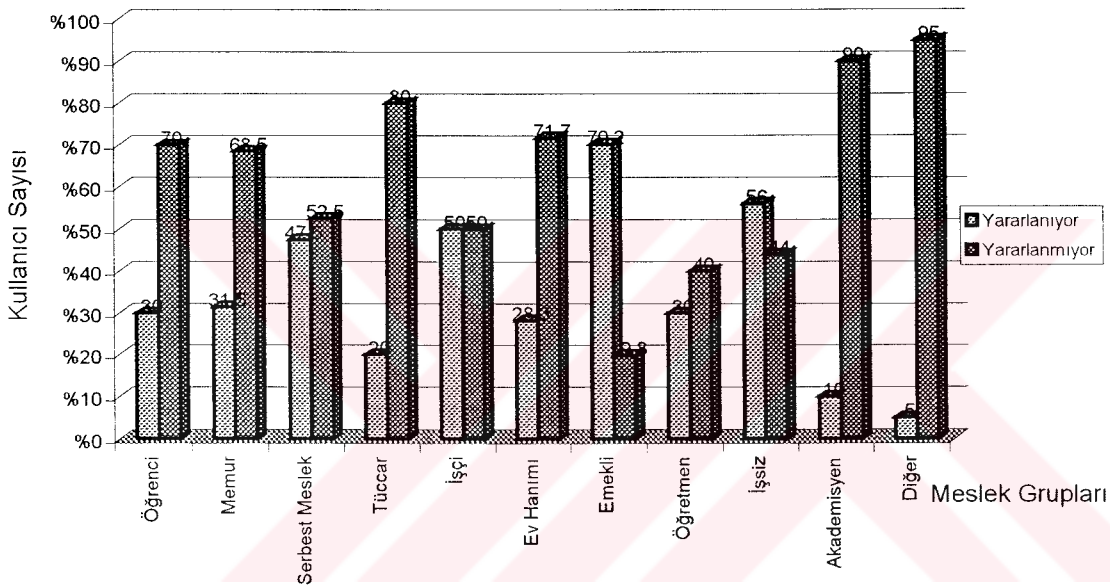
X51 by X20 $P = 0,27578$ $DF = 42$ $P < 0,05$ olduğundan, anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

4.5.2.6.7. Eğitim Durumu – Rekreatyon Kullanım Şekilleri İlişkisi

X51 by X7 $P = 0,81892$ $DF = 72$ $P < 0,05$ olduğundan, anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

4.5.2.6.8. Meslek Grupları – Boş Zamandan Yararlanma İlişkisi

X 52 by X5 P = 0,0052 DF= 10 P<0,05 olduğundan %34'lük katılım payına göre, serbest meslek grubunun %47.5'i, öğrencilerin %30'u, emeklilerin %70'i, işçilerin %50'si, memur %31.5'i, işsiz %56'sı, ev hanımı %28,5'u, %10 akademisyen, %20 tüccar, %5 diğer meslek grupları, %30 oranıyla öğretmenler meydana yararlanmaktadır. Eğitim ve ticaret alışveriş merkezi olması dolayısıyla öğretmen, işsiz, memur, öğrenci ve serbest meslek grubunun çoğunlukla yararlandıkları görülmektedir (Grafik 4.8).

Grafik 4.8: Meslek Grupları – Boş Zamanda Yararlanma İlişkisi

4.5.2.6.9. Meslek Grupları – Günler İlişkisi

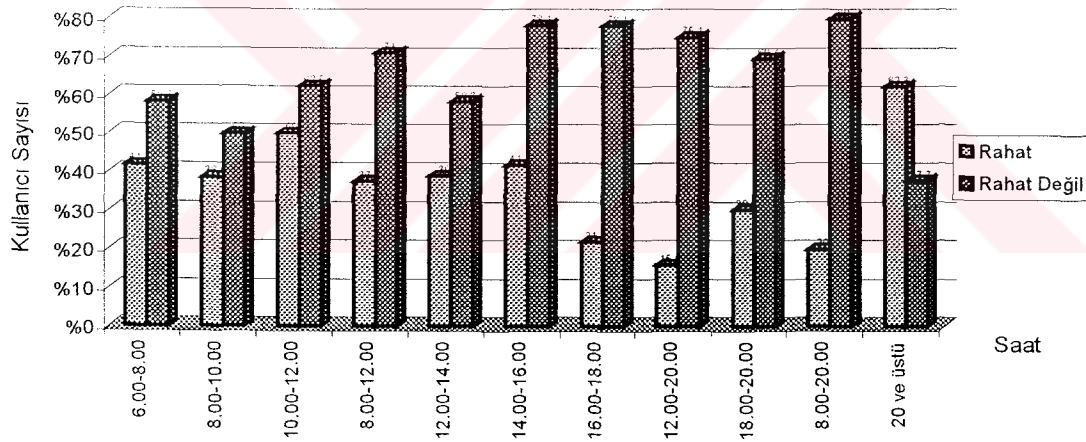
X52 by X38 P = 0,044 DF= 35 P< 0,05 olduğundan öğrencilerin %70'i, hafta içi %20'si değişken olarak meydana kullanılmaktadır. Memurlar; %62'si hafta içi, %25'i değişken, %13 hafta sonu, serbest meslek grubu; %40 hafta içi, %30 değişken, %19 her zaman, tüccar; %75'i hafta içi, işçi %64'ü hafta sonu; %22'si hafta içi, %8 her zaman, ev hanımı; %60 değişken, emekli; %50 değişken, %27 hafta içi %23 hafta sonu, öğretmen; %50 değişken, %33 hafta içi, işsiz; %35 hafta içi, % 50 hafta sonu, %15 her zaman, akademisyen; %50 hafta içi, %20 değişken, diğer meslek grupları; %55 hafta içi, %20 her zaman meydana kullanılmaktadır. Genellikle haftasonu meydana kurulan pazar, her ne kadar meydanın tarihi pazar yeri özelliğini devam ettirirse, dar gelirli kullanıcıları buraya yönlendirdiği için sosyo-ekonomik yapı seviyesinin düşmesine neden olmaktadır.

4.5.2.6.10. Saat – Yaya Taşıt İlişkisi

X3 by X41 $P = 0,049$ $DF = 45$ $P < 0,05$ olduğundan 8.00-10.00'da yaya (%40) kullanımı artmaya başlamakta, 12.00-14.00'de hem yaya (%42) hem taşıt trafiği (%58) oldukça yoğunlaşmaktadır. 16.00-18.00 saatlerine kadar bu yoğunluk devam etmekte, daha sonra ilerleyen saatlerde bu oran oldukça düşmektedir.

4.5.2.6.11. Saat – Yaya Dolaşım Rahatlığı İlişkisi

X3 by X40 $P = 0,05$ $DF = 15$ $P < 0,05$ olduğundan, 8.00-10.00 saatleri arasında yaya dolaşımı rahat sağlanamamakta ilerleyen saatlerde özellikle 12.00-14.00 (%62.5), 16.00-18.00 (%78.1) ve daha gerçek bir anlatım ile 12.00-20.00'de (%75.1)'lık bir oran ile yaya dolaşımı rahat sağlanamamaktadır. 20.00'den sonra (%37.7) oldukça rahat bir yaya dolaşımı ortaya çıkmaktadır (Grafik 4.9).

Grafik 4.9: Saat – Yaya Dolaşım Rahatlığı İlişkisi

4.5.2.6.12. Ziyaret Sıklığı – Saat İlişkisi

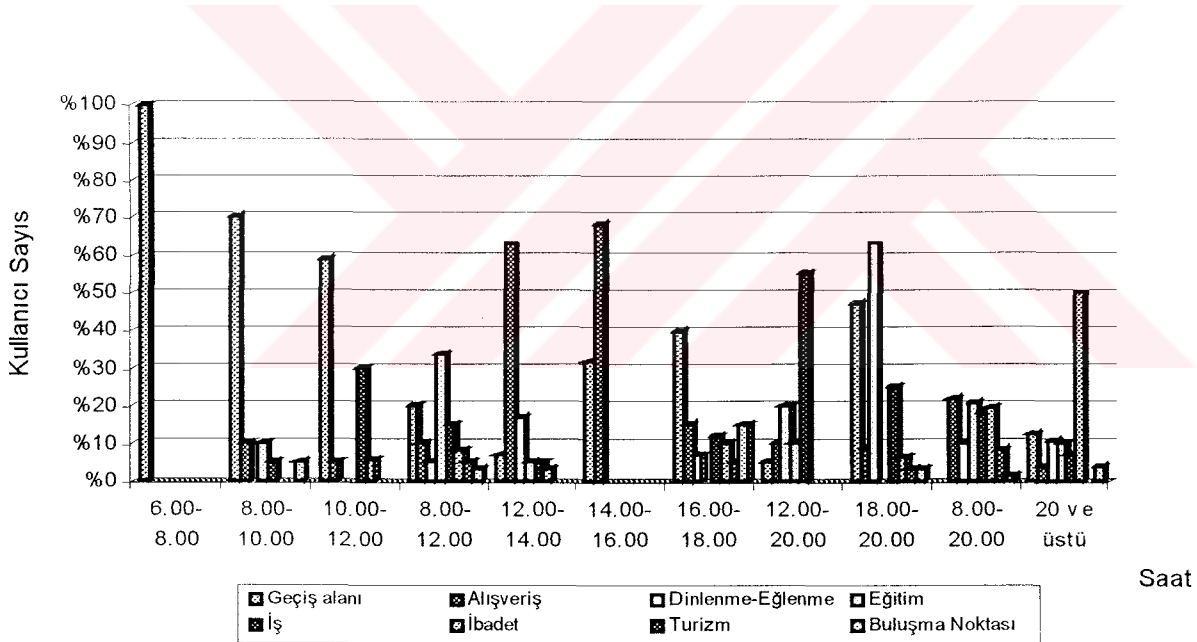
X2 by X7 $P = 0,5565$ $DF = 30$ $P > 0,005$ olduğundan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

4.5.2.6.13. Ziyaret Sıklığı – Tercih Nedeni İlişkisi

X2 by X4 $P = 0,508$ $DF = 18$ $P \neq 0,05$ olduğundan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

4.5.2.6.14. Saat – Tercih Nedeni İlişkisi

X3 by X4 $P = 0,015$ $DF = 58$ $P < 0,05$ olduğundan, 6.00-18.00 saatleri arasında %100 geçiş alanı olarak, 8.00-10.00 saatlerinde %75 geçiş alanı, %10 eğitim, %10 alışveriş, %5 buluşma noktası amaçlı; 12.00-14.00’de %16.7 dinlenme eğlenme, %63 alışveriş, 14.00-16.00’da %68 dinlenme eğlenme, %32 alışveriş, 12.00-20.00’de %55 iş amaçlı %20 dinlenme eğlenme, 16.00-18.00 de %12 iş, %40 geçiş alanı, %20 buluşma noktası, %10 ibadet, %15 alışveriş amaçlı, 8.00-20.00’da %22 alışveriş, %18 iş, %19.4 ibadet amaçlı, 18.00-20.00’de %47 geçiş alanı, %25 iş amaçlı kullanımın fazla olduğu görülmüştür (Grafik 4.10).

Grafik 4.10: Saat – Tercih Nedeni İlişkisi

4.5.3. Taksim (Cumhuriyet) Meydanı’na İlişkin Anket Sonuçları

Taksim Meydanı, İstanbul’un kentsel strüktürü içinde önemli bir prestij mekanıdır. Bu meydana İstiklal Caddesi gibi önemli bir ticaret, kültür ve eğlence aksı açılmaktadır. Meydan aktivitelere katılan kişilerin buluştuğu, karşılaştığı bir mekandır.

Meydan'daki kullanıcı kitlesine ilişkin özellikler ve eğilimleri beş ana gruba ayrılarak belirtilmiştir.

4.5.3.1.Sosyo-Ekonomik Yapı

4.5.3.1.1.Cinsiyet Durumu

Yapılan anket değerlendirmesinde kullanıcıların %57.4'ü erkek, %42.5'i kadın olarak belirlenmiştir. Aynı durum oranlar bakımından bazı değişiklikler göstermesine rağmen, mevsimlik dağılıma bakıldığında her ikisinin de oran geçerliliği korunmaktadır (Tablo 4.11).

4.5.3.1.2. Yaş Grubu

Meydandan yararlanan kullanıcıların yaş grupları incelendiğinde yıl genelinde ilk sırayı %35 ile 31-40 yaş arası almaktadır. Daha sonra %26'sı 18-30 yaş, %23, 41-50, %13.5, 51-60 yaş, %2.5'i ise 61 yaş üstü olduğu saptanmıştır. 31-40 yaş üstü özellikle kış mevsiminde diğer mevsimlere nazaran daha fazla orandadır.

4.5.3.1.3. Aylık Gelir Durumu

Kullanıcılar aylık gelir durumu bakımından incelendiğinde, geliri olmayanların toplam oranı %26 olup, %20.5 ile 151.000.000 –250.000.000 TL geliri olanlar, %14'i 101.000.000-150.000.000 TL.geliri olanlar, %13.5, 51.000.000-100.000.000 TL.geliri olanlar, %7'si 251.000.000 TL.üstü geliri olanlar, %3.5 ise 0-50.000.000 TL.arasında geliri olanlar oluşturmaktadır. Bu oranların mevsimlere göre dağılımı Tablo 4.11'de gösterilmiştir(Tablo 4.11).

4.5.3.1.4.Eğitim Durumu

Kullanıcıların yıl genelinde %30.5'i lise mezunu, %28.5'i üniversite mezunu, %18.0'i üniversiteye devam, %15.5'i ortaokul mezunu, %7'si ilkokul mezunu, %0.5 okur yazar ama mezun değil olarak saptanmıştır. Üniversiteye devam edenler ilkbahar ve yaz mevsiminde bu alanı diğer mevsimlere oran ile daha fazla kullanmaktadırlar.

4.5.3.1.5.Meslek Dağılımları

Yıl genelinde ilk sırada %37.5 ile serbest meslek grubu yer almaktadır. Daha sonra kullanıcıların %22'si öğrenci, %11'i memur, %7'si diğer mesleklerden (tezgahtar, garson vb.), %5'i ev hanımı ve öğretmen, %3.5'i emekli ve tüccar ve işsiz, %1.5'i akademisyen, %0,5 ise işsizdir.

Buraya kadar açıklanan sosyo-ekonomik yapıya ilişkin bulgular, genel bir şekilde değerlendirilirse, Taksim Meydanı'nın çoğunlukla serbest meslek sahibi kişiler öğrenciler ve genç, erkeklerin çoğunlukta olduğu bir kullanıcı kitlesine sahip olduğu söylenebilir.

Kullanıcılar aylık gelir durumu bakımından incelendiğinde, çoğunluğu geliri olmayanların ve 151.000.000 – 250.000.000 TL.geliri olanların oluşturması, oransal ağırlığı olan meslek grupları ile ilişkisini açıkça ortaya koymaktadır.

4.5.3.2.Genel Özellikler

4.5.3.2.1.Rekreasyon Kavramı Bilgisi

Yıl genelinde bakıldığında kullanıcıların %54'ünün rekreasyon kavramı hakkında bilgisi bulunmaktadır. %46'sı ise bu kavramın ne olduğunu bilmemektedir (Tablo 4.12).

4.5.3.2.2. Meydanda Rahatsız Eden Faktörler

Kullanıcıların %7.5'i meydanın şu anki durumundan memnun oldukları için bu soruya cevap vermemişlerdir. Diğer %82.5'ine göre; %25.5'i araç trafiğinden, %25'i gürültüden, %25'i kullanım yoğunluğundan, %10'u çöplerden, %3,5'i toz ve çamurdan, %1 ise hava kirliliğinden rahatsız olmaktadır. Mevsimlik dağılımlara bakıldığında ilkbahar ve yaz aylarında araç trafiği, kullanım yoğunluğu ve gürültüden rahatsızlığın diğer mevsimlere oranla daha fazla rahatsız edici olduğu ortaya çıkmaktadır. Kış mevsiminde de toz ve çamurdan şikayetin daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 4.11: Taksim Meydanı'ndaki Kullanıcıların Sosyo-Ekonomik Yapı Özelliklerine Göre Dağılımı

SOSYO – EKONOMİK YAPI		MEVSİMLER								TOPLAM	
		Sonbahar		Kış		İlkbahar		Yaz			
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Cinsiyet	Erkek	26	52.0	33	66.0	27	54.0	29	58.0	115	57.5
	Kadın	24	48.0	17	34.0	23	46.0	21	42.0	85	42.5
Yaş Grubu	18-30	14	28.0	11	22.0	15	30.0	12	24.0	52	26.0
	31-40	16	32.0	22	44.0	16	32.0	16	32.0	70	35.0
	41-50	11	22.0	12	24.0	10	20.0	13	26.0	46	23.0
	51-60	6	12.0	4	8.0	9	18.0	8	16.0	27	13.5
	61 ve üstü	3	6.0	1	2.0	-	-	1	2.0	5	2.5
	Geliri olmayan	11	22.0	10	20.0	17	34.0	14	28.0	52	26.0
Gelir Grubu	0-50.000.000	2	4.0	4	8.0	1	2.0	-	-	7	3.6
	50.000.000 - 100.000.000	8	16.0	8	16.0	4	8.0	7	14.0	27	13.5
	101.000.000- 150.000.000	7	14.0	9	18.0	7	14.0	5	10.0	28	14.0
	151.000.000-200.000.000	8	16.0	11	22.0	9	18.0	13	26.0	41	20.5
	201.000.000-250.000.000	8	16.0	5	10.0	10	20.0	8	16.0	31	15.5
	251.000.000 ve üstü	6	12	3	6.0	2	4.0	3	6.0	14	7.0
Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Okur-Yazar mezun değil	1	2.0	-	-	-	-	-	-	1	0.5
	İlkokul	3	6.0	3	6.0	4	8.0	4	8.0	14	7.0
	Ortaokul	9	18.0	9	18.0	6	12.0	7	14.0	31	15.5
	Lise	15	30.0	17	34.0	14	28.0	15	30.0	61	30.5
	Üniversite	16	32.0	15	30.0	13	26.0	13	26.0	57	28.5
Meslek Grubu	Üniversite devam	6	12.0	6	12.0	13	26.0	11	22.0	36	18.0
	Öğrenci	10	20.0	7	14.0	15	30.0	12	24.0	44	22.0
	Memur	6	12.0	6	12.0	2	4.0	8	16.0	22	11.0
	Serbest Meslek	18	36.0	22	44.0	16	32.0	19	38.0	75	37.5
	Tüccar	2	4.0	2	4.0	3	6.0	-	-	7	3.5
	İşçi	2	4.0	2	4.0	2	4.0	1	2.0	7	3.5
Ev Hanımı	Ev Hanımı	2	4.0	2	4.0	3	6.0	3	6.0	10	5.0
	Emekli	2	4.0	2	4.0	1	2.0	2	4.0	7	3.5
	Öğretmen	3	6.0	4	8.0	2	4.0	1	2.0	10	5.0
	İşsiz	1	2.0	-	-	-	-	-	-	1	0.5
	Akademisyen	1	2.0	-	-	2	4.0	-	-	3	1.5
	Diğer	3	6.0	3	6.0	4	8.0	4	8.0	14	7.0

4.5.3.2.3.Meydandan Memnuniyet

Kullanıcıların %85'i meydanın genel durumundan memnun olmadıklarını belirtmişlerdir. Bu oran mevsimsel dağılımlarda da geçerliliğini korumaktadır.

Genel özelliklere ilişkin bulgular değerlendirildiğinde, konuşulan kullanıcıların büyük bir kısmının rekreasyon kavramı hakkında bilgisi olduğu görülmektedir. Ayrıca kullanıcılar çoğunlukla Taksim Meydanı'ndan memnun olmadıklarını belirtmiş ve araç trafiği, gürültü kullanım yoğunluğu ile çöplerin kendilerini rahatsız eden faktörler olduklarını vurgulamışlardır. Özellikle araç trafiğinden yoğun bir rahatsızlığın duyulması, meydanın tümüyle bir trafik meydanı karakteri taşımasından kaynaklanmaktadır.

4.5.3.3. Sirkülasyon Özellikleri

4.5.3.3.1.Otopark Sorununun Belirlenmesi

Meydan ve çevresinde %98.5'lik oran ile otopark sorunun olduğu %1.5'lik oran ile ise olmadığını belirtilmiştir (Tablo 4.13).

4.5.3.3.2.Yaya-Taşıt İlişkileri

Meydan ve çevresinde kullanıcıların %93.5'i alanda yoğun ve rahatsız edici taşıt trafiğinin olduğunu, %6.5'i ise rahat hareket etmeyi engelleyici bir ulaşım olduğunu vurgulamıştır.

4.5.3.3.3.Yakın Çevre ile Meydan Arasındaki Ulaşım

Kullanıcıların %73'ü yakın çevre ile meydan arasındaki yaya ulaşımını yeterli görmemekte, %27'si de yeterli olduğunu belirtmektedir. Yeterli görmeyen kullanıcıların oranı, özellikle ilkbahar ve yaz mevsimlerinde daha fazla artmıştır.

4.5.3.3.Meydanda Yaya Dolaşımı Rahatlığı

Kullanıcıların %66'sı yaya dolaşımını rahat sağladığını, %34'ü ise dolaşımın rahat olmadığını belirtmişlerdir.

Konuşulan kullanıcıların büyük çoğunluğu Taksim Meydanı ve çevresinde otopark sorunu bulunduğunu, yoğun ve rahatsız edici taşıt trafiğinin olduğunu, yakın çevre ile meydan arasındaki ulaşımının da yeterli olmadığını belirtmektedirler. Bunda çevredeki çeşitli fonksiyon alanlarından kaynaklanan kullanım yoğunluğu ile günümüzde meydanın yalnızca taşıt trafiğinin yönlendirilmesine yarayan bir trafik meydanı şeklinde düzenlenmiş olması etkindir. Sirkülasyon özelliklerine ilişkin kullanıcı şikayetlerinin özellikle ilkbahar ve yaz aylarında artış göstermesi, kullanıcıların uygun hava koşullarında meydandan daha fazla yararlanmalarından kaynaklanmaktadır (Tablo 4.13).

4.5.3.4.Ziyaret İlişkileri

4.5.3.4.1.Tanıma Durumu

Meydanı kullanan kullanıcıların hepsinin, önceden buraya gelmiş, burayı bilen kişilerden oluştuğu saptanmıştır (Tablo 4.14).

4.5.3.4.2.Geliş Özellikleri

4.5.3.4.2.1.Ziyaret Sıklığı

Kullanıcıların %43'ü hafta içi, %35'i değişken, %17.5'i hafta sonu, %4.5'i ise her zaman meydanı kullandığını belirtmişlerdir. Mevsimlik dağılımlara bakıldığında hafta içi kullanım, tüm mevsimlerde birinci sırada yer almaktadır (Tablo 4.14).

4.5.3.4.2.2.Tercih Edilen Saatler

Yıl genelinde kullanıcıların %17'si 16.00-18.00'da %15'i, 20.00'den sonra, %14'i 18.00-20.00'de, %13.5'i 8.00-10.00'da %13'ü 16.00-18.00'de, %9'u 8.00-

Tablo 4.12: Taksim Meydanı'ndaki Kullanıcıların Genel Özelliklerine Göre Dağılımı

GENEL ÖZELLİKLER		MEVSİMLER								TOPLAM	
		Sonbahar		Kış		İlkbahar		Yaz			
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Rekreasyon Bilgisi	Bilgisi olan	26	52.0	28	56.0	29	58.0	25	50.0	108	54.0
	Bilgisi olmayan	24	48.0	22	44.0	21	42.0	25	50.0	92	46.0
Rahatsız Eden Faktörler	Toz	1	2.0	3	6.0	2	4.0	1	2.0	7	3.5
	Çamur	-	-	7	14.0	-	-	-	-	7	3.5
	Çöp	5	10.0	4	8.0	5	10.0	6	12.0	20	10.0
	Hava Kirliliği	2	4.0	-	-	-	-	-	-	2	1.0
	Gürültü	8	16.0	8	16.0	14	28.0	20	40.0	50	25.0
	Kullanım Yoğunlu.	8	16.0	12	24.0	16	32.0	12	24.0	48	24.0
	Araç Trafikği	20	40.0	9	18.0	13	26.0	9	18.0	51	25.5
	Hepsi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Memnuniyet	Memnun olanlar	3	6.0	10	20.0	16	32	1	2.0	30	15.0
	Memnun olmayan	47	94.0	40	80.0	34	68.0	49	98.0	170	85.0

Tablo 4.13: Taksim Meydanı'ndaki Kullanıcıların Sirkülasyon Özelliklerine Göre Dağılımı

SİRKÜLASYON ÖZELLİKLERİ		MEVSİMLER								TOPLAM	
		Sonbahar		Kış		İlkbahar		Yaz			
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Otopark Sorunu	Var	50	100.0	49	98.0	50	100.0	48	96.0	197	98.5
	Yok	-	-	1	2.0	-	-	2	4.0	3	1.5
Yaya-Taşıt Trafikği	Hareket Etm. Engelleyici	3	6.0	2	4.0	2	4.0	6	12.0	13	6.5
	Yoğ. ve Rah. Taşıt Trafik	47	94.0	48	96.0	48	96.0	44	92.0	187	93.5
	Problem Olm. Uygun Trafik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Çevre – Meydan Ulaşımı	Yeterli	19	38.0	14	28.0	9	18.0	12	24.0	54	27.0
	Yeterli Değil	31	62.0	36	72.0	41	82.0	38	76.0	146	73.0
Yaya Dolaşım Rahatlığı	Rahat	22	64.0	35	70.0	32	64.0	33	66.0	132	66.0
	Rahat Değil	18	36.0	15	30.0	18	36.0	17	34.0	68	34.0

12.00'de, %8'i 12.00-20.00'de, %4'ü ise 12.00-14.00'de, %3'ü 10.00-12.00'de, %2'si 8.00-20.00'de, %1'i ise 14.00-16.00'da meydana kullanılmaktadır. Sonbahar ve kış mevsimlerinde sabah 8.00-10.00 arasında yoğun bir kullanım görülmektedir. İlkbahar ve yazın ise yoğun kullanım akşam üstü ve akşam saatlerinde fazlalaşmaktadır.

4.5.3.4.2.3. Tercih Nedeni

Meydanı tercih etme nedeni, yıl genelinde %36'sı geçiş alanı olarak, %18.5'i iş amaçlı, %15'i dinlenme ve eğlenme amaçlı, %11'i alışveriş amaçlı, %8.5'i buluşma noktası, %6.5'i eğitim, %3'ü turizm ve %1.5 ibadet amaçlı olarak belirlenmiştir.

4.5.3.4.1.4.Boş Zamanda Yararlanma

Yıl genelinde %45 kullanıcı kitlesi boş zamanda meydana yararlandığını, %55 oranındaki kullanıcılar ise yararlanmadığını ortaya koymuşlardır. Mevsimlere göre dağılıma bakıldığında ilkbahar ve yaz mevsimlerinde boş zamanda meydana daha çok yararlanıldığı görülmektedir.

4.5.3.4.2.5. Ulaşım Araçları

Değişken olarak kullanıcıların yararlandıkları ulaşım araçları incelenecek olursa, öncelikle %39.5 ile otobüs kullanımı ön planda yer almıştır. Daha sonra %23.5'i otomobil, %16.5'i minibüs, %13.5 yaya, %6'sı tramvay, %0.5 bisiklet ve motosiklet gibi araçlardan yararlanılarak geldiği ortaya çıkmıştır.

Ziyaret ilişkilerine ilişkin bulgular genel olarak değerlendirilecek olursa; Taksim Meydanı, konuşulan kullanıcılar hepsi tarafından bilinmekte , tanınmakta olup, haftanın tüm günlerinde yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Mevsimlik dağılımlarda da haftaiçi kullanım, tüm mevsimlerde ilk sırayı almaktadır. Bunda Taksim Meydanı ve çevresinin kent içinde bir merkez niteliği taşımasının ve İstiklal Caddesi gibi eğlence, kültür ve alışveriş fonksiyonlarını yoğun bir şekilde barındıran bir yaya mekanıyla birleşmesinin büyük bir etkisi vardır.

Meydan'dan yararlanılan saatlere bakıldığında, günün her saatinde yoğun bir kullanım görülmekte, ilkbahar ve yazın ise yoğun kullanım akşamüstü ve akşam saatlerinde artmaktadır. Kullanıcılar meydanı değişik zamanlarla kullanmakta olup, ağırlıklı olarak geçiş alanı olarak, iş, dinlenme eğlenme ve alış veriş amaçlı kullanılmaktadırlar. Ayrıca kullanıcılar boş zamanda meydandan ilkbahar ve yaz mevsimlerinde daha çok yararlanmaktadırlar.

Kullanıcıların meydana gelirken yararlandıkları ulaşım araçları incelendiğinde de otobüs, otomobil, minibüs ve yaya ulaşımını kullandıkları görülmektedir. Gerçekten de meydan ve çevresi, otobüs, minibüs ve taksi duraklarının yoğun bir şekilde bulunduğu bir ulaşım merkezi niteliğindedir.

4.5.3.5.Rekreasyonel Kullanım Şekli, Aktivite ve Tesis İlişkileri

4.5.3.5.1.Dinlenme ve Eğlenmeye Yeterliliği

Kullanıcıların %71'i dinlenme ve eğlenmeye yeterli olmadığını, %29'u ise yeterli olduğunu belirtmişlerdir. İlkbahar ve yaz mevsimlerinde yeterli bulunma oranı biraz daha fazlalaşmış olup, yinede yeterli olmadığı görülmektedir (Tablo 4.15).

4.5.3.5.2. Rekreasyonel Aktivite Çeşitleri

Elde edilen bilgilere göre kullanıcıların %28'i yeterli bulduğu için soruya cevap vermemiştir. %72'lik gruptan ise, %15'i diğer insanlarla birarada olma, %10' gezme, %8.5'i oturma, %7'si gösteri izleme, %6'sı maç kutlama, %5'i paten kayma, %5.5'i tören yapma ve müzik dinleme, %3'ü satranç oynama, %1'i resim yapma, %0.5'i manzara seyretme gibi aktiviteleri önermiştir.

4.5.3.5.3. Bitkisel Düzenlemenin Uygunluk ve Yeterliliği

Kullanıcıların %38'i bitkisel düzenlemeyi uygun ve yeterli bulmuş, %62'si ise uygun ve yeterli bulmamıştır.

Tablo 4.14: Taksim Meydanı'ndaki Kullanıcıların Ziyaret İlişkilerine Göre Dağılımı

ZİYARET İLİŞKİLERİ		MEVSİMLER										TOPLAM	
		Sonbahar		Kış		İlkbahar		Yaz					
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Tanıma Durumu	Önceden Tanıyan	50	100.0	50	100.0	50	100.0	50	100.0	50	100.0	200.0	100.0
	Önceden Tanımayan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ziyaret Sıklığı	Hafta içi	17	34.0	26	52.0	23	46.0	20	40.0	20	40.0	86	43.0
	Hafta sonu	14	28.0	5	10.0	5	10.0	11	22.0	11	22.0	35	17.0
	Değişken	15	30.0	17	34.0	21	42.0	17	34.0	17	34.0	70	35.0
	Herzaman	4	8.0	2	4.0	1	2.0	2	4.0	2	4.0	9	4.5
Tercih Edilen Saatler	6.00-8.00	10	20.0	8	16.0	4	8.0	4	8.0	4	8.0	26	13.0
	8.00-10.00	5	10.0	9	18.0	7	14.0	6	12.0	6	12.0	27	13.5
	10.00-12.00	2	4.0	2	4.0	-	-	2	4.0	2	4.0	6	3.0
	8.00-12.00	7	14.0	5	10.0	3	6.0	3	6.0	3	6.0	18	9.0
	12.00-14.00	1	2.0	1	2.0	3	6.0	3	6.0	3	6.0	8	4.0
	14.00-16.00	1	2.0	-	-	-	-	1	2.0	1	2.0	2	1.0
	16.00-18.00	5	10.0	7	14.0	11	22.0	11	22.0	11	22.0	34	17.0
	12.00-20.00	1	2.0	6	12.0	3	6.0	6	12.0	6	12.0	16	8.0
	18.00-20.00	6	12.0	6	12.0	11	22.0	5	10.0	5	10.0	28	14.0
	8.00-20.00	2	4.0	7	14.0	1	2.0	2	4.0	-	-	4	2.0
Tercih Nedeni	20'00'den sonra	9	18.0	5	10.0	7	14.0	9	18.0	9	18.0	30	15.0
	Geçiş Alanı	15	30.0	19	38.0	15	30.0	23	46.0	23	46.0	72	36.0
	Alışveriş	5	10.0	5	10.0	6	12.0	6	12.0	6	12.0	22	11.0
	Diğer Alanı	9	18.0	8	16.0	10	20.0	3	6.0	3	6.0	30	15.0
	Eğitim	4	8.0	1	2.0	4	8.0	4	8.0	4	8.0	13	6.5
	İş	6	12.0	13	26.0	12	24.0	6	12.0	6	12.0	37	18.5
	İbadet	1	2.0	-	-	1	2.0	1	2.0	1	2.0	3	1.5
	Turizm	-	-	-	-	-	-	6	12.0	6	12.0	6	3.0
	Buluşma noktası	10	20.0	4	8.0	2	4.0	1	2.0	1	2.0	17	8.5
	Yararlanıyor	21	42.0	16	32.0	24	48.0	29	58.0	29	58.0	90	45.0
Boş Zamanda Yararlanma	Yararlanılmıyor	29	58.0	34	68.0	26	52.0	21	42.0	21	42.0	110	55.0
	Yaya	6	12.0	5	10.0	8	16.0	8	16.0	8	16.0	27	13.5
Ulaşım Araçları	Bisiklet	-	-	-	-	-	-	1	2.0	1	2.0	1	0.5
	Motosiklet	1	2.0	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0.5
	Otomobil	14	28.0	11	22.0	10	20.0	12	24.0	12	24.0	47	23.5
	Minibüs	7	14.0	10	20.0	7	14.0	9	18.0	9	18.0	33	16.5
	Otobüs	18	36.0	21	42.0	24	48.0	16	32.0	16	32.0	79	39.5
	Vapur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tramvay	4	8.0	3	6.0	1	2.0	4	8.0	4	8.0	12	6.0

G E L L İ Ş Ö Z E L L İ K L E R İ

G E L İ Ş Ö Z E L L İ K L E R İ

4.5.3.5.4. Bitkisel Düzenleme Önerileri

Kullanıcıların %37.5'i uygun ve yeterli bulduklarından bu soruya cevap vermemişlerdir. %62.5'lik katılım payı ile, %48.5'i alanın tarihsel dokusuna uyum sağlayacak bir bitkilendirme, %8.5'i alana renk katacak çiçekli bitkiler, %5.5'i gölgesinden yararlanılacak büyük ağaçlar önermişlerdir (Tablo 4.15).

4.5.3.5.5. Kullanıcılar İçin Yeterliliği

Kullanıcıların %77.5'i meydan ve çevresinin yeterli olmadığını, %22.5'i yeterli olduğunu ortaya koymuşlardır. Mevsimsel dağılımlara bakıldığında bu oran geçerliliğini korumaktadır (Tablo 4.15).

4.5.3.5.6. Kullanıcıları Rahatsız Eden Faktörler

Kullanıcıların %22'si meydanı yeterli görmesinden dolayı, bu soruya cevap vermemişlerdir. Kullanıcıların %78'ine göre ise, %25 tarihsel karakter ile uyumsuzluktan, %19.5'i yoğun taşıt trafiğinden, %12.5'i otopark sorunundan, %8'i satıcıların verdiği rahatsızlıktan, %6.5'i gürültüden, %4.5'i boş zamanın değerlendirileceği fonksiyon yetersizliğinden, %2'si de kalabalıktan rahatsız olduklarını belirtmişlerdir (Tablo 4.15).

4.5.3.5.7. Rekreasyonel Tesis İstekleri

Meydanda bulunulması istenen tesisler içerisinde ilk üç sırayı, %28 ile dinlenme alanı, %23.5 ile çok amaçlı merkez, %18.5 ile bitki gösteri alanı almaktadır. Bundan sonra %9 otopark, %6.5 açık hava gösteri alanı ile açık sergi alanı, %3.5, café-restaurant, %3 su ögesi, %1.5 ise yeşil alan gelmektedir. Mevsimlik dağılımlara bakıldığında yaz mevsiminde açık hava gösteri alanı ve açık sergi alanı istemi belirgin bir şekilde yükselmiştir (Tablo 4.15).

4.5.3.5.8. Mevcut Rekreasyonel Kolaylık Yeterliliği

Kullanıcılara, rekreasyonel kolaylık yeterliliği olan donatım elemanlarının meydana yeterince olup olmadığı sorulmuş, %81.5'i yeterli olmadığını %18,5'i ise

yeterli olduğunu ortaya koymuşlardır. Elde edilen bilgilere göre özellikle yaz mevsiminde donatım elemanlarının eksikliği kullanım yoğunluğu sonucunda daha da ortaya çıkmaktadır.

4.5.3.5.9. Mevcut Rekreatif Kolaylık Uygunluğu

Mevcut donatım elemanlarının kullanım ve yer açısından uygunluğu incelendiğinde, kullanıcıların %89'u uygun olmadığını, geri kalan %11'lik katılım payı da uygun olduğunu ortaya koymuşlardır (Tablo 4.15).

4.5.3.5.10. Kullanıcıların Kolaylık İstekleri

Verilmiş olan tercihlere göre; kullanıcıların %27'si oturma bankları, %16'sı aydınlatma elemanları, %15'i plastik objeler, %10'u satış birimleri, %9.5'i telefon kulüpleri, %9'u çöp kutuları, %6.5'i yol işaretleri, yönlendirici levhalar, %4'ü elektronik ekran, %2'si reklam panoları, %1 wc gereksinimlerinin olduğunu ortaya koymuşlardır (Tablo 4.15).

Rekreatif kullanım şekli, aktivite ve tesis ilişkilerine ait bulgular genel olarak değerlendirildiğinde; kullanıcıların meydanı dinlenme ve eğlenme açısından yeterli bulmadıkları belirlenmekte, istedikleri rekreatif aktiviteler içinde, diğer insanlarla birarada olma, gezme, oturma, gösteri izleme, maç kutlama, tören yapma ve müzik dinleme gibi aktiviteler ağırlık kazanmaktadır. Kullanıcılar meydana bitkisel düzenlenmeyi de uygun ve yeterli bulmamış, alanın tarihsel dokusuna uyum sağlayacak bir bitkilendirme istediklerini, renk katacak çiçekli bitkiler ile gölgesinden yararlanılacak büyük ağaçlara gereksinim duyduklarını belirtmişlerdir. Kullanıcıları rahatsız eden faktörler arasında sırasıyla tarihsel karakter ile uyumsuzluk, yoğun taşıt trafiği, otopark sorunu ve satıcıların verdiği rahatsızlık ile gürültü yer almaktadır. Konuşulan kullanıcıların meydana bulunmasını istedikleri rekreatif tesis istekleri içinde dinlenme alanı, çok amaçlı merkez ve bitki gösteri alanı öncelik kazanmaktadır. Kullanıcılar rekreatif kolaylıkları açısından meydana yeterli ve uygun bulmadıklarını belirtmişlerdir. Kolaylık istekleri sorgulandığında da oturma bankları, aydınlatma elemanları, plastik objeler, satış birimleri ve telefon kulüplerinin öncelik kazandığı saptanmıştır.

Elde edilen tüm bu verilerde Taksim Meydanı'nda rekreatif işlevden sözmenin olanaksız olduğunu açıkça göstermektedir.

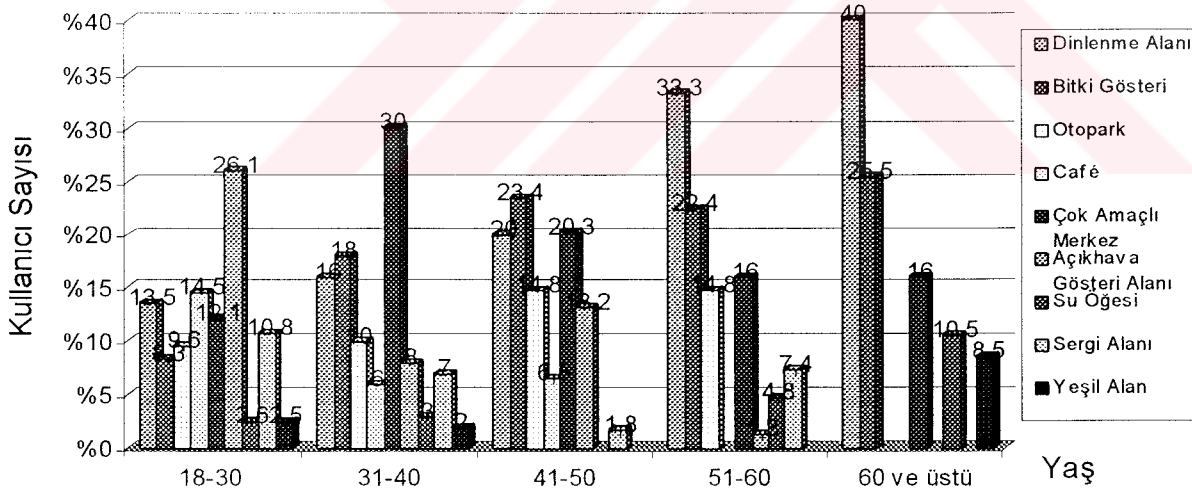
4.5.3.6. Rekreasyonel Kullanımı Etkileyen Etmenler

4.5.3.6.1. Yaş – Boş Zamandan Yararlanma İlişkisi

X 49 by X5 $P = 0,39394$ $DF = 4$ $P \neq 0,05$ olduğundan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

4.5.3.6.2. Yaş – Rekreasyonel Fonksiyon Alan İstekleri İlişkisi

X49 by X20 $P = 0,0507$ $DF = 30$ $P < 0,05$ olduğundan; 31-40 yaş arası en çok istekte bulunan yaş grubu olmuştur. %30 çok amaçlı bir merkez, %18 bitki gösteri alanı, %16 dinlenme alanı, %10 otopark, %8 açık hava gösteri alanı, %7 açık sergi alanı, %6 café alanı, %3 su ögesi gibi fonksiyon alanları istemişlerdir. 18-30 yaş grubunda ise %26,1 açık hava gösteri alanı ve %14,5 café-restaurant fonksiyonu isteği diğer fonksiyon alanlarından daha fazla olmuştur. Yaş ilerledikçe fonksiyon alan isteği azalmıştır (Grafik 4.11).

Grafik 4.11: Yaş – Rekreasyonel Fonksiyon Alan İstekleri İlişkisi

4.5.3.6.3. Yaş – Rekreasyonel Kullanım Şekilleri İlişkisi

X49 by X7 $P = 0,4760$ $DF = 22$ $P \neq 0,05$ olduğundan ilişki bulunamamıştır.

4.5.3.6.4. Gelir – Rekreasyon Kullanım Şekilleri İlişkisi

X50 by X7 $P = 0,7851$ $DF= 67$ $P \not< 0.005$ olduğundan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

4.5.3.6.5. Gelir – Yararlanılan Taşıt Aracı İlişkisi

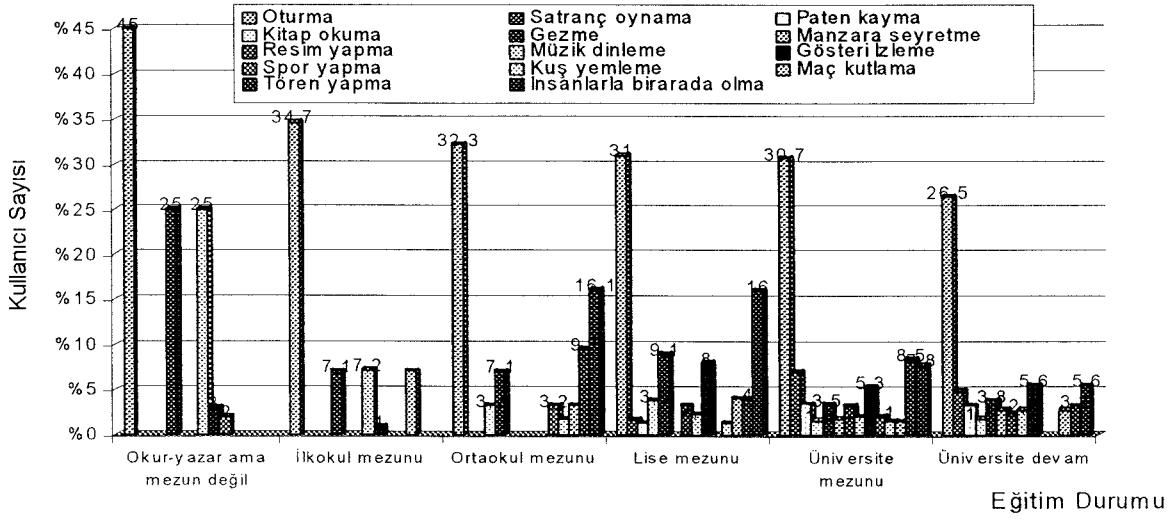
X50 by X38 $P = 0,0402$ $DF= 36$ $P < 0,05$ olduğundan geliri olmayanların %33'ü otobüs, %25'i tramvay, %19'u yaya, %10 minibüs ile, 0-50.000.000 TL. geliri olanların %46'sı otobüs, %27'si tramvay, %15 yaya, %7 minibüs, 51-100.000.000 TL.geliri olanların %25 otobüs, %23'ü yaya, %20 tramvay, %15'i minibüs, %5 otomobil, 100.000.000 – 150.000.000 TL.geliri olanlar %28 otobüs, %20 tramvay, %19 minibüs, %15 otomobil, %10 yaya, %3 bisiklet, 151.000.000-200.000.000 TL.geliri olanlar %33 otobüs, %24 otomobil, %10 tramvay, %11 minibüs, %10 yaya, 201.000.000-250.000.000 TL.geliri olanlar %50 otobüs, %15 otomobil, %10 tramvay, %5 yaya, 250.000.000 TL.üstü ise %55 otomobil, %28'i otobüs, %10'u minübüs ile meydana ulaşmaktadır.

4.5.3.6.6. Eğitim Durumu - Rekreasyonel Fonksiyon İstekleri İlişkisi

X51 by X20 $P = 0,40583$ $DF= 50$ $P \not< 0,005$ olduğundan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

4.5.3.6.7. Eğitim Durumu – Rekreasyon Kullanım Şekilleri İlişkisi

X51 by X7 $P = 0,051$ $DF= 60$ $P < 0,05$ olduğundan, en çok katılım payı olan lise mezunu (%30.5) kullanıcılar %31 oturma, %10 gezme, %16 diğer insanlarla birarada olma, %7 gösteri izleme, %4 maç kutlama, %4 tören yapma, gibi kullanım şekillerine ağırlık vermişlerdir. Üniversite mezunları %28.5 katılım payı ile, %33 oturma, %9 diğer insanlarla birarada olma, %6 müzik dinleme, %7 satranç oynama, %5.5 gösteri izleme, %4 paten kayma gibi kullanım şekillerini istemişlerdir. Eğitim durumu düştükçe istek azalmış oturma kullanım şekline oransal pay fazlaca kaymıştır (Grafik 4.12).

Grafik 4.12: Eğitim Durumu – Rekreatyonel Kullanım Şekilleri

4.5.3.6. 8. Meslek Grupları – Boş Zamanda Yararlanma İlişkisi

X52 by X5 $P = 0,3042$ $DF=10$ $P \neq 0,05$ olduğundan anlamlı ilişki bulunamamıştır.

4.5.3.6.9. Meslek Grupları – Günler İlişkisi

X52 by X2 $P = 0,3971$ $DF= 30$ $P \neq 0,05$ olduğundan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

4.5.3.6.10. Saat – Yaya Taşıt İlişkisi

X3 by X41 $P = 0,0135$ $DF= 8$ $P < 0,05$ olduğundan, sabah 6.00-8.00 (%68) ve 8.00-10.00 (%65) saatlerinde yoğun ve rahatsız taşıt trafiği görülmektedir. 12.00-14.00 saatlerinde ve 16.00-18.00 saatlerinde yaya (%58) ve taşıt trafiği (%42) birbirine yakın oranlarda yoğunluk göstermektedir. 18.00-20.00 ve 20.00'den sonra yine yoğun bir taşıt trafiği oluşmakta yaya trafiğinden daha da fazla olduğu görülmektedir.

4.5.3.6.11. Saat – Yaya Dolaşım Rahatlığı İlişkisi

X3 by X40 $P = 0,0437$ $DF = 8$ $P < 0,05$ olduğundan, 6.00-8.00 (%80) ve 8.00-10.00'da (%90) yaya dolaşımının rahat olmadığı, 10.00-12.00'de biraz rahatladığı, 16.00-18.00 (%93), 18.00-20.00 (%97) saatleri arasında tekrar dolaşımın oldukça rahatsız edici olduğu ortaya çıkmaktadır.

4.5.3.6.12. Ziyaret Sıklığı - Saat İlişkisi

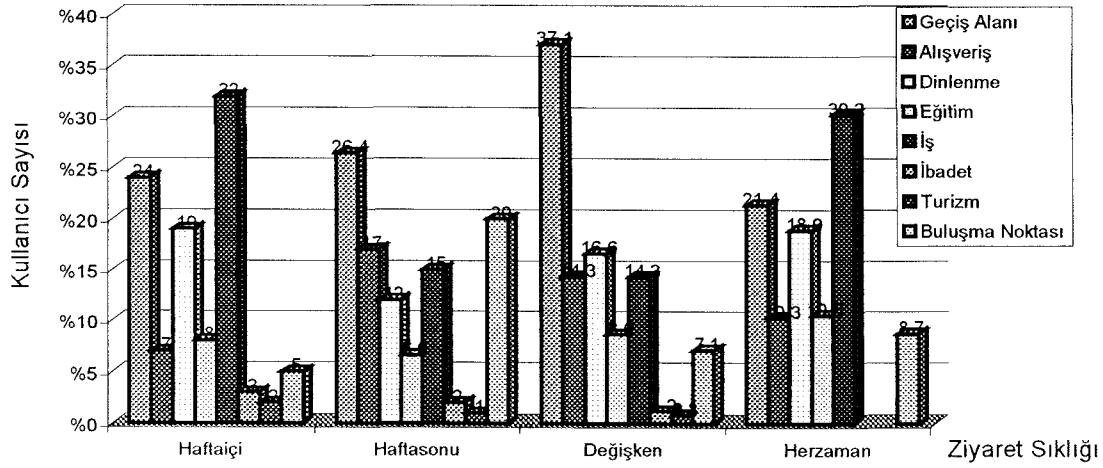
X2 by X3 $P = 0,0381$ $DF = 35$ $P < 0,005$ olduğundan hafta içi 6.00-8.000 (%25), 8.00-10.00 (%25) ve 16.00-18.00'de (%50) yoğun bir kullanım görülmektedir. Hafta sonu 12.00-14.00 (%40) – 12.00-20.00 (%32) ve 20.00'den sonra (%28) değişken olarakta 18.00-20.00 (%50) – 20.00'den sonra (%40), 16.00-18.00 (%10) saatlerin de, her zaman ise 8.00-20.00 (%25). 12.00-14.00 (%50) ve 8.00-10.00 (%25) saatlerinde alan kullanılmaktadır.

4.5.3.6.13. Ziyaret Sıklığı – Tercih Nedeni İlişkisi

X2 by X4 $P = 0,0481$ $DF = 36$ $P < 0,05$ olduğundan, hafta içi %32 iş amaçlı, %24 geçiş alanı, %20 dinlenme alanı amaçlı, %7 alışveriş, %5 buluşma noktası, %2 turizm, %3 ibaret amaçlı, hafta sonu %17 alışveriş, %20 buluşma noktası, %26.4 geçiş alanı, %12 dinlenme – eğlenme amaçlı, değişken olarak, %37.1 geçiş alanı, %18 dinlenme-eğlenme, %14 eğitim, her zaman ise %30,2 iş amaçlı, %10,5 eğitim, %18.9 dinlenme eğlenme, %12 alışveriş, %1 turizm amaçlı olarak meydan kullanılmaktadır (Grafik 4.13).

4.5.3.6.14. Saat – Tercih Nedeni İlişkisi

X3 by X4 $P = 0,54152$ $DF = 30$ $P \neq 0,05$ olduğundan ilişki bulunamamıştır.

Grafik 4.13: Ziyaret Sıklığı – Tercih Nedeni İlişkisi

4.5.4. Üsküdar Meydanı'na İlişkin Anket Sonuçları

Üsküdar Meydanı, tarihsel özellikleri ticari, idari, sosyal, kültürel, ulaşım gibi çeşitli fonksiyonları taşıyan bir meydandır. Bu meydandan yararlanan kullanıcı kitlesinin özellikleri ve eğilimleri, aşağıda başlıklar halinde açıklanmıştır.

4.5.4.1.Sosyo-Ekonomik Yapı

4.5.4.1.1.Cinsiyet Durumu

Üsküdar Meydanı'nı kullanan kullanıcıların %65'inin erkek, %35'inin kadın olduğu çıkmıştır. Mevsimlik dağılımlara bakıldığında kadınların düşük oran geçerliliği tüm mevsimlerde aynıdır (Tablo 4.16).

4.5.4.1.2. Yaş Grubu

Kullanıcıların yaş dağılımı %34'ü 31-40 yaş arasında, %24.5'i 41-50 yaş arasında, %23.5'i 18-30, %13.5'i 51-60 yaş, %4.5 ise 61 yaş üstüdür. Sonbahar, kış, ilkbahar mevsimlerinde 31-40 yaş grubundaki kullanıcının daha fazla olduğu, yazın ise 41-50 yaş grubunun biraz daha fazla katılma payı olduğu gözlenmektedir (Tablo 4.16).

4.5.4.1.3. Aylık Gelir Durumu

Kullanıcıların %20.5'inin aylık geliri 51.000.000-100.000.000 TL.arasındadır. %20.5'inin geliri yoktur. %16'sı 151.000.000-200.000.000 TL., %14'u 101.000.000-150.000.000 TL, %11'i 201.000.000-250.000.000 TL., %9'u 251.000.000 TL.üstü, %8'i 0-50.000.000 TL.arasında geliri bulunmaktadır. Mevsimlik dağılıma bakıldığında ilkbahar ve yazın geliri yüksek olanların sayısal oranının biraz daha fazla olduğu gözlenmektedir.

4.5.4.1.4.Eğitim Durumu

Kullanıcıların eğitim durumları, mevsimlere göre farklılık göstermektedir. Yıl içerisinde kullanıcıların %28'i lise mezunu, %27'si üniversite mezunu, %16.5 ortaokul mezunu, %15'i üniversite devam, %12.5'i ilkokul mezunu, %0.5'i okur-yazar mezun değil, %0.5 okur-yazar değil olarak saptanmıştır. Lise, üniversiteye devam eden, ve üniversite mezunu olan kişiler, her mevsimde oransal fazlalıklarını korumuştur.

4.5.4.1.5.Meslek Dağılımları

Kullanıcıların meslek grupları, %30'u serbest meslek, %14.5'i öğrenci, %12'si memur, %8'i ev hanımı, %7.5'i işçi, %6.5 diğer meslek grupları, %6'sı öğretmen, %5'i tüccar, 54'ü emekli, %3.5'i akademisyen, %3'ü işsiz olarak saptanmıştır. Serbest meslek grubundakiler her mevsim yüksek oran geçerliliğini korumaktadır (Tablo 4.16).

Buraya kadar açıklanan sosyo-ekonomik yapıya ilişkin bulgular, genel bir şekilde değerlendirilirse; Üsküdar Meydanı'nın çoğunlukla serbest meslek sahibi kişiler, öğrenci ve memurlardan oluşan, eğitilmiş, orta yaş ve genç, erkeklerin çoğunlukta olduğu bir kullanıcı kitlesine sahip olduğu söylenebilir.

4.5.4.2.Genel Özellikler

4.5.4.2.1.Rekreasyon Kavramı Bilgisi

Yıl geneline bakıldığında rekreasyon kavramı hakkında bilgisi olanlar %49, bilgisi olmayanlar %51 oranındadır. Mevsimsel dağılımda, kış mevsiminde rekreasyon

kavramı hakkında bilgisi olanların sayısı, diğer mevsimlere oranla daha fazladır (Tablo 4.17).

4.5.4.2.2. Meydanda Rahatsız Eden Faktörler

Kullanıcıların meydanda; %25.5'i gürültüden, %21.5'i çöplerden, %15.5'i kullanım yoğunluğundan, %11.5'i toz, çamur, hava kirliliği, gürültü, kullanım yoğunluğu, araç trafiği gibi tüm faktörlerden, %9.5'i araç trafiğinden, %5.5'i çamurdan, %5'i hava kirliliğinden rahatsız olduğunu belirtmektedir. Mevsimsel dağılımda gürültünün sonbahar ve yazın daha fazla olduğu saptanmış, kullanım yoğunluğu ilkbaharda (%18), çöpler ilkbahar ve yaz (%28, %30) aylarında en çok rahatsız eden faktörler olarak belirlenmiştir (Tablo 4.17).

4.5.4.2.3. Meydandan Memnuniyet

Yıl geneline bakıldığında kullanıcıların %96.5'i meydandan memnun olmadıklarını, %3.5'i ise memnun olduğunu belirtmişlerdir.

Genel özelliklere ilişkin bulgular değerlendirildiğinde, konuşulan kullanıcıların rekreasyon kavramı hakkındaki bilgi durumu somut bir şekilde saptanamamıştır. Kullanıcılar çoğunlukla Üsküdar Meydanı'ndan memnun olmadıklarını belirtmiş ve gürültü, çöpler, kullanım yoğunluğu, toz, çamur, hava kirliliği ile araç trafiğinin kendilerini rahatsız eden faktörler olduklarını vurgulamışlardır. Tüm bu veriler, Üsküdar Meydanı'nın da Taksim Meydanı gibi bütünüyle bir trafik meydan karakteri taşıdığının ve öncelikli olarak kara ve deniz ulaşımına hizmet eden bir meydan niteliğinde olduğunu ortaya koymaktadır (Tablo 4.17).

4.5.4.3. Sirkülasyon Özellikleri

4.5.4.3.1. Otopark Sorununun Belirlenmesi

Meydan ve çevresinde %97.5'lik katılım payı ile otopark sorunun olduğu, %2.5'i ise olmadığını belirtmiştir (Tablo 4.18).

4.5.4.3.2.Yaya-Taşıt İlişkileri

Meydan ve çevresinde kullanıcıların %76.5'i yoğun ve rahatsız edici bir taşıt trafiği olduğunu, %19.5'i alanın rahat hareket etmeyi engelleyici olduğunu, %4'ü ise dolaşım problemi olmayan uygun bir trafik düzeninin olduğunu belirtmiştir. Mevsimlik dağılımlara bakıldığında özellikle sonbahar, ilkbahar ve yaz aylarında yoğun taşıt trafiğinin daha fazla olduğu saptanmıştır.

4.5.4.3.3.Yakın Çevre ile Meydan Arasındaki Ulaşım

Kullanıcıların %67'si ulaşımın yeterli olmadığını, %33'ü yeterli olduğunu ifade etmektedir.

4.5.4.3.Meydanda Yaya Dolaşımı Rahatlığı

Kullanıcıların %53.5'i yaya dolaşımını rahat sağladıklarını, %46.5'i ise rahat sağlayamadığını ortaya koymuşlardır.

Konuşulan kullanıcıların büyük çoğunluğu, Üsküdar Meydanı ve çevresinde otopark sorunu bulunduğunu, yoğun ve rahatsız edici bir taşıt trafiği olduğunu, alanın rahat hareket etmeyi engelleyici olduğunu, yakın çevre ile meydan arasındaki yaya ulaşımının da yeterli olmadığını belirtmektedirler. Bunda Üsküdar Meydanı'nın İstanbul'un Anadolu yakasındaki ulaşımı toplayan ve dağıtan ana merkezlerden biri durumunda olmasının etkisi büyüktür.

4.5.4.4.Ziyaret İlişkileri

4.5.4.4.1.Tanıma Durumu

Meydanı kullanan kullanıcıların %99'unun önceden buraya gelmiş, burayı bilen kişiler olduğu saptanmıştır (Tablo 4.19).

Tablo 4.17: Üsküdar Meydanı'ndaki Kullanıcıların Genel Özelliklerine Göre Dağılımı

GENEL ÖZELLİKLER		MEVSİMLER								TOPLAM	
		Sonbahar		Kış		İlkbahar		Yaz			
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Rekreasyon Bilgisi	Bilgisi olan	22	44.0	28	56.0	24	48.0	24	48.0	98	49.0
	Bilgisi olmayan	28	56.0	22	44.0	26	52.0	26	52.0	102	51.0
Rahatsız Eden Faktörler	Toz	3	6.0	5	10.0	4	8.0	-	-	12	6.0
	Çamur	1	2.0	9	18.0	1	2.0	-	-	11	5.5
	Çöp	5	10.0	9	18.0	14	28.0	15	30.0	43	21.5
	Hava Kirliliği	3	6.0	3	6.0	-	-	4	8.0	10	5.0
	Gürültü	17	34.0	9	18.0	12	24.0	13	26.0	51	25.5
	Kullanım Yoğunlu.	7	14.0	3	6.0	12	24.0	9	18.0	31	15.5
	Araç Trafikği	5	10.0	1	2.0	4	8.0	9	18.0	19	9.5
	Hepsi	9	18.0	11	22.0	3	6.0	-	-	23	11.5
Memnuniyet	Memnun olanlar	7	14.0	-	-	-	-	-	-	7	3.5
	Memnun olmayan	43	86	50	100.0	50	100.0	50	100.0	193	96.5

Tablo 4.18: Üsküdar Meydanı'ndaki Kullanıcıların Sirkülasyon Özelliklerine Göre Dağılımı

SİRKÜLASYON ÖZELLİKLERİ		MEVSİMLER								TOPLAM	
		Sonbahar		Kış		İlkbahar		Yaz			
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Otopark Sorunu	Var	49	98.0	50	100.0	49	98.0	47	94.0	195	97.5
	Yok	1	2.0	-	-	1	2.0	3	6.0	5	2.5
Yaya-Taşıt Trafikği	Hareket Etm. Engelleyici	5	10.0	19	38.0	10	20.0	5	10.0	39	19.5
	Yoğ. ve Rah. Taşıt Trafik	44	88.0	29	58.0	40	80.0	40	80.0	153	76.5
	Problem Olm. Uygun Trafik	1	2.0	2	6.0	-	-	5	10.0	8	4.0
Yakın Çevre	Yeterli	21	42.0	18	36.0	16	32.0	11	22.0	66	33.0
	Yeterli Değil	29	58.0	32	64.0	34	68.0	39	78.0	134	67.0
Yaya Dolaşım Rahatlığı	Rahat	36	72.0	30	60.0	18	36.0	23	46.0	107	53.5
	Rahat Değil	14	28.0	20	40.0	32	64.0	27	54.0	93	46.5

4.5.4.4.2.Geliş Özellikleri

4.5.4.4.2.1.Ziyaret Sıklığı

Kullanıcıların %99.5'i katılım payına göre, %53.5'i hafta içi, %27.5'i değişken, %12'si hafta sonu, %6.5'i her zaman meydana kullandıklarını belirtmişlerdir. Hafta içi kullanım yaz mevsiminde biraz daha azalmakta, hafta sonu kullanım da gene bu mevsimde biraz artmaktadır.

4.5.4.4.2.2.Tercih Edilen Saatler

%99.5 katılım payına göre, kullanıcıların %20'si 6.00-8.00 arasında, %14.5'u 8.00-10.00 ve yine %14.5'i 16.00-18.00'da, %12.5'i 18.00-20.00 da, %12'si 12.00-14.00'da, %6'sı 8.00-20.00'de, %5.5'i 12.00-20.00'da, %5'i 10.00-20.00'de, %4.5'i 20.00'den sonra, %3'ü 8.00-12.00'de, %2'si de 14.00-16.00'da meydana kullandığını belirtmiştir. Özellikle sonbahar ve kışın 6.00-8.00 arası kullanım daha fazladır. İlkbaharda 18.00-20.00 arası, yazın 16.00-18.00 arası kullanımın daha fazla olduğu saptanmıştır.

4.5.4.4.2.3. Tercih Nedeni

Meydanı kullanıcıların, %48'i geçiş alanı olarak, %15.5'i iş için, %14'ü dinlenme-eğlenme, %12'si alışveriş amaçlı, %4,5 ibadet amaçlı, %4'ü buluşma noktası, %2'si ise eğitim amaçlı olarak kullanmaktadır. Geçiş alanı amaçlı kullanım tüm mevsimlerde oran geçerliliğini korumaktır. Yaz mevsiminde dinlenme-eğlenme amaçlı gelenlerin sayısının diğer mevsimlere oranla daha fazla olduğu saptanmıştır.

4.5.4.4.1.4.Boş Zamanda Yararlanma

Boş zamanda meydana kullanıcıların %73.5'inin yararlanmadığını, %26.5'i ise yararlandığı belirlenmiştir. Yazın özellikle yararlanan kişilerin sayılarının diğer mevsimlere göre daha fazla olduğu saptanmıştır.

4.5.4.4.2.5. Ulaşım Araçları

Kullanıcıların %27.5'i otobüs, %22'si vapur-motor-deniz otobüsü, %19.5'i minibüs, %17.5'i yaya, %13.5'i ise otomobil gibi araçlardan yararlanarak geldiğini belirtmiştir. Mevsimsel dağılıma bakıldığında yaz mevsiminde yaya kullanımının daha fazla olduğu görülmüştür. Her mevsimde otobüsün fazla oranda kullanıldığı saptanmıştır.

Ziyaret ilişkilerine ilişkin bulgular genel olarak değerlendirilecek olursa; Üsküdar Meydanı koşulan kullanıcıların hepsi tarafından bilinmekte ve tanınmakta olup, hafta için daha yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Yaz mevsiminde ise haftaiçi kullanımda azalma olmasına karşın hafta sonu kullanımında artış olmaktadır. Bu durumun oluşmasında yazın okulların tatil olması ile çalışanların yıllık izine ayrılmalarının etkisi olduğu düşünülmektedir.

Meydan'dan yararlanılan saatlere bakıldığında, özellikle işe ve okula gidiş-geliş saatlerinde yoğun bir kullanım olduğu gözlenmektedir. İlkbahar ve yaz aylarında da akşamüstü kullanımında yoğunluk gözlenmektedir. Kullanıcılar meydandan değişik amaçlarla yararlanmakta olup, ağırlıklı olarak geçiş alanı, iş, dinlenme-eğlenme ve alışveriş amaçlı kullanılmaktadırlar. Ayrıca kullanıcılar boş zamanda meydandan yararlanmamakta olup, yalnızca yaz aylarında yararlanan kişilerin sayılarında artış gözlenmektedir. Bunda Üsküdar Meydanı'nın rekreasyonel işlev eksikliğine karşın deniz kenarında olmasının etkisi büyüktür.

Kullanıcıların meydana gelirken yararlandıkları ulaşım araçları incelendiğinde de otobüs, vapur, motor, deniz otobüsü, minibüs, otomobil ve yaya ulaşımını kullandıkları görülmektedir. Ulaşım araçlarının çeşitliliği de Üsküdar Meydanı'nın bir trafik meydanı ve ulaşım merkezi niteliğini açıkça ortaya koymaktadır.

4.5.4.5. Rekreasyonel Kullanım Şekli, Aktivite ve Tesis İlişkileri

4.5.4.5.1. Dinlenme ve Eğlenmeye Yeterliliği

Kullanıcıların %95.5'i meydanın dinlenme, eğlenmeye yeterli olmadığını, %14.5'i yeterli olduğunu ortaya koymuştur (Tablo 20).

Tablo 4.19: Üsküdar Meydanı'ndaki Kullanıcıların Ziyaret İlişkilerine Göre Dağılımı

ZİYARET İLİŞKİLERİ		MEVSİMLER								TOPLAM	
		Sonbahar		Kış		İlkbahar		Yaz			
Tanıma Durumu	Önceden Tanıyan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
		48	96.0	50	100.0	50	100.0	50	100.0	198	99.0
	Önceden Tanımayan	2	4.0	-	-	-	-	-	-	2	1.0
	Hafta içi	27	54.0	33	66.0	24	48.0	23	46.0	107	53.5
Ziyaret Sıklığı	Hafta sonu	5	10.0	5	10.0	6	12.0	8	16.0	24	12.0
	Değişken	14	28.0	11	22.0	15	30.0	15	30.0	55	27.5
	Herzaman	3	6.0	1	2.0	5	10.0	4	8.0	13	6.5
	6.00-8.00	12	24.0	13	26.0	8	16.0	7	14.0	40	20.0
	8.00-10.00	3	6.0	9	18.0	10	20.0	7	14.0	29	14.5
	10.00-12.00	5	10.0	-	-	1	2.0	4	8.0	10	5.0
Tercih Edilen Saatler	8.00-12.00	2	4.0	3	6.0	-	-	1	2.0	6	3.0
	12.00-14.00	11	22.0	4	8.0	5	10.0	4	8.0	24	12.0
	14.00-16.00	-	-	1	2.0	1	2.0	2	4.0	4	2.0
	16.00-18.00	10	20.0	5	10.0	4	8.0	10	20.0	29	14.5
	12.00-20.00	2	4.0	1	2.0	4	8.0	4	8.0	11	5.5
	18.00-20.00	-	-	10	20.0	10	20.0	5	10.0	25	12.5
	8.00-20.00	1	2.0	3	6.0	5	10.0	3	6.0	12	6.0
	20.00'den sonra	3	6.0	1	2.0	2	4.0	3	6.0	9	4.5
	Geçiş Alanı	25	50.0	27	54.0	24	48.0	20	40.0	96	48.0
	Alışveriş	5	10.0	6	12.0	4	8.0	9	18.0	24	12.0
Tercih Nedeni	Dinlenme Alanı	3	6.0	4	8.0	8	16.0	13	26.0	28	14.0
	Eğitim	1	2.0	-	-	3	6.0	-	-	4	2.0
	İş	9	18.0	7	14.0	8	16.0	7	14.0	31	15.5
	İbadet	3	6.0	4	8.0	2	4.0	-	-	9	4.5
	Turizm	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Buluşma noktası	4	8.0	2	4.0	1	2.0	1	2.0	8	4.0
Boş Zamanda Yararlanma	Yararlanılıyor	10	20.0	10	20.0	11	22.0	22	44.0	53	26.5
	Yararlanılmıyor	40	80.0	40	80.0	39	78.0	28	56.0	147	73.5
	Yaya	10	20.0	6	12.0	7	14.0	12	24.0	35	17.5
	Bisiklet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulaşım Araçları	Motosiklet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Otomobil	6	12.0	11	22.0	4	8.0	6	12.0	27	13.5
	Minibüs	10	20.0	7	14.0	11	22.0	11	22.0	39	19.5
	Otobüs	13	26.0	15	30.0	14	28.0	13	26.0	55	27.5
	Vapur	11	22.0	11	22.0	14	28.0	8	16.0	44	22.0
	Tramvay	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

G E L İ Ş Ö Z E L L İ K L E R İ

G E L İ Ş Ö Z E L L İ K L E R İ

4.5.4.5.2. Rekreatyonel Aktivite Çeşitleri

Kullanıcıların %96'lık katılım payı ile, %21'i manzara seyretme, %17.5'i insanlarla birarada olma, %12.5'i gösteri izleme, %9'u oturma ve yine %9'u balık tutma, %6'sı spor yapma, %4'ü kitap okuma ve yine %4'ü gezme, %3.5'i satranç oynama yine %3.5'i müzik dinleme, %2'si resim yapma, yine %2.5'i paten kayma, %1'i kuş yemleme, %0.5 maç kutlama ve yine %0.5'i tören yapma gibi aktiviteler sıralamıştır.

4.5.4.5.3. Bitkisel Düzenlemenin Uygunluk ve Yeterliliği

Yıl genelinde kullanıcıların %84.5'i bitkisel düzenlemeyi uygun bulmamıştır. %15.5'i ise uygun olduğunu ortaya koymuştur. Mevsimsel dağılımda da uygun bulmayanların yüksek oran geçerliliği korunmaktadır.

4.5.4.5.4. Bitkisel Düzenleme Önerileri

Kullanıcıların %15'i bu soruya cevap vermemişlerdir. %85'ine göre; %56.5 alanın tarihsel dokusuna uyum sağlayacak bir bitkilendirme, %17'si gölgesinden yararlanılacak ağaçlar, %11.5'u alana renk katacak çiçekli bitkiler istediklerini belirtmişlerdir.

4.5.4.5.5. Kullanıcılar İçin Yeterliliği

Yıl geneline bakıldığında kullanıcıların %94'ü meydanın şimdiki halinin kullanıcılar için yeterli olmadığını, %6'sı ise yeterli olduğunu ortaya koymaktadır. Mevsimsel dağılımda da bu oran geçerliliğini korumaktadır.

4.5.6.5.6. Kullanıcıları Rahatsız Eden Faktörler

Kullanıcıların %6'lık katılım payı, meydan ve çevresinde memnun oldukları için bu soruyu cevapsız bırakmışlardır. %94'üne göre ise; %22.5'i boş zamanın değerlendirileceği fonksiyon yetersizliği, otopark sorunu, %27'si tarihsel karakter ile

uyumsuzluk, %14.5 yoğun taşıt trafiği,%8.5'i gürültü, %7'si satıcıların verdiği rahatsızlık, %3'ü kalabalık, %1'i yeşil alan yetersizliği gibi yönlerin eksik olduğu belirtmiştir.

4.5.4.5.7.Rekreasyonel Tesis İstekleri

Meydanda bulunması istenen tesisler; %28 çok amaçlı merkezi, %19 dinlenme alanı, %17'si café-restaurant, %16 bitki gösteri alanı, %6'sı açık sergi alanı, %4.5'i açık hava gösteri alanı, %4'ü otopark, %3.5 su ögesi, %1 çocuk oyun alanı ve yine %1 spor alanıdır.

4.5.4.5.8.Mevcut Rekreatyonel Kolaylık Yeterliliği

Sonuçlara göre, meydana donatım elemanlarının %97.5'lik katılım payı ile yeterli bulunmadığı saptanmıştır. Mevsimlik dağılımlarda oran geçerliliğini korumaktadır.

4.5.4.5.9. Mevcut Rekreatyonel Kolaylık Uygunluğu

Rekreasyonel kolaylıklar olan donatım elemanlarının kullanım ve yer açısından uygunluğu incelendiğinde, kullanıcıların %97'si uygun olmadığını, %3'lük katılım payı uygun olduğunu ortaya koymaktadır.

4.5.4.5.10. Kullanıcıların Kolaylık İstekleri

Kullanıcıların %19.5'u plastik objeler, %18.5'i oturma bankları, %14.5 satış birimleri, %11.5'i aydınlatma elemanları, %9.5'i çöp kutuları ve yine %9.5 telefon kulubeleri, %8.5'i yol işaretleri, yönlendirici levha, %3'i wc, %2.5'i elektronik ekran, %1.5 çeşme ve yine %1.5 reklam panoları gereksinimleri olduğunu belirtmişlerdir.

Rekreasyonel kullanım şekli, aktivite ve tesis ilişkilerine ait bulgular genel olarak değerlendirildiğinde; kullanıcıların meydana dinlenme ve eğlenme açısından yeterli bulmadıkları belirlenmekte, istedikleri rekreasyonel aktiviteler arasında, manzara

seyretme, insanlarla birarada olma, gösteri izleme, oturma, balık tutma ve spor yapma gibi aktiviteler ağırlık kazanmaktadır.

Kullanıcılar meydana bitkisel düzenlemeyi de uygun ve yeterli bulmamıştır, Alanın tarihsel dokusuna uyum sağlayacak bir bitkilendirme istediklerini, gölgesinden yararlanılacak ağaçlar ile renk katacak çiçekli bitkilere gereksinim duyduklarını belirtmişlerdir.

Kullanıcıları rahatsız eden faktörler arasında, boş zamanın değerlendirileceği fonksiyon yetersizliği, otopark sorunu, tarihsel karakter ile uyumsuzluk ve yoğun taşıt trafiği yer almaktadır. Kullanıcıların meydana da bulunmasını istedikleri rekreasyonel tesis istekleri içinde, çok amaçlı merkez, dinlenme alanı, café-restaurant, bitki gösteri alanı ve açık sergi alanı öncelik kazanmaktadır.

Kullanıcılar rekreasyonel kolaylıklar açısından meydana yeterli ve uygun bulmadıklarını belirtmişlerdir. Kolaylık istekleri sorgulandığında da plastik objeler, oturma bankları, satış birimleri, aydınlatma elemanları, çöp kutuları ve telefon kulübelerinin öncelik kazandığı saptanmıştır.

Tüm bu sonuçlarda günümüzdeki durumuyla meydana rekreasyonel işlevinin gerçekleşmediğini vurgulamaktadır.

4.5.4.6.Rekreasyonel Kullanımı Etkileyen Etmenler

4.5.4.6.1.Yaş – Boş Zamanda Yararlanma İlişkisi

$X_{49} \text{ by } X_5 \quad P = 0,6060 \quad DF= 30 \quad P \not< 0,05$ olduğundan anlamlı ilişki bulunamamıştır.

4.5.4.6.2. Yaş – Rekreasyonel Fonksiyon Alan İstekleri İlişkisi

$X_{49} \text{ by } X_{20} \quad P = 0,0127 \quad DF= 28 \quad P < 0,05$ olduğundan; 31-40 yaş grubu en çok katılım payı ile, %38 çok amaçlı merkez, %24 dinlenme alanı, %12 açık sergi alanı, %11 café, %6 açık hava gösteri alanı, %4,5 bitki gösteri, %3 otopark, %1,5 su öğesi şeklinde rekreasyonel fonksiyon alan istekleri sıralamıştır. 18-30 yaş grubu ise %55

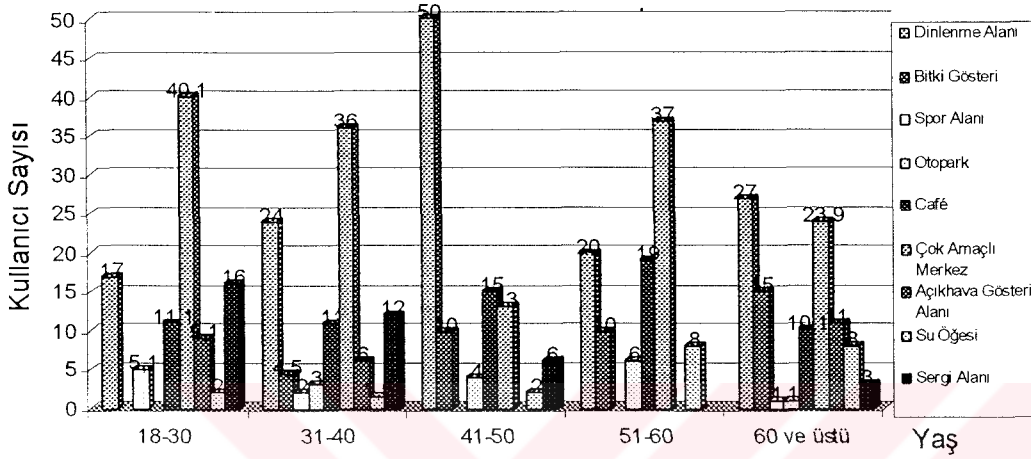
Tablo 4.20: Üsküdar Meydanı'ndaki Kullanıcıların Rekreatiyonel Kullanım Şekli, Aktivite ve Tesis İsteklerine Göre Dağılımı

REKREASYONEL KULLANIM ŞEKLİ. AKTİVİTE VE TESİS		MEVSİMLER												TOPLAM	
		Sonbahar				Kış				İlkbahar					
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Dinlenme-Eğlenme Yeterliliği	Yeterli	2	4.0	3	6.0	1	2.0	3	6.0	9	4.5				
	Yeterli Değil	48	96.0	47	94.0	49	98.0	47	94.0	191	95.5				
	Oturma	4	8.0	7	14.0	3	6.0	4	8.0	8	4.0				
	Satranç Oynama	3	6.0	-	-	-	-	4	8.0	18	9.0				
	Paten Kayma	2	4.0	1	2.0	-	-	1	2.0	7	3.5				
Rekreasyon Aktivite Çeşitlileri	Kitap Okuma	5	10.0	1	2.0	1	2.0	1	2.0	8	4.0				
	Gezme	2	4.0	1	2.0	1	2.0	4	8.0	8	4.0				
	Manzara Seyretme	12	24.0	10	20.0	10	20.0	10	20.0	42	21.0				
	Çeşitli Değerleri İnceleme	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
	Resim Yapma	3	6.0	-	-	-	-	1	2.0	4	2.0				
	Müzik Dinleme	-	-	1	2.0	5	10.0	1	2.0	7	3.5				
	Gösteri İzleme	5	10.0	8	16.0	9	18.0	3	6.0	25	12.5				
	Spor Yapma	4	8.0	2	4.0	3	6.0	3	6.0	12	6.0				
	Kuş Yemleme	-	-	1	2.0	1	2.0	-	-	2	1.0				
	Balık Tutma	5	10.0	4	8.0	3	6.0	6	12.0	18	9.0				
Bitkisel Düzenleme Uygunluk ve Yeterlilik Önerileri	Maç Kutlama	-	-	-	-	1	2.0	-	-	1	0.5				
	Tören Yapma	-	-	-	-	1	2.0	-	-	1	0.5				
	İnsanlarla Birarada Olma	4	8.0	11	22.0	11	22.0	9	18.0	35	17.5				
	Yeterli	7	14.0	9	18.0	3	6.0	12	24.0	31	15.5				
	Yeterli Değil	43	86.0	41	82.0	47	94.0	47	94.0	38	19.0				
Kullanıcı İçin Yeterliliği	Tarihsel Dokusuyla Uyum.	24	48.0	36	72.0	31	62.0	22	44.0	113	56.5				
	Gölgesinden yararlanılan	18	36.0	2	4.0	9	18.0	5	10.0	34	17.0				
	Renk katan çiçekli bitkiler	2	4.0	3	6.0	7	14.0	11	22.0	23	11.5				
	Yeterli	3	6.0	5	10.0	-	-	4	8.0	12	6.0				
	Yeterli Değil	47	94.0	45	92.0	50	100.0	46	92.0	188	94.0				
Kullanıcıyı Rahatsız Eden Faktörler	Satıcıların verdi. rahatsızlık	2	4.0	5	10.0	4	8.0	3	6.0	14	7.0				
	Yoğun taşıt trafiği	11	22.0	3	6.0	9	18.0	6	12.0	29	14.5				
	Tar.karakter ile uyumsuzluk	8	16.0	9	18.0	10	20.0	7	14.0	34	17.0				
	Gürültü	2	4.0	1	2.0	5	10.0	9	18.0	17	8.5				
	Otopark sorunu	15	30.0	3	6.0	15	30.0	8	16.0	41	20.5				
	Boş zamanı değerler. fonk.	7	14.0	21	42.0	6	12.0	11	22.0	45	22.5				
	Yeşil alan yetersizliği	2	4.0	-	-	-	-	-	-	2	1.0				
	Kalabalık	-	-	3	6.0	1	2.0	2	4.0	6	3.0				

(Tablo 4.20'nin devamı)

REKREASYONEL KULLANIM ŞEKLİ. AKTİVİTE VE TESİS		MEVSİMLER										TOPLAM	
		Sonbahar		Kış		İlkbahar		Yaz					
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Rekreasyonel Tesis İstekleri	Dinlenme Alanı	5	10.0	8	16.0	10	20.0	15	30.0	38	19.0		
	Bitki Gösteri Alanı	8	16.0	8	16.0	15	30.0	1	2.0	32	16.0		
	Spor Alanı	-	-	2	4.0	-	-	-	-	2	1.0		
	Otopark	3	5.0	2	4.0	2	4.0	1	8.0	8	4.0		
	Çocuk Oyun Alanı	-	-	2	4.0	-	-	-	-	2	1.0		
	Café-Restaurant	9	18.0	11	22.0	8	16.0	6	12.0	34	17.0		
	Çok Amaçlı Merkez	18	36.0	10	20.0	10	20.0	18	36.0	56	28.0		
	Açık Hava Gösteri Alanı	3	6.0	3	6.0	1	2.0	2	4.0	9	4.5		
	Su Ögesi	3	6.0	2	4.0	1	2.0	1	2.0	7	3.5		
	Sergi Alanı	1	2.0	2	4.0	3	6.0	6	12.0	12	6.0		
Mevcut Rekreasyonel Kolaylık Yeterliliği	Yeşil Alan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
	Yeterli	2	4.0	-	-	3	6.0	-	-	5	2.5		
	Yeterli Değil	48	96.0	50	100.0	47	94.0	50	100	195	97.5		
	Uygun	4	8.0	-	-	2	4.0	-	-	6	3.0		
Mevcut Rekreasyonel Kolaylık Uygunluğu	Uygun Değil	46	92.0	50	100.0	48	96.0	50	100.0	194	97.0		
	Plastik Obje	13	26.0	4	8.0	8	16.0	14	28.0	39	19.5		
	Satış Birimleri	8	16.0	6	12.0	12	24.0	3	6.0	29	14.5		
	Telefon Kulübesi	7	14.0	7	14.0	3	6.0	2	4.0	19	9.5		
Kullanıcıların Kolaylık İstekleri	Oturma Bankları	14	28.0	6	12.0	2	4.0	15	30.0	37	18.5		
	Çeşme	-	-	3	6.0	-	-	-	-	3	1.5		
	Yol İşaret Levhaları	2	4.0	4	8.0	4	8.0	7	14.0	17	8.5		
	Aydınlatma	2	4.0	11	22.0	4	8.0	6	12.0	23	11.5		
	Elektronik Ekran	1	2.0	-	-	4	8.0	-	-	5	2.5		
	Çöp Kutuları	1	2.0	8	16.0	7	14.0	3	6.0	19	9.5		
	WC	-	-	1	2.0	5	10.0	-	-	6	3.0		
	Reklam Panoları	2	4.0	-	-	1	2.0	-	-	3	1.5		

çok amaçlı merkez %17 dinlenme, %16 açıksergi alanı, %6 café, %4 açık hava gösteri alanı, 41-50 yaş grubu %61 dinlenme alanı, %15 café, %13 çok amaçlı merkez, %4 otopark istediklerini belirtmiştir. 51-60 yaş grubu da %37 çok amaçlı merkez, %20 dinlenme alanı, %19 café, %8 su ögesi, %10 bitki gösteri alanı istemiştir. 60 yaş ve daha yukarı yaşta kişilerde %33 çok amaçlı merkez, %25 dinlenme, %11 café, %8 su ögesi, %15 bitki gösteri alanı istemişlerdir (Grafik 4.14).

Grafik 4.14: Yaş – Rekreatiyonel Fonksiyon Alan İstekleri İlişkisi

4.5.4.6.3. Yaş – Rekreatiyonel Kullanım Şekilleri İlişkisi

X49 by X7 $P = 0,3334$ $DF = 10$ $P \neq 0,05$ olduğundan; anlamlı ilişki bulunamamıştır.

4.5.4.6.4. Gelir – Rekreatiyon Kullanım Şekilleri İlişkisi

X50 by X7 $P = 0,0757$ $DF = 84$ $P \neq 0,005$ olduğundan; anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

4.5.4.6.5. Gelir – Yararlanılan Taşıt Aracı İlişkisi

X50 by X38 $P = 0,5410$ $DF = 36$ $P \neq 0,05$ olduğundan; anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

4.5.4.6.6. Eğitim Durumu - Rekreatif Fonksiyon İstekleri İlişkisi

X51 by X20 $P = 0,0534$ $DF = 42$ $P < 0,005$ olduğundan; üniversite mezunu olan kullanıcılar meydana %26 çok amaçlı merkez, %24 dinlenme alanı, %18,5 kafé, %10 açık sergi alanı, %7,5 bitki gösteri alanı, %6 açık hava gösteri alanı, %5 su ögesi, %3 otopark isteminde bulunmuşlardır. Eğitim durumu düştükçe fonksiyon istekleride azalmaktadır.

4.5.4.6.7. Eğitim Durumu – Rekreatif Kullanım Şekilleri İlişkisi

X51 by X7 $P = 0,70045$ $DF = 84$ $P \not< 0,05$ olduğundan, anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

4.5.4.6.8. Meslek Grupları – Boş Zamanda Yararlanma İlişkisi

X52 by X5 $P = 0,31887$ $DF = 10$ $P \not< 0,05$ olduğundan anlamlı ilişki bulunamamıştır.

4.5.4.6.9. Meslek Grupları – Günler İlişkisi

X52 by X2 $P = 0,4676$ $DF = 40$ $P \not< 0,05$ olduğundan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

4.5.4.6.10. Saat – Yaya Taşıt İlişkisi

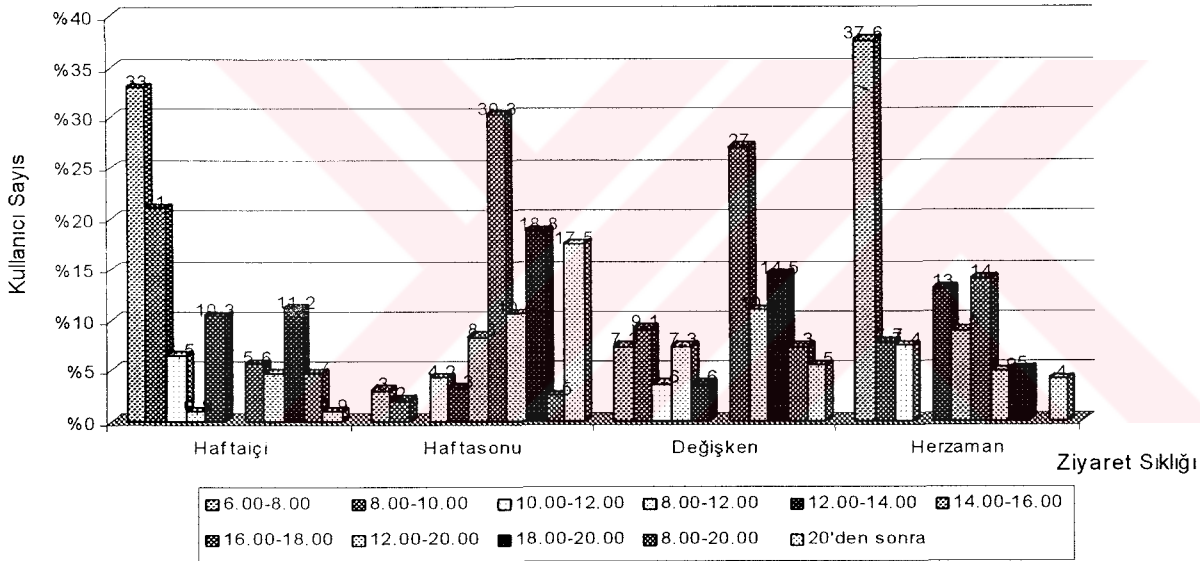
X3 by X41 $P = 0,0495$ $DF = 58$ $P < 0,05$ olduğundan, 6.00-8.00, 8.00-10.00, 10.00-12.00 ve 12.00-14.00 saatleri arasında yoğun yaya ve taşıt trafiği olduğu ortaya çıkmıştır. 14.00-16.00'da taşıt trafiğinin yoğunluğuna 16.00-18.00'da yaya trafiği de eklenmiştir. Sonuçta meydana gün boyu, yaya ve taşıt trafiği son derece karmaşık bir yapı sergilemektedir.

4.5.4.6.11. Saat – Yaya Dolaşım Rahatlığı İlişkisi

X3 by X40 $P = 0,1431$ $DF = 10$ $P \neq 0,05$ olduğundan, anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

4.5.4.6.12. Ziyaret Sıklığı - Saat İlişkisi

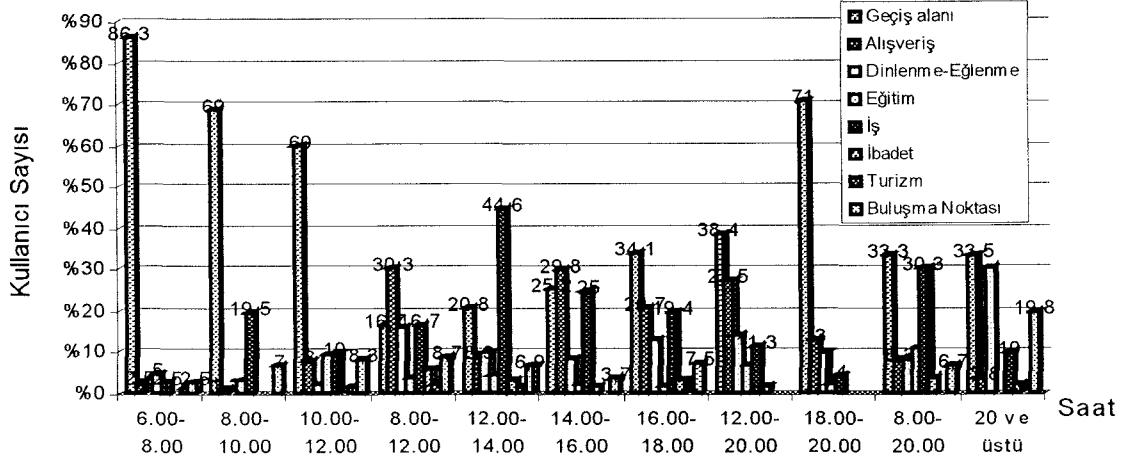
X2 by X3 $P = 0,0205$ $DF = 36$ $P < 0.005$ olduğundan hafta içi 6.00-8.000 (%33), 8.00-10.00 (%21) saatlerinde oldukça yoğun bir kullanım görülmektedir. Bu yoğunluk, 12.00-14.00'de 18.00-20.00'de de devam etmektedir. Hafta sonu, %30.3 16.00-18.00'de, %20; 18.00-20.00'de %18, 20.00'den sonra daha fazla bir kullanım görülmektedir. Değişken olarakta %27 oranında 16.00-18.00'de yoğun bir kullanım görülmektedir (Grafik 4.15).

Grafik 4.15: Ziyaret Sıklığı – Saat İlişkisi

4.5.4.6.13. Ziyaret Sıklığı – Tercih Nedeni İlişkisi

X2 by X4 $P = 0,0100$ $DF = 30$ $P < 0,05$ olduğundan hafta içi %60 geçiş alanı amaçlı, %16 iş amaçlı, %7,5 alışveriş amaçlı kullanımın olduğu, hafta sonu da %58, dinlenme-eğlenme, %21 alışveriş amaçlı, %10 geçiş alanı amaçlı, değişken olarak %49 geçiş alanı, %20 alışveriş, %17 dinlenme eğlenme amaçlı, her zaman ise %76 iş amaçlı, %16 geçiş alanı amaçlı kullanım tercihi ortaya çıkmıştır (Grafik 4.16).

Grafik 4.16: Saat – Tercih Nedeni İlişkisi

4.5.4.6.14. Saat – Tercih Nedeni İlişkisi

X3 by X4 P = 0,001 DF= 60 P< 0,05 olduğundan meydan, 6.00-8.00 saatlerinde %37,5 geçiş alanı amaçlı, %5 eğitim, %2,5 iş, %2,5 alışveriş amaçlı kullanılmaktadır. 8.00-10.00 saatlerinde %69 geçiş alanı, %21 iş amaçlı, %7 buluşma noktası %3 eğitim amaçlı olarak kullanılmaktadır. 10.00-12.00'de de %60 geçiş alanı niteliğinde kullanım şekli ağırlıktadır. 8.00-12.00'de ve 14.00-16.00'de daha çok alışveriş amaçlı kullanım ön plandadır. 12.00-14.00'de %75 iş, %20 geçiş alanı olarak yararlanılmaktadır. 18.00-20.00 saatleri arasında meydan %72'lik oran ile yine geçiş alanı olarak yoğun kullanıma sahne olmaktadır. 20.00'den sonra ise %33 geçiş alanı olarak kullanılırken, %55 dinlenme-eğlenme, %11 iş amaçlı kullanım ön plandadır.

V. TARTIŞMA VE SONUÇ

“4.3. Dünyadan Meydan Örnekleri” başlığı altında incelenen meydanlarda, kültürel sürekliliğin korunduğu ve çağdaş fonksiyonlarla donatılarak kullanıma sunuldukları saptanmıştır. Bu durum sözkonusu meydanların tarihi dönemlerde olduğu gibi günümüzde de yoğun bir şekilde günün her saatinde kullanılmasını sonuçlamaktadır. Hatta bazı meydanlar içerdikleri fonksiyonlar nedeniyle kullanıcılar için geceleri daha da çekici olmaktadır.

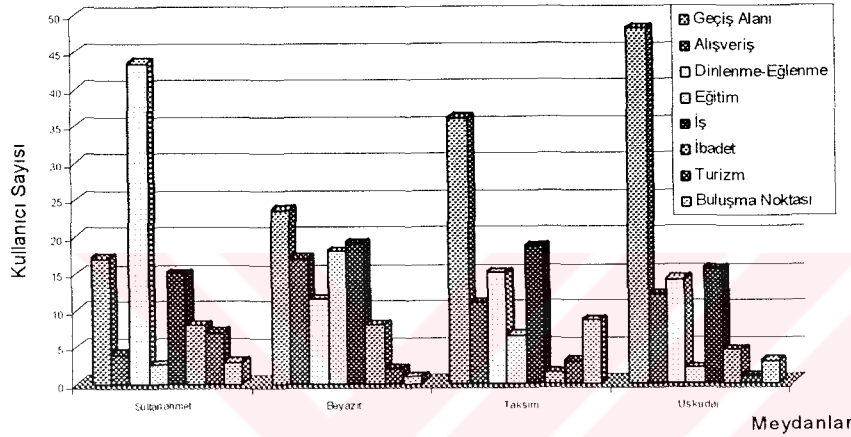
Tarihi, kültürel, ticari, turistik amaçların yanısıra rekreasyonel fonksiyonları da üstlenen bu meydanlarda her anlamda kalitenin sağlanması olgusu kullanımı teşvik eden bir unsur olarak görülmektedir. Öncelikle meydanları sınırlayan yapılar, simgesel, tarihi ve mimari değerleriyle çevreledikleri meydana nitelik ve anlam kazandırmaktadır. Örneğin Trafagar Meydanı’nın nitelikli bir kentsel mekan olmasında National Gallery ve kilisenin çok önemli bir rolü bulunmaktadır. Yine yaya ve taşıt trafiğinin birbirinden ayrılmış olması, uygun ve ekonomik koşullardaki otopark çözümleri, sağlanan toplu taşıma olanakları da insanların bu meydanlardan yararlanmasında etkili unsurlardır. Çoğunda kentsel dış mekanlardaki kullanıma, hareketlilik, canlılık kazandıracak dükkanlar, cafeler ve diğer çağdaş fonksiyonlar bulunmaktadır. Yine birçoğunda gözlenen ortak özellik meydan-doğa ilişkisinin kurulmuş olmasıdır. Örneğin Concorde Meydanı Sen Nehri ve Tuileries Bahçeleri ile, San Marco Meydanı denizle Signoria Meydanı Arno Nehri ile ilişkilendirilerek meydan-doğa birlikteliği sağlanmıştır.

Gelişmiş ülkelerdeki meydanlarda aktif (etkin) ve pasif (edilgen) rekreasyona yönelik fonksiyonlar birlikte yer almaktadır. Ayrıca bu fonksiyon alanları içerisindeki döşeme malzemelerinden plastik objelere, kent mobilyalarından yeşil alanlara kadar tüm tasar elemanlarının fizyolojik uygunluğu ve görsel kalitesi de oldukça yüksektir. Bu unsurlarda rekreasyonel işlev üzerinde olumlu etkiler yapmaktadır.

İstanbul Metropolü’nde araştırma alanı olarak seçilen meydanlar ise kentin plansız gelişmesi ve düzensiz uygulamalar sonucunda yapılaşmaya dönüşmüş, kötü planlama anlayışı ve uygulamalarıyla ya yokolmuş ya da karakterlerini, estetiğini ve ölçülerini kaybetmişlerdir. İstanbul Metropolü gibi kişi başına düşen kentiçi yeşil alan miktarının yok sayılabilecek düzeylere indiği bir kentte, meydanlar kent halkının rekreatif gereksinimlerini karşılamada mutlak yararlanılması gereken kentsel alanlardır. Ayrıca unutulmamalıdır ki, meydanlar kentsel kimlik üzerinde de önemli etkileri olan prestij mekanlarıdır. İncelenen dört meydan da İstanbul Metropolü’nde tarihi yerleşme alanlarında yer almaları, kent çekirdeğini oluşturan prestij mekanları olmaları çeşitli fonksiyonları (ticari, dini, turizm, trafik, kültürel, mimari, tarihi) birlikte taşıma ve kent

halkının rekreasyonel gereksinimlerinin karşılanmasında önemli işlevler görmesi gereken kentsel açık yeşil alanlardır.

Anket sonuçlarından elde edilen verilerden de anlaşıldığı gibi içlerinde daha korunmuş, bozulmamış, diğerlerine oranla düzenli, bakımlı olan ve rekreasyonel işlevden sözedilebilecek yeğane meydan olma özelliği gösteren Sultanahmet Meydanı'dır. Bununla birlikte araştırma alanı olarak seçilen meydanlarda ortak olarak saptanan, rekreasyonel işlevlerine yönelik çeşitli sorunlar bulunmaktadır (Grafik 4.17).

Grafik 4.17: Meydanların Tercih Edilme Nedenleri

5.1. MEYDANLARIN REKREASYONEL İŞLEVLERİNE İLİŞKİN SORUNLAR

- Meydanların tümünde taşıt ve yaya trafiği yoğunluğu ile otopark olarak kullanım sorunu bulunmaktadır. Bunda çevrelerinde yer alan ticaret imalat gibi fonksiyon alanlarının yanı sıra kent içinde bir merkez niteliği taşımaları ile trafik meydanı şeklinde düzenlenmiş olmalarının etkisi büyüktür. Sadece Sultanahmet Meydanı'nda büyük oranda yayalaştırılmış olması ve mevcut trafik düzeninin yaya sirkülasyonunu engellemeyici nitelikte çözülmesinden dolayı bir rahatlık hissedilmektedir. Söz konusu durumda rekreasyonel işleve olumlu etki yapmaktadır.

- Rekreasyonel işlevler yok denecek kadar az olup, daha çok pasif (edilgen) rekreasyona yöneliktir. Bu durumda meydanların çoğunlukla geçiş alanı olarak kullanımını sonuçlamaktadır. En çok rastlanan fonksiyon alanı oturma-dinlenme alanları olmaktadır. Yine bazılarında café, çay bahçesi gibi kullanımlar bulunmaktadır. Bunlarda fonksiyonellikten uzak olup, düşük görsel kaliteleri ile içindeki bulundukları

mekana olumsuz etki yapmaktadırlar. Meydanlarda çok farklı sosyo-ekonomik yapı özelliklerine sahip kullanıcı kitlesi olmasına karşın rekreasyonel işlev açısından çeşitlilik gözlenmemektedir.

- Meydanlarda görsel ve gürültü kirlilikleri ile donatı elemanları, yapısal (sert zemin) materyallerin ve yeşil alanların niteliksizliği ve azlığı sorunları gözlenmektedir. Meydanlar tarihi, mimari ve simgesel değeri olan yapılarla sınırlanmış olmasına karşın, sonradan dengesiz ve düzensiz bir şekilde eklenmiş ve tarihi çevreyle uyum sağlamayan yapı (ticari, konut, otel) yüzeyler görsel kaliteyi düşürmektedir. Seyyar satıcıların varlığı da estetik görünümü olumsuz yönde etkileyen diğer bir faktör olmaktadır. Meydanlarda ve yakın çevresinde yeralan ticaret ve imalat fonksiyonlarının yoğunluğu görsel kirliliğe neden olmakta, beraberinde getirdiği ulaşım yoğunluğu da gürültü kirliliğine yolaçmaktadır. Mevcut donatı elemanlarının azlığı, niteliksizliği ve içinde bulundukları çevreyle ve birbirleriyle uyumsuzlukları gözlenen diğer bir sorundur. Yeşil alanların kalite ve bakımının yetersizliği ile fonksiyonellikten yoksunluğu da rekreasyonel işlevleri olumsuz yönde etkileyen faktörlerdendir. Meydanlarda bitkisel materyalin seçiminde türlerde uygunluk ve kullanım amacına yönelik uygulama görülmemektedir. Ayrıca Sultanahmet Meydanı dışındaki diğer meydanlarda bulunan su ögesi işlevsel olmayıp, aksine olumsuz görsel etki yapmaktadır.

- Meydanlarda insanları rahatsız eden faktörler arasında kullanım yoğunluğu, yoğun taşıt trafiği, gürültü, satıcıların verdiği rahatsızlık, otopark sorunu, rekreasyonel fonksiyon yetersizliği, tarihsel karakter ile uyumsuzluk, yeşil alan yetersizliği, çöp ve alt yapı eksiklikleri bulunmaktadır. Bu faktörlerde rekreasyonel kullanım üzerinde olumsuz etki yapmaktadır.

- Ziyaret sıklığı açısından incelendiğinde haftaiçi ve hafta sonunda daha çok sabah ve akşam saatleri ile öğleden sonra yoğun kullanım belirlendiği meydanlarda saat 20.00'den sonra kullanım görülmemektedir. Bu durum gece kullanımını sağlayacak nitelikte fonksiyonların meydanlarda yer almamasından kaynaklanmaktadır.

5.2.MEYDANLARDAKİ SORUNLARA İLİŞKİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

İstanbul Metropolü'nde araştırma alanı olarak seçilen meydanlar, kentsel prestij mekanları olmaları, çeşitli fonksiyonları birlikte taşımaları ile tarih içerisindeki önemlerini günümüzde de sürdürmelerinin yanısıra kent halkının rekreasyonel gereksinmelerinin karşılanmasında önemli işlevler görmesi gereken kentsel açık alanlardır. İvedilikle ele alınıp, bu amaçlar doğrultusunda yeniden düzenlemeleri zorunludur. Bu gerçekleştirilirken:

- Kültürel mirasın korunup, sürekliliğinin sağlanmasına ve  ağdağ fonksiyonlarla da donatılmalarına  zen gösterilmelidir.

- Bu düzenleme öncesinde kullanıcı kitlelerin özellikleri ve eğilimleri dikkate alınmalı, planlama sürecinde yönlendirici olarak değerlendirilmeli, gerektiğinde eğitici bir yaklağımla da iğlevler  eğitlendirilmelidir. Bu ağamada kentlileğme bilincine yönelik eğitime de önem verilmelidir.

- Uzun zaman aralıklarına yayılacağı gözlenen düzenleme  alığmalarında, belediyelerdeki siyasi idare değiğtik e sürekliliğin engellenmesi sorununa     m bulunmalıdır.

- Öncelikle meydanların yapı alanlarına d n  melerinin engellenmesine, olumsuz yapılardan, tağıt trafiğinden arındırmaya ve otopark olarak kullanımın  nlenmesine yönelik     mler üretilerek, kent halkının güvenli ve rahat bir Đekilde, bu alanlardan yararlanması sağlanmalıdır. Bu  alığmaların, kent plancısı, mimar ve peyzaj mimari gibi bir grup uzmanın birlikte ger ekleğtireceği bir planlama prosedürü olduğu unutulmamalıdır.

- Arağtırma alanı olarak seçilen meydanlarda çoğunlukla pasif (edilgen) rekreasyona yönelik fonksiyonların yeraldığı saptanmığtır. Geliğmiğ ülkelerde olduğu gibi hem aktif (etkin) hem de pasif (edilgen) rekreasyonel iğlevlere yer verilmeli, doğal ve yapısal elemanlar arasında ekolojik iliğkilerin kurulduğu mekanlar haline d n   t r lmelidir. Meydanların  eğitli iğlevleri yerine getirebilme özellikleri, bu alanların  ağdağ peyzaj mimarlığı ilkeleri doğrultusunda tekrar iyi organize edilmiğ yağama mekanları haline getirilmeleriyle mümkün olabilecektir.

- Seçilen meydanlar tarihi mabet ve anıtları, değerli mimari yapıları çevresinde toplayan sanat ve kültür m zeleridir. Yapılacak düzenlemelerde, bu tarihi çevrenin eski doku ve fizyonomisini koruyarak,  ağdağ toplumun ticari, sosyal, kültürel, politik, turistik ve rekreatif gereksinmelerine yönelik  ağdağ fonksiyonlar getirilmesi unutulmaması gereken bir konu olmalıdır. Bunların yeğil alan olarak düzenlenmesi, gerek estetik açıdan, gerekse yeğil elemanların kent içindeki iğlevleri açısından, doğadan kopuk kent halkının kısa süre içinde olsa, doğa     mlerini g dermeleri, dinlenebilmeleri, eğlenebilmeleri açısından büyük önem tağımaktadır. Meydanın, doğa ile b t nleğmesini sağlamak önemli amaçlardan biri olmalı ve bunu sağlamada

bitkilerin yanısıra durgun ve hareketli su yüzeyleri, deniz, kayalar, taşlar, vb.doğal ögeler de kullanılmalıdır. Meydanlarda tarih içerisindeki kullanımlarında olduğu gibi görsel ve fonksiyonel yönden zenginlik kazandıran su ögesine yer verilmeli, bunların yeşil doku ile bütünleşmesi de gerçekleştirilmelidir.

- Meydanların fiziksel değerlerinin yanısıra, onları oluşturan ögelerin niteliklerinin ve içinde bulundukları çevre ve diğer ögelerle uyumlarının (malzeme ve renk gibi) da etkin bir karakter kazanmalarında önemli bir rol oynadığı gözardı edilmemelidir. Gerçekten de yer döşemelerinin, oturma elemanlarının, su ögelerinin, aydınlatma elemanlarının, bitkisel materyalin estetik kaliteye de sahip olduğu meydanlar, görsel düzeyde getirdikleri psikolojik rahatlamının yanısıra, kültürel doyunluk sağlama ve kentlilik bilincini aşılama da önemli rol oynamaktadırlar.

- İstanbul Metropolü'nde odak noktası niteliğindeki bu dört meydan gerek gün içinde hem gece hemde gündüz kullanıma gerekse mevsimlere göre farklı kullanımlara olanak veren rekreatif fonksiyonlarla donatılmalıdır. Bu fonksiyonlar getirilirken toplum yararı gözetilerek, kent halkının bireysel veya ortak etkinliklerine mekan sağlayacak düzenlemeler gerçekleştirilmelidir. Kişilerin rekreatif gereksinimlerine (oturma, dinlenme, eğlenme, alışveriş vb.) cevap veren, kültürel yönden katkı sağlayan ve fiziksel gereksinimlerini karşılayan kent mekanları yaratılmalıdır. Günümüz insanının ve de özellikle genç kuşakların gereksinim duyduğu ve içe dönük düzenlemeler yerine, teknoloji çağının sağladığı olanaklar eşliğinde ilginç etkinliklere (sokak konserleri, canlı heykeller, resim sergileri, ilginç el yapımı yöresel eşya satışları, sokak cafeleri vb.) yer veren dinamik mekanlar da yaratılmalıdır.

- Farklı yaş gruplarına yönelik çeşitli eylemlerin yer aldığı, kent halkının fiziksel ve psikolojik gereksinimleri karşılayacak meydan düzenlemeleri gerçekleştirilmelidir. Avrupa'nın birçok kentlerinde olduğu gibi tarihi ve mimari değerlerin biraraya geldiği sanat müzeleri haline dönüştürülmelidir.

- Meydanların sosyal ve ekonomik transformasyonunu sağlayabilmek için de cafeler, restaurantlar, açık hava gösteri alanları, çok amaçlı merkez, açık sergi alanları, kültürel binalar gibi fonksiyonlar düşünülmelidir (Harita 8.4.2, Harita 8.4.4, Harita 8.4.6, Harita 8.4.8).

- Bu gerçekleştirilirken de, alanın çeşitli işlevleri yerine getirmesinin yanısıra, mekan boyutlarının insan ölçeği ile birlikte, mekanda yeralacak eylem ve etkinliklerle de ilintili olduğu gözetilmeli, fonksiyonlar çözümlenirken kullanıcıların nitelikleri de gözönünde bulundurulmalıdır. Ayrıca, malzeme, biçim, doku, renk, ışık ve gölge gibi

tasarı öğeleri, tarihsel çevreyle uyumlu bir şekilde tasarlanmalı ve tarihsel değerler ile fonksiyonların vurgulandığı düzenlemeler de gerçekleştirilmelidir. Düzenlenen çevrenin, yörede yaşayanlar kadar, yöre dışından gelenler ve turistler için de hareketli, tarihsel ve mimari sürekliliği yansıtmalı ve güçlü bir kentsel imajı yaratması sağlanmalıdır.

- Meydanlarda oluşturulacak su ve ışık oyunlarını içeren su yüzeyleri ile görsel ve fonksiyonel yönden zenginlik kazandırılmalıdır. Meydanlar en çok istem duyulan ve gerçekleşme olanağı en fazla olan rekreatif işlevlerle donatılmalıdır. Kullanıcıların geçip gittikleri değil, geldikleri ve rekreasyonel işlevlerden yararlandıkları mekanlar haline dönüştürülmelidir.

- Meydanların öncelikle yaya mekanları ile yeşil alanların bütünleşmesini hedef alması gereken bitkilendirmesinde gölgeleme etkisi yaratacak ve sirkülasyonu aksatmayacak (vurgulayıcı, yönlendirici) nitelikte yerleştirilen, geniş taç oluşturan ve yukardan dallanan ağaçlar seçilmelidir. Herdem yeşil ve yaprağını döken bitkiler arasında denge kurularak, kışında görsel ve olumlu etkinin sürekliliği sağlanmalıdır. Ayrıca meydanlarda bitkilendirme yapılırken tarihi, mimari özellik taşıyan yapıların ve anıtların çevrelerinde, yapının özelliğini kaybettirmeyecek, engellemeyecek nitelikte, yayvan taçlı, hafif tekstürlü geleneksel kullanıma sahip bitkiler kullanılmalıdır. Ayrıca bitkilerin kirliliğe dayanıklılığı da gözönünde bulundurulmalıdır.

- Meydanlarda tüm bu sıralanan önerilerin gerçekleştirilmesi sonrasında yapılacak rekreasyonel işleve de önem veren yeni düzenlemeler ile kent halkının kullanımının sürekliliğinin sağlanması için, bakım, onarım, denetim ve güvenlik çalışmalarının düzenli olarak yürütülmesinin üzerinde önemle durulması ve mutlaka gerçekleştirilmesi gereken bir konu olduğu asla unutulmamalıdır.

VI. KAYNAKLAR

1. AKDOĞAN, G., 1962: İstanbul Peyzajının Tanziminde Peyzaj Mimarisi ile İlgili Problemler ve Ana Prensipler. A.Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları: 194, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
2. AKDOĞAN, G., 1974: Bahçe ve Peyzaj Sanatı Tarihi. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları No: 536. A.Ü. Basımevi, Ankara.
3. AKDOĞAN, G., 1983: Rekreasyon Planlaması. Y.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış, Yüksek Lisans Ders Notları, İstanbul.
4. AKESSEN, A., 1978: Türkiye’de Ulusal Parkların Açık hava Rekreasyonu Yönünden Nitelikleri ve Sorunları (Örnek: Uludağ Ulusal Parkı). İ.Ü. Orman Fak. Yayınları No: 2484, Çelik Cilt Matbaası , İstanbul.
5. AKESSEN, A., 1983: Fethiye Yöresi’nde Rekreasyon Amacı ile Kullanılan Bazı Orman Alanlarında Rekreasyonel Talep Değerinin Belirlenmesi Üzerine Araştırmalar. İ.Ü. Orman Fakültesi Yayınları No: 3149, Matbaa Teknisyenleri Basımevi, İstanbul.
6. AKESSEN, A., 1999: Rekreasyon Planlaması Ders Notları. İ.Ü. Orman Fakültesi, İstanbul.
7. AKŞİT, İ., 1981: Hititler. Sondaj İlaç Sanayii Ltd, İstanbul.
8. ALLOM, T., 1840: Constantinaple and It’s Environs. Fisher and Son. Co. Newgate St., London.
9. ALTAN, T., 1989: Şehir ve Bölge Planlamanın Temel İlkeleri Ç.Ü. Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü Ders Kitabı, No. 37, Adana.
- +
10. ALTINÇEKİÇ, H., 1988: Haliç’in Tarihi Perspektivi ve Günümüzde Peyzaj Planlaması Açısından Değerlendirilmesi. İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri: A, Cilt: 38, Sayı:2, İstanbul.
11. ALTUNKASA, F.M., 1989: Peyzaj Mimarlığı. Çukurova Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Yardımcı Ders Kitabı No: 19, Ofset ve Teksir Atölyesi, Adana.

12. ANCYCLOPAEDIA UNIVERSALIS, 1968: Cilt 2, syf.288-321 France, Editeura Paris.
13. ANCYCLOPAEDIA UNIVERSALIS, 1975: Cilt 19, syf.1518-1519 France, Editeura Paris.
14. ANONİM, 1970: İstanbul Metropoliten Alan Planlama Çalışmaları. Mimarlık Dergisi, Sayı: 5, İstanbul.
15. ANONİM, 1995: Yüzyıllar Boyunca Venedik ve İstanbul Görünümleri. Güzel Sanatlar Matbaası, A.Ş., İstanbul.
16. ANONİM, 1997: All Madrid (Square). Editorial Escude de Ora, S.A. 5th. Edition, Madrid.
17. ANONİM, 1998: Free Spaces for the City. Topos, European Landscape Magazine, March, Callwey, München.
18. ARAN, S., 1977: Peyzaj Mimarisi "Temel Prensipleri". A.Ü. Ziraat Fakültesi Yayını: 635. Ders Kitabı: 198, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
19. ARIKSOY, E., 1991: Tarihi Mekanlarda Meydanlar ve Bunların Çağdaş Fonksiyonlara Dönüştürülmesi, Sultanahmet Meydanı Örneği. Y.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
20. ARSLAN, N., 1996: Tarih ve Toplum. İstanbul'un Mimari Dokusu, Haziran ayı, Sayı: 150, İstanbul.
21. ARU, K.A., 1965: Yayalar Taşıtlar-Şehir Dokusundaki Yeri-Ulaştırma Düzenleri. İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Yayını, İstanbul.
22. ASLANBOĞA, İ., 1986: Kentlerde Yol Ağaçlaması. TÜBİTAK Yapı Araştırma Enstitüsü Yayın No: U3, Matbaası, İstanbul
23. ATABEY, F., 1973: Asya'nın Avrupa'ya Bakan Penceresi Üsküdar ve Hizmetlerim. Kardeş Matbaası, İstanbul.

24. BAKAN, K., G. KONUK., 1987: Türkiye’de Kentsel Dış Mekanların Düzenlenmesi. Tübitak Yapı Araştırma Enstitüsü Yayın No: U5, Ankara.
25. BAYDAR, Y., 1998: Madrid. Atlas Gezme Sanatı Dergisi, Ekim ayı, Sayı: 10 Doğan Ofset Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş., İstanbul.
26. BAYER, Z., 1984: Rekreasyon. Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanlığı, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Makina ve İkmal Dairesi Başkanlığı, DSİ Basım ve Foto – Film İşletme Müdürlüğü Matbaası, Ankara.
27. BAYHAN, İ., 1969: Şehir Planlaması. İskender Matbaası, İstanbul.
28. BAYRAKTAR, A., 1975: Ege Kıyılarında Bazı Tatil Köylerinde Peyzaj ve Rekreasyon Planlamasının Etüdü ile Turizm Gelişmesinde Bu Bakımdan Önemli Esasların Tespiti. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Doçentlik Tezi, Yayın No: 249, İzmir.
29. BAYRAKTAR, A., İ. ASLANBOĞA, B.ÖZKAN, A.GÜNEŞ ve B.TÜRKYILMAZ, 1987: İzmir Kenti İçinde Halkın Açık Alan Gereksinimini Karşılama Amacı ile Bazı Yol ve Meydanların, Taşıt Trafiklerinden Arındırılması Olanakları Üzerinde Araştırmalar. E.Ü. Z.F.Peyzaj Mimarlığı Bölümü, E.Ü. Araştırma Fon Kurulu, Proje No: 63, Bornova – İzmir.
30. BELGE, M., 1994: İstanbul Gezi Rehberi. Tarih Vakıf Yurt Yayınları, Temmuz Sayısı, İstanbul.
31. BİLSEN A., G.BİLSEN, C.BİLSEN ve C.BİLSEN, 1994: Kentlerimizde Kimlik Arayışları ve Kentsel Tasarım Olgularına Kent Kültürü/ Kentlilik/Kent Görünümü Üçlemesiyle Yaklaşım. M.S.Ü. Mimarlık Fak. 5.Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, Kentsel Tasarım ve Ekoloji Tasarımı Ekolojik Yaklaşım, M.S.Ü. Matbaası, İstanbul.
32. BÜYÜK LAROUSSE, 1986: 19.Cilt. Interpress Basın ve Yayıncılık A.Ş., Milliyet Gazetecilik A.Ş., İstanbul.
33. BROADBEND, G., 1990: Emerging Concept in Urban Space Design. Van Nostrand Reinhold Co. Ltd., London.

34. CANSEVER, T., 1991: Söyleşi, Turgut Cansever. Mimarlık-Dekorasyon Dergisi, Mart Sayısı Proje Ltd. Şti., İstanbul.
35. CASETTA, G., 1997: Florence, New Complete Guidebook to The City. Becocci Editore, Firenze.
36. CEZAR, M., 1991: XIX.Yüzyıl Beyoğlusu. Ak Yayınları, Kültür ve Sanat Kitapları: 55. Güncel Sanatlar Matbaası, İstanbul.
37. COLGUHOUN, K., 1990: Mimari Eleştiri Yazıları, 20.yüzyıl Uluslararası Mimarisi 1, Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı Yayınları, Ankara
38. CROSBY, T., 1967: City Sense. Studio Vista London, Reinhol Publishing Corporation, New York.
39. ÇEÇENER, B., 1995: İstanbul'un Kültür ve İmar Sorunları. TMMOB Mimarlar Odası, İstanbul Büyükşehir Şubesi, Çizgi Basım Yayın Kağıtçılık Ltd. Şti. , İstanbul.
40. ÇELEBİ, E., 1969: Seyahatname. Cilt 2, İstanbul.
41. ÇELEBİ, R., 1994: Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 7, Ana Basım A.Ş., İstanbul.
42. ÇEVİK, S., 1995: Konut Yakın Çevresi Ölçeğinde İlgili Kaliteler, Kimlik ve Kimliklendirme. 5. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, M.S.Ü. Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, M.S.Ü.Matbaası, İstanbul.
43. ÇINAR, B., 1986 : Konut Dışı Alanların Düzenlenmesinde Esaslar. M.S.Ü. Fen Bilimleri Şehircilik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
44. ÇINAR, S., 1994: Kentsel Alanlarda Mekan Organizasyonu ve Beyazıt Çevresinin İrdelenmesi. İ.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
45. DE AMICIS, E., 1981: İstanbul. Çeviren: Beynun Akyavaş, Baylan Matbaası, Ankara.

46. DEMİR, G., 1998: Tarihin Harman Meydanı, Sultanahmet. Arkitekt Dergisi, Sayı: 462, Eylül-Ekim ayı. Nokta Basın A.Ş., İstanbul.
47. DEMİREL, H., 1998: Sisler Bulvarı Londra, Kent ve Belediye Dergisi, Sayı: 10 – 1 Numara Hearst Yayıncılık A.Ş., İstanbul.
48. DUMONT, P. ve F. GEORGEON, 1992: Modernleşme Sürecinde Osmanlı Kentleri. Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
49. DURANAY, N., E. GÜRSEL, ve S. URAL, 1972: Cumhuriyet'ten Bu Yana İstanbul Planlaması. Mimarlık Dergisi, Sayı: 7, Ankara.
50. ERWIN, Z. ve G. MOORE,: Advances in Environment, Behaviour and Design. Plenum Press, New York and London.
51. ESİN, R., 1998: Tarihin Sessiz Tanığı Sultanahmet. Emlak Market Sayı: 19, Şubat Ayı, Ofset Hazırlık Hürriyet Gazetecilik Matbaacılık A.Ş., İstanbul.
52. ESİN, R., 1998: Alonitson'dan Beyazıt Meydanı'na Emlak Market Dergisi, Sayı: 20, Hürriyet Gazetecilik Matbaacılık A.Ş., İstanbul.
53. EYİCE, S., 1969: Galata ve Kulesi. İstanbul.
54. GİRİTLİOĞLU, C., 1991: Şehirselsel Mekan Öğeleri ve Tasarımı 1. İTÜ Kütüphanesi Sayı: 1459. İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul.
55. GOLD, M.S., 1973: Urban Recreation Planning. Lea & Febiger, Philadelphia.
56. GÜLERSOY, Ç., 1994: Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt No: 7, Ana Basım A.Ş., İstanbul.
57. GÜLEZ, S., 1979: Doğu Karadeniz Kıyı Şeridinde Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması ve Değerlendirilmesi. KTÜ. Orman Fakültesi, Peyzaj Mim. Bölümü, Doktora Tezi, Trabzon.
58. GÜLEZ, S., 1983: Park- Bahçe ve Peyzaj Mimarisi. K.T. Ü. Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarisi Bilim Dalı. Ders Notu No:81, Trabzon.

59. HACIHASANOĞLU, I. ve O., HACIHASANOĞLU, 1995: Mimari ve Kentsel Kimlik (Venedik Örneği). Yapı End. Merkezi Sanat Mimarlık Dergisi No: 158, Ocak, Başkent Ofset Ltd., İstanbul.
60. HASOL, D., 1992: Beyazıt Meydanı'nın Garip Öyküsü. Yapı Endüstri Merkezi Aralık Ayı No: 133, Başkent Ofset Ltd., İstanbul.
61. HATİPOĞLU, H., 1994: Kentsel Yapılaşmış Çevrenin Oluşumunda Dış Mekan Yaşantısının Yeri ve İşlevi, İstanbul – Taksim Meydanı Örneği. İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
62. HIZLAN, S., 1996: Kent Mekanlarının Değerlendirilmesinde Yapısal Çevre Faktörü. Tasarım Dergisi, Sayı 60, Tasarım Yayın Grubu, İstanbul.
63. HİLBERSEİMER, L., 1955: Nature of Cities. P. Theobald, Chicago.
64. İSMİER, L., 1998: Venedik. Atlas. Gezme Sanatı Dergisi, Ağustos ayı. Sayı: 8 Doğan Ofset Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş., İstanbul.
65. İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ, 1999: İmar ve Planlama Daire Başkanlığı, Harita Müdürlüğü Dökümanları. İstanbul.
66. KARAMAN, A. ve E. İŞÖZEN, 1987: Taksim Meydanı Kentsel Tasarım Proje Yarışması. Cem Ofset Matbaacılık A.Ş., İstanbul.
67. KALIPSIZ, A., 1994: İstatistik Yöntemler. İ.Ü. Orman Fakültesi Yayınları No: 427, İstanbul.
68. İŞÖZEN, E., 1987 : Üsküdar Meydanı Kentsel Tasarım Proje Yarışması, İstanbul.
69. KARAMAN, A., 1989 : Kentsel Tasarımda Biçimleme İlkeleri. Yapı Endüstri Merkezi Sanat Mimarlığı Dergisi, No: 79, Haziran, Başkent Ofset Ltd., İstanbul.
70. KARATAY, R., 1962: Eski İstanbul'da Atmeydanı. İstanbul, Sayı: 15, Ağustos Ayı. İstanbul Belediyesi, Belediye Matbaası, İstanbul.

71. KARLIDAĞ Y. ve V. DÖKMECİ, 1990 : Meydanlar, Beyazıt Meydanı ve Çevre Düzenlemesi Kentsel Tasarım Proje Yarışması Birincilik Ödülü. Mimarlık & Dekorasyon Dergisi Aralık Ayı Sayı: 3 Proje Ltd. Şti. Ekip Matbaacılık, İstanbul.
72. KOÇ, E., ve M. AKBAY, 1960 : Beyazıt. İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 4, Nurgök ve Hüsnü Tabiat Matbaası, İstanbul.
73. KORKUT, A.B., 1991: Kentsel Yaşamda Rekreasyonun Önemi ve Kent Parkları Planlama İlkeleri. T.Ü. Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mim. Bölümü, Tekirdağ.
74. KÖSEOĞLU, M.,1981: Türkiye’de Çevre Koruma ve Rekreasyon Planlaması. E.Ü. Ziraat Fakültesi Yayını No: 414, Ofset Atölyesi, Bornova, İzmir.
75. KRIER, R., 1988: Urban Space. Academy Editions,İSBN 0 – 8478-0236-1, London.
76. KUBAN, D., 1970: İstanbul’un Tarihi Yapısı. Mimarlık Dergisi, Sayı: 5, İstanbul.
77. KUBAN, D., ve Y. KAHYA, 1987: Beyazıt Meydanı Tarihi Gelişimi. Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Beyazıt Meydanı Kentsel Tasarım Proje Yarışması Kitapçığı, Çiftay Matbaacılık, İstanbul.
78. KUBAN, D., 1994: Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi. 5.Cilt, Anabası A.Ş., İstanbul.
79. KUNTAY, O., 1984: Yaya Mekanı. Ayıntaş Yayıncılık, Ankara.
80. KUTLAR, F., 1998: Siena Sana Sihirli Kalbini Açıyor. Marie Claire Kasım ayı. No: 121, ME-PA A.Ş., 1998, İstanbul.
81. KÜÇÜKERBAŞ, E., ve B. ÖZKAN, 1994: Bir Meydan Tasarımı Sürecinin Germencik Örneğinde Ortaya Konulması. E.Ü. Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Bilim OFSET – Bornova – İzmir.
82. LAURIE, M. 1976: Introduction to Landscape Architecture. Pitman.

83. LYNCH, K., 1960: The Image of The City. MIT Press, Cambridge.
84. MAZLUM, D., 1994: Üsküdar. Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt No: 7, Baskı Ana Basım A.Ş., İstanbul.
85. MOUGHTIN, C., 1992: Urban Design Street and Square. University of Nottingham, Department of Architecture and Planning, Heinemaan Ltd., Oxford.
86. MOUGHTIN, C., 1996: Green Dimensions. University of Nottingham Department of Urban Planning, Architectural Press, Oxford.
87. OCAKCI, M., 1995: Şehrsel Kimlik Elemanlarının Tasarımcı Yönlendirici Etkisi, Tasarıma ve Planlamaya Ekolojik Yaklaşım. M.S.Ü. Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, İstanbul.
88. OKTAY, D., 1999: Kentsel Ortak Mekanların Niteliği ve Kent Yaşamındaki Rolü. Yapı Dergisi, Sayı: 207, İstanbul.
89. ÖKKEŞ, H. 1977: Şehiriçi Açık Sahalardan Meydanlar ve Konak Meydanı Üzerinde bir Çalışma. E.Ü. Ziraat Fakültesi, Bornova, İzmir.
90. ÖZBAYKAL, N., 1978: Kentsel ve Kırsal Yeşil Alanlarla Kentsel Rekreasyon İstemi İlişkileri. Büyük İstanbul'un Yeşil Alan Sorunları Ulusal Sempozyumu. İ.Ü. Orman Fak. Yayınları, İstanbul.
91. ÖZDEŞ, G., 1985: Şehircilik. İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul
92. ÖZTAN, Y., 1980: Şehiriçi Park ve Rekreasyon Alan Planlaması. A.Ü.Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Ders Notu, Ankara.
93. ÖZTAN, Y., 1998: Kentler ve Meydanlar. Maison Française Dekorasyon Dergisi, Ocak, Sayı: 33, AD Yayıncılık A.Ş. Hürriyet Ofset, İstanbul.
94. PAMAY, B., 1978: Kentsel Peyzaj Planlaması. İ.Ü. Orman Fakültesi Yayını, Yayın No: 265, İstanbul.

95. PAMAY, B., 1979: Park Bahçe ve Peyzaj Mimarisi. İ.Ü. Orman Fakültesi Park Bahçe ve Peyzaj Mimarisi Kürsüsü, İ.Ü. Yayın No: 2486 Çeliker Matbaacılık Sanayii ve Ticaret Koll. Şti., İstanbul.
96. PAVILO, F.C., : The Color of Rome. Editrice Lazai, Roma.
97. PEHLİVANOĞLU, M.T., 1976: Rekreasyon ve Ormaniçi Rekreasyon Planlaması. İ.Ü. Orman Fak. Dergisi, Seri: B, Cilt 26, Sayı 2, İstanbul.
98. PEHLİVANOĞLU, M.T., 1987: Belgrad Ormanının Rekreasyon Potansiyeli ve Planlama İlkelerinin Tespiti. İ.Ü.Orman Fakültesi, Doktora Tezi, İstanbul.
99. PETİT LAROUSSE, 1967: 30. Baskı Librairie Larousse, Paris.
100. PRIENNE, H., 1982: Ortaçağ Kentleri, Kökenleri ve Ticaret Canlanması. Çeviri:Ş. Karadeniz, İletişim Yayınları, İstanbul.
101. RELPH, E., 1989: Modern Urban Landscape. The John Hopkins University Press, Baltimore.
102. RUBENSTEIN, H.M., 1992: Pedestrian Malls, Streetscapes and Urban Spaces. John Wiley & Sons, Inc. New York.
103. SAKAOĞLU, N., 1973: Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi. I. Cilt, Anabası A.Ş., İstanbul.
104. SAROĞLU, A.,1997: Latin Ruhunun Başkenti Madrid. Gezi Dergisi Sayı: 3, 12.Numara Yayıncılık A.Ş., İstanbul.
105. SEÇKİN, Ö.B., 1997: Peyzaj Yapıları II. İ.Ü. Orman Fakültesi Yayın No: 447, İ.Ü. Basımevi ve Film Merkezi, İstanbul.
106. SEÇKİN, Ö.B., 1998: Peyzaj Uygulama Tekniği. İ.Ü. Orman Fakültesi Yayın No: 4105, Çantay Kitabevi, İstanbul.
107. SENCER, M., 1989: Toplumbilimlerinde Yöntem. Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul.

108. SERTOĞLU, M., 1992: İstanbul Sohbetleri. Bedir Tarih Serisi , Bedir Yayınevi, İstanbul.
109. SIMONDS, J.O., 1961: Organization of Space. Landscape Architecture. Mc.Graw. Hill, New York.
110. SIMONDS, J.O., 1983: Landscape Architecture. McGraw Hill Publishing Company, New York.
111. SIMONDS, J.O., 1986: Architecture A Manual of Site Planning and Design. McGraw-Hill Book Company, New York.
112. SÖZEN, N., 1981: Ayaş ve Çevresi Rekreyasyon Potansiyelinin Saptanması Üzerinde Bir Araştırma. A.Ü. Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarisi Bölümü, Ankara.
113. SPREIREGEN, P.D., 1965: Urban Design. The Architecture of Town and Cities. Mc Graw Hill Book Company, USA.
114. SUHER, H., 1998: Kent Planlama Sürecinde Kent meydanlarının Yeri ve İşlevi. Peyzaj Mimarlığı Dergisi Sayı :4, Mayıs – Haziran ayı. Özdemir Ofset, İstanbul
115. SUSMUŞ, Y., 1999: Kentsel Mekanda Estetik Değerler. İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Peyzaj Planlama Programı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
116. SÜEL, A., 1983: Rekreyasyon Planlamasında Genelleme. Dokuz Eylül Üniversitesi. Mühendislik – Mimarlık Fakültesi, Yayın No: 26, İzmir.
117. ŞAHİNLER, O., 1964: Merkezi İtalya’da Ortaçağ Şehirlerinin Meydanlarına ve Çevre Mahallelerine Ait Etüt. Güzel Sanatlar Akademisi Yayını, No: 27, Kırıl Matbaası, İstanbul.
118. ŞEHSUVAROĞLU, B., 1969: İstanbul Anıtları. İstanbul, Sayı: 66, Mart ayı. İstanbul Belediyesi, Belediye Matbaası, İstanbul.
119. TANERİ, E., 1978: Şehircilik Konuları. İ.D.M.M.A. Mimarlık Bölümü Şehircilik ve Proje Kürsüsü –5, İstanbul.

120. TEZİŞ, S., 1994: Şehir Merkezlerinde Yaya Alanları. M.S.Ü. Fen Bilimleri Ens. Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Kentsel Planlama Yüksek Lisans Programı, İstanbul.
121. TRANCIK, R., 1986 : Finding Lost Space. Van Nostrand Reinhold, New York.
122. TURING, 1985: İstanbul Haritası. Ajans – Türk Matbaacılık Sanayii, Ankara.
123. TURING, 1986: İstanbul Şehir Planı. Apa Ofset Basımevi, İstanbul.
124. TURUNÇ, S., 1982: Rönesans Sanatını Tanıyalım. (Conti'den Çeviri). Anka Ofset Basımevi, İstanbul.
125. TÜMER, S., 1970: Rekreasyon Ölçütleri. T.T.B., Planlama Dairesi Başkanlığı Yayını, Ankara.
126. UZUN, G., 1990: Kentsel Rekreasyon Alan Planlaması. Çukurova Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Ders Kitabı No: 48, Adana.
127. ÜNÜVAR, R., 1969: İlçemiz Üsküdar Toplum ve Çevre İncelemeleri. Dilek Matbaası, İstanbul.
128. WEBB, M., 1990: The City Square. Thomas and Hudson Ltd., London.
129. WYSCERIEY, K.E., 1978: Antik Çağda Kentler Nasıl Kurtuldu. Çeviri: N. Nivren, ve N. Başgelen , Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.
130. YAŞLICA, E., 1986: Kentsel Yakın Çevre Alanlarının Rekreasyon Amaçlı Düzenleme Kararlarını Belirleyen Etmenler ve Antakya Kentsel Yolun Çevresinde Uygulanması. Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara.
131. YERASİMOS, S., 1996: Tanzimat'ın Kent Reformları Üzerine Modernleşme Süresince Osmanlı Kentleri. Editörler : Paul Dumont, François Georjeon, Tarih Vakıf Yurt Yayınları, İstanbul.

132. YETKİN, K.S., 1977: Barok Sanat. Cem Yayınevi, İshak Matbaası, Yazır Ofset Basımevi, İstanbul.
133. YILDIRIM, S., 1996: Kentsel – Mekansal Yapı Çözümlemesi Kent Oluşum Kuralları – Kent Çözümlemesinde Temel Dizgeler. G.Ü. İletişim Fakültesi, Mühendislik – Mimarlık Fakültesi Yayın No: 18, Ankara.
134. YILDIZCI, A.C., 1978: İstanbul’da Kentsel Doku ile Yeşil Doku Arasındaki İlişkiler ve İstanbul Yeşil Alan Sistemi İçin Bir Öneri. İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, Baskı Atölyesi, İstanbul.
135. YILDIZCI, A.C., 1982: Kentsel Yeşil Alan Planlama ve İstanbul Örneği. İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi. Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, İstanbul.
136. YILDIZCI, A.C., 1991: Türkiye’de İmar Planları Yapımı ve Uygulamasında Yeşil Alan Sorunları. 29-31 Mayıs 1991, Peyzaj Mimarisi Dergisi, “2000’li Yıllar İçin Ankara Kenti’nin Açık ve Yeşil Alan Sistemi Ne Olmalıdır?”. Uluslararası Sempozyumu’na Sunulan Tebliğ, Ankara.
137. YILMAZ, O., B. KURUM, ve N. AKPINAR, 1995: Ankara Metropolitan Kent Halkının Rekreatyonel Eğilimlerinin Saptanması ve Kent Yakın Çevresi Açık Yeşil Alanları ile İlişkilendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. A.Ü. Ziraat Fak. Yayınları, No: 1418, Ankara.
138. ZAFER, B. 1996: Yaya Bölgeleri Planlama İlkeleri. E.Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları No: 516, Ofset Atelyesi, İzmir.
139. ZUCKER, P., 1959: Town and Square. Columbia University Press, New York.
140. AKESSEN, A., 1978: Açık hava Rekreatyonunda Yaş ve Öğrenim Etkenlerinin Rekreatyonel Eylemler Üzerindeki Etkileri. İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi Seri B Cilt 28, Sayı 1, İstanbul.
141. AKESSEN, A., 1982: Rekreatyonel Taşıma Kapasitesi ve Açık hava Rekreatyon Planlamalarındaki Önemi. İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, Sayı 1, İstanbul.

VII. TERİMLER SÖZLÜĞÜ

Açık alan	:	Gerek belirli arazi kullanma özelliğine sahip (tarım, orman, deniz, göl ve akarsu gibi su yüzeyleri vb.) gerekse belirli işlevlere cevap veren (meydan, otopark, havaalanı, spor alanları vb.) yapılaşmanın olmadığı alanlar.
Agora	:	Eski Yunan kentlerinde, kentsel mekanın özünü oluşturan, iş, alışveriş ve toplanma gibi aktivitelerin merkezi halindeki stoa ve portiklerle çevrili açık alan.
Barok	:	İspanya’da tam düzgün olmayan garip şekilli anlamına gelirken, İtalya’da fazla diyalektik değeri olmadan bilgiçlik taslayarak yürütülen çarpık bir tartışmayı belirtmektedir. Bu terim zamanla hemen bütün Avrupa dillerinde aşırı, şekli bozulmuş, anormal, olağandışı, düzensiz kelimeleri ile eşanlamlı olarak kullanılmıştır.
Bazilika	:	Yüksek orta nef ve ondan alçak iki yada daha çok yan neflerden oluşan kilise tipi.
Ekoloji	:	Organizmalarla, içinde yaşadıkları ortamı ve bu iki varlığa ait karşılıklı etki ve ilişkileri inceleyen bir bilim dalı.
Forum	:	Roma döneminde, sadece kullanıcıların gereksinimine, bireysel ve toplumsal ilişkiler ile ticaret gereksinimine yeterli olacak bir açık alandan çok, kendisini çevreleyen yapıların izlenmesi ve algılanmasına olanak sağlayan açık alan.
Kentsel Mekan:		Yapıların oluşturduğu, tüm kentsel olayların ilişkilendiği ve kentlilerin algıladığı bir bütündür.
Kentsel Dış Mekan	:	Kentsel mekan bütünü içerisinde yapıların dışında kalan alandır.
Mekan	:	Tüm nesneleri çevreleyen ve kapsayan, belirlenmemiş veya sınırlandırılmamış bir yaygınlıktır.
Portik	:	Duvarla aralarındaki boşluk, tonoz, kubbe yada çatıyla örtülü sütunlu kemer sıralarının oluşturduğu açık dehliz, saçaklığı taşıyan sütun dizisi (revak).

- Rokoko : Barok'un son aşaması olarak kabul edilen sanat uslubudur. Deyim "ro caille" (deniz kabuğu) kelimesinden gelmektedir. Deniz kabuğu şeklindeki zarif kıvrımlarla ayrıdedilir.
- Rönesans : XV.yüzyılın ilk on yılı içinde İtalya'da doğan ve XVI.yüzyılda tüm Avrupa'ya yayılan kültür ve sanatta yenilenme hareketi.
- Stoa : Eski Yunan kentlerindeki agorayı çevreleyen sütunlu, galerili yapı.
- Yeşil Alan : Yeşil alanlar, aktif ve pasif yeşil alanlar şeklinde ikiye ayrılır. İnsanların boş zamanlarını değerlendirdikleri, dinlenme, eğlence, oyun, spor vb. fonksiyonları yerine getiren yeşil alanlara aktif yeşil alanlar denir. Refüj, rüzgar perdesi, gürültü perdesi, heyelan ve erozyon önleme amaçlı ağaçlandırmalar gibi fiziksel çevre kontrolünü sağlamak amacı ile oluşturulmuş yeşil alanlar da pasif yeşil alanlar olarak isimlendirilir.

VIII. EKLER

8.1. Ek 1: Anket Formu

8.2. Ek 2: Anket Uygulamalarına İlişkin Kodlama Formları

8.3. Ek 3: Diğer Fotoğraflar

8.4. Ek 4: Diğer Haritalar

8.4.1. Sultanahmet Meydanı'nın Güncel Durumu

8.4.2. Sultanahmet Meydanı'na İlişkin Öneri Paftası

8.4.3. Beyazıt (Hürriyet) Meydanı'nın Güncel Durumu

8.4.4. Beyazıt (Hürriyet) Meydanı'na İlişkin Öneri Paftası

8.4.5. Taksim (Cumhuriyet) Meydanı'nın Güncel Durumu

8.4.6. Taksim (Cumhuriyet) Meydanı'na İlişkin Öneri Paftası

8.4.7. Üsküdar Meydanı'nın Güncel Durumu

8.4.8. Üsküdar Meydanı'na İlişkin Öneri Paftası

8.1. Ek 1: Anket Formu

Bu anket formu İstanbul Metropolü'nde... Meydanı'nın Rekreatyoneel İşlev Yönünden Öneminin belirlenmesine yönelik bilimsel bir araştırmaya veri toplamak amacıyla yapılmaktadır, elde edilen bilgiler gizli tutulacaktır.

Form No:

Tarih:

BÖLÜM I. KULLANIMLAR

1. Bu meydana ilk kez mi geliyorsunuz?

- ¹ ☐ Evet ² ☐ Hayır

2. Meydanı haftanın hangi günlerinde kullanıyorsunuz?

- ¹ ☐ Hafta içi ² ☐ Hafta sonu ³ ☐ Değişken ⁴ ☐ Her zaman

3. Meydanda günün hangi saatleri arasında bulunuyorsunuz?

- ¹ ☐ 6.00-8.00 ² ☐ 8.00 -10.00 ³ ☐ 10.00-12.00 ⁴ ☐ 8.00-12.00
⁵ ☐ 12.00-14.00 ⁶ ☐ 14.00-16.00 ⁷ ☐ 16.00-18.00 ⁸ ☐ 12.00-20.00
⁹ ☐ 18.00 - 20.00 ¹⁰ ☐ 8.00 - 20.00 ¹¹ ☐ 20.00'den sonra

4. Bu meydana kullanma sebebiniz nedir?

- ¹ ☐ Geçiş alanı ⁴ ☐ Eğitim ⁷ ☐ Turizm
² ☐ Alışveriş ⁵ ☐ İş ⁸ ☐ Buluşma noktası
³ ☐ Dinlenme-Eğlenme ⁶ ☐ İbadet

5. Boş zamanlarınızda meydana yararlanıyor musunuz?

- ¹ ☐ Evet ² ☐ Hayır

6. Meydan mevcut durumu ile dinlenme ve eğlenmeye yeterli mi?

- ¹ ☐ Evet ² ☐ Hayır

7. Hayırsa düşündüğünüz kullanım şekilleri nelerdir? (en çok 3 tercih)

- ¹ ☐ Oturma ⁵ ☐ Gezme ⁹ ☐ Müzik dinleme ¹³ ☐ Balık tutma
² ☐ Satranç oynama ⁶ ☐ Manzara seyretme ¹⁰ ☐ Gösteri izleme ¹⁴ ☐ Maç kutlama
³ ☐ Paten kayma ⁷ ☐ Çeşitli değer.inceleme ¹¹ ☐ Spor yapma ¹⁵ ☐ Tören yap.
⁴ ☐ Kitap okuma ⁸ ☐ Resim yapma ¹² ☐ Kuş yemleme ¹⁶ ☐ Diğer insanlarla birarada olma

8. Meydanda bitkisel düzenlemeyi uygun ve yeterli buluyor musunuz?

- ¹ ☐ Evet ² ☐ Hayır

9. “Hayırsa” nasıl bir bitkisel düzenleme önerirsiniz? Önceliğine göre sıralayınız.

- ¹ ☐ Alanın tarihsel dokusuna uyum sağlayacak bir bitkilendirme
² ☐ Gölgesinden yararlanılacak büyük ağaçlar
³ ☐ Alana renk katacak çiçekli bitkiler

10. Meydan ve çevresi kullanıcılar için şimdiki hali ile yeterli mi?

¹ ☐ Evet ² ☐ Hayır

11. “Hayırsa” eksik gördüğünüz yönleri nelirdir? (En çok 3 tercih)

¹ ☐ Satıcıların verdiği rahatsızlık ⁵ ☐ Otopark sorunu
² ☐ Yoğun taşıt trafiği ⁶ ☐ Boş zamanın değerlendirileceği fonksiyonlar
³ ☐ Tarihsel karakter ile uyumsuzluk ⁷ ☐ Yeşil alan yetersizliği
⁴ ☐ Gürültü ⁸ ☐ Kalabalık

12. Meydan ve çevresinde gerçekleştirmek istediğiniz kullanımlar için sağlanan olanakları yeterli buluyor musunuz?

¹ ☐ Evet ² ☐ Hayır

13. Meydanda sizce hangi fonksiyonlar bulunmalı? Önceliğine göre sıralayınız.

¹ ☐ Dinlenme alanları ² ☐ Bitki gösteri alanı ³ ☐ Spor alanı ⁴ ☐ Otopark
⁵ ☐ Çocuk oyun alanı ⁶ ☐ Café-restaurant ⁷ ☐ Çok amaçlı bir merkez (danışma, tel...)
⁸ ☐ Açık hava gösteri alanı ⁹ ☐ Su ögesi ¹⁰ ☐ Açık sergi alanı ¹¹ ☐ Yeşil alanlar
¹² ☐ Bundan başka

BÖLÜM II.DONATILAR

14. Meydanda yeterince donatım elemanları (oturma bankları, aydınlatma elemanları, çöp kutuları ...vb.) var mı?

¹ ☐ Evet ² ☐ Hayır

15. Mevcut donatım elemanları kullanım ve yer açısından uygun mu?

¹ ☐ Evet ² ☐ Hayır

16. Aşağıdaki donatım elemanlarından sizce hangileri meydanda bulunmalıdır? (en çok 5 tercih)

¹ ☐ Plastik objeler (heykel, sanat vb.) ² ☐ Satış birimleri ³ ☐ Telefon kulubeleri
⁴ ☐ Oturma bankları ⁵ ☐ Çeşme ⁶ ☐ Yol işaretleri, yönlendirici lev.
⁷ ☐ Aydınlatma elemanları ⁸ ☐ Elektronik ekran ⁹ ☐ Çöp Kutuları ¹⁰ ☐ Wc
¹¹ ☐ Reklam panoları ¹² ☐ Fikrim yok

BÖLÜM III.ULAŞIM

17. Meydana hangi araçla geldiniz?

¹ ☐ Yaya ² ☐ Bisiklet ³ ☐ Motosiklet ⁴ ☐ Otomobil ⁵ ☐ Minibüs ⁶ ☐ Otobüs
⁷ ☐ Vapur-Motor-Deniz otobüsü ⁸ ☐ Tramvay

18. Meydanda yaya dolaşımını rahat sağlayabiliyor musunuz?

¹ ☐ Evet ² ☐ Hayır

19. Yakın çevre ile meydan arasındaki yaya ulaşımı yeterli mi?

¹ ☐ Evet ² ☐ Hayır

20. Meydanda yaya – taşıt ilişkileri için ne düşünüyorsunuz?

¹ ☐ Alanda rahat hareket etmeyi engelleyici
² ☐ Yoğun ve rahatsız edici bir taşıt trafiği
³ ☐ Dolaşım problemi olmayan uygun bir trafik düzeni

21. Meydan ve çevresi için otopark sorunu var mı?

¹ ☐ Var ² ☐ Yok

BÖLÜM IV. GENEL

22. Meydanın şu anki genel durumundan memnun musunuz?

¹ ☐ Evet ² ☐ Hayır

23. Meydanda sizi en çok rahatsız eden faktörler nelerdir? (En çok 3 tercih)

¹ ☐ Toz ² ☐ Çamur ³ ☐ Çöpler ⁴ ☐ Hava Kirliliği ⁵ ☐ Gürültü
⁶ ☐ Kullanım Yoğunluğu ⁷ ☐ Araç trafiği ⁸ ☐ Hepsini

24. Rekreasyon kavramı hakkında bilginiz var mı?

¹ ☐ Evet ² ☐ Hayır

BÖLÜM V. SOSYO-EKONOMİK YAPI

25. Konuşulananın cinsiyeti

¹ ☐ Erkek ² ☐ Kadın

26. Konuşulananın yaşı

¹ ☐ 18-30 ² ☐ 31- 40 ³ ☐ 41 –50 ⁴ ☐ 51-60 ⁵ ☐ 61’den fazla

27. Konuşulananın aylık geliri:

¹ ☐ Geliri olmayan ² ☐ 0-50.000.000 ³ ☐ 51.000.000-100.000.000
⁴ ☐ 101.000.000 – 150.000.000 ⁵ ☐ 151.000.000-200.000.000
⁶ ☐ 201.000.000 - 250.000.000 ⁷ ☐ 251.000.000 +

28. Konuşulananın eğitim durumu

¹ ☐ Okur – yazar değil ² ☐ Okur yazar mezun değil ³ ☐ İlkokul mezunu ⁴ ☐ Ortaokul mezunu
⁵ ☐ Lise Mezunu ⁶ ☐ Üniversite mezunu ⁷ ☐ Üniversite devam

29. Konuşulananın mesleği

¹ ☐ Öğrenci ² ☐ Memur ³ ☐ Serbest Meslek ⁴ ☐ Tüccar ⁵ ☐ İşçi
⁶ ☐ Ev hanımı ⁷ ☐ Emekli ⁸ ☐ Öğretmen ⁹ ☐ İşsiz ¹⁰ ☐ Akademisyen
¹¹ ☐ Diğer

8.2. Ek 2: Anket Uygulamalarına İlişkin Kodlama Formları

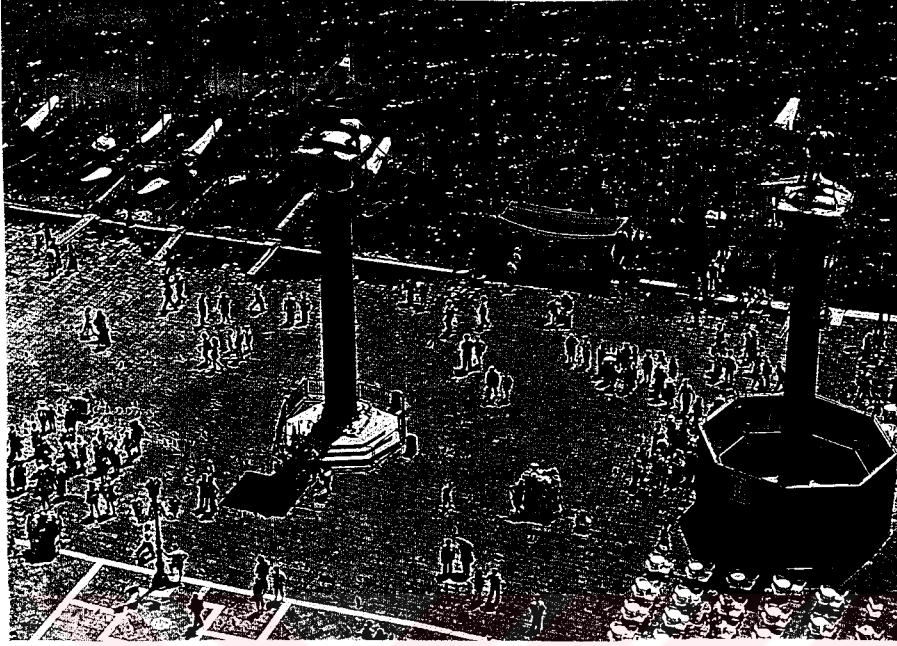
K/S	12	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	M												
1	2	2	8	3	1	1	0	0	2	1	0	0	1	1	6	3	8	10	5	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	M								
2	2	1	1	5	2	1	0	0	0	1	0	0	1	1	10	1	3	2	5	6	1	1	2	1	0	0	2	2	4	1	1	6	1	1							
3	2	3	6	3	1	1	0	0	1	0	0	1	1	1	4	6	9	2	1	1	1	1	3	1	0	0	2	1	1	1	4	1	1	1							
4	2	2	8	3	1	2	1	7	10	2	1	3	2	2	2	2	3	7	8	1	1	1	3	1	1	6	5	0	2	1	1	5	1	1							
5	2	1	4	7	2	2	1	3	2	2	1	5	3	2	2	4	1	2	3	9	6	1	1	2	1	2	5	6	3	1	1	5	1	1							
6	2	3	4	3	1	2	2	3	7	2	1	3	5	2	2	4	6	7	10	2	1	1	2	1	1	6	5	7	2	2	1	1	7	1	1						
7	2	3	7	3	1	1	0	0	1	0	0	1	1	0	0	1	1	2	4	6	10	7	8	1	1	0	0	2	2	2	7	5	3	1	1						
8	2	3	8	3	1	1	0	0	2	1	2	3	2	1	1	3	10	6	9	4	8	1	1	2	1	0	0	2	2	2	2	5	6	10	1	1					
9	2	3	7	3	1	1	0	0	2	2	3	1	2	5	1	2	1	7	4	6	8	9	10	11	2	12	0	0	1	2	1	1	3	5	11	1					
10	2	3	10	6	1	2	1	3	16	2	3	2	1	2	1	6	11	10	9	7	8	1	1	2	1	1	4	5	0	2	1	1	3	5	11	1					
11	2	1	1	5	1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	1	10	6	7	1	4	8	1	1	2	1	1	3	0	0	2	1	1	5	9	1					
12	2	4	9	3	1	1	0	0	1	0	2	1	5	0	1	1	7	5	9	4	1	1	1	2	1	1	0	0	2	1	1	2	3	3	1	1					
13	2	2	8	3	1	2	6	7	1	1	0	0	2	1	1	7	3	10	4	1	1	2	2	1	1	6	0	0	2	2	2	4	5	2	1	1					
14	2	1	2	5	2	2	9	7	4	1	0	0	1	1	10	2	3	5	1	8	1	2	2	1	1	6	5	2	1	2	4	4	11	1	1						
15	2	1	8	6	1	2	5	16	4	2	2	3	1	2	1	7	3	5	2	1	1	2	1	1	6	7	1	1	4	3	5	3	1	1	1						
16	2	3	5	6	2	1	0	0	0	1	0	0	1	0	1	4	6	3	10	2	6	1	1	2	1	1	5	7	1	1	4	3	4	2	1	1					
17	2	2	11	3	1	2	10	16	5	1	0	0	1	1	1	5	6	3	9	7	6	1	1	3	1	1	5	6	0	2	1	2	2	3	5	1					
18	2	1	1	1	2	7	16	15	2	2	1	3	2	1	1	7	3	10	5	2	4	1	1	2	1	1	6	0	0	2	1	1	7	5	4	1	1				
19	2	1	10	5	2	1	0	0	2	2	3	1	1	0	0	1	1	7	4	1	3	2	4	1	1	2	1	2	6	7	5	2	1	2	5	11	1				
20	2	1	7	1	1	1	0	0	1	0	0	1	1	0	0	1	1	5	1	4	10	9	6	1	1	2	1	1	5	6	7	2	1	4	2	3	5	1			
21	2	2	8	3	1	2	7	10	2	2	1	3	2	1	5	2	2	6	7	2	8	9	10	11	1	4	0	0	2	1	2	1	6	8	1	1					
22	2	1	1	2	2	1	16	2	2	3	1	2	1	5	0	2	7	10	8	9	1	2	4	1	2	10	9	6	1	1	1	3	4	4	2	1	1				
23	2	3	8	3	1	2	7	3	12	2	2	1	5	0	1	1	4	8	9	11	10	6	0	0	0	0	0	0	1	2	1	4	6	5	11	1	1				
24	2	1	10	6	1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	1	3	4	10	9	6	8	1	1	1	2	6	7	1	2	1	5	3	2	9	1	1				
25	2	1	8	3	1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	1	2	3	4	10	1	1	2	1	1	0	0	2	1	5	3	4	7	1	1	1	1				
26	2	2	11	3	1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	2	4	7	6	3	4	1	1	2	1	1	6	5	7	1	1	2	5	6	3	1	1				
27	2	3	10	8	1	1	0	0	2	1	2	3	2	1	2	4	3	2	7	10	8	1	1	2	1	1	0	0	1	2	2	3	3	2	1	1	1				
28	2	1	2	8	2	1	0	0	1	0	0	2	1	5	0	1	4	7	8	10	6	9	11	2	0	0	0	0	1	2	0	1	1	7	1	1	1				
29	2	2	11	3	1	1	0	0	1	0	0	2	1	5	2	1	6	7	10	8	9	11	4	0	0	0	0	0	1	2	1	3	6	5	11	1	1				
30	2	1	1	2	16	2	3	2	1	2	3	2	1	5	2	0	1	2	7	10	9	6	1	2	3	1	0	0	1	2	3	5	11	1	1	1					
31	2	3	8	2	1	1	0	0	2	1	2	3	2	1	5	2	1	1	6	4	2	10	11	8	9	7	0	0	1	1	4	2	3	5	11	1	1				
32	2	1	8	4	2	2	9	6	1	1	0	0	2	5	8	4	2	4	1	7	9	6	11	0	0	0	0	0	1	1	3	10	4	8	4	2	1	1			
33	2	2	8	7	1	1	0	0	2	1	2	3	2	1	5	3	1	7	4	2	10	8	11	0	0	0	0	0	1	2	1	7	4	2	3	4	8	1	1		
34	2	3	3	2	1	0	0	0	1	0	0	1	7	4	2	1	8	9	6	10	11	0	0	2	1	4	3	1	1	1	1	5	6	7	1	1	1				
35	2	1	2	5	2	1	0	0	1	0	0	2	1	5	3	1	1	7	10	9	8	4	2	6	11	0	0	0	0	1	1	4	7	1	1	1	1				
36	2	3	11	3	1	1	0	0	1	0	0	2	1	5	8	1	1	4	7	9	8	10	11	2	6	5	0	0	1	1	4	7	3	2	9	4	1	1			
37	2	2	6	3	1	1	0	0	2	1	3	4	1	1	2	4	7	6	10	8	9	11	0	0	0	0	0	0	1	1	2	4	1	8	6	4	1	1			
38	2	3	4	7	2	2	1	9	8	1	0	0	1	5	0	1	7	8	9	4	2	11	10	0	0	0	0	0	1	1	4	7	9	6	3	4	1	1			
39	2	3	4	6	1	1	12	16	5	1	0	0	2	1	3	5	1	7	9	10	2	1	0	0	0	0	0	0	2	1	3	6	7	4	9	8	1	1			
40	2	1	10	3	1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	2	7	10	8	9	0	0	0	0	0	1	1	9	4	1	7	8	1	1	1			
41	2	1	1	1	2	2	1	10	7	2	1	2	5	2	1	4	9	7	1	3	5	1	1	3	1	1	5	3	1	1	1	3	5	1	1	1	1				
42	2	2	5	8	1	1	1	5	7	1	0	0	1	0	0	1	4	3	6	2	7	6	1	1	3	1	1	0	0	2	1	2	1	3	5	2	1	1			
43	2	4	10	5	2	1	0	0	1	0	0	2	1	5	8	1	7	2	1	8	9	10	11	0	0	0	0	0	1	1	3	7	0	1	1	3	7	6	8	1	1
44	2	4	10	6	1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	1	4	1	3	7	6	8	1	1	3	1	1	0	0	1	1	4	0	0	1	1	3	4	3	1	1
45	2	4	10	6	1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	1	3	1	9	4	7	6	1	1	4	0	0	0	1	1	4	1	3	7	6	8	1	1			
46	2	2	9	3	1	1	0	0	1	0	0	2	3	1	5	1	2	4	7	6	9	10	8	11	0	0	0	0	1	1	1	4	3	7	9	1	1	1	1	1	
47	2	2	11	3	1	2	16	1	3	1	0	0	1	0	0	1	1	6	8	9	10	2	11	4	0	0	0	0	1	1	3	9	4	1	8	1	1	1	1		
48	2	3	8	3	1	2	10	16	1	1	0	0	1	5	3	1	1	6	7	2	8	9	10	11	2	0	0	0	1	1	3	9	6	4	1	8	1	1	1		
49	2	1	2	1	2	1	0	0	1	0	0	1	7	10	8	9	1	2	4	6	0	0	0	1	1	6	3	7	1	4	6	1	1	3	1	1	1	1	1		
50	2	1	1	1	1	1	0	0	1	0	0	4	2	1	5	4	2	7	8	10	9	0	0	0	0	0	0	0	1	1	4	7	9	3	2	1	1	1	1		

S/N	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	Meydar	Mevsitr																											
1	2	1	2	4	1	2	16	12	4	2	1	3	2	2	8	3	1	2	6	7	9	10	8	11	4	5	0	0	2	1	2	2	1	1	1	1	7	1	3	2																		
2	2	1	7	4	1	2	1	4	15	2	1	3	2	2	1	4	8	2	9	10	8	6	7	1	2	5	11	4	0	0	2	2	4	9	1	2	6	8	1	1	7	1	3	2														
3	2	3	3	1	2	2	2	3	1	2	1	2	3	2	3	1	4	2	9	6	1	7	10	8	2	11	4	5	0	0	2	2	7	4	2	6	10	4	2	2	1	1	7	1	3	2												
4	2	1	1	4	2	2	1	3	4	2	1	0	0	2	6	3	1	2	9	7	6	1	4	2	8	10	11	5	0	0	2	2	4	7	6	1	2	6	1	1	2	1	1	7	1	3	2											
5	2	1	7	4	2	2	1	5	3	2	1	2	3	2	4	8	1	2	6	9	8	10	11	7	4	0	0	0	0	2	2	1	2	6	7	10	6	1	1	2	2	5	6	7	1	1	7	1	3	2								
6	2	1	5	3	1	2	15	12	9	2	1	2	0	2	3	7	8	2	7	9	1	8	6	10	11	5	4	0	0	2	2	4	1	9	5	7	8	1	2	2	1	2	6	5	3	2	1	1	7	1	3	2						
7	2	1	2	4	1	2	2	1	16	2	1	2	3	2	1	6	3	2	1	2	9	7	6	8	10	0	0	0	0	2	2	1	2	9	7	3	8	2	2	1	1	2	5	2	6	1	2	1	1	7	1	3	2					
8	2	1	5	2	1	2	5	4	1	2	3	1	2	2	4	1	5	2	9	7	6	1	2	10	8	11	4	5	12	0	2	2	2	9	7	4	1	6	2	2	1	1	2	5	2	6	1	2	1	1	7	1	3	2				
9	2	3	8	2	1	2	1	16	5	2	1	3	2	2	1	3	5	2	9	6	7	1	8	10	11	2	4	0	0	0	2	2	6	1	7	2	3	8	1	1	1	2	5	6	1	2	2	2	1	2	5	6	3	2				
10	2	1	5	3	1	1	0	0	2	1	2	3	2	2	4	8	1	2	7	9	1	6	2	4	8	10	11	5	0	0	2	2	1	4	6	9	7	6	2	2	1	1	2	5	6	3	2	1	1	7	1	3	2					
11	2	3	4	3	1	2	1	16	12	2	1	2	3	2	3	1	4	2	7	9	1	6	2	4	8	10	11	4	0	0	2	2	7	4	1	9	7	4	1	6	2	2	1	1	2	3	6	5	1	1	2	4	6	3	3	2		
12	2	1	6	4	2	2	14	15	16	2	1	3	2	2	1	3	6	2	7	9	2	1	6	10	8	11	4	5	3	12	2	2	2	7	2	4	9	1	6	2	1	1	2	3	6	5	2	1	1	2	4	6	3	3	2			
13	2	1	2	4	2	2	1	3	12	2	1	3	2	2	6	5	8	2	9	7	6	1	2	8	10	11	5	4	3	12	2	2	4	1	3	5	2	8	2	1	2	1	2	6	5	3	2	2	1	1	7	1	3	2				
14	2	1	5	1	2	2	1	16	9	2	3	1	2	2	1	3	4	2	7	9	6	1	8	2	10	5	11	4	0	0	2	2	1	4	7	2	3	6	1	1	2	1	2	6	5	3	1	1	1	7	1	3	2					
15	2	1	7	4	1	2	1	5	4	2	1	2	3	2	6	4	1	2	6	9	7	1	2	8	4	10	5	11	3	12	2	2	2	7	4	1	9	1	1	2	1	2	6	5	2	1	1	3	7	11	3	2						
16	2	3	4	5	2	2	1	4	12	2	1	3	2	2	3	4	6	2	1	6	2	8	9	10	7	0	0	0	0	2	2	4	2	1	4	2	1	3	7	5	1	1	2	5	7	6	1	1	2	4	6	3	3	2				
17	2	1	8	6	2	2	16	5	1	2	3	1	2	2	1	3	4	2	1	2	7	9	6	8	10	11	4	5	3	12	2	2	7	5	2	1	9	6	2	2	1	1	2	5	6	7	2	1	5	3	5	7	3	2				
18	2	1	2	1	2	2	1	16	4	2	1	3	2	2	6	8	3	2	1	2	6	7	9	8	10	11	4	0	0	2	2	4	9	2	1	3	6	2	2	1	1	2	6	4	5	1	1	1	7	1	3	2						
19	2	1	9	1	2	1	2	1	5	10	2	1	3	2	2	3	4	1	2	9	7	6	1	8	10	2	4	11	5	3	12	2	2	1	2	3	7	4	8	2	2	1	1	2	3	1	5	1	1	1	7	1	3	2				
20	2	1	9	4	2	2	1	16	9	2	1	3	2	2	1	8	3	2	6	9	7	8	1	2	4	10	11	5	3	12	2	2	6	1	4	2	3	6	2	1	1	2	3	5	3	1	1	1	7	1	3	2						
21	2	2	9	3	1	2	9	10	1	2	1	2	3	2	1	3	6	2	1	6	9	8	7	10	2	4	11	5	3	12	2	2	6	1	4	2	3	6	2	1	1	2	5	7	6	1	1	2	4	6	3	3	2					
22	2	3	5	3	1	2	1	16	2	2	3	2	1	2	1	3	4	2	7	1	9	8	10	2	4	6	11	0	0	2	2	4	1	7	2	9	6	2	2	1	1	2	3	5	6	1	1	2	3	5	3	1	1	1	7	1	3	2
23	2	3	9	1	2	2	10	15	2	2	1	2	3	2	1	3	6	2	7	9	6	1	2	8	9	10	11	4	0	0	2	2	4	1	7	2	9	6	1	1	2	1	2	6	7	3	1	2	5	6	2	3	2					
24	2	1	9	1	2	1	16	5	2	1	3	2	2	1	6	8	4	2	1	7	2	8	9	10	11	6	4	0	0	2	2	4	1	2	3	7	6	1	1	3	6	2	2	1	1	2	8	0	1	1	1	7	1	3	2			
25	2	1	3	5	2	2	1	5	10	2	1	2	3	2	1	6	5	2	6	7	9	1	2	8	10	11	4	5	3	12	2	2	1	4	7	5	5	1	1	2	1	2	1	3	5	2	1	3	5	2	1	1	7	1	3	2		
26	2	2	8	2	1	2	5	8	16	2	1	3	2	2	1	5	4	2	2	6	9	10	8	4	11	7	4	5	0	0	2	2	4	2	3	1	6	1	2	3	7	4	8	2	2	1	1	2	3	1	5	1	1	7	1	3	2	
27	2	3	10	6	1	2	1	12	16	2	1	2	3	2	3	8	4	2	9	2	7	6	1	8	10	11	4	0	0	2	2	7	1	4	7	5	5	1	1	2	1	2	6	1	1	2	3	5	6	1	2	3	5	3	2			
28	2	1	10	5	2	2	1	4	14	2	1	2	3	2	1	3	2	1	8	2	6	9	7	1	8	10	11	4	2	5	12	0	2	2	6	11	7	4	1	2	6	3	8	2	1	1	2	6	5	2	1	1	3	3	3	2		
29	2	1	10	5	2	2	12	5	9	1	0	0	2	2	6	5	4	2	9	6	7	1	2	8	10	11	4	0	0	2	2	4	9	2	1	2	6	3	8	2	2	1	1	2	4	3	5	1	1	2	4	4	3	3	2			
30	2	4	8	5	1	2	1	16	15	2	1	3	2	2	3	8	5	2	7	6	1	9	2	8	4	10	11	5	3	12	2	2	7	9	1	2	3	6	2	1	1	2	8	0	0	2	1	2	2	3	11	3	2					
31	2	1	8	6	1	1	0	0	0	1	0	0	2	1	2	8	2	2	9	1	7	8	10	4	11	6	0	0	0	2	2	9	2	3	4	1	8	2	2	2	1	2	7	6	5	1	1	4	4	5	7	3	2					
32	2	2	6	2	1	2	9	16	1	2	3	1	2	2	6	3	7	2	9	2	1	6	10	8	11	7	4	5	12	0	2	2	7	1	9	5	3	1	2	2	1	2	6	5	0	2	2	3	3	5	3	2						
33	2	4	10	5	2	2	1	16	9	2	1	0	2	1	3	6	2	1	9	6	7	2	8	10	5	4	3	11	12	2	2	4	7	9	10	5	8	2	2	1	1	2	6	5	3	2	1	3	5	4	3	3	2					
34	2	1	1	2	2	2	2	1	16	2	1	3	2	2	1	3	6	2	1	2	6	7	9	11	8	10	4	5	0	0	2	2	1	4	7	6	8	2	1	2	1	2	6	5	7	1	2	4	7	6	10	3	2					
35	2	1	2	2	2	2	2	9	1	4	2	1	2	3	2	1	3	8	2	6	9	7	8	1	10	2	11	4	0	0	2	2	5	9	6	1	4	6	2	1	2	3	6	5	2	1	2	3	4	2	3	2						
36	2	1	4	5	2	2	16	9	1	2	1	3	2	2	8	1	5	2	9	7	6	2	1	8	10	11	4	0	0	2	2	4	7	2	3	9	5	2	2	1	1	2	3	5	6	1	2	2	4	5	11	3	2					
37	2	2	8	2	1	2	10	16	9	2	1	2	3	2	1	6	3	2	1	9	6	8	7	6	10	11	4	5	3	12	2	2	1	4	2	3	9	8	2																			

№ п/п	Месяц												Месяц																					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31			
1	2	3	8	1	1	1	0	0	1	0	2	4	2	8	2	7	1	2	8	9	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
2	2	3	4	1	2	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	2	7	8	9	10	6	4	5	0	0	0	0	0	0	0		
3	2	1	1	1	1	2	10	16	1	0	0	1	0	0	1	1	1	7	3	5	10	6	1	1	2	1	2	4	5	3	3	3		
4	2	1	2	5	1	1	0	0	2	1	2	3	0	0	0	1	1	7	9	4	2	3	4	2	1	3	5	6	3	3	3	3		
5	2	3	9	5	2	1	0	0	1	0	2	3	2	4	2	7	2	8	1	10	9	11	4	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
6	2	3	5	3	1	1	0	0	2	1	2	3	1	0	0	0	1	1	4	7	6	3	6	2	1	2	1	1	7	1	3	3		
7	2	2	11	3	1	2	1	16	5	2	1	3	2	1	0	0	1	2	7	8	10	11	9	4	6	0	0	0	0	0	0	0	0	
8	2	1	8	1	2	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	2	1	2	7	10	8	11	9	4	6	5	0	0	0	0	0	
9	2	3	11	3	1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	2	7	8	10	9	11	4	6	0	0	0	0	0	0	0	0	
10	2	1	2	5	1	2	1	10	4	1	0	0	1	0	0	0	1	2	9	10	6	7	4	6	9	0	0	0	0	0	0	0	0	
11	2	3	4	1	2	2	1	16	15	2	1	2	3	1	2	7	1	2	6	8	10	11	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
12	2	3	8	3	1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	2	7	8	10	6	4	11	9	0	0	0	0	0	0	0	0	
13	2	3	5	2	1	1	0	0	2	1	2	3	2	5	2	4	2	7	1	8	10	6	4	11	9	0	0	0	0	0	0	0	0	
14	2	3	8	3	1	2	10	1	3	2	2	8	4	3	2	7	8	10	2	1	11	4	6	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15	2	2	11	3	1	1	0	0	1	0	0	2	2	3	5	2	7	1	2	8	10	9	4	6	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16	2	3	4	5	2	1	0	0	2	1	2	3	1	0	0	1	1	7	2	8	10	9	11	6	4	5	0	0	0	0	0	0	0	0
17	2	3	1	5	2	2	16	1	2	2	1	2	3	1	0	0	0	2	8	10	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18	2	1	2	1	2	2	11	9	1	0	0	1	0	0	0	0	1	2	7	1	8	10	6	9	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
19	2	11	3	1	1	0	0	0	2	1	2	3	1	0	0	0	2	1	2	7	4	8	6	9	10	11	5	0	0	0	0	0	0	0
20	2	3	8	3	1	1	0	0	2	1	3	2	3	4	5	2	1	7	8	10	11	2	6	4	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21	2	3	11	2	2	1	0	0	2	1	2	3	2	4	3	1	7	9	2	8	10	2	6	1	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22	2	1	7	1	1	2	1	9	10	2	1	3	2	2	1	4	5	2	7	8	2	9	6	10	4	1	1	0	0	0	0	0	0	0
23	2	3	4	1	2	2	1	4	15	1	0	0	2	3	4	6	2	7	1	2	6	8	10	4	11	9	0	0	0	0	0	0	0	0
24	2	1	9	3	1	1	0	0	2	1	2	3	2	4	3	2	7	2	9	1	8	10	11	6	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25	2	3	9	8	1	2	9	10	5	1	0	0	1	0	0	1	1	2	8	6	10	11	9	7	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
26	2	1	4	1	2	3	2	9	2	1	3	2	3	2	5	2	1	9	8	10	6	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
27	2	1	2	5	2	2	15	16	5	2	1	3	2	3	4	8	2	6	1	2	4	8	10	9	7	5	11	0	0	0	0	0	0	0
28	2	3	8	2	1	1	0	0	2	1	2	3	2	3	1	2	1	9	7	2	10	8	11	4	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0
29	2	1	9	5	2	2	2	16	5	2	1	3	2	2	3	5	2	1	2	7	8	10	9	6	11	4	0	0	0	0	0	0	0	0
30	2	1	5	6	2	2	16	10	1	1	0	0	1	0	0	0	2	7	8	10	9	4	11	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
31	2	8	3	1	2	5	16	1	2	1	2	3	2	3	8	4	2	1	10	8	2	7	6	4	9	11	0	0	0	0	0	0	0	0
32	2	1	9	1	2	2	5	9	1	2	1	2	3	2	3	6	5	2	1	7	8	2	10	9	4	11	6	5	0	0	0	0	0	0
33	2	4	10	5	2	2	9	2	1	2	1	2	3	2	3	2	5	2	1	2	6	9	8	10	4	11	7	0	0	0	0	0	0	0
34	2	3	8	2	2	2	16	1	4	2	1	2	3	2	1	4	3	2	1	6	2	9	7	10	4	11	8	0	0	0	0	0	0	0
35	2	1	2	5	2	2	1	5	10	1	0	0	1	0	0	0	0	2	7	10	8	6	4	9	11	5	0	0	0	0	0	0	0	0
36	2	1	4	1	2	15	16	9	1	0	0	2	2	5	3	2	2	6	7	1	10	8	11	9	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
37	2	1	2	1	2	1	2	16	1	0	0	0	2	2	3	5	1	6	1	7	8	4	9	10	11	2	0	0	0	0	0	0	0	0
38	2	3	9	5	2	2	5	4	16	2	1	2	3	2	3	4	2	1	7	2	8	10	9	4	11	6	0	0	0	0	0	0	0	0
39	2	1	8	2	1	2	1	5	10	1	0	0	1	0	0	0	2	7	1	2	6	9	8	10	4	11	5	0	0	0	0	0	0	0
40	2	3	9	1	2	2	1	16	9	2	1	3	2	2	5	2	7	2	1	8	10	9	11	4	5	6	0	0	0	0	0	0	0	0
41	2	1	2	5	2	2	5	1	16	2	1	2	3	2	3	4	2	1	4	6	8	10	9	7	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0
42	2	1	9	8	1	2	10	15	5	2	1	3	2	2	3	4	2	1	7	6	2	4	8	10	9	11	5	0	0	0	0	0	0	0
43	2	1	8	1	1	0	0	0	2	1	3	2	2	1	5	3	2	1	2	7	8	10	11	9	6	4	0	0	0	0	0	0	0	0
44	2	2	11	3	1	1	0	0	1	0	0	2	3	5	0	2	1	6	7	2	4	11	9	8	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0
45	2	1	8	2	1	2	1	16	4	1	0	0	2	3	6	2	1	2	7	8	10	11	9	4	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0
46	2	1	10	5	1	2	15	16	9	2	1	3	2	2	3	5	2	7	1	8	10	11	9	6	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
47	2	3	11	3	1	1	0	0	2	1	2	3	2	4	3	5	2	1	6	2	7	8	10	9	4	11	5	0	0	0	0	0	0	0
48	2	1	9	1	2	2	1	9	10	2	1	3	2	2	1	5	2	1	7	10	8	11	9	6	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0
49	2	3	9	1	1	2	1	5	15	1	0	0	2	8	4	3	2	1	7	10	8	9	11	6	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
50	2	1	9	1	1	2	4	5	16	2	1	3	2	2	5	4	8	2	6	7	8	10	9	11	1	2	4	5	0	0	0	0	0	0

8.3. Ek 3: Diğer Fotoğraflar

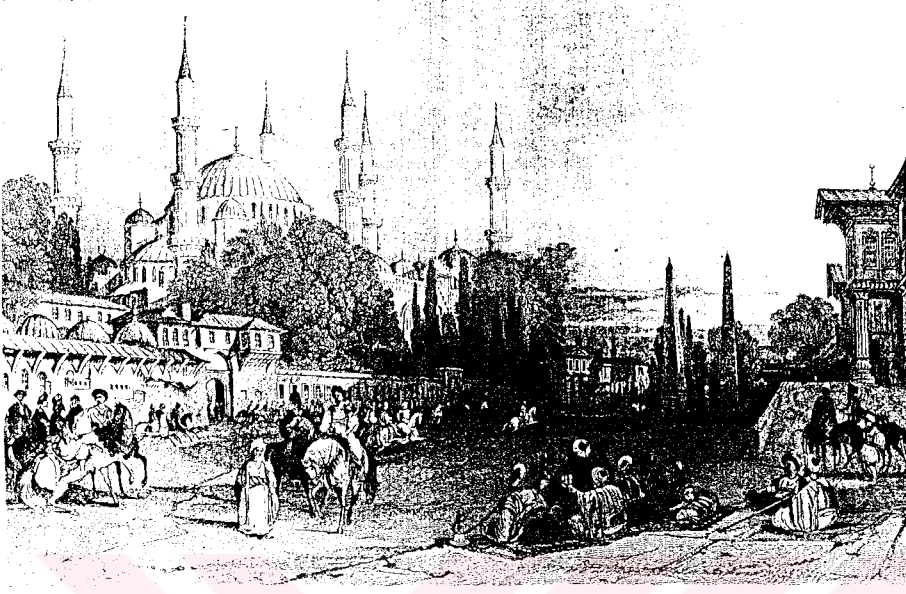

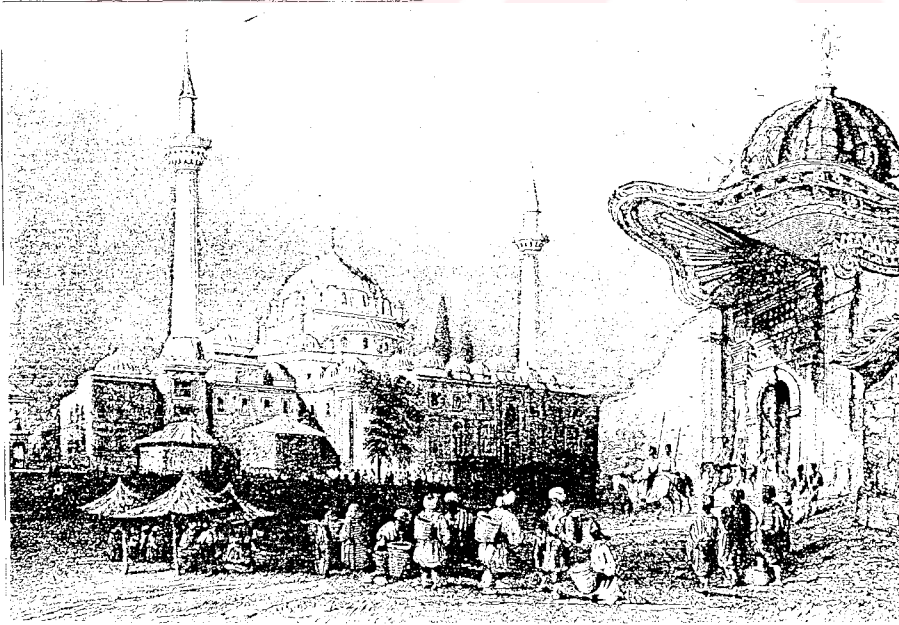
Fotoğraf 8.5.1: San Marco Meydanı'nın Denize Bakan Yönünü Sınırlayan Gondollar ve Heykelli Sütunlar [64].

Fotoğraf 8.5.2: Mayor Meydanı'nın Kuzeyindeki Casa de la Pandaria'nın Cephesindeki Freskler [25].

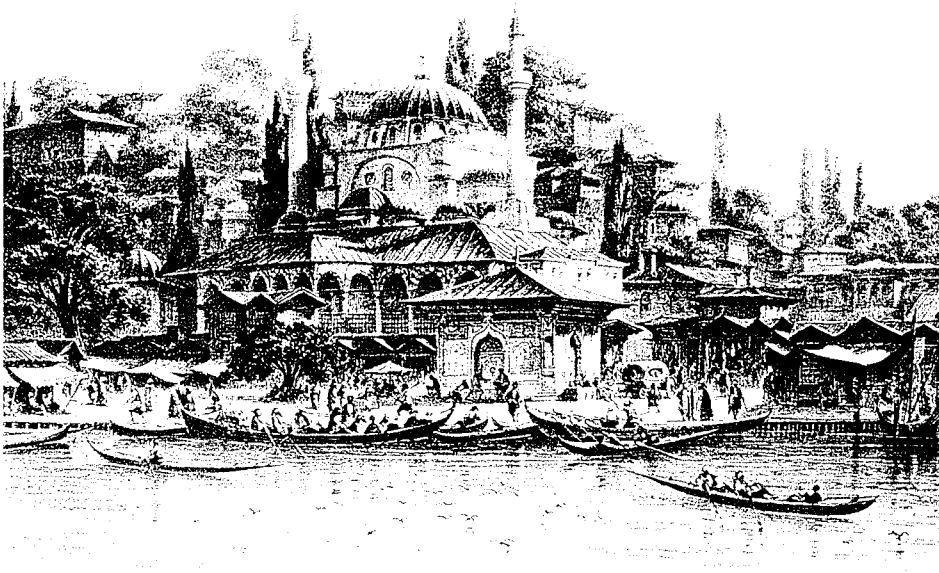
Fotoğraf 8.5.3: 1838’de At Meydanı (Sultanahmet Meydanı)’nın Görünümü [8].

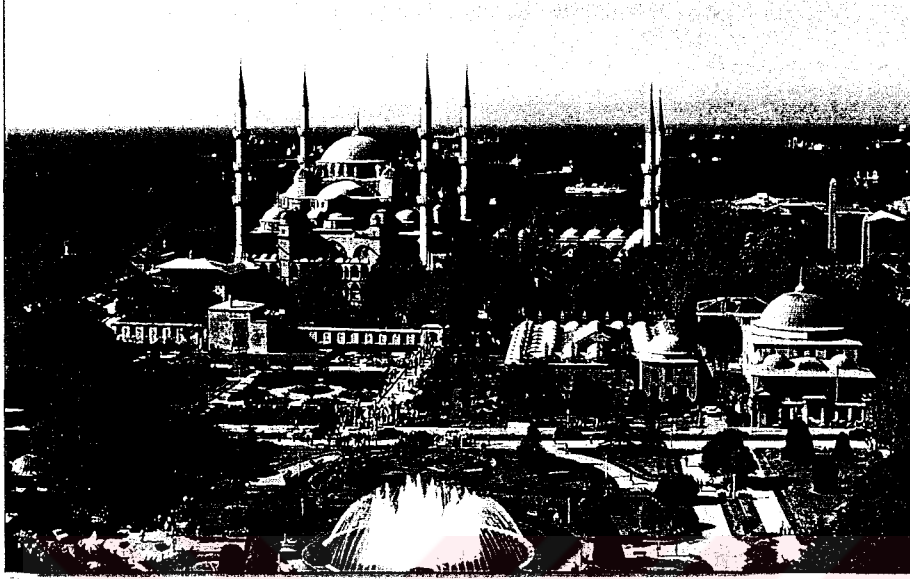
Fotoğraf 8.5.4: 1839’da Beyazıt Cami ve Serasker Giriş Kapısı [44].

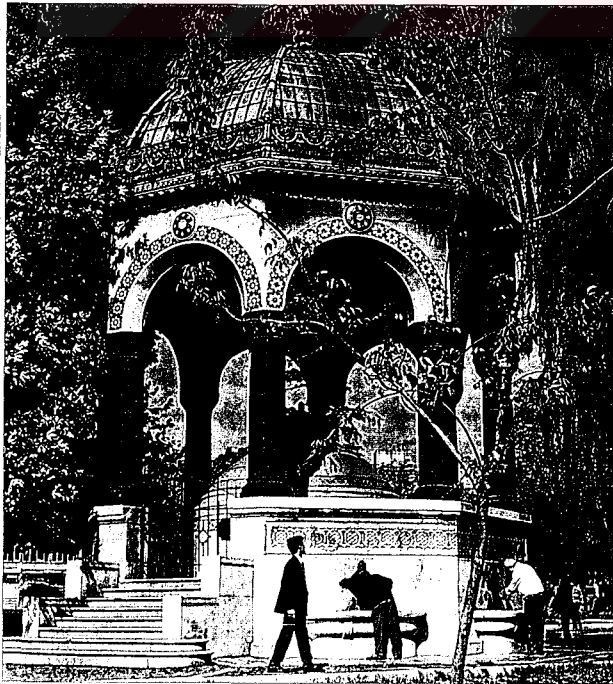
Fotoğraf 8.5.5: XIX.Yüzyıl Ortalarında Taksim Meydanı'nın Görünümü [36].

Fotoğraf 8.5.6: 1853'de Üsküdar Meydanı'nın Denizden Görünümü [15].

Fotoğraf 8.5.7: Sultanahmet Camii'nin ve Parkının Genel Görünümü.

Fotoğraf 8.5.8: Sultanahmet Meydanı'nda Yerevan Alman Çeşmesi, Yılanlı Sütun ve Dikilitaş.

Fotoğraf 8.5.9: Sultanahmet Meydanı'nın Dikilitaş Önünden Alman Çeşmesi'ne Doğru Görünümü.

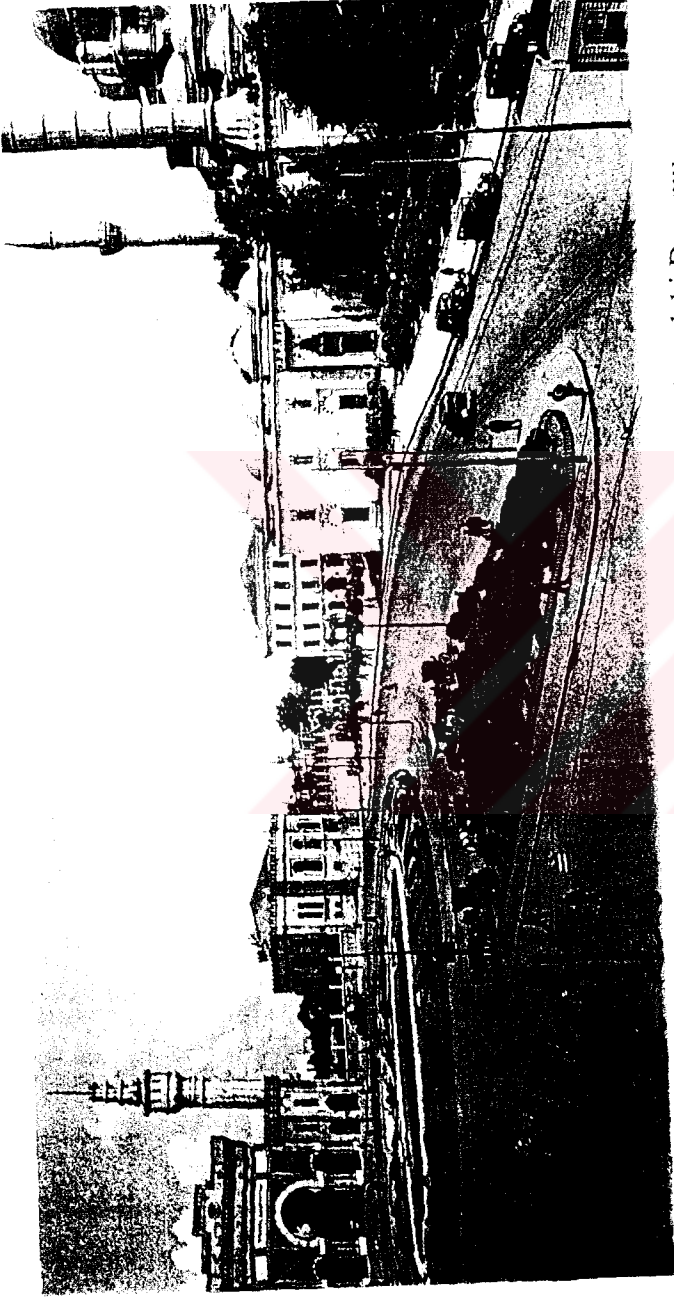
Fotoğraf 8.5.10: Sultanahmet Meydanı'nda Asırlık Çınar'ın Yeraldığı, Turizm Bürosunun Yanındaki Dinlenme Alanı.

Fotoğraf 8.5.11: Sultanahmet Meydanı'ndaki Oturma Elemanları.

Fotoğraf 8.5.12: Sultanahmet Meydanı'nda Gözlenen Olumsuzluklardan Biri.

Fotoğraf 8.5.13: Beyazıt Meydanı'nın 1923-1924 Yıllarındaki Durumu.

Fotoğraf 8.5.14: Beyazıt Meydanı'nın Bugünkü Durumu

Fotoğraf 8.5.15: Beyazıt Meydanı'ndaki Seyyar Satıcı İstilası.

Fotoğraf 8.5.16: Beyazıt Meydanı'nın, Beyazıt Cami Minaresinden Görünümü.

Fotoğraf 8.5.17: Beyazıt Meydanı'ndaki Vandalistik Eğilimlere Bir Örnek.

Fotoğraf 8.5.18: Beyazıt Meydanı'ndaki Kullanımdışı Oturma Bankları.

Fotoğraf 8.5.19: Çınaraltı Mekanından Sahafıar Çarşıısına Geçişte Yeralan Seyyar Satıcılar.

Fotoğraf 8.5.20: Meydan'da Yeralan Havuz ve Yanındaki Çay Bahçesi Kullanımı.

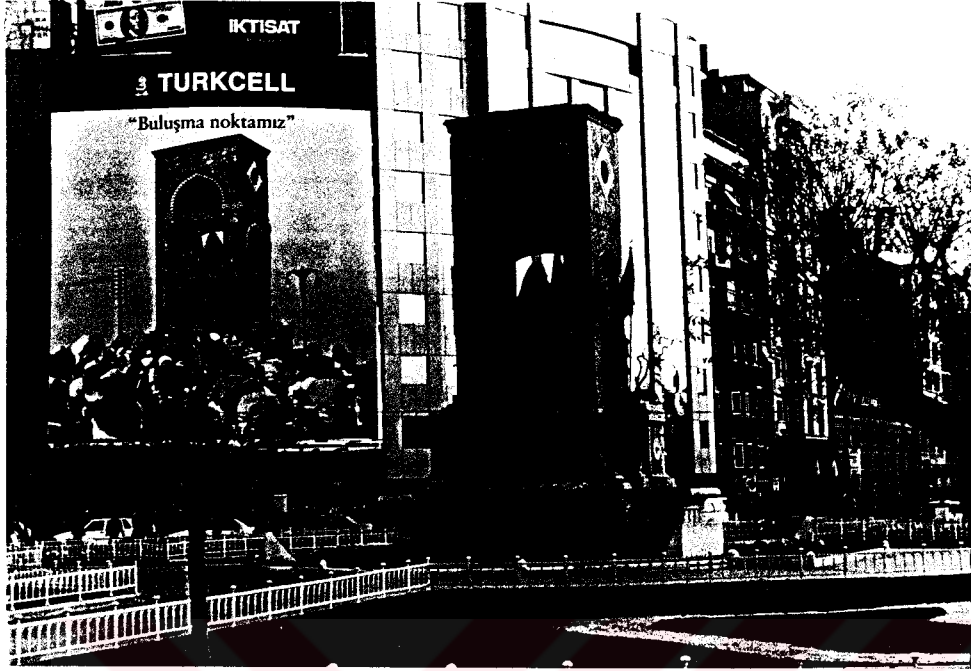
Fotoğraf 8.5.21: 1980'li Yıllarda Taksim Meydanı'nın Genel Görünümü [66].

Fotoğraf 8.5.22: Taksim Gezisi Parkı Yönünden Taksim Meydanı'nın Genel Görünümü.

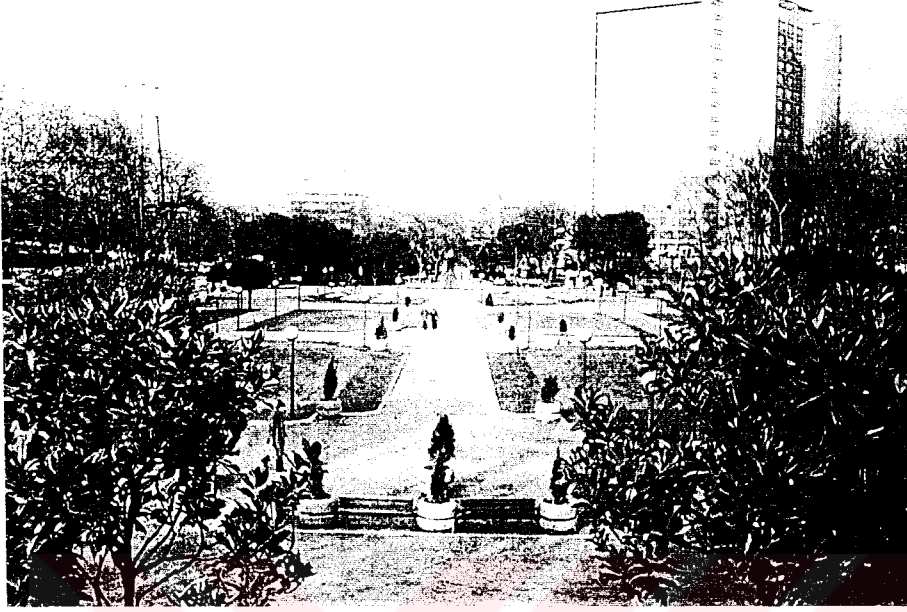
Fotoğraf 8.5.23: Cumhuriyet Anıtı Önünden Taksim Gezisi Parkı Yönüne Bakış.

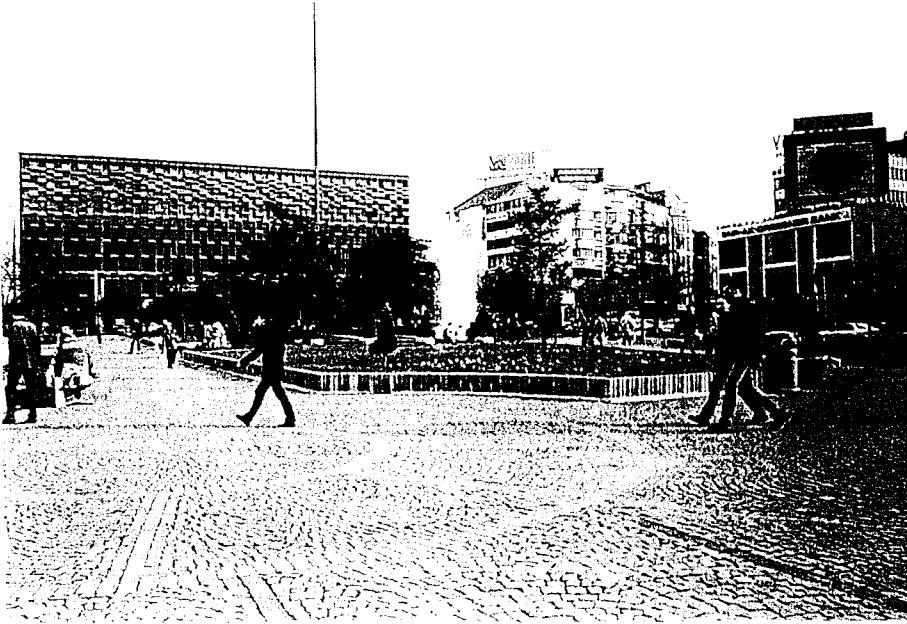
Fotoğraf 8.5.24: Taksim Meydanı'ndaki Cumhuriyet Anıtı.

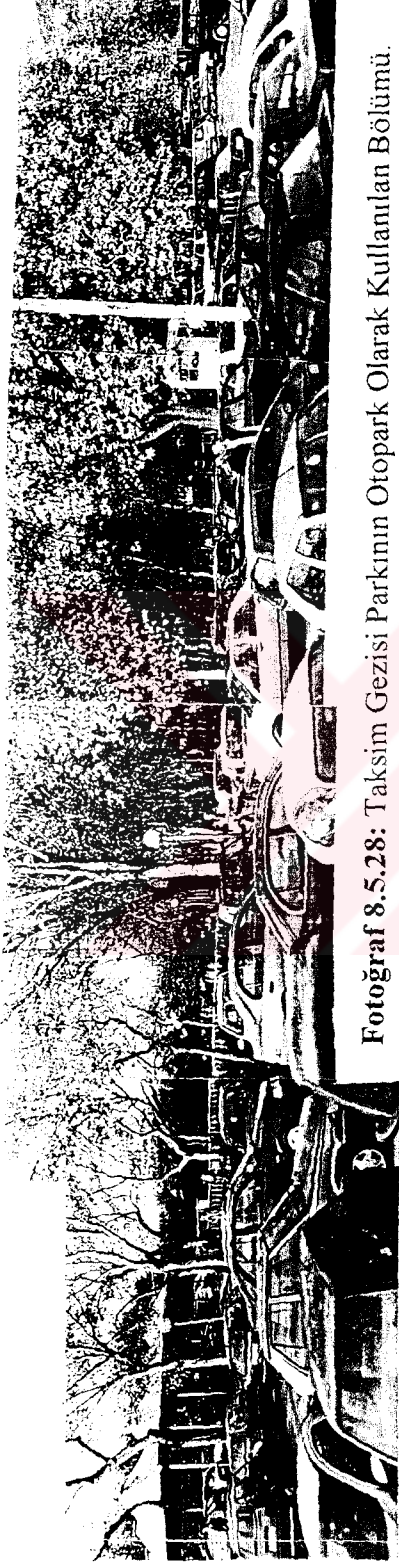
Fotoğraf 8.5.25: Taksim Meydanı'ndaki Kentsel Donatım Elemanları.

Fotoğraf 8.5.26: Taksim Gezisi Parkının Genel Görünümü.

Fotoğraf 8.5.27: Meydan'daki Süs Havuzu ve Arka Planda Yeralan Atatürk Kültür Merkezi.

Fotoğraf 8.5.28: Taksim Gezisi Parkının Otopark Olarak Kullanılan Bölümü.

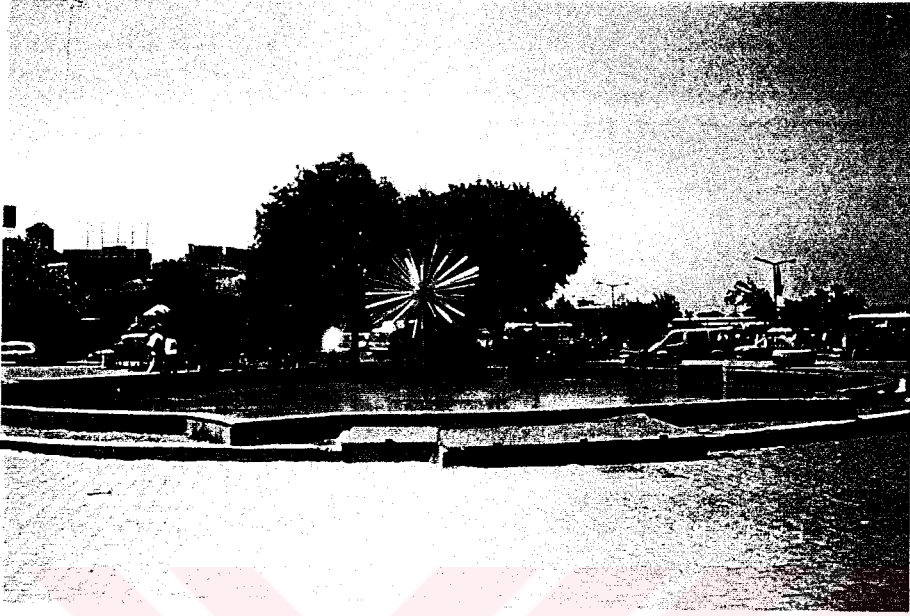
Fotoğraf 8.5.29: Üsküdar Meydanı'nın Orta Kısımındaki Alanın Görünümü.

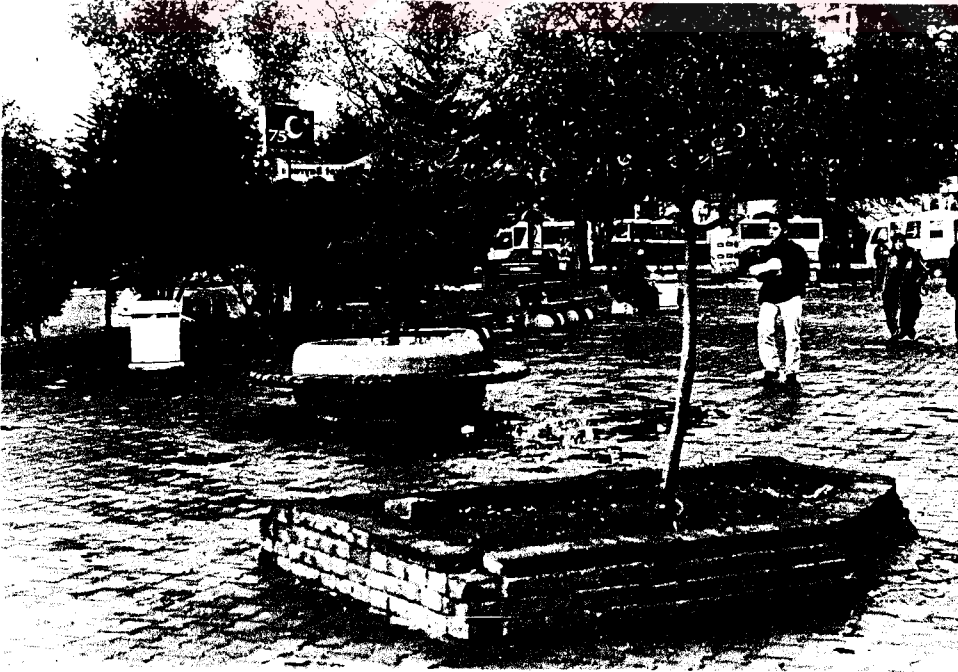
Fotoğraf 8.5.30: Üsküdar Meydanı'na İskeleler Tarafından Genel Bakış.

Fotoğraf 8.5.31: Mihrimah Sultan Camii Avlusu'ndan İskeleler Önündeki Kısımın Görünümü.

Fotoğraf 8.5.32: Üsküdar Meydanı'nda Yeralan Bakımsız Süs Havuzunun Durumu.

Fotoğraf 8.5.33: Üsküdar Meydanı'ndaki Rahatsız Edici Faktörlerden Bir Örnek.

IX.ÖZGEÇMİŞ

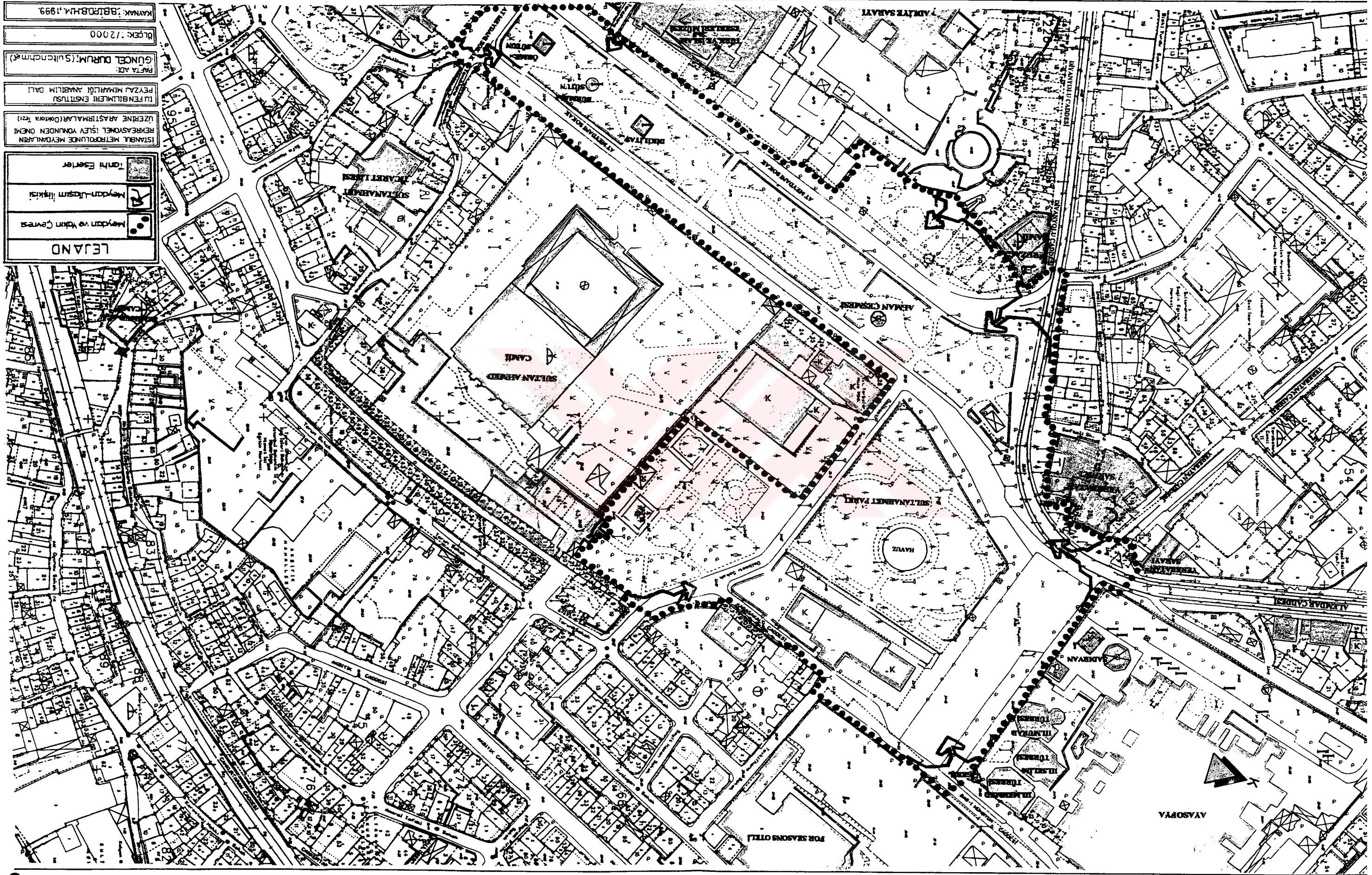
1969 yılında İstanbul’da doğdu. İlkokul öğrenimini Yeşilköy Halil Vedat Fıratlı Pansiyonlu İlkokulu’nda, ortaokul ve lise öğrenimini de İstanbul Çavuşoğlu Koleji’nde tamamladı. 1986 yılında İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü’ne kaydoldu. 1989 yılında İngiltere’ye giderek, Southbourne School’da yabancı dilini geliştirdi. 1990 yılında İ.Ü. Orman Fakültesi’nden ikincilikle mezun olarak “Peyzaj Mimarı” ünvanını aldı.

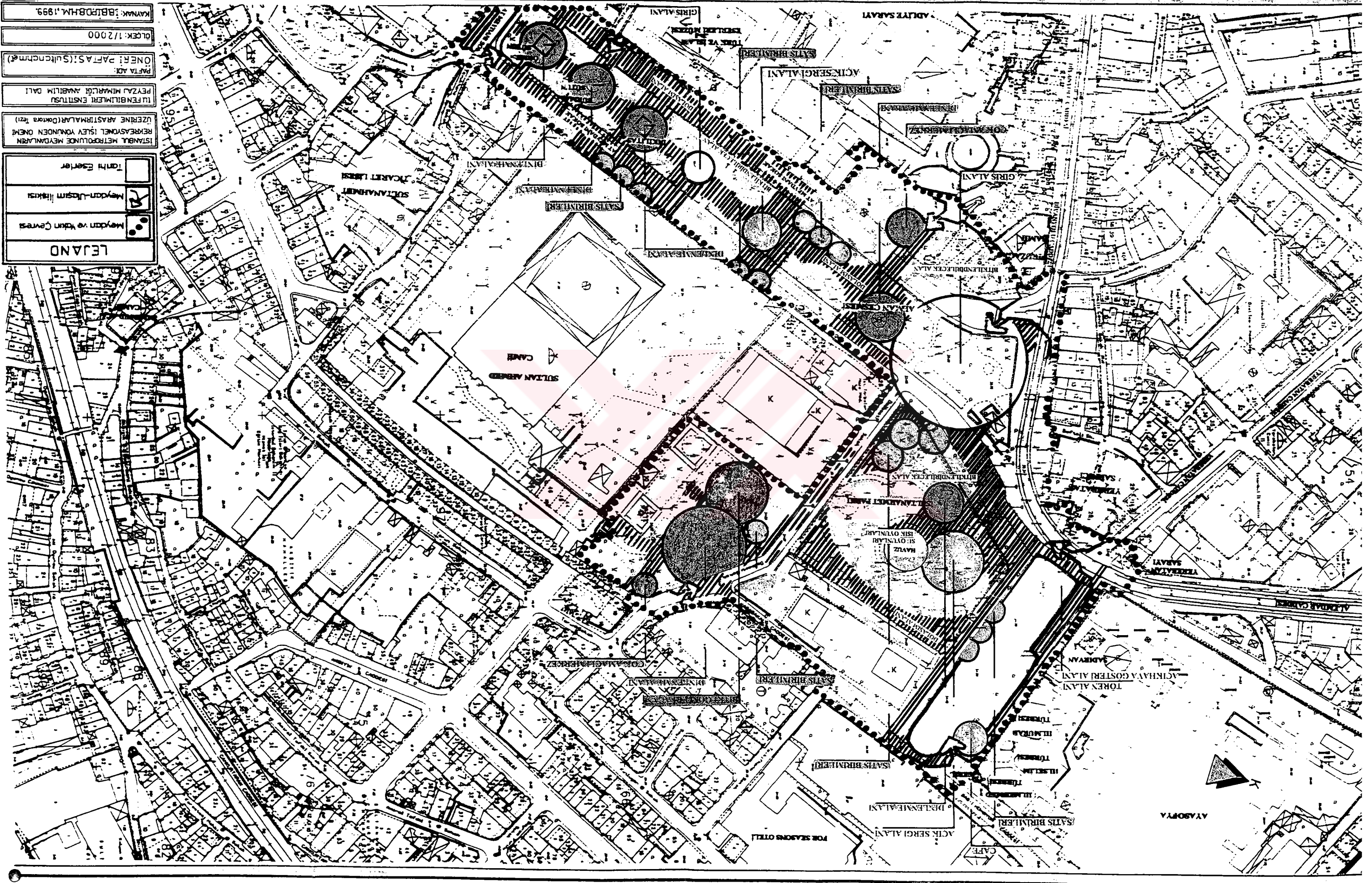
1990 – 1991 yıllarında özel bir şirkette Peyzaj Mimarı olarak çalıştı. 1992 yılında İ.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Yüksek Lisans Programı’nda öğrenimine başladı. Aynı yıl İ.Ü. Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü’ne “Araştırma Görevlisi” olarak atandı. Master öğrenimini 1994 yılında tamamladı. 1995 yılında da İ.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Doktora Programı’nda Doktora Çalışmasına başladı.

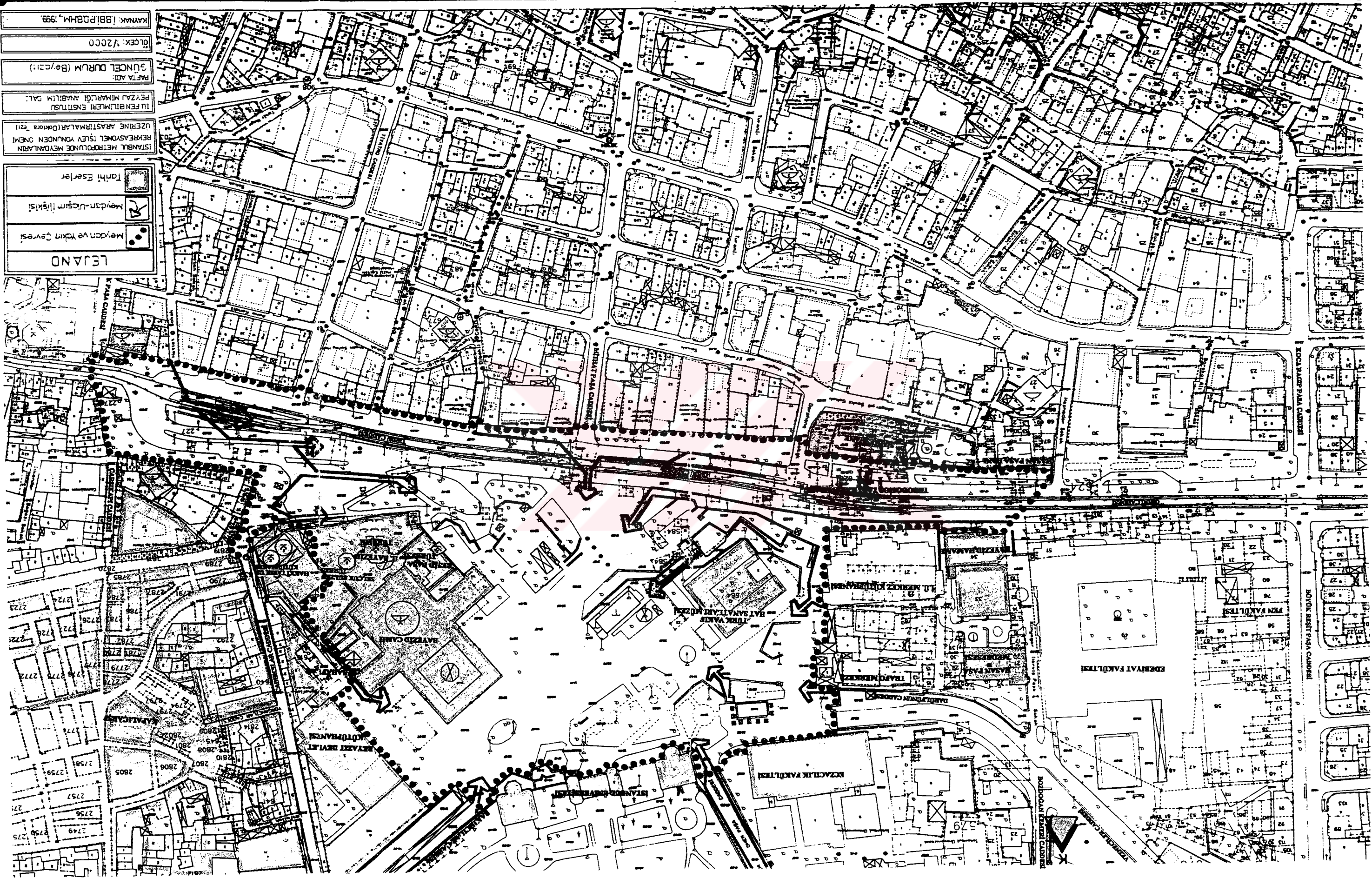
Halen İ.Ü. Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Peyzaj Planlama ve Tasarım Anabilim Dalı’nda “Araştırma Görevlisi” olarak görevine devam etmektedir. İngilizce bilmektedir. Evlidir.

Yayın Listesi

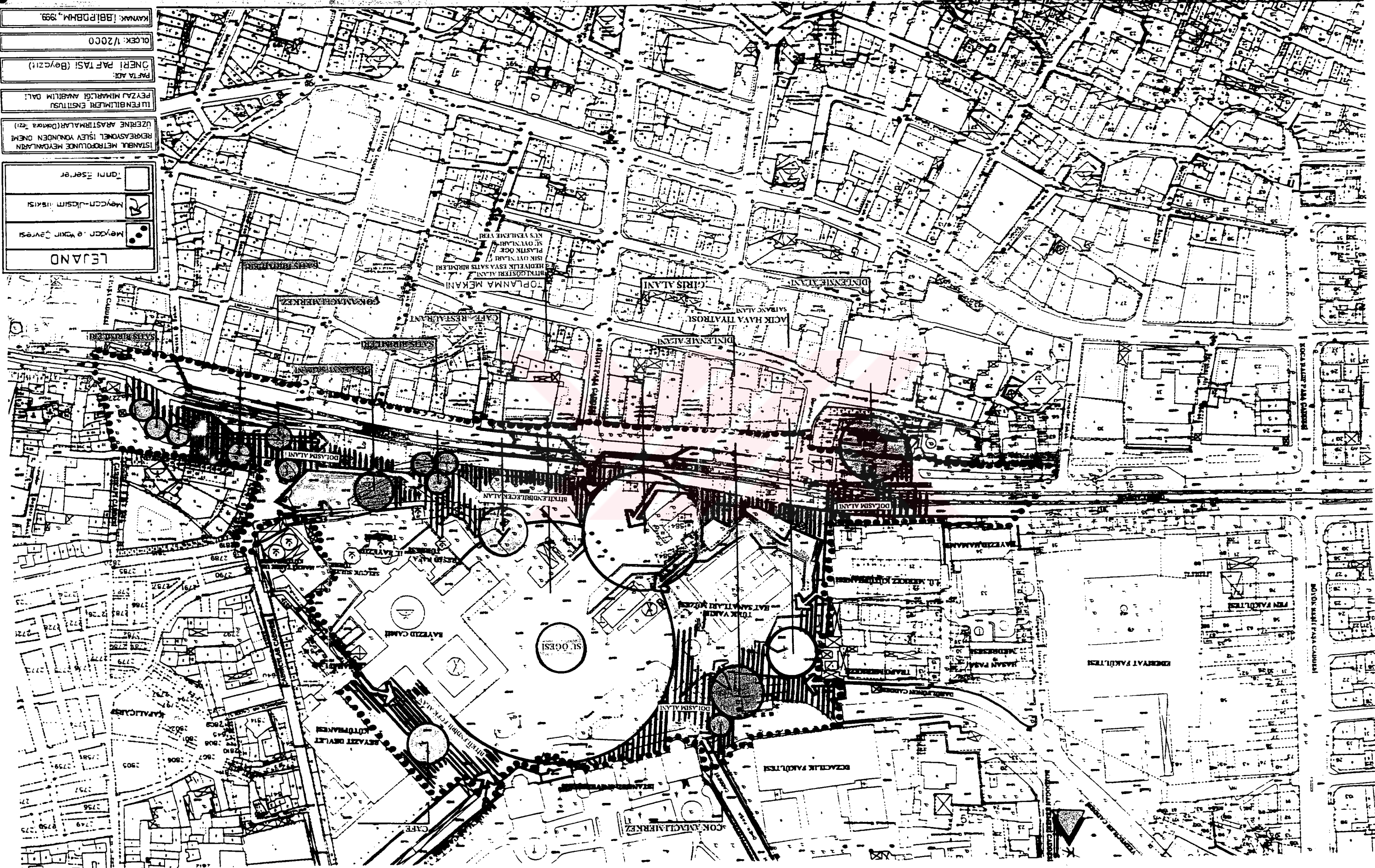
1. ALTINÇEKİÇ, S., 1992: TÜMAD Kum-Çakıl Ocağı, Ağaçlandırma, Amenajman ve Peyzaj Projesine Ait Rapor. İ.Ü. Orman Fakültesi, Ormancılık Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul (Prof.Dr.B. AYTUĞ, Doç.Dr. Ü. ASAN, Doç.Dr. A.HIZAL, Prof.Dr. F.YALTIRIK, Y.Doç.Dr. H.ALTINÇEKİÇ ile birlikte).
2. ALTINÇEKİÇ, S., 1993: Ragıpapa Karasu Evleri, Yeşil Örtü Revizyon Raporu. İ.Ü. Orman Fakültesi, Ormancılık Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul (Y.Doç.Dr.H.ALTINÇEKİÇ ile birlikte).
3. ALTINÇEKİÇ, S., 1996: Karayolları Peyzaj Düzenleme Çalışmalarında Bitkilendirme Esasları, Kentsel ve Kırsal Bölgelerde Karayolu Peyzajı Paneli, Karayolları 17.Bölge Müdürlüğü, İstanbul (Y.Doç.Dr. H.ALTINÇEKİÇ ile birlikte).

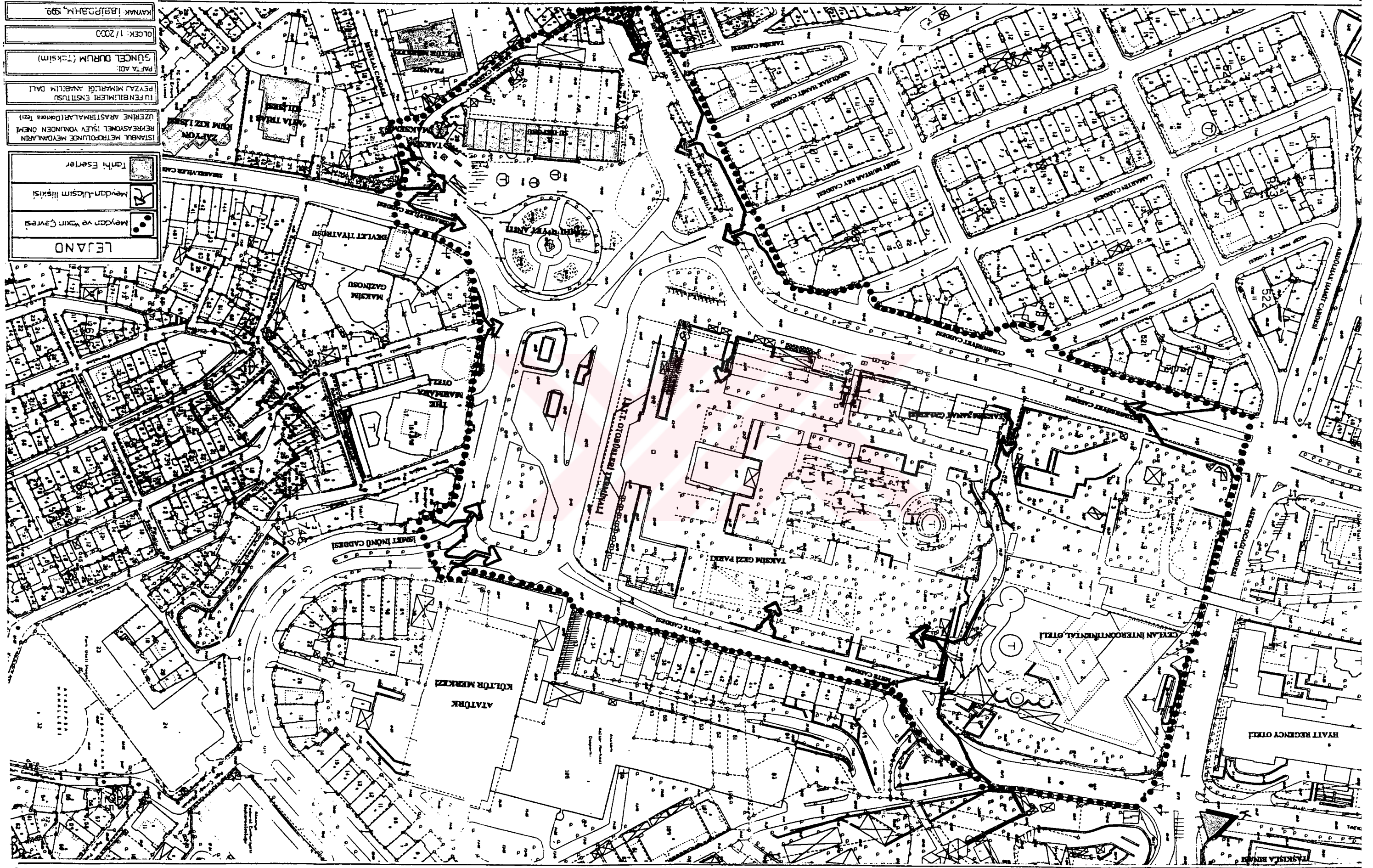

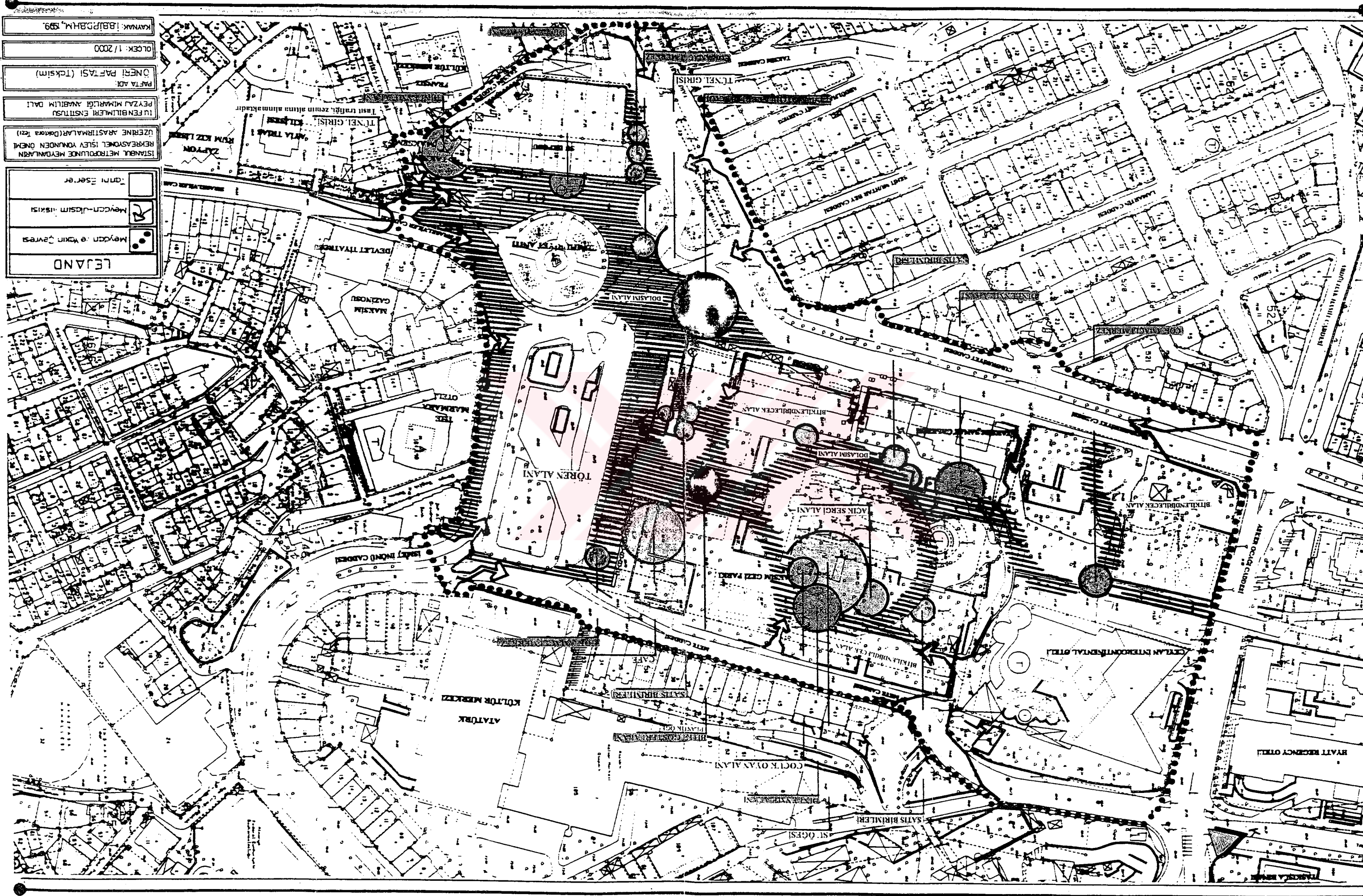

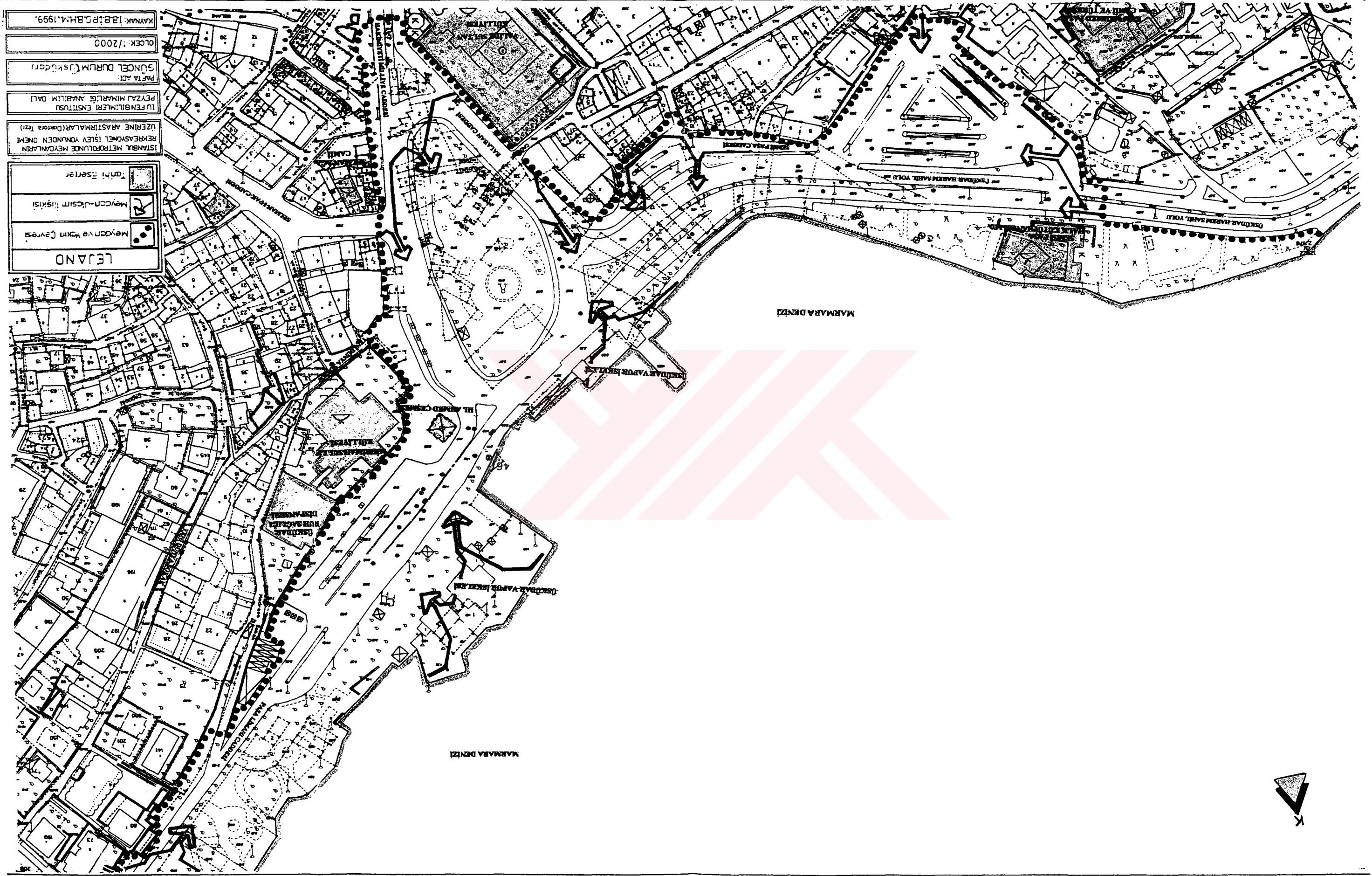

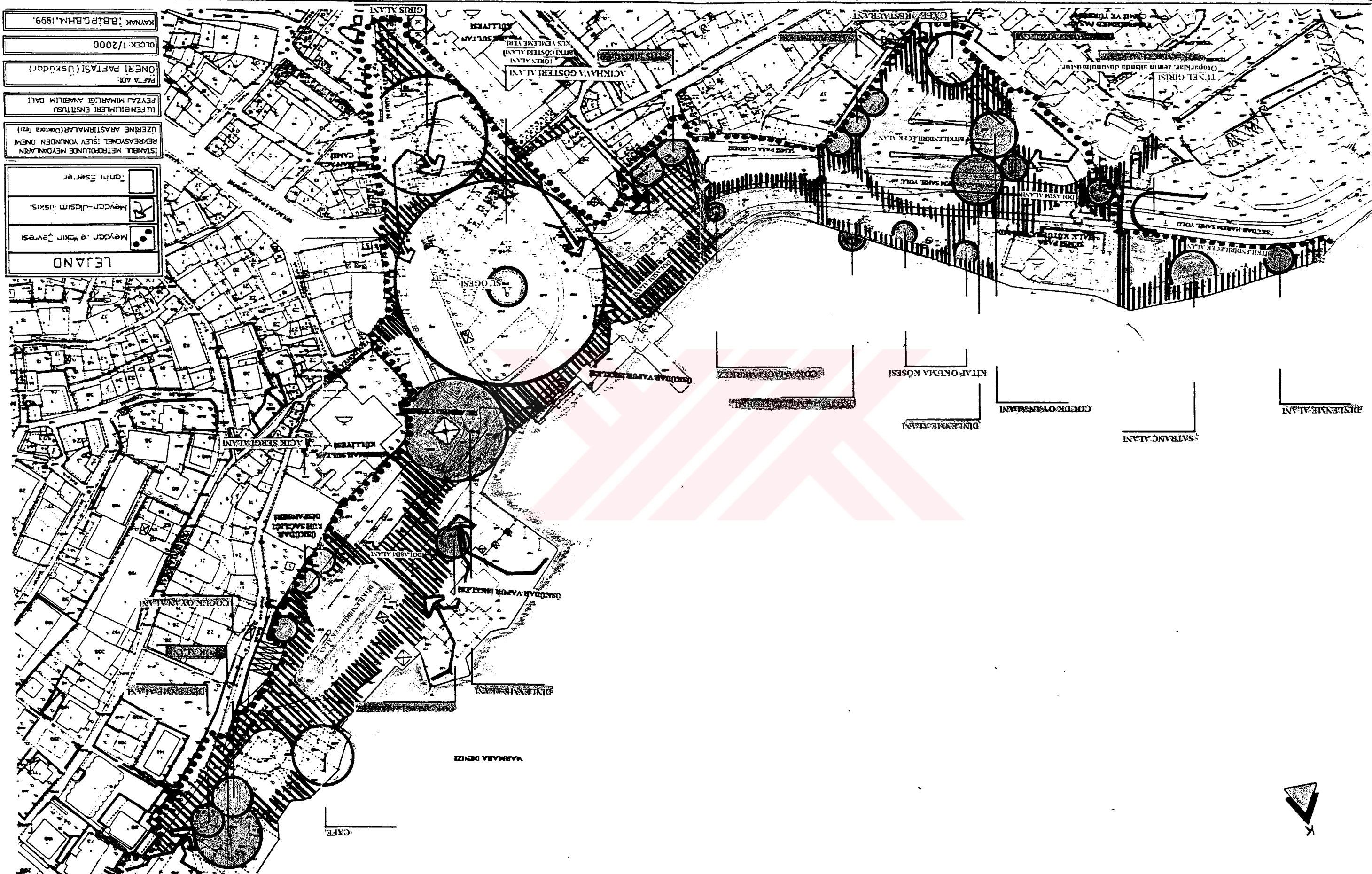
LEJAND	 Meydan, e Yokin Çevresi Meydan-ülçim-i İskani <input data-bbox="305 522 350 575" type="checkbox"/> Tami-i Server
	İSTANBUL METROPOLİTANE MEYDANLARIN REKREASYONEL İZLEYİ YOLUNDAN ÖNEMLİ ÜZERİNE ARAŞTIRMALAR (Doktora Tezi)
	İÜ FEN BİLİMLERİ ENSTİTUSU PEZVA MİMARLIĞI ANABİLİM DALI
	PAFTA ADI: ÖNERİ PAFTASI (Beyciti)
	OLÇEK: 1/2000
	KAYNAK: İBBİPDBM, 1999

IX.ÖZGEÇMİŞ

1969 yılında İstanbul'da doğdu. İlkokul öğrenimini Yeşilköy Halil Vedat Fıratlı Pansiyonlu İlkokulu'nda, ortaokul ve lise öğrenimini de İstanbul Çavuşoğlu Koleji'nde tamamladı. 1986 yılında İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, Peyzaj Mimariği Bölümü'ne kayıtlı oldu. 1989 yılında İngiltere'ye giderek, Southbourne School'da yabancı dilini geliştirdi. 1990 yılında İ.Ü. Orman Fakültesi'nden ikincilikle mezun olarak “Peyzaj Mimari” ünvanını aldı.

1990 – 1991 yıllarında özel bir şirkette Peyzaj Mimari olarak çalıştı. 1992 yılında İ.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimariği Yüksek Lisans Programı'nda öğrenimine başladı. Aynı yıl İ.Ü. Orman Fakültesi Peyzaj Mimariği Bölümü'ne “Araştırma Görevlisi” olarak atandı. Master öğrenimini 1994 yılında tamamladı. 1995 yılında da İ.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimariği Anabilim Dalı Doktora Programı'nda Doktora Çalışmasına başladı.

Halen İ.Ü. Orman Fakültesi Peyzaj Mimariği Bölümü, Peyzaj Planlama ve Tasarım Anabilim Dalı'nda “Araştırma Görevlisi” olarak görevine devam etmektedir. İngilizce bilmektedir. Evidir.

Yayın Listesi

1. ALTINÇEKİÇ, S., 1992: TÜMAD Kum-Çakıl Ocağı, Ağaçlandırma, Amenajman ve Peyzaj Projesine Ait Rapor. İ.Ü. Orman Fakültesi, Ormancilik Araştırma ve Uygulama Merkezi (Prof.Dr.B. AYTUĞ, Doç.Dr. Ü. ASAN, Doç.Dr. A.HIZAL, Prof.Dr. F.YALTRIK, Y.Doç.Dr. H.ALTINÇEKİÇ ile birlikte).

2. ALTINÇEKİÇ, S., 1993: Rağıpaşa Karasu Evleri, Yeşil Örtü Revizyon Raporu. İ.Ü. Orman Fakültesi, Ormancilik Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul (Y.Doç.Dr.H.ALTINÇEKİÇ ile birlikte).

3. ALTINÇEKİÇ, S., 1996: Karayolları Peyzaj Düzenleme Çalışmalarında Bitkilendirme Esasları, Kentisel ve Kırsal Bölgelerde Karayolu Peyzajı Paneli, Karayolları 17.Bölge Müdürlüğü, İstanbul (Y.Doç.Dr. H.ALTINÇEKİÇ ile birlikte).

4. ALTINÇEKİÇ, S., 1996: Historical Perspective of Turkish Natural Forests, From Past to Future. Second Balkan Scientific Conference on Investigation, Preservation and Utilization of Forest Resources, Higher Institute of Forestry and Forest Industries, Sofia (Y.Doç.Dr. H.ALTINÇEKİÇ ve Prof.Dr. AYTUĞ ile birlikte).
5. ALTINÇEKİÇ, S., 1997: Şişe Bahçeleri. Country Homes Dergisi, Aralık Sayısı, İstanbul.
6. ALTINÇEKİÇ, S., 1997: Kentsel Alanlarda Mekan Organizasyonu ve Beyazıt Çevresinin İrdelenmesi. İ.Ü. Orman Fak. Dergisi, Seri: A, Cilt:47, Sayı:2, İstanbul.
7. ALTINÇEKİÇ, S., 1998: Tarihsel Süreç İçerisinde Beyazıt (Hürriyet) Meydanı. Peyzaj Mimarlığı Dergisi, Mayıs-Haziran Dergisi, Sayı: 4, T.M.M.O.B.Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubesi Yayını, İstanbul.

Proje Ve Uygulama Çalışmaları

- 1.ALTINÇEKİÇ, S., 1992: İstanbul Üniversitesi Avcılar Kampüsü Peyzaj Planlama ve Araştırma Projesi (Doç.Dr.Yalçın ÖZGEN, Doç.Dr. Yahya AYAŞLIGİL, Yard.Doç.Dr. Adnan UZUN, Arş.Gör. Nurgül ERDEM, Yard. Doç.Dr. Hakan ALTINÇEKİÇ, Araş. Gör. Müge ÖZGÜÇ, Araş. Gör. Mine FANUSCU, Araş. Gör. Aysel ULUS, Araş. Gör. Sedat BEKİROĞLU ile birlikte.)
- 2.ALTINÇEKİÇ, S., 1992: TUMAD - Kum , Çakıl Ocağı, Araştırma, Amenajman ve Peyzaj Projesi. (Prof.Dr. Burhan AYTUĞ, Doç.Dr. Ünal ASAN, Doç.Dr. Ahmet HIZAL, Prof.Dr. Faik YALTIRIK, Yrd.Doç.Dr. Hakan ALTINÇEKİÇ ile birlikte.)
- 3.ALTINÇEKİÇ, S., 1993: İstanbul-Göztepe, Ragıppaşa Korusu Evleri, Yeşil Örtü Revizyon Planı (Yrd.Doç.Dr. Hakan ALTINÇEKİÇ ile birlikte.)
- 4.ALTINÇEKİÇ, S., 1993: İstanbul-Göztepe, Pafta 103, Ada 118-119, Parsel 8'e İlişkin Yeşil Örtü Revizyon Planı (Yrd.Doç.Hakan ALTINÇEKİÇ ile birlikte.)
- 5.ALTINÇEKİÇ, S., 1995: İstanbul Heybeliada, Pafta:23, Ada:94, Parsel:30'a İlişkin Yeşil Örtü Revizyon Planı. (Yard.Doç.Dr.Hakan ALTINÇEKİÇ ile beraber.)

6. ALTINÇEKİÇ, S., 1995: İstanbul Toptancılar Çarşısı (İSTOÇ) Bitkilendirme Projesi. (Prof.Dr. Kamil ŞENGÖNÜL, Yard.Doç.Dr. Hakan ALTINÇEKİÇ, Yard. Doç.Dr. Adil ÇALIŞKAN ile birlikte.)
7. ALTINÇEKİÇ, S., 1996: İstanbul – Zekeriyaköy, Garanti-Koza Evleri, Villa Bahçesi Peyzaj Proje ve Uygulamaları. (Yard. Doç.Dr. Hakan ALTINÇEKİÇ, Araş. Gör. Müge ÖZGÜÇ ile birlikte.)
8. ALTINÇEKİÇ, S., 1997: İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü (Beyazıt) Çevresi Peyzaj Planlama ve Araştırma Projesi (Doç.Dr. Yalçın ÖZGEN, Doç.Dr. Yahya AYAŞLIGİL, Yard.Doç.Dr. Adnan UZUN, Yard.Doç.Hakan ALTINÇEKİÇ, Araş. Gör. Nurgül ERDEM, Araş. Gör. Müge ÖZGÜÇ, Araş. Gör. Tülay AYAŞLIGİL, Araş. Gör. Mine FANUSCU, Araş. Gör. Aysel ULUS, Araş. Gör. Sedat BEKİROĞLU, Araş. Gör. Selim GÖNENSİN ile birlikte).
9. ALTINÇEKİÇ, S., 1999: Sabancı Altı Köşkü Yeşil Örtü Revizyon Planı ve Raporu. (Prof.Dr. Kamil ŞENGÖNÜL, Araş. Gör. Ayça Y.ÇAĞLAYAN ile birlikte.)

